

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE
ÖĞRENCİLERİN YAŞAM BECERİLERİNİN
GELİŞTİRİLMESİNDE
ETKİN ÖĞRENME UYGULAMALARI

Zeynep KILIÇ

(Doktora Tezi)

Kasım, 2015

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN YAŞAM BECERİLERİNİN
GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİN ÖĞRENME UYGULAMALARI

Zeynep KILIÇ

DOKTORA TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım, 2015

* Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri'nce desteklenmiştir.

Proje No :1402E031

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Zeynep KILIÇ'ın "Hayat Bilgisi Dersinde Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesinde Etkin Öğrenme Uygulamaları" başlıklı tezi 23.11.2015 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof.Dr. Mehmet GÜLTEKİN	
Üye	: Prof.Dr. Handan DEVECİ	
Üye	: Prof.Dr. Erten GÖKÇE	
Üye	: Doç.Dr. Şengül Saime ANAGÜN	
Üye	: Yard.Doç.Dr. E.Aysın KÜÇÜKYILMAZ	

Prof.Dr.Esra CEYHAN
Eğitim Bilimleri Enstitü
Müdürü

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN YAŞAM BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİN ÖĞRENME UYGULAMALARI

Zeynep KILIÇ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım 2015

Danışman: Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bilgi, en önemli olgu haline gelmekte ve bu dönemin toplumu, bilgi toplumu olarak nitelendirilmektedir. Bilgi toplumunda bireylerden, karmaşıklaşan ekonomik ve toplumsal yapıya uyum sağlayabilmeleri, hızla değişen ve gelişen teknolojiyi yakalayabilmeleri, hızla üretilen bilgi yığınları arasında bilgiyi seçerek, analiz ederek ve değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri ve ürüne dönüştürebilmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda eğitimin işlevi de bu becerileri bireylere kazandırmaktır. Bu beceriler, 21. yüzyıl becerileri olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye’de 2004 yılında uygulamaya konulan ilköğretim programlarında tüm derslerde, ortak beceriler olarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik becerilerine yer verilmiştir. Bu ortak beceriler, 21. yüzyıl becerileri kapsamındaki becerilerle örtüşmektedir. Bu ortak beceriler ilkokul üçüncü sınıfta yer alan Hayat Bilgisi Öğretim Programında yaşam becerileri olarak adlandırılmaktadır. Yaşam becerileri, bireyin toplumda başarılı olması için gerekli olan, tutum, bilgi, davranış ve becerilerdir. Yaşam becerileri bireyin evde, okulda ya da yaşamın farklı alanlarında (iş ve özel yaşam) kullanılan ve karşılaştıkları karmaşık durumların üstesinden gelmesini ve amaçlarına ulaşmasını sağlayan becerilerdir.

Türkiye yaşam becerilerinin bireylere kazandırılmasını amaçlayan öğretim programlarından biri de Hayat Bilgisi Öğretim Programıdır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında, yaşam becerilerinin yansması olarak öz-yönetim becerileri yer almaktadır. Öz-yönetim becerileri, Hayat Bilgisi Öğretim Programına özgü becerilerdir. Hayat Bilgisi dersinde bireylere öz- yönetim becerilerini kazandırmak önemlidir. Hayat Bilgisi dersinde bireylerin öz-yönetim becerilerini kazanmalarını sağlamada etkin ve etkili yaklaşımlar kullanılabilir. Bu yaklaşımlardan biri de etkin öğrenme yaklaşımıdır.

Araştırmanın amacı Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden öz yönetim becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisini belirlemektir. Karma modelde desenlenen araştırmada gömülü yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada Hayat Bilgisi dersi, öz-yönetim becerilerini temel alan etkin öğrenme yöntem ve teknikleri bağlamında yürütülmüştür.

Araştırma, 2014-2015 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ilindeki bir ilkokulun üçüncü sınıf şubelerinden birinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, bu sınıfın öğrencileri, sınıf öğretmeni ve öğrenci velileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri öz-yönetim becerileri ölçeği, görüşme, açık uçlu sorudan oluşan anket formu, gözlem, ders planları, öğrenme materyalleri ve öğrenci ürünleri, yapılandırılmış öğrenci günlükleri, ses kayıtları ve araştırmacı günlüğü ile toplanmıştır. Öz-yönetim becerileri ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinde t testinden, nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır.

Araştırmada, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde; öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarına, etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin etkililiğine, öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişimine yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerine, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini okul dışına yansıtma durumlarına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz- yönetim becerilerinden etik davranma, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, sorumluluk, liderlik, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kariyer planlama, sorumluluk,

zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması ve farklılıklara saygı duyma becerilerini işe koşmuşlardır.

- Öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmak için öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrenciler öz-yönetim becerilerine yönelik okulda ve okul dışında günlük yaşamlarında da öz-yönetim becerilerini işe koştuklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde eğlenceli zaman geçirdiklerini ve Hayat Bilgisi dersine yönelik olumlu tutum geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.
- Sınıf öğretmeni de öğrencilerin sınıf içi uygulamalardan sonra öz-yönetim becerilerini yalnızca Hayat Bilgisi dersinde değil, ders dışında ve diğer derslerde de işe koştuklarını belirtmiştir.
- Öğrencilerin öz-yönetim becerilerini, okul dışına da yansıtma durumlarına yönelik öğrenci velileri, çocuklarının öz-yönetim becerilerini okul dışında ev ve sosyal yaşamlarında işe koştuklarını ifade etmişlerdir.
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öz-yönetim becerileri ölçeğinden uygulama öncesi aldıkları ön test puanları ile uygulama sonrası aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş; bu verilerden hareketle Hayat Bilgisi dersinde, etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerin öz-yönetim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırma sonuçlarından Hayat Bilgisi Öğretim Programında, öz-yönetim becerilerinin öğrencilerin seviyelerine uygun biçimde yeniden gözden geçirilmesi ve programda etkin öğrenme yöntem ve tekniklerine ilişkin örnek uygulamalara yer vermeye ilişkin öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: 21. Yüzyıl Becerileri, Yaşam Becerileri, Hayat Bilgisi, Öz-Yönetim Becerileri, Etkin Öğrenme

ABSTRACT

ACTIVE LEARNING PRACTICES ON THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' LIFE SKILLS IN LIFE SCIENCE COURSE

Zeynep Kılıç

Department of Primary Education Doctorate Degree

Anadolu University Graduate School of Education Sciences

November 2015

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

In 21st century, information has become the most important phenomenon, and this era's society is characterized as information society. In the information society, individuals are expected to be able to adapt to the sophisticated economic and social structure, to keep pace with the rapidly changing and improving technology, to get the required information by selecting, analyzing, and evaluating the heaps of information that is produced rapidly, to use the obtained information in their daily life and to transform it into a product. In this context, the function of education is to provide the individuals with these skills, which are called as 21st century skills.

In Turkey, with the implementation of the primary school curriculums in 2004, critical thinking, creative thinking, communication, research, problem-solving, decision-making, use of information technology, and entrepreneurship skills have set as the common skills to be emphasized in all courses. These common skills overlap with 21st century skills. These common skills are called as life skills within 3rd grade's Life Science Curriculum. Life skills are the attitudes, knowledge, behaviors and skills that the individual should have in order to be successful in the society. Life skills are the skills used at home, school or different areas of life (work and private life), enabling the individual to overcome the difficulties encountered in complex situations and allowing them to reach their goals.

One of the curriculums aiming to give Turkish life skills to the individuals is Life Science Curriculum, which includes self-management skills as the reflection of life skills. Self-management skills are the skills unique to Life Science Curriculum. It is important to give self-management skills to the individuals within the Life Science course. Some active and effective approaches may be implemented to ensure the acquisition of self-management skills. One of these approaches is active learning.

The purpose of this research is to determine the effect of active learning practices on the development of self-management skills, which is among the students' life skills. The research has been designed using mixed model where embedded semi-experimental pattern was used. Within the research, Life Science course has been conducted according to active learning method and techniques, which were based on self-management skills.

The study has been conducted during the spring semester of 2014-2015 academic years, in a 3rd grade classroom of a primary school located at Eskişehir. Sample of the study consisted of the students, teacher and students' parents of this classroom. Data of the research were collected through self-management skills scale, a questionnaire consisting of an open-ended question, observations, course plans, learning materials and students' products, structured students' journals, audio records and researcher's journal. Self-management skills scale was developed by the researcher. While analyzing the data, t-test was used for quantitative data and descriptive analysis was used for qualitative data.

At the end of the research, the following outcomes about the Life Science course that has been conducted using active learning methods and techniques have been obtained;: how students run self-management skills; the effectiveness of active learning approach on the self-management skills of the students; students' and teacher's opinions about the development of students' self-management skills; and how students reflect self-management skills to the cases outside schools. These outcomes can be outlined as below:

- In Life Science course that has been conducted using active learning methods and techniques, students have run the following self-managements skills: acting ethically, self-awareness and monitoring his/her own personal development, emotion management, responsibility, leadership, enjoyment, learning how to learn, goal setting, career planning, accurate detection of time and space, participation, sharing, cooperation, teamwork and respecting differences.

- During the interviews conducted to reveal the opinions of the students about the development of their self-management skills, students stated that they were running self-management skills both in school and in their daily life outside school. In addition, students also stated that they enjoyed Life Science course that has been conducted using active learning methods and techniques and they have developed a positive attitude towards Life Science course.
- Class teacher also stated that after in-class practices students have run self-management skills not only in Life Science course, but in the other courses as well.
- About the reflection of self-management skills outside school, students' parents stated that their children run self-management skills outside the school, in their home and social life as well.
- A significant difference has been observed between pre and post-test scores that test and control group students achieved from self-management skills scale; therefore it has been concluded that active learning approach of Life Science course enhances students' self-management skills.

At the end of the paper some suggestions have been submitted to review self-management skills of Life Science course according to the levels of the students and including sample applications about active learning methods and techniques in the curriculum.

Keywords: 21st Century Skills, Life Skills, Life Science, Self-Management Skills, Active Learning

ÖNSÖZ

İçinde yaşadığımız ve bilgi toplumu olarak adlandırılan 21. yüzyılda, bilgi en değerli olgu durumuna gelmiştir. Bilgi toplumunda bireylerden, karmaşıklaşan ekonomik ve toplumsal yapıya uyum sağlayabilmeleri, hızla değişen ve gelişen teknolojiyi yakalayabilmeleri, hızla üretilen bilgi yığınları arasında bilgiyi seçerek, analiz ederek ve değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri ve ürüne dönüştürebilmeleri beklenmektedir. Bireylerin sahip olması gereken beceriler ise, 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır. 21. Yüzyıl becerileri, ilkökul programlarında Hayat Bilgisi Öğretim Programında yaşam becerileri bağlamında ele alınmıştır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında, yaşam becerilerinden Hayat Bilgisi'ne özgü öz-yönetim becerileri yer almaktadır. Öz-yönetim becerileri, öğrencilerin ileriki eğitim, sosyal, mesleki ve özel yaşamlarında mutlu ve başarılı olmalarını sağlayan becerilerdir. Bu bağlamda öğrencilerin ileriki yaşamlarını biçimlendirmesi için öz-yönetim becerilerini edinmeleri önemli olduğu düşünülmektedir. Hayat bilgisi dersinde öğrencilere öz-yönetim becerilerini kazandırabilecek yaklaşımlardan biri de etkin öğrenme yaklaşımıdır. Bu araştırmada Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden öz yönetim becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde yardımcı ve katkısı olan birçok değerli insana teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Lisansüstü eğitimimin en başından itibaren bana akademik süreci sevdiren, akademik destek ve katkılarının yanı sıra manevi desteğini de esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Akademik öngörüsü ve değerli görüşleri ile akademik yaşamıma sağladığı katkılar için değerli hocam Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a teşekkür ediyor, kendisini saygı ve rahmetle anıyorum.

Hem akademik yaşamımda hem de iş yaşamımda, araştırma boyunca destek ve önerileri ile bana her zaman katkı sağlayan, yol gösteren, manevi desteğiyle bana her zaman güç veren sevgili hocalarım Doç.Dr. Şengül S. ANAGÜN'e ve Doç. Dr. Hüseyin ANILAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmaya getirdikleri akademik katkılar ve manevi destekleri için Yrd. Doç. Yusuf AY'a, Arş. Gör. Dr. Emel Güvey AKTAY'a ve Arş. Gör. Dr. Elif AYDOĞDU'ya en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Doktora tez sürecimde her zaman yanımda olan, birlikte aynı akademik aşamalardan geçtiğimiz, araştırmaya görüşleriyle katkı sağlayan ve manevi desteğini esirgemeyen bana abla gibi davranan değerli arkadaşım Öğretmen Dr. Nurhan ATALAY'a çok teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitime birlikte başladığımız zorlu süreçte her zaman yanımda olan sevgili yol arkadaşlarım Arş. Gör. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR'a, Arş. Gör. Nur Leman GÖZ'e, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde, her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gör. Ayşe Dönmez'e, Arş. Gör. Candaş UYGAN'a, Arş. Gör. Mehmet Fatih KAYA'ya, Arş. Gör. Şule B. TOSUNTAŞ'a, Arş. Gör. Z. Melis DEMİR'e çok teşekkür ederim.

Araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan tüm katılımcılara, gösterdikleri anlayış ve destek için teşekkürlerim sonsuzdur.

Doktora tez sürecinde tüm kaprislerimi çeken canım dostum, kardeşim Deniz NAS'a çok teşekkür ederim. Beni sabır ve sevgiyle yetiştiren, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili anneme ve babama; yaşamımı anlamlandıran sevgili kardeşime sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvi
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	xviii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Hayat Bilgisi Öğretim Programı.....	4
Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Yaşam Becerileri.....	7
Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Öz-Yönetim Becerileri.....	13
Etkin Öğrenme.....	28
Etkin Öğrenmede Öğrenci Rollerini.....	34
Etkin Öğrenme Uygulanan Sınıfların Özellikleri.....	35
Etkin Öğrenmede Öğretmen Rollerini.....	36
Etkin Öğrenmede Sınıf Düzeni.....	38
Etkin Öğrenmede Strateji, Yöntem ve Teknikler.....	39
Araştırmanın Amacı.....	49
Araştırmanın Önemi.....	50
Sınırlılıklar.....	52
Tanımlar.....	53
İKİNCİ BÖLÜM.....	54
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	54
Etkin Öğrenme İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	54
Öz-Yönetim Becerileri İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	60
Hayat Bilgisi Dersi İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	66
YÖNTEM.....	66
Araştırmanın Modeli.....	66
Katılımcılar ve Sınıf Ortamı.....	71
Veri Toplama Araçları.....	73
Öz-Yönetim Becerileri Ölçeği.....	76
Gözlem.....	88
Öğrenci Günlüğü.....	90
Araştırmacı Günlüğü.....	91
Görüşme.....	91
Açık Uçlu Sorudan Oluşan Anket Formu.....	94
Ders Planları ve Öğrenme Materyalleri, Öğrenci Ürünleri.....	94
Denel İşlem.....	96
Araştırmacının Rolü.....	98
Verilerin Analizi.....	98
Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliğı.....	101
Araştırmada Etik.....	103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	105
BULGULAR VE YORUM.....	105
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Nasıl İşe Koştuklarına İlişkin Bulgular.....	105
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Öğrenci Merkezli” ve “Hızlı Tur” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	105
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında “Burada Herkes Öğretmen” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	118
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Bilineni ve Bilinmek İsteneni Belirlemek” Tekniğinde Öğrencilerin Öz- Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	128
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Dedikodu” ve “Resim Yapma” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz- Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	134
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Bilgi Kese Kağıdı” ve “İkinin Gücü” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz- Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	142
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	151
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Pazar Yeri” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz- Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	159
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Üç Aşamalı Akvaryum” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	168
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında “Poster Hazırlama” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	175
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Kum Saati” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz- Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	182
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Öğrenme Galerisi” ve “İkinin Gücü” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	191
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Reklam Hazırlama” ve “Hızlı Tur” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	200
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından "Görev Grubu" Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	206
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından "Takım Araştırması" Tekniğinde Öğrencilerin Öz-yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	213

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından "Kart Eşleştirme", "İkinin Gücü" ve "Resim Yapma" Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	219
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından "Göster Ama Söyleme" Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	225
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından "Görev Grubu" Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması.....	231
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamaları Kapsamında Öğrencilerde, Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	242
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Öğrenmenin Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerine Etkisine Yönelik Bulgular.....	252
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Kapsamında Gerçekleştirilen Sınıf İçi Uygulamalara, Sürece İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri.....	253
Etkin Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Kullanılarak Gerçekleştirilen Hayat Bilgisi Dersinde Öz-Yönetim Becerilerini Okul Dışına Yansıtmasına İlişkin Veli Görüşleri.....	258
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	264
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	264
Sonuç.....	264
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Nasıl İşe Koştuklarına İlişkin Sonuçlar.....	264
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamaları Süresince Öğrencilerde, Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine Yönelik Öğrenci Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	266
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Kapsamında, Gerçekleştirilen Sınıf İçi Uygulamalara, Sürece İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	268
Etkin Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Kullanılarak Gerçekleştirilen Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilerde Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine İlişkin Veli Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	269
Hayat Bilgisi Dersinde etkin Öğrenmenin Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Geliştirilmesine Etkisine Yönelik Sonuçlar.....	270
Tartışma.....	271
Öneriler.....	277
Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	277
Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	278
EKLER.....	279
KAYNAKÇA.....	351

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1.	<i>21. Yüzyıl Becerilerinin Alanyazındaki Farklı Biçimleri.....</i>	3
Çizelge 2.	<i>Yaşam Becerileri Tanımları.....</i>	8
Çizelge 3.	<i>Hendricks'in Yaşam Becerileri Sınıflandırması.....</i>	10
Çizelge 4.	<i>WHO, UNESCO, UNICEF ve PAHO'nun Yaşam Becerileri Sınıflandırılması.....</i>	11
Çizelge 5.	<i>Skills for Health'in Yaşam Becerilerini Sınıflandırması.....</i>	11
Çizelge 6.	<i>İlkokul 1. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar.....</i>	21
Çizelge 7.	<i>İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar.....</i>	23
Çizelge 8.	<i>İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar.....</i>	25
Çizelge 9.	<i>Etkin ve Edilgen Öğrenci Özellikleri.....</i>	32
Çizelge 10.	<i>Geleneksel ve Etkin Öğrenmenin Karşılaştırılması.....</i>	33
Çizelge 11.	<i>Silberman'in Etkin Öğrenme Stratejileri.....</i>	41
Çizelge 12.	<i>Harmin'in Etkin Öğrenme Stratejileri.....</i>	43
Çizelge 13.	<i>Araştırma Soruları Bağlamında Veri Toplama Araçları.....</i>	75
Çizelge 14.	<i>Ölçek Geliştirme Aşamasına Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı.....</i>	78
Çizelge 15.	<i>Madde toplam ve Madde Kalan Korelasyonlarını Belirlemek Amacıyla Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....</i>	79
Çizelge 16.	<i>Kaiser-Mayer Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Bartlett's Test Sonuçları.....</i>	81
Çizelge 17.	<i>Öz-yönetim Becerileri Ölçeğinin Faktör Yük değerleri ve Ortak Faktör Varyansı.....</i>	82
Çizelge 18.	<i>Ölçeği Oluşturan Faktörler arasındaki Korelasyon Katsayıları.....</i>	83
Çizelge 19.	<i>Araştırmada İncelenen Uyum İstatistikleri Değer Aralıkları ve Modelin Değerleri.....</i>	84
Çizelge 20.	<i>Ölçeğe İlişkin DFA'dan Elde Edilen t Testi Değerleri.....</i>	85
Çizelge 21.	<i>Video Kayıt Verilerinin Toplanma Takvimi.....</i>	89
Çizelge 22.	<i>Öğrenciler ve Sınıf Öğretmeni İle Yapılan Görüşmeler.....</i>	92
Çizelge 23.	<i>Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....</i>	95
Çizelge 24.	<i>Etkin Öğrenme ve Tekniklerinde Öğrencilerin İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....</i>	241
Çizelge 25.	<i>Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanları.....</i>	252
Çizelge 26.	<i>Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sontest Puanları.....</i>	253

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.	Hayat Bilgisi Öğretim Programının Çatısı.....	6
Şekil 2.	Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Yaşam Becerileri.....	12
Şekil 3.	Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Öz-Yönetim Becerileri.....	16
Şekil 4.	Etkin Öğrenme Süreci.....	31
Şekil 5.	Gömülü Deneysel Model.....	67
Şekil 6.	Gömülü Deneysel Modelin Araştırma Sürecine Uyarlanması.....	68
Şekil 7.	Araştırma Süreci.....	69
Şekil 8.	Sınıf Ortamı.....	72
Şekil 9.	Veri Toplama Araçları.....	74
Şekil 10.	Geliştirilen Öz-yönetim Becerileri Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Gözlenen Değişkenler Arasındaki İlişkiler ve Hata Varyansları.....	87
Şekil 11.	Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	103
Şekil 12.	7 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	105
Şekil 13.	Öğrencilerin Öğrenci Merkezli Olaylar ve Hızlı Tur Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	107
Şekil 14.	11 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	118
Şekil 15.	Öğrencilerin Herkes Burada Öğretmen ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	120
Şekil 16.	14 Kasım Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	128
Şekil 17.	Öğrencilerin Bilineni ve Bilinmek İsteneni Belirlemek Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	130
Şekil 18.	19 Kasım Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	134
Şekil 19.	Öğrencilerin Dedikodu ve Resim Yapma Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	136
Şekil 20.	21 Kasım Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	142
Şekil 21.	Öğrencilerin Bilgi Kese Kağıdı ve Görev Grubu Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	144
Şekil 22.	26 Kasım Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	152
Şekil 23.	Öğrencilerin Siz Olsaydınız Ne Yapardınız Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	154
Şekil 24.	28 Kasım Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	159
Şekil 25.	Öğrencilerin Pazar Yeri ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	161
Şekil 26.	3 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	168
Şekil 27.	Öğrencilerin Üç Aşamalı Akvaryum Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	171
Şekil 28.	5 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	175
Şekil 29.	Öğrencilerin Poster Hazırlama Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	177
Şekil 30.	10 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	182
Şekil 31.	Öğrencilerin Kum Saati ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri.....	184
Şekil 32.	12 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	192

Şekil 33.	Öğrencilerin Öğrenme Galerisi ve İkinci Gücü Tekniklerinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	194
Şekil 34.	17 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	200
Şekil 35.	Öğrencilerin Reklam Hazırlama ve Hızlı Tur Tekniklerinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	201
Şekil 36.	19 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	206
Şekil 37.	Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	207
Şekil 38.	24 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	213
Şekil 39.	Öğrencilerin Takım Araştırması Tekniğinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	214
Şekil 40.	26 Aralık Tarihli 2014 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	220
Şekil 41.	Öğrencilerin Kart Eşleştirme, İkinci Gücü ve Resim Yapma Tekniklerinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	221
Şekil 42.	7 Ocak Tarihli 2015 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	225
Şekil 43.	Öğrencilerin Göster Ama Söyleme Tekniğinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	226
Şekil 44.	9 Ocak Tarihli 2015 Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması.....	231
Şekil 45.	Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde İşe Koştuıkları Öz-Yönetim Becerileri.....	233
Şekil 46.	Öğrencilerin Kendilerinde Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişimine Yönelik Görüşleri.....	243
Şekil 47.	Öğrencilerin ve Sınıf Öğretmenin Sınıf İçi Uygulamalara ve Sürece İlişkin Görüşleri.....	254
Şekil 48.	Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Okul Dışına Yansıtma Durumları.....	259

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1.	Sınıf Etkinlikleri.....	97
Fotoğraf 2.	Öğrenci Merkezli Olaylar Tekniğinde Öğrencilerin Yaptığı Grup Çalışması.....	112
Fotoğraf 3.	Eda'nın Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	116
Fotoğraf 4.	Grubun Yazdığı Örnek Olay Örneği.....	115
Fotoğraf 5.	Öğrencilerin Okul Kuralları İlgili Buldukları Sloganlar.....	122
Fotoğraf 6.	Öğrenme Çiftlerinin Çalışması.....	123
Fotoğraf 7.	Öğrenme Çiftlerinin Yapmış Oldukları Atatürk Sunumları...	125
Fotoğraf 8.	14 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersi İçin Tahtaya Asılan Karikatürler.....	131
Fotoğraf 9.	Öğrencilerin Nasıl Daha İyi Öğrendikleri İle İlgili Yaptıkları Resimler.....	138
Fotoğraf 10.	Öğrencilerin Doldurdıkları Öz-Değerlendirme Formu.....	139
Fotoğraf 11.	Öğrencilerin Kese Kağıtlarına Çizdikleri Trafik İşaretleri....	145
Fotoğraf 12.	Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde Grup Çalışması Yapmaları.....	148
Fotoğraf 13.	Öğrencilerin Trafik Kuralları İle İlgili Yaptıkları Afişler....	151
Fotoğraf 14.	Öğrencilerin Siz Olsaydınız Ne Yapardınız? Tekniğinde Kullanılan Etkinlik Kartları.....	157
Fotoğraf 15.	Öğrencilerin Pazar Yeri Tekniği Uygulaması.....	162
Fotoğraf 16.	Öğrencilerin Dürüstlikle İlgili Doldurdıkları Etkinlik Yaprağı.....	165
Fotoğraf 17.	Öğrencilerin Yapmış Oldukları Dürüstlikle İlgili Karikatürler.....	167
Fotoğraf 18.	Öğrencilerin Üç Aşamalı Akvaryum Tekniğindeki Düzeni...	170
Fotoğraf 19.	Öğrencilere Gösterilen Canlı Yuvaları.....	172
Fotoğraf 20.	Ceylan'ın Öğrenci Günlüğü.....	174
Fotoğraf 21.	Öğrencilerin Üzerinde Konuştukları Ev Tasarımları.....	179
Fotoğraf 22.	Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Evlerin Posterleri.....	180
Fotoğraf 23.	Ayşe'nin Duygu ve Düşüncelerini Yazdığı Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	181
Fotoğraf 24.	Öğrencilere Dağıtılan ve Öğrencilerin Doldurdıkları Kum Saati Örnekleri.....	186
Fotoğraf 25.	Öğrencilerin İkili Çalışmalarında Doldurdıkları Etkinlik Yaprağı.....	188
Fotoğraf 26.	Tarık'ın Dersle İlgili Düşüncelerini Yazdığı Öğrenci Günlüğü.....	190
Fotoğraf 27.	Öğrenci Deniz'in Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğüne Yazdıkları.....	196
Fotoğraf 28.	Öğrencilerin Kağıtlarına Yazdıkları.....	196
Fotoğraf 29.	Nihal'in Yaptığı 50 Yaş İle İlgili Ödev.....	203
Fotoğraf 30.	Öğrencilerin Kendileri İle İlgili Hazırlamış Oldukları Reklam Örnekleri.....	205
Fotoğraf 31.	Öğrencilerin Farklılıklarla İlgili Buldukları Sloganlar.....	210
Fotoğraf 32.	Öğrenci Begüm'ün Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	212
Fotoğraf 33.	Öğrencilere Gösterilen Bilim İnsanlarının Fotoğrafları.....	216

Fotoğraf 34.	Ayşe'nin Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	218
Fotoğraf 35.	Deniz'in Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	223
Fotoğraf 36.	Öğrencilerin Olmak İstedikleri Meslekle İlgili Yaptıkları Resim.....	224
Fotoğraf 37.	Öğrencilerin Anlattıkları Kelime Grupları.....	227
Fotoğraf 38.	Öğrencilerin Sözsüz İletişime Buldukları Örnekler.....	230
Fotoğraf 39.	Öğrencilerin Sözsüz İletişimle İlgili Canlandırmalar.....	230
Fotoğraf 40.	Ediz'in Yazdığı Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü.....	231
Fotoğraf 41.	Öğrencilere Gösterilen Örnek Resimler.....	234
Fotoğraf 42.	Aydın'ın Yazdığı öğrenci Günlüğü.....	235
Fotoğraf 43.	Veli 7'nin Açık Uçlu Sorudan Oluşan Anket Formuna Yazılı Olarak Verdiği Yanıt.....	262

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Problem Durumu

21. yüzyılda küreselleşme olgusu ile birlikte ekonomi, teknoloji ve bilim alanındaki değişim ve gelişmeler, toplumları ve toplumları oluşturan bireyleri de etkilemektedir. İletişimin yaygınlaşması ile bir yandan ekonomik, siyasal ve kültürel bakımdan dünya toplumları iç içe geçmekte, diğer yandan bilgi hızla üretilip hızla yayılmakta ve geniş kitlelere ulaşmaktadır. Bu nedenle bulunduğumuz yüzyılda bilgi, en önemli olgu haline gelmekte ve bu dönemin toplumu, bilgi toplumu olarak nitelendirilmektedir.

Sanayi toplumundan farklı olarak bilgi toplumunda üretim biçimi, toplumsal ilişkiler, yapı, iş ortamı değişmiştir (Yamaç, 2009). Bilgi toplumu, beden işçiliğine değil bilgi ya da zihin işçiliğine dayanan, imalat sanayinin yerini bilgi endüstrinin, maddi üretim gücünün yerini de bilgi üretim gücünün aldığı özelliklere sahip toplumdur. Sanayi toplumunda, elektronik, bilişim ve ekonomik unsurlarının etkileşimi sonucu fiziksel emeğin yerini makineler almış, elektrik enerjisinin faaliyete geçmesi ile merkezi olarak üretilen enerji, geniş bir kullanma alanına ulaşmıştır. Bu yenilikler teknolojik olarak görülmüştür (Çoban, 1997). Sanayi toplumunda enerjiye vurgu vardır. Bilgi toplumunda ise yeni temel teknolojilerin gelişimi ile bilgi sektörü, bilgi üretimi, bilgi sermayesi ve nitelikli iş gücü ve eğitimin sürekliliği vurgulanır (Selvi, 2012). Sanayi toplumunda enerji ön plandayken bilgi toplumunda teknoloji ve bilgi önemli bir yer tutmaktadır. Bilgi toplumunun Yoneji Masuda'ya göre bazı özellikleri şöyledir (Dura, 1990, s.45; Akt: Çötök, 2006):

- Bilgi toplumunda belirleyici etken bilgisayar teknolojileridir.
- Bilgi toplumu, dayanıklı tüketim malı üretip tüketen sanayi toplumunun aksine yüksek seviyede kitlesel bilgi üreten bir toplumdur.
- Bilgi toplumu sanayi toplumundan farklı olarak çok merkezlidir.
- Bilgi toplumunun sanayi toplumundan farklı olarak bilgi önemli ve temel kaynaktır. Bireyler ve toplumlar bu temel kaynağa sahip olmak için yarış halindedirler.
- Bilgi toplumunda, hızlı bilgi artışı, değişme ve gelişmenin temel kaynağıdır.
- Sürekli eğitim ön plandadır.

Yukarıdaki özelliklerden yola çıkarak bilgi toplumu, bilginin sermaye, hammadde, enerji ve insan gücü gibi üretim unsurlarından biri haline dönüştüğü, herkes tarafından paylaşıldığı ve toplum içerisinde kültürel bir değer olarak kabul edildiği ve bilgi teknolojilerinin her alanda kullanılmaya başladığı toplum yapısı olarak tanımlanabilir (Erkan, 1993; Çoban, 1997; Tekeli, 1994, Alakuş, 1991). Dolayısıyla bilgi toplumu; küreselleşen, karmaşık ve medyatik bir toplumdur (Özdemir, 2011; Tutkun, 2010). Bilgi toplumunda bireylerden beklenenler de değişmektedir (Wagner, 2008). Bilgi toplumunda birey, bilim dünyasının verilerini anlamak, yorumlamak, kullanmak, yenilerini ortaya koymak, problem çözme yeteneği kazanmak durumundadır (Çalık ve Sezgin, 2005). Bilgi toplumunda bireylerin bağımsız bilgi parçacıklarına sahip olmaları değil, bu bilgiler arasındaki ilişkileri görebilmeleri, bilgiyi düzenleyip yeni bilgiler üretebilmeleri ve ürettiği bilgiyi başkalarıyla paylaşabilmelerinin önemi vurgulanmaktadır (Erdem ve Akkoyunlu, 2002). Bilgi toplumunda bireylerden, karmaşıklaşan ekonomik ve toplumsal yapıya uyum sağlayabilmeleri, hızla değişen ve gelişen teknolojiyi yakalayabilmeleri, hızla üretilen bilgi yığınları arasında bilgiyi seçerek, analiz ederek ve değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri ve ürüne dönüştürebilmeleri beklenmektedir. Başka bir deyişle bireylerin sosyal, politik ve ekonomik yönden hızla değişen toplumdaki sorunlarla baş edebilmek için üst düzey düşünme becerilerini işe koşarak karar verebilme, bağımsız düşünebilme ve problem çözebilmeleri gerekmektedir (Silva, 2009, Gabbard ve McBride, 1990). Bu bağlamda eğitimin işlevi de bu becerileri bireylere kazandırmaktır. Bu beceriler, 21. yüzyıl becerileri olarak nitelendirilmektedir.

21. yüzyıl becerileri, öğrencilerin şimdiki ve gelecek sosyal ve çalışma yaşamlarında başarılı olabilmeleri için temel olan becerilerdir (Partnership for 21 st Century Skills, 2009). 21. yüzyıl becerileri, bireylerin bilgiye ulaşmalarını ve ulaştıkları bilgiyi günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmede kullanmalarını, karmaşık görevleri yerine getirmelerini, üst düzey düşünme becerilerini işe koşmalarını, diğer bireylerle uyum içinde çalışmalarını, teknolojiyi etkili ve olumlu biçimde kullanmalarını kendi yeterliliklerinin, dünyada ve yaşadıkları toplumdaki ekonomik, sosyal olayların farkında olmalarını sağlamaktadır. 21. yüzyıl becerileri alan yazında farklı biçimlerde yer almaktadır.

Çizelge 1.

21. Yüzyıl Becerilerinin Alanyazındaki Farklı Biçimleri

P21 (Partnership for 21st Century Skills)	En Gauge (Learning Point Associate)	ATCS (Assesment and Teaching of 21 Century Skills)	NETS/ISTE (National Educational Technology Standards)	EU (European Union)	OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)
Öğrenme ve İnovasyon Becerileri Yaratıcılık ve yenilenme, Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme, İletişim ve İşbirliği	Yaratıcı Düşünme Uyum, Karmaşıklığın üstesinden gelme ve öz yönetim Meraklı, risk alma ve yaratıcılık Etkili İletişim Takım halinde işbirliği içinde çalışma, Kişisel, sosyal ve vatandaş sorumluluğu, İnteraktif etkileşim	Düşünme Yolları Yaratıcı ve İnovasyon Eleştirel düşünme, Problem çözme ve karar verme, Bilişüstü farkındalık Çalışma Yolları İletişim İşbirliği	Yaratıcılık ve İnovasyon Yaratıcı düşünme, Bilgiyi yapılandırma ve ürün geliştirme ve süreçte teknoloji kullanımı Eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme İletişim ve İşbirliği Dijital medya kullanımı İletişim kurma İşbirliği içinde çalışma	Öğrenmeyi Öğrenme İletişim Ana dilde iletişim kurma Yabancı dil ile iletişim kurma	Heterojen gruplarla Etkileşim Diğerleriyle iyi ilişkiler kurma İşbirliği içinde takım halinde çalışma Karmaşık olayları yönetim ve çözme
Yaşam ve Kariyer Becerileri Esneklik ve Uyum Yeteneği Girişim ve Öz Yönetim Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler Liderlik ve Sorumluluk	Yüksek Üretkenlik Planlama ve Yönetim Araçları etkili kullanma Üretim yeteneği ve yüksek kalite	Dünyada Yaşama Küresel ve yerel vatandaşlık Yaşam ve kariyer Kişisel ve sosyal sorumluluk (Kültürel Farkındalık)	Dijital Vatandaşlık Kültürel ve sosyal konuları teknoloji aracılığı ile anlamak	Kültürel farkındalık Sosyal ve vatandaşlık yeterliliği Girişimci duyarlılığı	
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Bilgi okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Teknoloji okuryazarlığı	Dijital Çağ Okuryazarlığı Temel, bilimsel, ekonomik ve teknoloji okuryazarlığı Görsel bilgi okuryazarlığı Çok kültürlü okuryazarlık ve küresel farkındalık	Çalışma Araçları Bilgi okuryazarlığı Bilgi, iletişim Teknoloji Okuryazarlığı	Teknolojik Uygulamalar ve Kavramlar Teknolojinin anlamını, sistemlerini ve uygulamalarını kavrama Araştırma ve Bilgi Akıcılığı Bilgiyi elde etmek, bilgiyi kullanmak ve	Dijital yeterlilik	Teknoloji araçlarının kullanımı Dil, sembol ve metin kullanımı Bilgi kullanımı Teknoloji kullanımı

---

değerlendirmek
için digital araç
uygulamalarını
kullanma

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, P21 (Partnership for 21st Century Skills), ATCS (Assesment and Teaching of 21 Century Skills), NETS/ISTE (National Educational Technology Standards) 21. yüzyıl becerilerini farklı başlıklar altında toplamışlardır. P21, 21. yüzyıl becerilerini; öğrenme ve İnovasyon becerileri, yaşam ve kariyer becerileri, bilgi, medya, teknoloji becerileri olmak üzere sınıflandırırken, ATCS düşünme ve çalışma yolları, dünyada yaşama ve çalışma araçları biçiminde sınıflandırmıştır. NETS/ISTE ise yaratıcılık ve inovasyon, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme, iletişim ve işbirliği, dijital vatandaşlık, teknolojik uygulamalar ve kavramlar, araştırma ve bilgi akıcılığı biçiminde sınıflandırmıştır. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ise heterojen gruplarla etkileşim, teknoloji araçlarının kullanımı biçiminde sınıflandırmıştır (Voogt ve Roblin, 2010).

21. yüzyıl becerileri Avustralya, Kanada, Finlandiya, Belçika, İrlanda, İtalya Norveç, Yeni Zelanda gibi ülkelerin eğitim programlarında yer almaktadır. Türkiye’de ise 2004 yılında uygulamaya konan ilköğretim programlarında tüm derslerde, ortak beceriler olarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik becerilerine yer verilmiştir (OECD, 2009). Bu ortak beceriler, 21. yüzyıl becerileri kapsamındaki becerilerle örtüşmekte ve ilkokul üçüncü sınıfta okutulan Hayat Bilgisi Öğretim Programında yaşam becerileri olarak adlandırılmaktadır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı

Hayat Bilgisi dersi çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. Çilenti’ye (1988) göre Hayat Bilgisi dersi; öğrencilerin kendisini ve çevresini tanımasının sağlandığı, çevresine uyum göstererek çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerinin temellerinin atıldığı bir derstir. Binbaşoğlu (2003) ise Hayat Bilgisi dersini, çocuğa içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevresini incelemesine olanak vererek çevre ile ilgili doğru bilgiler ve çevreye uyumda iyi alışkanlıklar ve gerekli beceriler kazandırmak amacıyla düzenlenen bir ders olarak tanımlamıştır.

Sönmez (2005) Hayat Bilgisini “Doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler” biçiminde tanımlarken Sözer (1998) ise Hayat Bilgisini, temel düzeyde bir bütün olarak doğal, toplumsal, sanatsal, çağdaş düşünce ve değerlerin tümünü içinde bulunduran bir ders olarak tanımlamıştır. Yukarıda sözü edilen tanımlara bakıldığında, bu tanımların kimi ortak özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Hayat Bilgisi dersine yönelik bu ortak özellikler şöyle sıralanabilir (Deveci, 2008):

- Çocuğun bilgiden çok yaşamla ilgili iyi tutum ve davranışlar kazanması,
- Yaşamla doğa arasında bir köprü kurması, çocuğun çevresine bilinçli bir şekilde uyum sağlaması,
- Yaşamla ilgili bir konunun, öğrencinin gelişim özelliklerine uygun olmasıdır.

Tanımların da ortaya koyduğu gibi Hayat Bilgisi dersinin, çocuklara gelişim özelliklerine uygun biçimde yaşamla ilgili temel beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı, çocukların çevresine eleştirel bir yaklaşımla uyum sağlanmasının amaçlandığı bir ders olduğu söylenebilir. Bu yönüyle Hayat Bilgisi dersinin yaşamla iç içe bir ders olduğu görülmektedir.

Nitekim 2004 yılında uygulamaya konan Hayat Bilgisi Öğretim Programında çocukların temel yaşam becerilerinin yanı sıra olumlu kişisel nitelikler geliştirmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2009). 2004 yılında Mili Eğitim Bakanlığı, bilim ve teknolojiye gelişmelerin bilime yansımaları, eğitimde kalite ve eşitliğin artırılması, ekonomiye ve demokrasiye duyarlılığın sağlanması, bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi, sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması, yatay ve dikey ekseninde kavramsal bütünlüğün oluşturulması, öğretim programlarının Avrupa Birliği normları ile uyumlu hale getirilmesi gibi gerekçelerle yeni ilköğretim programları hazırlamıştır (Yaşar, 2005). Hazırlanan ilköğretim programlarının temel yaklaşımı yapılandırmacı yaklaşımdır.

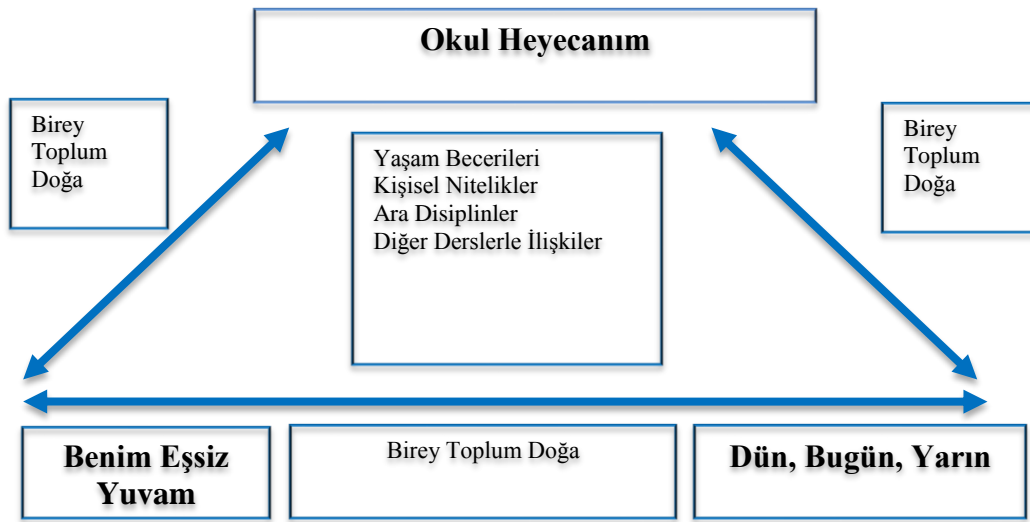
Yapılandırmacılıkta öğrencinin etkin, öğretmenin yol gösterici konumunda olduğu bir anlayış söz konusudur. Bu yaklaşımla 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programının vizyonu şu biçimde belirtilmiştir (Karabağ, 2006):

- Öğrenmekten keyif alan,
- Kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık,
- Kendini, ulusunu, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,

- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir.

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programının temel vizyonu öğrenmeyi alışkanlık haline getiren, mutlu bireyler yetiştirmektir. Bu vizyonu gerçekleştirmek için de Hayat Bilgisi Öğretim Programı öğretme-öğrenme sürecindeki yeni yaklaşımlara göre yeniden düzenlenmiştir. Hayat Bilgisi Öğretim Programının çatısı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Hayat Bilgisi Öğretim Programının Çatısı

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında insan biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle “birey”, “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş; değişim de tüm bu öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Gerçek yaşamda bu öğrenme alanlarının içerikleri ve değişim iç içedir; bunlar sadece eğitim-öğretim amacıyla yapay olarak birbirinden ayrılabilir. Hayat Bilgisi dersi için özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen üç tema belirlenmiştir (MEB, 2009).

Kabapınar’ın (2012) da belirttiği gibi Hayat Bilgisi dersi, çocuğun doğumundan itibaren geçen 6-7 yıldan bu yana dünyayı nasıl anlamlandırdığına ilişkin yaşantıları

merkeze alarak bundan sonraki yaşamına ilişkin bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya, çevresini sosyal ve fiziki boyutta anlamasına katkıda bulunmaya çalışan bir derstir. Bu ders aracılığı ile çocukların temel düzeyde bilimsel bilgileri kazanmalarının yanı sıra karşılaştıkları problemleri çözmede, sosyal yaşamlarında diğerleriyle sağlıklı ilişkiler kurmada, kendi yaşam sorumluluklarını almada gerekli beceriler edinmelerini de sağlamaktadır. Hayat Bilgisi öğretim programında bu beceriler, yaşam becerileri olarak adlandırılmaktadır. Nitekim Hayat Bilgisi Öğretim Programında çocukların olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerinin yanı sıra yaşam becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Yaşam Becerileri

Yaşam becerileri, alanyazında farklı yazarlar ve kurumlar tarafından farklı biçimlerde tanımlanıp sınıflandırılmıştır. Powell (1985) yaşam becerilerini bireyin gelişimi süresince kullanılan ve öğrenilen başa çıkma becerileri olarak tanımlamıştır. Yaşam becerilerini, akademik becerilere ek olarak etkin bir yaşam için ön koşul niteliğindeki beceriler olarak tanımlayan Gazda, Childers ve Brooks (1987) bu becerileri şöyle sınıflandırmışlardır:

- *Kişilerarası İletişim/ İnsan İlişkileri becerileri:* Etkili iletişim kurabilmek, küçük ya da büyük gruplara liderlik edebilmek için gerekli olan becerilerdir.
- *Problem Çözme/Karar verme Becerileri:* Bilgiyi araştırmak, analiz etmek, karşılaşılan problemleri tanımlamak, uygun çözümler üretip uygulamak, belirlenen amaçlara ulaşmak için zamanı etkili kullanmak, eleştirel düşünmek için gerekli olan becerilerdir.
- *Sağlıklı Olmayı Sürdürebilme Becerileri:* Sağlıklı fiziksel gelişim, sağlıklı beslenme, kilo kontrolü, sportif etkinliklere katılım, stres yönetimi ve boş zamanlarını değerlendirmek için gerekli olan becerilerdir.
- *Kimlik Gelişimi/ Amaç:* Kişisel ve duygusal özelliklerinin farkında olma, kendi ile ilgili olumlu algı oluşturma, çevresine uyum sağlama, değerlerini seçme için gerekli olan becerilerdir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1997) yaşam becerilerini; günlük yaşamda bireylerin zorluklarla ve taleplerle başa çıkmalarına olanak veren uyum ve davranış becerileri olarak tanımlamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

(UNICEF, 2009) ise yaşam becerilerini bilgi, beceri ve tutum arasındaki dengeyi sağlayan davranış değişikliği ya da davranış geliştirme olarak adlandırmıştır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO, 2009) ise yaşam becerilerini; karar vermede, problem çözmede, eleştirel ve yaratıcı düşünmede, etkili iletişimde, sağlıklı ilişkiler kurmada, diğerleriyle empati kurmada ve zorlukların üstesinden gelmede ve yaşamlarını düzenlemede bireylere yardım eden kişisel, bilişsel ve kişilerarası yetenekler olarak tanımlamıştır. Yaşam becerileri ile ilgili tanımlar Çizelge 2’de gösterilmiştir:

Çizelge 2.

Yaşam Becerileri Tanımları

Yazarlar	Tanım	Örnek
Landman (1980)	Etkili ve bilgili bir biçimde günlük yaşamın gerekliliklerini yerine getirmek için sahip olunması gereken yetenek.	Diğerleriyle birlikte çalışma, etkili karar verme
Powell (1985)	Fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişim sürecinde kullanılan ve öğrenilen üstesinden gelme becerisidir.	Üstesinden gelme becerisi
Scales (1986)	Bireylerin etkili karar verme sürecine yardım eden becerilerdir.	Karar verme
Danish, Forneris, Hodge and Heke, (2004)	Bireylerin yaşadıkları toplumda (evde, okulda, işte, toplumda) başarılı olmalarını sağlayan aktarılabilen tutum ve davranışlardır.	
Hendricks (1998)	Bireyin, yaşamında üretken ve başarılı olması için öğrendiği becerilerdir.	
Murphy & Williams (1999)	Günlük yaşam ve çalışma yaşamında kullanılan becerilerdir.	
Junge, Maglallan & Raskaуска (2003)	Toplumda başarılı olmak için bireylerin öğrenmesi gereken tutum, davranış ve becerilerdir.	Problem çözme, iletişim, öz-değer, diğerleriyle birlikte çalışma
Papachais, Goudas, Danish & Theodorakis (2005)	Bireyin günlük yaşamın stresi ve zorluğu ile baş etmek için gerekli olan becerilerdir.	Üstesinden gelme
Gould & Carson (2008)	Sporda geliştirilebilen ya da spor yapmayı kolaylaştıran ve sportif olmayan durumlara da aktarılabilen ve uygulanan içsel yeteneklerdir.	

Kaynak: Cauthen, An. H. (2012). *The development of a sport-based life skills scale for youth to young adults, 11-23 years of age*. s.14’ten uyarlanmıştır.

Çizelge 2’de görüldüğü gibi yaşam becerileri, bireylerin yaşamlarını kolaylaştıran becerilerdir. Tanımlardan yola çıkarak yaşam becerilerin özellikleri şöyle sıralanabilir:

Yaşam becerileri:

- bireyin sağlıklı, işlevsel ve başarılı bir yaşam sürmesi için gerekli olan becerilerdir.
- öğrenilebilen becerilerdir.
- bireyin bulunduğu her yerde başka bir deyişle yaşamının her boyutunda kullanılması gereken becerilerdir.
- bireylerin yaşamlarını kolaylaştıran becerilerdir.

Yaşam becerileri, bireyin toplumda başarılı olması için gerekli olan, tutum, bilgi, davranış ve becerilerdir. Yaşam becerileri bireyin evde, okulda ya da yaşamın farklı alanlarında (iş ve özel yaşam) kullanılan ve karşılaştıkları karmaşık durumların üstesinden gelmesini ve amaçlarına ulaşmasını sağlayan becerilerdir (Danish, Forneris, Hodge and Heke, 2004; Junge, Manglallan ve Raskauskas 2003). Hendricks (1998) ise yaşam becerilerini, tatmin edici, üretken ve başarılı olarak yaşam sürmeleri için bireylere yardımcı olan, öğrenilebilen yetenekler olarak tanımlamıştır. Ayrıca Hendrick, yaşam becerilerini 4-H bilişsel (head), duyuşsal (heart), birlikte oluş (hands), sağlık (health) biçiminde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma Çizelge 3’te görülmektedir:

Çizelge 3.

Hendricks'in Yaşam Becerileri Sınıflandırması

Bilişsel (Head)	Duyuşsal (Heart)	Birlikte Olma (Hands)	Sağlık (Health)
Düşünme (Thinking) Öğrenmeyi Öğrenme Karar verme Problem Çözme Eleştirel Düşünme Hizmet Öğrenme (Service learning)	İlişki (Relating) İletişim İşbirliği Sosyal beceriler Çatışma çözme Farklılıkları kabullenme	Öz veri (Giving) Kamu hizmeti gönüllüsü Liderlik Sorumluluk Gruba katkıda bulunma	Yaşam (Living) Sağlıklı yaşam biçimini seçme Stres Yönetimi Hastalıklardan korunma Kişisel güvenlik
Yönetim (Managing) Amaç belirleme Planlama/Organize etme Kaynakları bilinçli kullanma Bilgiyi kullanma	İlgi (Caring) Diğerleri için endişelenme Empati Paylaşma Etkileşim	Çalışma (Working) Ekonomi Bilinci Takım çalışması Öz motivasyon	Var olma (Being) Öz-saygı Öz-sorumluluk Karakter Duygu yönetimi Öz-disiplin

Kaynak: Hendricks, P. (1998). *Developing youth curriculum using the targeting life skills model*. <http://www.extension.iastate.edu/4H/skls.eval.htm> adresinden uyarlanmıştır.

UNICEF ve UNESCO yaşam becerilerini: öğrenmeyi öğrenme (karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme), öz-yönetim, diğerleriyle birlikte yaşama (kişilerarası iletişim, empati, işbirliği ve takım çalışması) olarak sınıflandırmıştır. Ayrıca Amerikan Halk Sağlığı Örgütü (PAHO, 2001) yaşam becerilerini sosyal beceriler, bilişsel beceriler ve duyguları kontrol etme becerileri olmak üzere üçe ayırmıştır (Akt: Mangrulkar, Whitman ve Posner, 2001). WHO, UNESCO, UNICEF ve PAHO'nun yaşam becerilerinin sınıflandırılması Çizelge 4'te görülmektedir.

Çizelge 4.

WHO, UNESCO, UNICEF ve PAHO'nun Yaşam Becerilerin Sınıflandırılması

WHO, UNESCO, UNICEF Yaşam becerileri	PAHO Yaşam becerileri
<ul style="list-style-type: none"> • Öz farkındalık • Eleştirel düşünme • Empati 	<i>Sosyal beceriler</i> <ul style="list-style-type: none"> • Hayır diyebilme • Kararlı olma

<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcı düşünme • Karar verme • Etkili iletişim • Stresle başa çıkma • Problem çözme • Kişiler arası iletişim • Duygu yönetimi 	<ul style="list-style-type: none"> • İşbirliği • Empati <p><i>Bilişsel beceriler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Problem çözme • Sonuçları tahmin etme • Karar verme • Eleştirel düşünme • Öz değerlendirme <p><i>Duyguları kontrol etme becerileri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stres yönetimi • Öz yönetim • Öz izleme (Kendini izleme)
---	--

Skills for Health (Sağlık İçin Beceriler) adlı kurum da yaşam becerilerini, iletişim ve kişilerarası beceriler, karar verme ve eleştirel düşünme becerileri ile stresle başa çıkma ve öz-yönetim becerileri olmak üzere üç kategoride toplamıştır. Bu becerilerin alt boyutları Çizelge 5'te görülmektedir.

Çizelge 5.

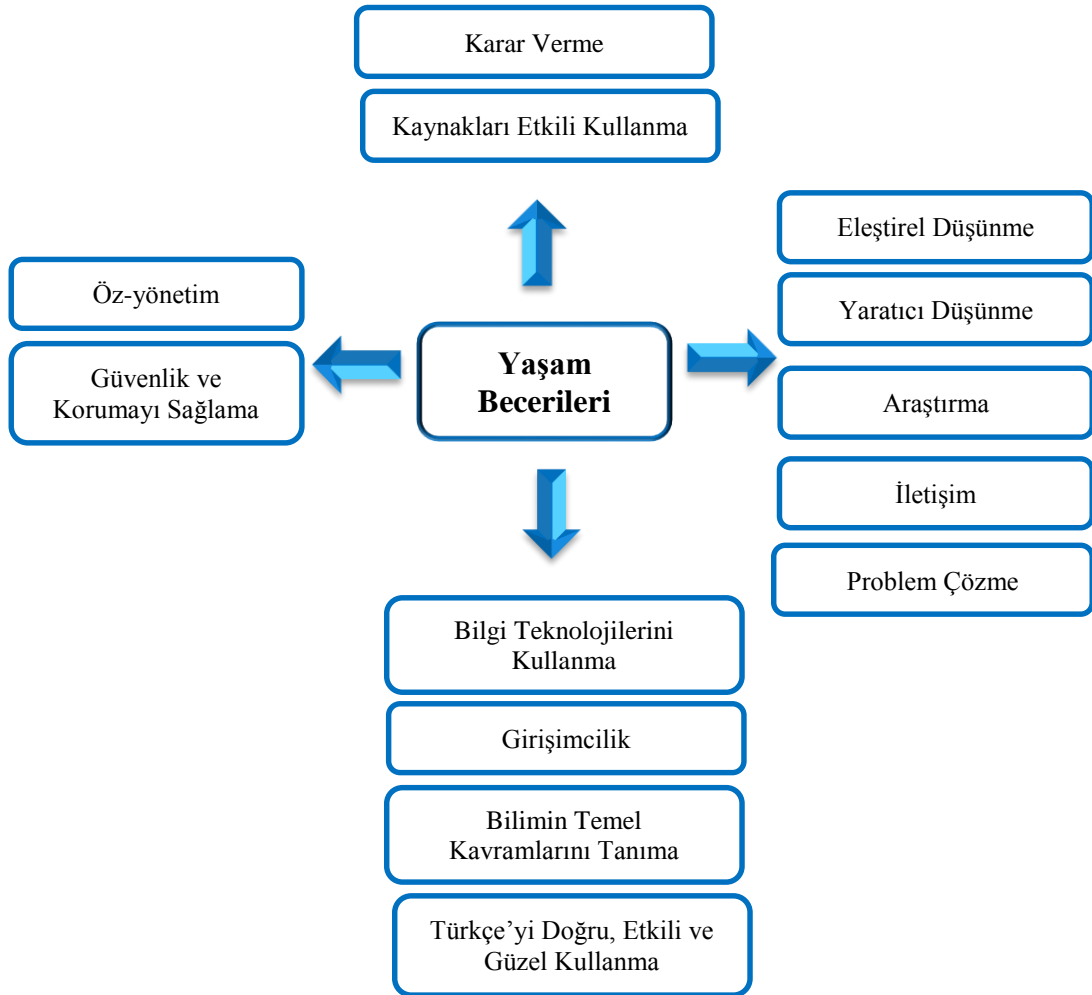
Skills for Health'in (Sağlık İçin Beceriler) Yaşam Becerilerini Sınıflandırması

İletişim ve Kişilerarası beceriler	Karar verme ve eleştirel düşünme becerileri	Stresle başa çıkma ve öz-yönetim becerileri
Kişilerarası iletişim becerileri	Karar verme	Öz-güven
Hayır diyebilme/Kabullenme becerileri	Problem çözme becerileri	Sorumluluk alma
Empati	Eleştirel-düşünme becerileri	Farklılık Yaratma
İşbirliği ve takım çalışması		Duyguları yönetme
Savunma becerileri		Stresle başa çıkma

Yaşam becerilerinin, bireyin kişisel, sosyal ve mesleki yaşamını başarılı bir biçimde sürdürmesini sağlayan beceriler olduğu görülmektedir. Yaşam becerileri; bireylerin bir göreve başlamak, bir görevi sürdürmek ya da sonlandırmak için bireylere olanak sağlayan becerilerdir. Buradaki görev, sınıf içinde yapılan bir etkinlik ya da öğrencinin grup içinde üstlendiği bir iş de olabilir (Medland, 1990).

Bu becerilere sahip bireyler, yaşamlarını biçimlendiren kararları kendileri verebilirler ve yaşamın getirdiği olumsuzlukların üstesinden gelebilirler. Ayrıca yaşamlarını üretken, etkin, hem fiziksel hem de ruhen sağlıklı bir biçimde sürdürebilirler ve iş yaşamlarında da başarılı olabilirler. Yaşam becerileri bireye diğerine bağımlı olmadan yaşama ve kendi kararlarını alabilme özgürlüğü vererek bireyi yaşama hazırlar. Başka bir deyişle yaşam becerilerine sahip birey

sorumluluklarını yerine getirebilen, karşılaştığı problemlerle başa çıkabilen, kendisi için doğru seçimler yapabilen, amaçları olan ve amaçlarına ulaşmak için çaba gösteren bağımsız bir bireydir. Dolayısıyla bireye kendi yaşamını biçimlendirme olanağı veren yaşam becerilerinin bireylere çocuklukta öğretilmesi önemlidir. Yaşam becerileri eğitimi farklı ülkelerin eğitim programlarında yer almaktadır. Bu ülkelerde, bireylerin yaşam becerilerini kazanmaları için yaşam becerileri ile ilgili eğitim programları geliştirilip eğitim kademelerinde uygulanmaktadır (UNICEF, 2005; Ministry of Education of Uganda, 2011). Türkiye’de ise yaşam becerilerinin bireylere kazandırılmasını amaçlayan öğretim programlarından birisi de Hayat Bilgisi Öğretim Programıdır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan beceriler Şekil 2’de gösterilmiştir:

Şekil 2. Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Yaşam Becerileri

Şekil 2’de görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, karar verme yaşam becerileri diğer öğretim programlarında da ortak olan becerilerdir. Bu becerilerin öğrencilere kazandırılması hem Hayat Bilgisi dersi öğretim programının hem de diğer derslerin (Sosyal Bilgiler, Türkçe) öğretim programının amaçlarındandır. Bu beceriler dışında *kaynakları etkili kullanma, güvenlik ve korunmayı sağlama, bilimin temel kavramlarını tanıma ve öz-yönetim becerileri*, Hayat Bilgisi Öğretim Programına özgü becerilerdir. Hayat Bilgisi Öğretim Programına özgü becerilerden *öz -yönetim becerileri*, 21. yüzyıl becerileri kapsamında yaşam ve kariyer başlığı altında yer almaktadır. WHO, UNESCO, UNICEF’in yaşam becerileri sınıflandırmasında öz-yönetim olarak geçmese de öz yönetim becerisi ile ilişkili olarak öz farkındalık, stresle başa çıkma ve duygu yönetimi becerileri yer almaktadır. PAHO’nun sınıflandırmasında ise öz -yönetim, duyguları kontrol etme becerilerinin altında yer almaktadır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Öz-Yönetim Becerileri

Karmaşıklaşan ve değişen yaşam koşullarında bireyler, kendileri için iyi yaşam koşulları oluşturmak istemektedir. Bireyler kendileri için iyi yaşam koşulları oluşturmak için kendi yaşam sorumluluklarını almak durumundadırlar. Kendi yaşam sorumluluğunu alan bireyler, yaşamlarıyla ilgili risk alan, kendi güvenliklerini sağlayan, yaşamlarında tercihler ve seçimler yapan, kararlar veren, karşılaştıkları problemleri çözen, haklarını savunan, kendileri için amaçlar belirleyip bu amaçları gerçekleştiren, kendi yeterliklerinin ve yetersizliklerinin farkında olan bireylerdir. Örneğin; yaşam sorumluluğunu alan bireyler güvenliklerini sağlamak için tehlike işaretlerinin bulunduğu yerlerden uzak dururlar, hasta olduklarında işyerinden sevk alıp hastaneye giderler (Özkan, 2007). Bireylerin bu davranışları yerine getirebilmeleri için Hayat Bilgisi Öğretim Programında da yer verilen öz-yönetim adı verilen becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

Öz-yönetim becerileri, alanyazında çeşitli kavramlarla ifade edilmiştir. Bu kavramların kimileri öz-yönetim becerileri ile paralellik gösterirken kimi kavramlar öz-yönetim becerileri ile paralellik göstermemektedir. Öz- yönetim becerileri; öz-öğretim (self-instruction), (Meichenbaum, 1977), kontrol becerileri (self control, self-

direction), (Kanfer, 1970), öz düzenleme (self-regulation) (Bandura, 1991), yaşam biçimi düzenleme (lifestyle organization) (Williams, Moore, Pettibone, Thomas, 1992) biçiminde çeşitli kavramlarla belirtilmiştir (Mezo ve Heiby, 2004).

Öz-yönetimin temel ögesi üstbilidir (Pintrich, Smith, Garcia ve Mckeachie, 1991). Üstbilis, bireyin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisi ve bu bilginin bilişsel süreçleri kontrol etmek için kullanılmasıdır (Flavell, 1985; Akt:Akpunar, 2011). Zimmerman'a (1989) göre öz-yönetim, öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerine üst bilişsel, güdüsel ve davranışsal olarak etkin bir biçimde katılım gösterebilme derecesidir (Koçdar, 2015).

Bireyler; öz izleme (öz-gözleme), öz değerlendirme ve öz pekiştirme (kendini pekiştirme) süreçlerini kullanarak dış destek almadan davranış değiştirerek kendileri için önemli olan durumlarda iç kontrol ve öz yeterlilik gibi öz-yönetim becerilerine sahip olurlar (Rehm, 1977). Bireyler bu becerileri, kendine ön uyarın verme, öz (kendini) izleme, kendine yönerge verme, öz değerlendirme ve kendini pekiştirme stratejilerini kullanarak edinebilirler. *Kendine ön uyarın verme*, bireyin beklenen davranışı başlatmak üzere işitsel ya da dokunsal bir uyarını kendisine sunması; *kendini izleme*, bireyin kendisinin hedef davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmediğini belirlemesi ve kaydetmesi; *kendine yönerge verme*, bireyin bir işi yapmak için kendi kendine konuşması ve daha sonra o işi yapması; *kendini değerlendirme*, bireyin hedef davranışı ölçütü karşılama düzeyinde gerçekleştirip gerçekleştirmediğini belirlemesi; *kendini pekiştirme* ise, bireyin ölçütü karşılayıp karşılamadığına bağlı olarak hoşuna giden bir ödülü seçmesidir (Agran, King-Sears, Wehmeyer ve Copeland, 2003). Öz-yönetime sahip bir öğrenen, sürekli olarak planlama, düzenleme, gözleme ve değerlendirme yapar (Butler ve Winne, 1995).

Kimi alan uzmanları ise öz-yönetimi duygusal zekanın alt boyutu olarak belirtmektedir. Bireyin çevreden gelen baskının ve olumsuzlukların üstesinden gelmeyi başarma yeterliliğini etkileyen, bilişsel olmayan yeteneklerin, yeterliliklerin ve becerilerin bir düzenlemesi (Mayer, Salovey ve Caruso, 2004), bireyin kendisini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek ruh halini düzenleyebilme, kendini başkasının yerine koyabilme, umut besleme (Doleman, 2007) olarak tanımlanan duygusal zekanın bir boyutunu öz-yönetimin oluşturduğu söylenebilir. Goleman (2011), duygusal zeka boyutlarını, liderlik açısından

tanımlayarak öz-farkındalık (duygusal öz-farkındalık, kendini doğru değerlendirme, özgüven), öz-yönetim (otokontrol, şeffaflık, uyumluluk, gelişme, insiyatif, optimizm) sosyal farkındalık (empati, örgütsel farkındalık, hizmet) ve ilişki yönetimi (esin kaynağı olma, etki, diğerlerini geliştirme, değişim hızlandırıcısı, çatışma yönetimi, takım çalışması ve işbirliği) biçiminde boyutlara ayırmıştır (Çakar ve Arbak, 2004). Goleman'a (2011) göre öz-yönetim duyguların kontrolü, dürüstlük, farkındalık, uyumluluk, başarı dürtüsü ve girişimcilik becerilerini kapsamaktadır.

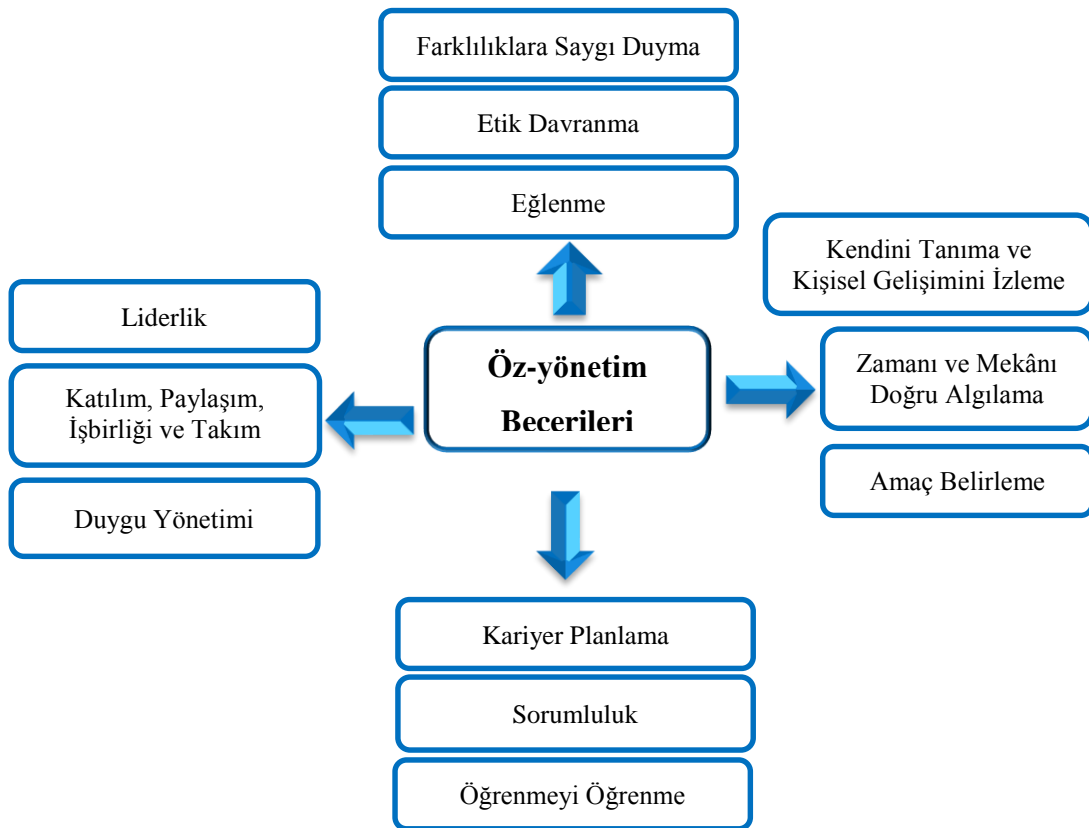
Psikoloji alanında ise öz-yönetim kavramı, endüstri/örgüt psikolojisi, sağlık psikolojisi ve klinik psikoloji boyutlarında yer almaktadır. Endüstri/örgüt psikolojisi alanında öz-liderlik; sağlık psikolojisi alanında kendini düzenleme ve klinik psikolojide farkındalık adı altında ele alınmaktadır (Yaka, 2011).

Hangi bağlamda ele alınırsa alınsın, öz- yönetim becerileri, bireyin beceri ve inançlarıyla belirlediği davranışları kontrol etme yeterliliğidir ve bu beceriler, bireylerin kendi davranışlarını devam ettirmek ya da değiştirmek için verdikleri tepkilerdir (Dickerson ve Creedon, 1981; Field, Martin, Miller, Ward ve Wehmeyer, 1998). Öz-yönetim becerileri, bireylerin olumlu yönde davranış değişikliğine, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlayan ve bağımlı olmadan yaşamını sürdürmesi için gerekli olan becerilerdir (Neistadt ve Marques, 1984; Wehmeyer ve Schalock, 2001). Bu beceriler, öğrencilerin kendilerine amaçlar belirlemelerini, belirlenen amaçlara ulaşmak için zamanı etkili kullanmalarını, kendi olumlu özelliklerini fark etmelerini, öğretmenin ya da diğer büyüklerinin yanında olmadan verilen görevi yerine getirmelerini, öğrendiklerini farklı ortamlara uygulayabilmelerini ve karşılaştıkları problemleri özgüvenli biçimde çözebilmelerini sağlar (Deffenbacher and Suinn 1982; Aldridge and Delucia 1989; Bergen-Cico 2000; Perrine 1998, Akt: Berger, 2003; Shapiro ve Cole, 1994). Öz- yönetim becerilerine sahip bireyler; kendi öğrenmelerini ve sosyal davranışlarını düzenlerler, bireysel sorumluluklarını yerine getirirler, uygun olan ve olmayan tepkileri tanırlar, içinde bulunduğu çevre ile etkileşimde bulunurlar, öz değerlendirme yaparlar ve gelecek için amaçlar belirlerler (King- Sears, Bonfils, 1999; Wehmeyer, Sands, Doll ve Palmer, 1997). Tüm bu boyutlarıyla öz-yönetim becerilerinin yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olduğu söylenebilir.

Bu becerilerin programlarda yer alması, öğrencilerin bu becerileri edinmelerinin gerekliliğinin bir göstergesidir (Berger, 2003; Medland, 1990). Buna göre öğrencilerin

öğrenim ve sosyal yaşamlarında başarılı olmaları öz-yönetim becerilerini edinmiş olmalarına bağlıdır. Öz-yönetim becerilerine sahip öğrenciler, kendi öğrenme sorumluluklarını alırlar, sosyal yaşamın bir parçası olup sosyal yaşam içinde uygun davranışlar sergilerler ve diğer bireylerle iletişime geçebilirler. Bugünün öğrencileri yarının etkin vatandaşlarıdır. Dolayısıyla öğrencilere öz-yönetim becerileri kazandırılabilirse, öğrencilerin toplumsal olaylara yönelik farkındalıkları artar, toplumun bir parçası olur ve kendi yaşamlarını mutlu bir biçimde sürdürürler. Öğrencilerin hem akademik yaşamlarında hem de mesleki ve sosyal yaşamlarında önemli rol oynayan öz-yönetim becerilerin küçük yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılmasının ve ilkokullardaki öğretim programlarında öz-yönetim becerilerine yer verilmesinin önemli olduğu söylenebilir. İlkokulda öz-yönetim becerilerine yer veren öğretim programı ise Hayat Bilgisi Öğretim Programıdır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan öz-yönetim becerileri Şekil 3'te verilmiştir:

Şekil 3. Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 3'te görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi Öğretim Programında öz-yönetim becerileri başlığı altında yer alan alt beceriler etik davranma, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, kariyer planlama, sorumluluk, zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma, liderlik farklılıklara saygı duymadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan öz-yönetim becerisinin göstergesi olan davranışlar şöyledir (MEB, 2009):

Etik davranma

- Toplumsal kurallara uyma
- Günlük yaşantısında etik davranışlar sergileme
- Tercihlerinde etik değerleri ön plana çıkarma
- Zor durumlarda bile etik davranışlar sergileme
- Başkalarının kişisel haklarına saygı gösterme
- Etik olmayan davranışlarla mücadele etme
- Yaş, cinsiyet, ırk gibi yanlı davranışlara neden olan eğilimleri fark etme ve bu tür yanlılıklar içermeyen davranışlar sergileme
- Farklı sosyal, kültürel ve dini gruplara ait kişilerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etme
- Bedensel ve zihinsel engelli bireylerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etme

Eğlenme

- Eğlenmenin çalışmak kadar doğal bir ihtiyaç olduğunu kabul etme
- Çalışmak ve eğlenmek için gereken zamanı ayırma
- Eğlenmek için uygun kişi, zaman ve yerleri belirleme
- Dini bayramlar ve milli bayramların bireysel ve toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu algılama
- Doğum günleri, düğünler, hafta sonu, yarı yıl ve yaz tatillerinin bireysel ve toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu algılama
- Müze, tarihi yer ve doğa gezilerinin, pikniklerin, hobilerin (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) eğlenmeye aracılık ettiğini/ eğlenme yolları olduğunu fark etme

Öğrenmeyi Öğrenme

- Öğrenme sürecini anlama ve nasıl öğrenmeyi tercih ettiğine yönelik bir model oluşturma
- Kişisel tercihlerini, güçlü yanlarını ve bunları sürekli geliştirmenin önemini farkına varma
- Sorular sorma

- Öğrenme araçlarını uygun bir şekilde kullanma
- Öğrenme stratejileri seti oluşturma (soru sorma, okuma stratejileri, bilgiye ulaşma ve geliştirme yolları, hafıza geliştirme teknikleri, zor durumlarda kaldığında ne yapacağını bilme)
- Olumlu bir öğrenme ortamı yaratma

Amaç belirleme

- Yapabildiklerini ve yapamadıklarını tanıma
- Gerçekten ulaşmak istediği şeyleri hayal etme
- Yaşantısıyla uyumlu amaçlar seçme
- Amaçlarını yazılı hale getirme
- Her bir amaca nasıl ulaşabileceğini planlama
- Amaca ulaşmada karşılabilecek zorlukları belirleme
- Amaca ulaşmak için kimlere başvurabileceğini bilme
- Amacın gerçekleşmesi için yeterli süreyi belirleme
- Amaca ulaşıldığında nasıl ödüllendirileceğini belirleme

Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme

- Vücudunu tanıma
- Duygularını tanıma
- Diğer bireylerle benzerlik ve farklılıklarını bilme
- Diğer bireylerden güçlü ve zayıf yanlarını bilme
- Kendi değerlerini tanıma
- Fiziksel değişimini fark etme ve izleme
- Duygusal değişimini fark etme ve izleme

Duygu yönetimi

- Duygularını tanıma
- Başkalarının duygularını tanıma (görerek, duyarak ve sorarak)
- Temel duyguları (korku, öfke, mutluluk, üzüntü) ifade eden sözcükleri uygun bir biçimde kullanma
- Duygularının vücudunu nasıl etkilediğini fark etme
- Kendi duygularının başkalarının üzerindeki etkilerini fark etme
- Arkadaşlarının davranışlarının kendi duygularını nasıl etkilediğini fark etme
- Öfkesini denetleyebilme yollarını bilme ve gerektiğinde kullanma

Kariyer planlama

- Kendi üstünlüklerini ve zayıflıklarını tanıma
- Kendi özelliklerinin hangi mesleğe uygun olduğunu fark etme

- Formal eğitimle ve genel deneyimleriyle kazanılan becerileri tanıma, betimleme
- Zaman içinde itibar gören mesleklerin nasıl değiştiğini fark etme
- Günümüzde önemli ve gerekli meslekleri tanıma
- Gelecekteki koşullara göre yeni meslekler ihtiyaç olabileceğini fark etme ve bunların neler olabileceğini tahmin etme

Sorumluluk

- Yaşamın farklı boyutlarındaki sorumluluklarının farkına varma ve sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişim açısından önemini açıklama
- Zamanda ve düzenli olarak derslere girme gibi uygun çalışma standartlarını uygulama
- Ödevlerini tamamlayarak kendi çalışmalarının sorumluluğunu üstlenme
- Verilen görevleri, yetenekleri ölçüsünde elinden geldiğince en iyi şekilde yapma
- Üretken bir biçimde çalışma ve görevlerini aksatmadan yerine getirme
- Davranışlarının sonuçlarını üstlenme
- Başkalarının haklarını çiğnmeden kendi ihtiyaçlarını karşılama
- Toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesinde bilgi edinme, plan yapma, örgütlenme ve harekete geçme sürecinin önemini kavrama
- Daha iyi bir dünya için kendi yaş grubundakilerin de sorumlulukları olduğunu fark etme

Zamanı ve mekânı doğru algılama

- Grafik yorumlama
- Zaman ifadelerini doğru kullanma
- Görsel materyalleri okuma
- Verilen alanlara ait kroki, şekil çizme
- Basit planlar yapma
- Takvim, saat bilgisi edinme
- Geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman ayırt etme
- Zaman planı yapma
- Ana yön ifadelerini doğru kullanma

Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma

- Başkalarıyla iş birliği yaparak çalışma ve plan yapma
- Grupla, problem ve çatışma çözme becerilerini uygulama
- Üyelerin güçlü ve zayıf yanlarını tanıma ve takım oluşturmak için güçlü yanları kullanma
- Konuşmalarıyla ve davranışlarıyla saygı gösterme
- Geri bildirim verme

- Geri bildirim alma ve kabul etme
- Amaçlara ulaşmak ve başarılar elde etmek için birbirlerine destek olma ve ödüllendirme
- Gerektiğinde yardıma koşma ve yardım isteme
- Demokrasi kültürünün gerçekleşmesine katkıda bulunma

Liderlik

- Vizyon ve amaç belirleme, bunları tasarlama
- Grubu bir fikre ya da duyguya inandırma
- Grup üyeleri arasındaki anlaşmazlıkları çözme ve müzakerecilik
- Üyeleri ortak amaç doğrultusunda güdüleme ve yol gösterme
- Ödüller belirleme
- Grup hakkında olumlu bir imaj yaratma ve başka grupların desteğini sağlamak için sağlam bir temel oluşturma
- Eleştirilere karşı grubu savunma
- Başka gruplarla iş birliği oluşturma ve diğer gruplardan destek sağlama
- Akranlarıyla ya da kendisinden küçüklerle çalışırken etkili gözetim/yönetim becerilerini kullanma
- Bir görevin tamamlanması için sorumluluk alma
- Belli amaçlara ulaşmak için insanları örgütleme
- Liderin, dürüstlüğü ve yeterliliği ile grubunda güven ve inanç kazanması

Farklılıklara saygı duyma

- Aynı, benzer ve farklı sözcüklerini anlama ve ayırt etme
- Tüm insanların benzer ve farklı özellikleri olabileceğini fark etme
- Farklılıkların yaşamı zenginleştirdiğini kavrama
- Farklılığın göreceli bir kavram olduğunu fark etme
- Engelli insanların farklı gereksinimlerine karşı duyarlı olma

Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan öz-yönetim becerilerinin kazanımlara göre eşleştirilmesi Çizelge 6, 7 ve 8’de gösterilmiştir. Bu becerilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları eşit değildir. Bunun nedeni öğrencilerin gelişimsel dönemleri ile ilgili olabilir.

Çizelge 6.

İlkokul 1. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar

1. Sınıf	
Tema	Kazanım
Okul Heyecanım	A.1.1. Fiziksel özelliklerini fark ederek kendini tanır ve tanıtır. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.1.2. Duygularını fark ederek kendini tanır ve ifade eder. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.1.3. Neleri kolayca yapabildiğine ve neleri yapmaktan hoşlandığına karar verir. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.1.5. Arkadaşlarının oyunlarına katılırken, onlarla oyun kurarken ve oynarken uygun davranışlarda bulunur. (Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma, etik davranma)
	A.1.9. Sınıfının yerini ve sırasını bulmak için konumla ilgili temel kavramları (sağında, solunda, yanında, karşısında, önünde, arkasında, üstünde ve altında) kullanır. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	A.1.10. Okul ve sınıf kurallarını belirleme çalışmalarına katılır ve kurallara uyar. (Etik davranma, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma)
	A.1.12. Okuldaki ve sınıftaki seçim çalışmalarına katılarak demokrasi kültürünün gerektirdiği davranışları sergiler. (Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma)
	A.1.14. Kulüp veya diğer grup çalışmalarında olumlu değerleri gözetir. (Etik davranma)
	A.1.15. Kulüp veya diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için işbirliği yapar ve sorumluluğu paylaşır. (Sorumluluk, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması)
	A.1.16. Türk Bayrağı'nı ve İstiklal Marşı'nı tanır ve bunlara saygı gösterir. (Etik davranma)
	A.1.18. Arkadaşları ile benzer ve farklı yönlerini fark eder. (Farklılıklara saygı duyma)
	A.1.20. Arkadaş edinir ve arkadaşlarıyla ilgili duygularını ona açıklar. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.1.21. Beslenme saatinde temizlik ve görgü kurallarına uyar. (Etik davranma)
	A.1.22. Okulda arkadaşlarının sergiledikleri davranışların etik olup olmadığını fark eder. (Etik davranma)
	A.1.23. Arkadaşlarıyla eğlenmenin doğal bir ihtiyaç olduğunu kabul ederek, özel gün kutlamalarına katılmaya istekli olur. (Katılım, işbirliği, takım çalışması yapma, eğlenme)
	A.1.26. Atatürk'ün hayatını öğrenmeye istekli olur. (Öğrenmeyi öğrenme)
	A.1.27. Milli bayramları kutlamak amacıyla yapılan hazırlıklara ve kutlamalara coşkuyla katılır. (Katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma, eğlenme)
	A.1.29. Bilgi edinmek için uygun sorular sorar ve resimli kaynaklardan yararlanır. (Öğrenmeyi öğrenme)
	A.1.31. Okulda çalışanların mesleklerini, görevlerini tanır ve acil durumlarda kimlere başvuracağını bilir. (Kariyer planlama)
	A.1.40. Sınıfını, okulunu ve çevresini temiz tutmak ve korumak için sorumluluk alır. (Sorumluluk)

Benim Eşsiz Yuvam	B.1.2.	Evinin adresini ve telefon numarasını söyler. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.1.5.	Yemek saatinden önce ve sonra yapması gerekenleri ayırt eder ve görgü kurallarına uygun davranışlar gösterir. (Zamanı ve mekânı doğru algılama, etik davranma)
	B.1.6.	Evde kuralların neden gerekli olduğunu açıklar. (Etik davranma)
	B.1.7.	Günlük yaşamında oyun oynamak ve ders çalışmak için harcayacağı süreler arasında denge kurar. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.1.8.	Kendi çocukluğu hakkında araştırma yapar. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimi izleme)
	B.1.9.	Fiziksel özelliklerini tanıyarak özellikleri hakkında olumlu düşünür. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	B.1.11.	Başkalarının eşyalarını izin alarak kullanır ve bu eşyalara zarar vermez. (Etik davranma)
	B.1.12.	Ailesindeki bireyleri tanır ve tanıtır. (Kariyer planlama)
	B.1.13.	Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını araştırır, dayanışmaya günlük hayattan örnekler gösterir. (Katılım, iş birliği ve takım çalışması yapma)
	B.1.15.	Ailenin dayanışma ve iş birliği yapılan özel bir çevre olduğunu kavrar. (Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma)
	B.1.16.	Ailesinde ve akrabaları arasında etik değerlere ne kadar önem verildiğini gözlemler. (Etik davranma)
	B.1.18.	Çevresindeki insanlara karşı hissettiği duyguları fark eder ve bunları uygun biçimde ifade eder. (Duygu yönetimi)
	B.1.20.	Ailesindeki liderin/liderin ailedeki rolünü fark eder. (Liderlik)
	B.1.21.	Günlük zamanın bir bölümünü ailesi ve yakın çevresiyle birlikte eğlenmek için harcar. (Eğlenme, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma)
Dün, Bugün, Yarın	C.1.1.	Geçmiş, şimdi, gelecek zaman dilimlerini ayırt eder ve uygun yerde kullanır. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	C.1.2.	Bazı davranışları, önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiğini fark eder. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	C.1.3.	Küçükken sahip olduğu bir oyuncakıyla ilgili duygu ve düşüncelerini ifade ederek bunu arkadaşlarıyla paylaşır. (Duygu yönetimi, katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	C.1.5.	Kısa bir öz geçmiş hazırlayarak kendini tanıtır. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimi izleme, zamanı ve mekânı doğru algılama)

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi 1. sınıf öğretim programında Okul Heyecanım Temasında 20, Benim Eşsiz Yuvam Temasında 14, Dün, Bugün, Yarın Temasında 4 olmak üzere toplam 38 kazanım öz-yönetim becerisi ile ilgilidir. Öz yönetim becerilerinden 10’u etik davranma, 8’i kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, 8’i katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma, 6’sı zamanı ve mekânı doğru algılama, 2’şer öğrenmeyi öğrenme, eğlenme, duygu yönetimi ve kariye planlama ile ve 1’er de liderlik, sorumluluk ve farklılıklara saygı duyma ile ilgilidir.

Çizelge 7.

İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar

2. Sınıf	
Tema	Kazanım
Okul Heyecanım	A.2.4. Sınıfının ve sırasının yerini şekil çizerek gösterir. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	A.2.5. Okul kurallarının neden konulduğunu araştırır ve açıklar. (Etik davranma)
	A.2.6. Okuldaki ve sınıfındaki seçim çalışmalarına katılarak demokrasi kültürüne katkıda bulunur. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	A.2.7. Kulüp veya grup çalışmaları ile ilgili olarak geliştirilen bir proje üzerinde arkadaşlarıyla iş birliği yaparak çalışır. (Katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	A.2.8. Görev aldığı kulüp veya grup çalışmalarının kişisel gelişimine katkısını açıklar. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.2.9. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında yapılacak işler konusunda arkadaşlarını yönlendirir, onları cesaretlendirir ve gerektiğinde yardımda bulunur. (Liderlik)
	A.2.10. Grup çalışmaları sırasında başka gruplarla dayanışma içine girerek kendi grubuna destek sağlar. (Liderlik)
	A.2.11. Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na neden saygı gösterilmesi gerektiğini açıklar. (Etik davranma)
	A.2.13. Okulda kendisinin ve arkadaşlarının güçlü yanlarını tanıır. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.2.14. Arkadaşları ile farklılıkların doğal olduğunu kabul eder. (Farklılıklara saygı duyma)
	A.2.15. Duygularının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder. (Duygu yönetimi)
	A.2.20. Vücudunun bölümlerini tanıyarak kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	A.2.23. Kendisinin ve arkadaşlarının etik olmayan davranışlarını fark eder, arkadaşlarıyla ilişkilerinde olumlu değerleri gözetir. (Etik davranma)
	A.2.24. Özensiz iletişimin yaratacağı sorunları belirleyerek, öğretmeni ve arkadaşlarıyla iletişim kurarken nezaket ifadelerini kullanır. (Etik davranma)
	A.2.25. Çevresindeki insanların mesleklerinin farklı özellikler gerektirdiğini açıklar. (Kariyer planlama)
	A.2.28. Okulu ve çevresini korumak için alternatifler üretir. (Sorumluluk)
A.2.30. Milli bayramları kutlamak amacıyla hazırlık yapar ve kutlama için fikirler üretir. (Sorumluluk)	
A.2.31. Dini bayramların, milletimizin paylaşım ve dayanışma içine girdiği özel günler olduğunu fark eder ve bayram kutlamalarına katılır. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)	

Benim Eşsiz Yuvam	B.2.3.	Güneş'in doğuşunu ve batışını gözlemleyerek doğu ve batı kavramlarını kavrar, evinin bölümlerini yönere göre tarif eder. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.2.4.	Evinin yerini, konum ile ilgili temel kavramları (sağında, solunda, yanında, karşısında, önünde, arkasında, üstünde ve altında) kullanarak bildiği yere göre tarif eder. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.2.9.	Yemek yerken uyulması gereken görgü kurallarının nedenlerini açıklar. (Etik davranma)
	B.2.12.	Yakın çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptıklarını açıklar. (Kariyer planlama)
	B.2.13.	Her iş ve mesleğin gerekli ve saygın olduğunu takdir ederek herhangi bir mesleğin insanların hangi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğunu araştırır. (Kariyer planlama)
	B.2.16.	Aileyi ilgilendiren konularda karar alınırken görüş bildirir ve bunun insan hak ve hürriyetiyle ilişkisini kurar. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	B.2.17.	Evde uyulması gereken kuralların belirlenmesinde katkıda bulunur. (Etik davranma, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	B.2.19.	Aile içinde görev paylaşımına katılmaya istekli olur ve üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duyar. (katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma, amaç belirleme)
	B.2.20.	Kişisel eşyalarını ve başkalarının eşyalarını neden özenli kullanması gerektiğini açıklar. (Etik davranma)
	B.2.22.	Duygularını kontrol ederek uygun bir biçimde ifade eder. (Duygu yönetimi)
	B.2.23.	Ailesi, akrabaları ve yakın çevresinde etik değerlere ne kadar önem verildiğini, gözlemleyerek etik davranışların güven duygusunu nasıl güçlendirdiğini ve etik olmayan davranışların da güven duygusunu nasıl zedelediğini açıklar. (Etik davranma)
	B.2.25.	Evde uygun bir öğrenme ortamı yaratmak için büyüklerinden yardım alır. (Öğrenmeyi öğrenme)
	B.2.27.	Aile yaşamında aldığı liderlik rolünü açıklar. (Liderlik)
	B.2.30.	Evde güvenliği sağlamak için gerekli kurallara uyar. (Etik davranma)
B.2.32.	Yetişkinleri gözlemleyerek para harcamayı gerektiren bir amaç belirler ve bunu gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğini tartışır. (Amaç belirleme)	
B.2.33.	Ailesiyle birlikte gezmek, tatillerini geçirmek ve eğlenmek için plan yapar ve planı ailesiyle paylaşır. (Eğlenme, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)	
Dün, Bugün, Yarın	C.2.1.	Kendisinin, arkadaşlarının ve ailesindekilerin fiziksel görünümünün zaman içinde nasıl değiştiğini fark eder. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, zamanı ve mekânı doğru algılama)
	C.2.2.	Önceki yıllarda ve şimdi tek başına yapabildiği ve yapamadığı davranışları karşılaştırarak zaman içinde nasıl bir değişim geçirdiğini fark eder. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)

C.2.3.	Bebeklik ve çocukluk döneminde tükettiği yiyecek-içecekleri, oyun ve oyuncakları karşılaştırarak bu tür değişikliklerin doğal bir olgu olduğunu kavrar. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
C.2.4.	Gün içinde kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimi gözlemler ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur. (Duygu yönetimi)
C.2.8.	Geçmişte kabul gören mesleklerle günümüzde kabul gören meslekler arasındaki farklılıkları karşılaştırır. (Kariyer planlama)
C.2.9.	Liderlerin toplumların yaşantılarını nasıl değiştirdiğini açıklayarak geçmişte ve günümüzde Türk toplumuna liderlik yapan kişiler hakkında sorular sorar. (Liderlik)
C.2.12.	Bayram kutlamaları için yaptığı hazırlık çalışmalarını ve bayram sürecindeki duygularını özgün bir şekilde ifade eder. (Duygu yönetimi)
C.2.23.	Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendisinin ve başkalarının sağlığı ve gelişimiyle ilişkili olduğunu kavrar. (Sorumluluk)

Çizelge 7’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi 2. sınıf programında 18 kazanım Okul Heyecanım temasında, 16 kazanım Benim Eşsiz Yuvam temasında ve 8 kazanım Dün, Bugün, Yarın temasında olmak üzere toplam 43 kazanım öz-yönetim becerisi ile ilgilidir. Öz-yönetim becerilerinden 9’u etik davranma ile ilgili, 1’i eğlenme ile ilgili, 1’i öğrenmeyi öğrenme ile ilgili, 2’si amaç belirlemeyle ilgili, 5’i kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, 4’ü duygu yönetimi, 5’i zamanı ve mekânı doğru algılama, 7’si katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma, 4’ü kariyer planlama, 3’ü sorumluluk, 4’ü liderlik, 1’i farklılıklara saygı duyma ile ilgilidir.

Çizelge 8.

İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında Öz-Yönetim Becerisine İlişkin Yer Alan Kazanımlar

Tema	Kazanım
Okul Heyecanım	A.3.2. Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder. (Farklılıklara saygı duyma)
	A.3.3. Arkadaş seçerken ve kişisel tercihlerde bulunurken olumlu değerleri gözetir. (Etik davranma)
	A.3.5. Arkadaşlarıyla ve başkalarıyla ilişkilerinde duygularını uygun bir biçimde ifade eder. (Duygu yönetimi)
	A.3.8. Arkadaşlarının yanlış davranışlarını fark eder ve yanlışlık içermeyen davranışlar sergiler. (Etik Davranma)
	A.3.10. Okulunun ve sınıfının krokisini çizer. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)

	A.3.11. Okulunun tarihi hakkında araştırma yapar ve sunar. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	A.3.15. Okul yaşamıyla ilgili iyimser bir bakış açısı geliştirir. (Etik davranma)
	A.3.18. Kendi sağlığı kadar, arkadaşlarının sağlığını da korumaktan sorumlu olduğunu kavrar. (Sorumluluk)
	A.3.20. Özel günlerin toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu kabul eder ve kutlamalar için alternatifler üretir. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	A.3.21. Milli bayramları kutlama nedenlerini açıklar ve bayramları daha etkili kutlamak amacıyla ürettiği fikirleri uygular. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	A.3.24. Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır. (Öğrenmeyi öğrenme)
	A.3.31. Dürüst davranışlarda bulunarak arkadaşlarının güvenini kazanır. (Etik davranma)
	A.3.32. Bir grup üyesi olarak dürüstlüğü, yeterliliği ile grup arkadaşlarının ve liderin güvenini kazanır. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
Benim Eşsiz Yuvam	B.3.2. Canlıları sınıflandırarak, evinde bitki yetiştirmeye veya hayvan beslemeye istekli olur ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için sorumluluk alır. (Sorumluluk)
	B.3.5. Evini yön ile ilgili temel kavramları kullanarak bildiği yere göre tarif eder. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.3.7. Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.3.8. Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörülle yaklaşır. (Farklılıklara saygı duyma)
	B.3.9. Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	B.3.11. Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanır ve yaptıkları işleri açıklar. (Kariyer planlama)
	B.3.12. Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder. (Kariyer planlama)
	B.3.15. Kendi ailesi ile diğer aileleri karşılaştırarak, aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder. (Farklılıklara saygı duyma)
	B.3.16. Farklı sosyal ve ekonomik gruplara mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır. (Farklılıklara saygı duyma)
	B.3.19. Ailede kararlar alınırken görüş bildirir ve kendisinin üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretmek bunları uygular. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması)
	B.3.28. Ailesinde ve yakın çevresinde (akrabaları, komşuları, vb.) birbirlerinin haklarına ne ölçüde saygı gösterildiğini gözlemler. (Etik davranma)
	B.3.30. Ailesi ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde olumlu tepkiler yaratan ve görgü kurallarına uyan davranışlar gösterir. (Etik davranma)
	B.3.31. Kişisel olarak gelişimine uygun amaçlar belirleyerek bu amaçlara ulaşmak için izleyeceği aşamaları planlar. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, amaç belirleme)

	B.3.32.	Amaçlarına ulaşabilmek için kişisel olarak çaba harcaması gerektiğini kabul eder ve karşılaşılabileceği eleştirilere açık olur. (Amaç belirleme)
	B.3.34.	Ailesiyle birlikte eğlenmenin aile bireyelerine katkılarını açıklar, bunun için planlar yapar ve planıyla ilgili düşüncelerini etkili bir biçimde sunar. (Eğlenme)
	B.3.35.	Ailesiyle katıldığı özel gün kutlamalarında mizahı kullanır. (Eğlenme)
	B.3.36.	Çeşitli ortamlarda liderlerin gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini açıklar. (Liderlik)
	B.3.40.	Harita ve küre üzerindeki su ve kara alanlarını ayırt eder. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	B.3.43.	İnsanlarının mutluluğunun, bireylerin aile içerisinde ve ülke genelinde üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelerine bağlı olduğunu kavrar. (Sorumluluk)
	B.3.44.	Aralarındaki benzerliklere ve farklılıklara karşın bütün insanların aynı gezegeni paylaştıklarını fark ederek, daha iyi bir dünya yaratmak için her bireyin üzerine düşen görevler olduğunu kavrar. (Sorumluluk)
Dün, Bugün, Yarın	C.3.1.	Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar. (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme)
	C.3.2.	Kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark eder. (Duygu yönetimi)
	C.3.4.	Gelecekte, mesleğini seçerken göz önünde bulundurması gereken noktalar hakkında sorular sorar. (Kariyer planlama)
	C.3.5.	Takvimi kullanarak hava durumundaki değişiklikleri günlük, haftalık, aylık olarak gözlemler ve gözlem sonuçlarını grafikte gösterir, meteorolojinin tahminleriyle karşılaştırır. (Zamanı ve mekânı doğru algılama)
	C.3.10.	Bayram kutlamalarına katılarak, milli bayram günlerimizle geçmişte yaşanan tarihi olaylar arasında bağ kurar. (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma)
	C.3.24.	Müzelerden ve tarihi mekânlardan bir eğitim ortamı olarak yararlanır; nesnelere müzelerdeki eski hali ile yeni halini karşılaştırarak zaman içindeki değişimi kavrar. (Öğrenmeyi öğrenme)

Çizelge 8’de görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi 3. sınıf öğretim programında Okul Heyecanım Temasında 13, Benim Eşsiz Yuvam Temasında 20, Dün, Bugün, Yarın Temasında 6 tane olmak üzere toplam 39 kazanım öz-yönetim becerisi ile ilgilidir. Öz yönetim becerilerinden 6’sı etik davranma, 3’ü kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, 8’i katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma, 6’sı zamanı ve mekânı doğru algılama, 2’si öğrenmeyi öğrenme, eğlenme, duygu yönetimi, 3’ü kariyer planlama ve 1’i tanesi liderlik, 4’ü de sorumluluk ve farklılıklara saygı duyma ile ilgilidir.

İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında öğrencilerin öz-yönetim becerilerini edinmesini sağlayacak kazanımlar bulunmaktadır. Bu kazanımların öğrencilere kazandırılması öğretme-öğrenme sürecinde öğrenci merkezli ve etkin öğrenme yaklaşımlarıyla olanaklıdır.

21. yüzyılın temel özelliklerinden biri özelliği tüm alanlarda hızlı ve sürekli bir değişimin yaşanmasıdır. Bu bağlamda bilginin miktarı da sürekli artmakta, yeni bilgi eski bilgi ile yer değiştirmekte ve eski bilgi işlevini yitirmektedir. Dolayısıyla öğrencilere gelecekte kullanacakları bilgileri geleneksel yöntemlerle öğretmek olanaklı değildir (Raviv, 2009). 21. yüzyılda öğrencilerin, öğretmenin her söylediğini doğru olarak kabul ederek, bilgiyi sorgulamadan alan bireyler olarak görüldüğü bir eğitim ortamında yetiştirilmeleri oldukça zor olacaktır (Taçman, 2007). Dolayısıyla öğrenciye sürekli değişen bilgiye ulaşma yollarını, bilgi çoklukları arasında kullanabileceği bilgiyi seçmelerini, seçtikleri bilgiyi analiz edebilmelerini öğretmek için öğretme-öğrenme sürecinde öğrencinin kendi öğrenme sorumluluğunu aldığı etkin öğrenme yöntemlerine gereksinim bulunmaktadır. Bu yöntemlerden biri de etkin öğrenmedir.

Etkin Öğrenme

Etkin öğrenmenin kuramsal temelleri, yapılandırmacı yaklaşımın temellerini de oluşturan Dewey, Piaget, Bruner ve Ausubel'in öğrenme ile ilgili düşüncelerine dayanmaktadır. Dewey, geleneksel öğretim yöntemlerini eleştirmiş, öğrencinin öğrenmesi için çevreyle etkileşimine, bilginin öğrenci tarafından keşfedilmesine ve gerçek yaşantılar geçirmesine vurgu yapmıştır. Piaget, örgütlenme, uyum, özümleme ve dengeleme kavramları ile öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandığı ifade etmiştir. Vygotsky öğrenmede sosyal etkileşime, Bruner keşfetmeye ve Ausubel anlamlı öğrenmeye vurgu yapmıştır (Açıkgöz, 2003). Dewey, Piaget ve Bruner ve Ausubel'in düşüncelerinden yola çıkarak öğrenme sürecinde öğrenci etkin ve kendi öğrenmesinden sorumlu olmalıdır. Öğrenci, dışarıdan gelen bilgilerin pasif bir alıcısı değil, bilgilerin özümleyicisidir (Saban, 2005). Dolayısıyla etkin öğrenmenin yapılandırmacı kuram şemsiyesi altında bir öğrenme yaklaşımı olduğu söylenebilir.

Etkin öğrenme, öğrencinin öğrenme sorumluluğunu taşıdığı, öğrenciye öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrencinin öğrenme sırasında zihinsel becerilerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme süreci olarak tanımlanır ve öğrencinin kendi öğrenme sürecine dinamik biçimde etkin katılımını ifade eder (Açıkgöz, 2003; Grier ve Kreiner, 2009; Michael, 2009; Johson, 2011).

Etkin öğrenme ile öğrenciler kendi öğrenme sorumluluğunu alır, etkin öğrenme ortamlarında ön bilgilerini ve deneyimlerini kullanarak öğrenmelerini gerçekleştirir ve öğrenmelerini gerçekleştirirken elde ettikleri bilgileri, konuları, düşünceleri ve akademik konuları konuşarak, yazarak ve dinleyerek yansıtırlar (Brandon ve All, 2010; Meyers ve Jones 1999). Etkin öğrenme öğrenciye, bir yandan öğrenme sürecinin yönleri hakkında karar verme, diğer yandan öğrenme sürecinde zihinsel yeteneklerini kullanma olanakları verir (Simons (1997).

Etkin öğrenmede, öğrenciler sınıfta oturarak öğretmeni dinlemezler, öğretmenin sorduğu sorulara önceden ezberleyerek yanıt vermezler, öğrendikleri hakkında konuşurlar, yazarlar ve edindikleri bilgileri geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirerek günlük yaşantılarına uygularlar. Etkin öğrenmede öğrencilere konu aktarımı yapılmaz, öğrencilerin tartışmaları, konu hakkında düşünmeleri, mantık yolu ile yanıtlar aramaları ve öğrencilere farklı düşünceleri tartışma ve merak etme olanakları sağlanır (Lubbers ve Gorcyca, 19997). Etkin öğrenmenin en önemli özelliklerinden biri, öğrencileri ezberleyerek öğrenmeden kurtarmasıdır. Ezberlemenin yerini merak ve kuşku duyma, araştırma, uygulama, deneyerek öğrenme gibi etkinlikler yer alır (Kalem ve Fer, 2003).

Etkin öğrenme, öğrencileri bağımsız ve eleştirel düşünceleri ve kendi öğrenme sorumluluğunu almaları için cesaretlendirir, öğrencilere açık uçlu etkinlikler (tartışma, proje, rol oynama) sunar ve yaşam boyu öğrenme becerisi kazandırır. Etkin öğrenmede öğrenciler keşfetmeye ve anlamaya odaklanır, eski bilgileri ile yeni bilgiler arasında ilişki kurarak öğrendikleri bilgileri uygulama olanağı bulur ve öğrenirken kendi bilişüstü yeterliliklerini geliştirirler (Brandon ve All, 2010; Lorenzen, 2003; Simons, 1997). Etkin öğrenmede, öğretmen etkinlikleri düzenleyen ve öğrenme sorumluluğunu öğrenci ile paylaşan kişidir (Kane, 2004; Karamustafaoğlu, 2009). Etkin öğrenmede öğrenme sürecinde, öğrencinin çeşitli etkinliklere katılması, etkin olması ve öğrencilerin birbiri ile rekabet ederek yarışmaları değil; grup çalışmaları yapmaları önemlidir (Prince, 2004; Ward ve Tiessen, 1997).

Etkin öğrenmenin özellikleri şöyle sıralanabilir (Bonwell ve Eison, 1991; Wilke 2003):

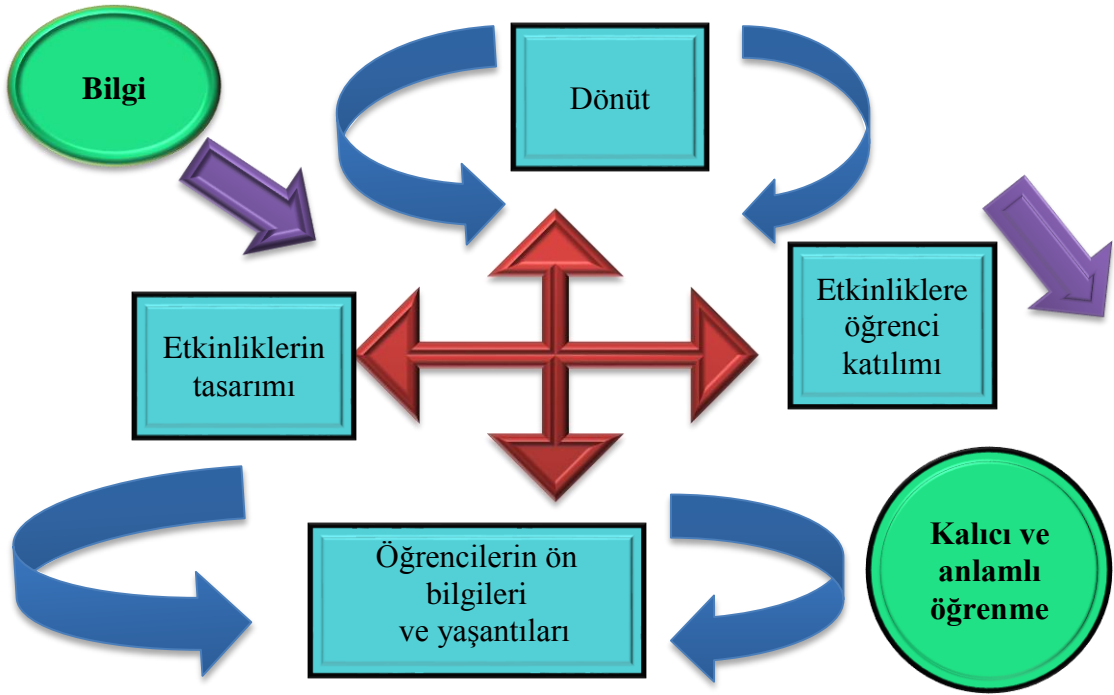
- Öğrencilerin derse katılımını artırır.
- Öğrencilerin etkinliklere katılarak etkinliklerle meşgul olmaları sağlanır.

- Öğrencilere bilgi aktarımından öte, öğrencilerin öğrenme ile ilgili kendi tutum, değer ve inançlarını keşfetmeye ve beceri, değer ve tutum edinmelerine daha fazla önem verilir.
- Öğrencilerin motivasyonunu artırır.
- Öğrencilere, öğretmenler tarafından hemen dönüt verilir.
- Öğrencileri eleştirel düşünmeye ve analiz yapmaya yönlendirir.
- Öğrenciler, öğrenme süreci içerisinde yer alır.
- Öğrencilerin bilimsel süreç ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak verilir.
- Öğrencilere, araştırma çalışmalarında kaynaklara kendileri ulaşmaları ve öğrencilerin değişik kaynaklardan bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenmeleri sağlanır.
- Öğrencilerin elde ettikleri bilgiyi örgütlemelerine ve sunmalarına olanak verilir.
- Öğrencilerin, bireysel ve grup projelerinde sorumluluk almaları ve sorumluluğu paylaşmaları sağlanır.
- Öğrenciler, bilgileri paylaşır, etkileşimde bulunur ve ortak bilgi üretimi için iş birliği yaparlar.

Etkin öğrenmede öğrenciler, etkinliklere katılarak ve üst düzey düşünme becerilerini kullanarak öğrenme sürecinde yer alırlar. Öğrenciler bireysel ve grup projelerinde sorumluluk alırlar ve böylece arkadaşlarıyla birlikte çalışırlar, işbirliği yaparlar. Araştırma yaparken birincil kaynaklara ulaşmaya çalışırlar. Edindikleri bilgiyi arkadaşlarıyla paylaşırlar. Başka bir deyişle öğrenciler etkinliklerle meşgul olurlar. Öğrenciler etkinliklerle meşgul olurken beceri, değer ve tutum edinirler. Dolayısıyla öğrencilerin öğrenme sürecinde motivasyonları artar ve öğrenciler öğrenmeye istekli olurlar.

Öğrencilerin, öğrenme sürecinde etkin oldukları, elde ettikleri bilgiyi sınıf içinde paylaştıkları ve tartıştıkları, arkadaşlarıyla grup çalışmaları yaptıkları ve kendi bilgilerini yapılandırdıkları etkin öğrenmede başarı, sürecin etkili olarak işletilmesine bağlıdır. Etkin öğrenme süreci Şekil 4'te gösterilmiştir:

Şekil 4. Etkin Öğrenme Süreci

Kaynak: www.ydae.purdue.edu/lct/hbcu/.../Module4a.p... adresinden 12 Mayıs 2014 tarihinden alınarak uyarlanmıştır.

Şekil 4'te görüldüğü gibi etkin öğrenme sürecinde, bilgi öğrencilere doğrudan verilmez. Öğrencilerin ön bilgileri ve yaşantıları dikkate alınarak etkinlikler tasarlanır. Öğrenciler etkinliklere katılırlar ve dönütler alırlar. Öğrenciler bilgiye etkinliklere katılarak kendileri ulaşırlar. Dolayısıyla öğrenciler için bilgi kalıcı ve anlamlı öğrenmeye dönüşür. Etkin öğrenmede vurgu bilginin anlamlı ve kalıcı öğrenmelere dönüşmesidir. Bilginin kalıcı öğrenmelere dönüşmesi etkinlikler aracılığı ile olmaktadır. Etkin öğrenmede öğrenciler uygulamaya odaklanırlar. Kavramları ezberlemeye çalışmaktansa kavramların onlar için ne anlam ifade ettiğini önemserler ve öğrenci-öğrenci etkileşimi daha fazladır (McConell, 2005).

Öğrencinin etkin olduğu etkin öğrenme sürecinde öğrenci özellikleri Çizelge 9'da açıklanmıştır.

Çizelge 9.

Etkin ve Edilgen Öğrenci Özellikleri

Etkin Öğrenenler	Edilgen Öğrenenler
Anlamak ve hatırlamak için okurlar.	Yalnızca okurlar.
Yeni öğrendikleri ile daha önce bildikleri arasında ilişki kurarlar.	Daha önce duydukları ya da okudukları bilgi ile ilgilenmezler.
Dersle ilgili olurlar ve notlar alırlar.	Derse yönelik dikkatleri azdır ve düzensiz not alırlar.
Nitelikli çalışma saatlerini belirler.	Çok fazla çalışma saatleri belirlerler; ancak belirlediği çalışma saatleri nitelikli değildir.
Yardıma gereksinim duyduğunda yardım almak ister.	Yardıma gereksinim duyduğunda yardım almak için çok geç kalmış olur.
Öğrenme sorumluluğunun kendilerinde olduğunu bilirler ve zayıf performans gösterdiklerinde nedenlerini araştırırlar, çalışma alışkanlıklarını değiştirirler.	Zayıf performans için başkalarını suçlar ve hep aynı yolu dener.
Bilgileri sorgular.	Bilgileri olduğu gibi kabul eder.

Kaynak: Nist, L. S. ve Holschuh, J.(2000). *Active learning strategies college success*.

USA: Allyn & Bacon s.31'den uyarlanmıştır.

Çizelge 9'da görüldüğü gibi etkin öğrenme yaklaşımında öğrenciler etkin öğrenenler olurlar ve yeni öğrendikleri ile daha önce öğrendikleri arasında ilişki kurarlar. Ezberlemek yerine edindikleri bilgiyi anlamaya ve gerçek yaşamda karşılaştıkları problemi çözmek için kullanırlar. Öğretme-öğrenme sürecine katılırlar, dersle ilgili olurlar. Öğrenme sorumluluğunun kendilerinde olduğunu bilirler.

Kalem ve Fer'in (2003) Johnson, Johnson ve Smith'den (1991, s.1-7) aktardıklarına göre etkin öğrenmenin uygulandığı sınıfların geleneksel sınıflardan farkı Çizelge 10'da görülmektedir:

Çizelge 10.

Geleneksel ve Etkin Öğrenmenin Karşılaştırılması

Öğeler	Geleneksel Yaklaşım	Etkin Öğrenme Modeli
Bilgi	Öğretenden öğrenene	Öğreten ve öğrenen birlikte
Öğrenen	Öğretmen tarafından doldurulacak boş bir kap	Aktif, yapıcı, keşfedici ve bilgiyi dönüştüren
İletişim ve ilgi	Yoktur	Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında karşılıklı
Çalışma stratejisi	Bireysel ve yarışmacı	Paylaşmacı-işbirliğine dayalı
Öğretmen	Uzman	Öğrenmeye rehberlik eden
Hedef	Sınıflamaya ve ayırmaya dayalı	Öğrencilerin becerilerini geliştirmeye yönelik

Etkin öğrenmede sınıfta öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Etkin öğrenme uygulanan sınıflarda öğrenciler meraklıdır, keşfedicidir. Bireyselliğe ve yarışmaya dayalı öğrenme ortamı yerine işbirliğine dayalı grup çalışması ve paylaşımcı bir öğrenme ortamı söz konusudur. Öğretmenin rolü de bilgi aktarmak yerine öğrenmeye rehberlik etmektir.

Etkin öğrenmenin önemli yararları bulunmaktadır. Açıkgöz (2003) etkin öğrenmenin yararlarını şöyle açıklamıştır:

Kullanışlılık: Etkin öğrenme kapsamında yer alan teknikler ve stratejiler birkaç dakika gibi kısa sürede uygulanabilirken, bir dönem gibi çok uzun sürede de uygulanabilir. Etkin öğrenmede birden fazla teknik ve strateji olduğu için çok farklı konularda ve sınıf düzeylerinde uygulanabiliyor olması etkin öğrenmeyi kullanışlı hale getirmektedir.

Ekonomiklik: Etkin öğrenmede yer alan teknik ve stratejileri uygulamak için özel mekân, pahalı materyallere gereksinim yoktur. Etkin öğrenmede, disiplin, bilgi aktarımı vb. durumlarla zaman kaybedilmediği için öğrenme-öğretme sürecinin tümü öğrenmek için kullanılır.

Destekleyici öğrenme ürünleri üzerinde olumlu etkiler: Etkin öğrenmede akademik başarının yanı sıra öğrenme isteği, okuma alışkanlığı, başkalarıyla birlikte çalışma, özsaygı, liderlik, paylaşma, işbirliği yapma gibi beceriler de önemsenir. Etkin öğrenme, öğrencilerin güvenli, yeteneklerinden emin, saygın, etkili öğrenme ve

düşünme becerilerine sahip, başkalarıyla işbirliği içinde çalışabilen bireyler olarak yetişmelerini sağlar, ezberi önler.

Nist ve Holschuh (2000) etkin öğrenmenin öğrenci bakımından yararlarını şöyle belirtmektedir:

- Öğrencilerin akademik başarısı artar.
- Öğrenciler, planlı çalıştığı için sosyal etkinliklere katılma zamanı bulur.
- Öğrencilerin motivasyonunu artırır ve öğrenciler öğrenmeye karşı isteklidirler.
- Öğrenciler farklı çalışma stratejileri denerler.

Etkin öğrenme, öğrencilere akademik başarılarının arttırmalarına olanak verirken aynı zamanda öğrencilerde merak ve istek uyandırır. Öğrencilerin öğrenmek için dışsal bir desteğe gereksinimleri olmaz; çünkü öğrenciler kendileri öğrenmek ister ve öğrenmeye hazırdırlar.

Etkin Öğrenmede Öğrenci rolleri

Etkin öğrenmenin uygulandığı sınıflarda öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumlu oldukları için zamanlarını etkili kullanırlar, bir sorunla karşılaştıklarında nereden ne zaman yardım alacaklarını bilirler ve öğrenmelerini izleyerek değerlendirme yapma becerisine sahiptirler (Nist ve Holschuh, 2000). Ayrıca etkin öğrenmede öğrenci (Ünal, 1999):

- Olası öğrenme hedef ve etkinlikleri araştırır,
- Kendine özel öğrenme hedeflerini seçer,
- Öğrenme güdüsü vardır ya da bu güdüyü kendisi geliştirir,
- Öz-güveni vardır ya da özgüvenini geliştirmek için çalışmalar yapar,
- Bir konu üzerinde çalışmaya başlamak için kendine özel bir stratejisi vardır,
- Dikkatini toplar, eski öğrendiklerini hatırlar,
- Okur, dinler ve analiz yapar,
- Edindiği bilgiler arasında ilişki kurar,
- Öğrenip öğrenmediğini sürekli kontrol eder,
- Kavrayıp kavramadığını anlamak için öğrendiklerini çeşitli şekillerde ifade eder,
- Yeni öğrenme stratejilerini dener,

- Başarısızlık durumunda başarısızlık nedenlerini araştırır,
- Kendi performansını değerlendirir,
- Öğrenmiş olmanın getirilerini düşünerek kendini güdüler,
- Dikkat ve enerjisini iyi yönetir, gerektiği yerde çalışmaya ara vermesini bilir.

Görüldüğü gibi etkin öğrenen öğrenciler, kendi öğrenme sorumluluğunu alırlar, enerjileri yüksektir. Öğrenci, öğretmeninin görev ve sorumluluklarını paylaşarak öğrenme sürecinin içinde etkin olarak yer alır (Simons, 1997). Ayrıca öğrenciler kendi düşünmesinin başka bir deyişle bilişüstü yeterliliklerinin farkındadır. Bilgi ve yeteneklerinin sınırlarını zorlar, birbirleriyle etkileşim içinde olurlar (Açıkgöz, 2003). Ayrıca öğrenciler, yansıtma, empati, problem çözme ve işbirliğine dayalı çalışma becerileri kazanır (Silberman, 1996).

Etkin Öğrenme Uygulanan Sınıfların Özellikleri

Öğretme-öğrenme sürecinde etkin öğrenme uygulamaları yapılan sınıflarda öğrenciler saygınlık (dignity), enerji (energy), öz-denetim (öz-yönetim) (self-managing), gruba ait olma (community), duyarlı olma (aware) gibi özelliklere sahip olurlar. Bu özellikler şöyle açıklanabilir (Demirel, 2011; Harmin, 1994; Saban, 2005; Stern, 1997).

Saygınlık: Etkin öğrenme ortamlarında öğrenciler birbirlerine saygı duyarlar ve birbirlerini değersiz kılmazlar. Kendilerini güven içinde hissederler. Öğrenciler birbirleri ile etkileşim içinde olurlar. Her yarışını kazanmak ya da herkesi memnun etme endişesini taşımazlar.

Enerji: Öğrenciler, öğretme-öğrenme süresince etkinliklerle meşgul olurlar. Saatlerce oturup beklemezler. Bir etkinliğe başlar, bitirirler ve değerlendirirler. Küçük gruplarla çalışırlar. Öğrenciler saate bakmazlar, dersin bitmesini beklemezler.

Öz-denetim (Öz-yönetim): Etkin öğrenme ortamlarında öğrenciler, kendi öğrenme sorumluluğuna sahiptirler. Her şeyi öğretmene sormazlar. Öğrencilere seçenekler sunulur ve öğrenciler, sunulan seçenekleri seçerler, çalışmalarını başlatıp, bitirir ve olanaklıysa çalışmalarını yönetmektedirler.

Gruba ait olma: Öğrenciler grup içinde çalışırlar. Grup üyeleri ve diğer arkadaşları ile etkileşim içinde olurlar. Öğrenciler, grup içinde birbirlerini cesaretlendirirler. Saygı görürler ve saygı duyarlar. Reddedilme ya da uzaklaştırılma hissetmezler.

Duyarlı olma: Etkin öğrenme ortamlarında öğrenciler, meraklı ve yaratıcıdır. Çevrelerinde neler olup bittiğinin farkındadırlar, dikkatlidirler ve ne yaptıklarının farkındadırlar. Diğer insanların duygu ve düşüncelerine karşı duyarlıdır.

Etkin öğrenme etkinliklerin gerçekleştirildiği sınıflarda öğrenciler meşguldürler; dolayısıyla canı sıkılan öğrenci olmaz. Sınıf, sessizlik içinde değildir. Birbirleriyle etkileşim içinde olan, birbirlerinin öğrenmelerine yardım eden öğrenciler sorumluluklarını yerine getirirler. Öğrenciler aynı zamanda, birbirlerine saygı duyarlar. Öğrenmelerinin sonunda öğrendiklerini yansıtan bir ürün ortaya koyarlar. Dolayısıyla etkin öğrenme etkinlikleri gerçekleştirilen sınıf ortamları, sıradan bir sınıf özelliği taşımazlar; birbirlerine güvenen, saygı duyan öğretmenin rehberliğinde kendilerine verilen görevleri yerine getiren enerjileri yüksek öğrencilerin oluşturduğu bir sınıf ortamı vardır.

Etkin Öğrenmede Öğretmen Roller

Etkin öğrenmede öğretmen, geleneksel öğretmen rollerinden sıyrılarak farklı roller üstlenir. Etkin öğrenmede öğretmen bilgi aktaran değil, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için etkinlikler düzenleyen, öğrencilere yardım ve rehberlik eden konumdadır. Etkin öğrenme sürecinde öğretmen aşağıdaki etkinlikleri gerçekleştirir (Klein, 1991):

- Öğrencilerin dikkatli bir gözlemci olmalarını sağlayacak ilginç sorular sorar.
- Öğrencilerin gözlemlerini yazılı ya da sözlü olarak ifade etmelerini sağlar.
- Genel kültür düzeylerini geliştirici kitaplar önerir.
- Öğrencilerin bilimsel araştırma yapabilecekleri eğitim durumları oluşturur.
- Öğrencilerin dünya hakkındaki meraklarını ve sorularını paylaşır.
- Öğrencilerinin kendi kendine yani bağımsız çalışan ve öğrenen bireyler olmalarını sağlar.

Açıkgöz (2003) de etkin öğrenmedeki öğretmen rollerini aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Kolaylaştırıcılık: Etkin öğrenme sürecinde öğretmenin görevi, gereksinim duyduğu yerde öğrenciye yardım etmek ve onun öğrenmesini kolaylaştırmaktır. Öğretmen, öğrenciye seçenekleri sunarak, konuyu basitleştirici sorular sorarak ve konuyu kavratacak biçimde düşündürerek, öğrencilerin üst düzey öğrenmeler

gerçekleştirmesine, bilgiyi kavramasına, uygulamasına ve problemi çözmesine yardım eder.

Araştırmacılık: Öğretmen, yenilikleri sınıflarında uygularken, uygulama sonuçlarını değerlendirirken, karşılaştıkları sorunların çözümü için öneriler geliştirirken bir araştırmacı gibi davranmak zorundadır. Gözlem, hipotez, geliştirme, veri toplama, verileri çözümlenme ve sonuçları yorumlama gibi bir araştırma sürecinde yer alan işlemleri yerine getirmek durumundadır.

Tasarımcılık: Öğretmen, öğrencilere alacakları kararlarla ilgili seçenekleri, bir problem çıktığında onun olası çözümlerini tasarlayıp sunmak; bu nedenle iyi bir tasarımcı olmak zorundadır. Çünkü öğrenciye yardım ederken, öğrencilere sunulacak önerilerin neler olacağı ve her öğrencinin öğrenmesinin nasıl kolaylaştıracağı oldukça yaratıcı ve bilgili olmayı gerektirir.

Etkin öğrenme, öğretmen ve öğrencilere belli bir esneklik sağlasa da ülkemizde eğitim sistemimiz merkezîyetçi bir yapıda olduğu için ders içerikleri ve kazanımları öğretmenlere merkezde hazırlanmış öğretim programları yolu ile gelmektedir. Dolayısıyla öğretmenin içeriği ve kazanımı belirleme seçeneği yoktur. Ancak öğretmen, dersin içeriğini ve kazanımlarını öğrencilerin edinmelerini sağlarken hangi etkin öğrenme stratejilerinden nasıl yararlanacağını, öğrencilerin bilgiye nasıl ulaşacağını, öğrencilerin kimlerle nasıl çalışacağını, çalışma sonucunda nasıl bir ürün ortaya çıkacağını öğrencilerle birlikte karar verebilir. Ayrıca öğretmen, etkin öğrenme yaklaşımında etkinlikleri gerçekleştirirken aşağıdaki hususlara dikkat etmelidir (Şahinel, 2003):

- Öğretmen derste sürekli aynı etkin öğrenme stratejileri kullanmamalıdır.
- Etkinlikler yapılmadan önce öğrencilere etkinliklerin nasıl yapılacağı açıklanmalıdır.
- Öğrencileri farklı öğrencilerle eşleştirmelidir.
- Öğrencilere etkinliğin niçin yapıldığı öğrencilere açıklanmalıdır.

Etkin öğrenmede öğretmenin rolü, geleneksel öğretmen rolüne göre değişmiştir. Artık öğretmen bilgi aktaran kişi değil; öğrencilerin öğrenmelerine yardım eden, öğrencilerle birlikte öğrenen, öğrencilerin özelliklerini bilerek öğrenme ortamları tasarlayan ve etkin öğrenme sürecini planlayan kişidir. Dolayısıyla öğretmene düşen görev ve sorumluluklar daha fazladır.

Etkin Öğrenmede Sınıf Düzeni

Silberman'a (1996) göre etkin öğrenmede fiziksel koşullar önemlidir. Etkin öğrenmede belli bir sınıf düzeni yoktur. Sınıf ortamında öğrencilerin kendilerini huzurlu ve güvende hissetmeleri önemlidir (Demirel, 2011). Silberman (1996) öğretmenin öğrencilerle, öğrencilerin öğretmenle rahat bir biçimde etkileşim içinde olmalarını sağlayacak, grup çalışmalarına uygun ve öğrencilerin sınıf içinde rahatça dolaşabilecekleri sınıf düzenleri belirlemiştir:

U şekli: U şeklinde sınıf ortamı, çok amaçlı kullanımlar için uygundur.

Öğrencilere yazı yazma, okuma vb. için birbirlerinin yüzünü kolayca görebilecekleri bir ortam sağlanmış olur. Böylece öğrenciler ikili çalışmalar yapmış olurlar.

Takım şekli: Takım stilinde, dairesel ya da uzun masalar sınıfa yerleştirilir.

Böylece sınıf ortamı grup çalışmaları için uygun olur ve etkileşimi artırır. Takım stilinde, öğrenciler sınıfı görebilmek için sandalyelerini çevirmek zorunda kalmazlar.

Konferans masası şekli: Masalar kare ya da daire ise sınıf ortamı için en uygun sınıf düzeni konferans masası şeklindedir. Bu sınıf düzeni, öğretmenin önemini azaltır ve sınıfın önemini artırır. Konferans masası şekli öğretmen masasının konumuna göre iki şekilde düzenlenir. Öğretmen masası konferans masasının en başında ya da ortasında olabilir.

Dairesel şekil: Öğrencilerin sıralar ve masalar olmadan birbirlerini görecektir şekilde dairesel biçimde oturdukları düzendir. Dairesel düzen, yüz yüze etkileşim ve grup tartışmaları için ideal oturma düzenidir.

Grup içinde grup şekli: Öğretmenin sınıf içinde akvaryum, rol oynama, tartışma gibi etkinlikler yaptırmayı düşündüğünde, grup içinde grup biçiminde oturma düzeni uygundur. Bu oturma düzeni iki biçimde oluşturulabilir. Birincisi iki tane sandalyeyi bir araya getirmektir. Diğer ortaya bir toplantı masası yerleştirip etrafını sandalyelerle çevrelemektir.

Çalışma istasyonları: Bu tür düzenlemeler, her öğrencinin görevini ya da etkinliğini sergilemesi için uygundur.

Birbirinden kaçan uzak grup: Eğer sınıf yeterince büyük ise masa ve sandalyeler grup çalışmaları için düzenlenebilir. Gruplar birbirlerini rahatsız etmeyecek biçimde düzenlenmelidir.

V düzeni: Geleneksel sınıf düzeni etkin öğrenme için uygun değildir. Eğer sınıfta 30 öğrenci var ve masalar uzun ise yapılacak en iyi düzenleme sınıf stildir. Bu stil, iki masayı V biçiminde birleştirerek oluşturulur. Böylece öğrenciler arasında uzaklık azalır.

Geleneksel sınıf düzeni: Eğer sınıf ortamı, masalar, sandalyeler ya da sıralar farklı oturma düzenleri için uygun değilse geleneksel sınıf düzeni kullanılabilir. Şöyle ki öğrenciler öğrenme eşleri ile eşleştirilir ve öğrenciler arasında belli bir boşluk bırakılarak oturur.

Oditoryum: Etkin öğrenme için sınırlı bir çevre sağlasa da sandalyeler hareket ettirilebiliyorsa onları bir yay şeklinde yerleştirilerek oluşturulur. Eğer sandalyeler sabit ise öğrencilerin birbirlerine yakın olacak biçimde oturmaları sağlanabilir.

Etkin öğrenme için sınıf ortamı, öğrencilerin rahat hareket edebilecekleri, birbirleri ve öğretmen ile etkileşim içinde olmalarını sağlayacak biçimde olmalıdır. Böylece öğrenciler, etkin öğrenme stratejilerine katılırken rahat bir biçimde sınıf içinde dolaşım çalışabilir, ürünlerini sergileyebilirler. Böylece sınıf içi etkileşim daha fazla olur. Fiziksel olarak sınıf ortamının öğrencilerin özgür biçimde hareket etmelerini sağlayacak biçimde olması, sınıf içinde etkileşimin ve öğrencilerde çalışma isteğinin fazla olmasına neden olur.

Etkin Öğrenmede Strateji, Yöntem ve Teknikler

Etkin öğrenmenin uygulandığı sınıflarda öğretme-öğrenme süreci aşağıdaki gibidir (Stern, 1997):

Öğrencilerle birlikte hedef belirleme: Öğretmen öğrencilerle birlikte derste öğrenmeyi bekledikleri ve dersin sonunda ulaşmayı düşündükleri hedefleri belirtmelerini istemektedir. Daha sonra hedeflere sınıfça karar verilmektedir.

Görev yapısı: Öğrenciler kimlerle nasıl çalışacaklarını belirlemektedir. Çalışmanın nasıl süreceği herkesin yapacağı işler planlanır.

Bilgiye ulaşma: Öğrenciler ve öğretmen bilgiyi nasıl elde edeceklerini, birincil kaynaklara nasıl ulaşacaklarına karar vermektedir.

Öğrenme Süreci: Öğretmen ve öğrencilerin rolü belirlenmektedir.

Ürünler: Öğrenmenin dışında ürünlere bakılarak ürünlerin başka amaçlarla kullanılıp kullanılmadığına bakılmaktadır.

Öğrenme ve öğrenme sürecinin değerlendirilmesi: Öğretmen her öğrenciden öğrendiğini yazmasını ya da söylemesini ister ve önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurup kuramadıklarını sorar.

Etkin öğrenmede öğretme-öğrenme süreci, hem öğretmenin hem de öğrencilerin birlikte etkin oldukları, sorumlulukları paylaştıkları bir süreçtir. Öğretmen, öğrencileri etkin kılacak etkin öğrenmenin altındaki strateji, yöntem ve teknikleri kullanabilir.

Etkin öğrenmeyi bir şemsiye gibi düşünürsek bu şemsiyenin altında farklı uzmanlar tarafından geliştirilmiş, öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecinde etkin olmalarını ve birtakım beceriler edinmelerini sağlayacak strateji, yöntem ve teknikler yer almaktadır. Bu uzmanlardan Açıkgöz (2003) etkin öğrenme stratejilerini *öğretimsel işler ve taktikler ile etkin öğrenme* teknikleri olmak üzere ikiye ayırmıştır. Öğretimsel işler ve taktikler başlığı altında; slogan bulma, gerçek yaşama uygulama, geri plandaki düşünceleri bulma, örnek olay analizi, reklam hazırlama, net olmayan açıklamalar, resimleme, öykü yazma gibi taktikler yer almaktadır. Etkin öğrenme teknikleri adı altında; kartopu, köşeleme, şiir yazma, akvaryum, kart gösterme, hızlı tur, flaş, zihinsel haritalama, katılıyorum/katılmıyorum, pazar yeri, öğrenme galerisi, kart eşleştirme gibi yöntem ve teknikler yer almaktadır.

Buehl (2001, s.9, Akt: Düztepeliler, 2006) etkin öğrenmede öğrencilerin konu üzerinde odaklaşmalarını ve öğrendiklerini uygulayabilmelerini sağlayacak stratejiler belirlemiştir. Bu stratejiler, öğrenci etkinliklerini kapsayan öğretme stratejileri, bilişsel süreci kapsayan öğretmen stratejileri ve konuya uygun öğretme stratejileri olarak ayırmıştır. Harmin (1994) ise etkin öğrenme stratejilerini sunum stratejileri, öğrencilerin güdülenmesini artıran stratejiler, eğitim durumlarını düzenleme stratejileri, ödev, sınav ve not verme stratejileri, anlamlı öğrenmeyi arttıran stratejiler olmak üzere ayırmıştır. Silberman (1996) etkin öğrenme stratejilerini; öğrencileri ders başında etkin hale getirme stratejileri, bilgi, beceri ve tutumu etkin olarak edinme stratejileri ve öğrenmeleri kalıcı hale getirme stratejileri olmak üzere üçe ayırmıştır. Silberman (1996) öğrencileri ders başında etkin hale getirme stratejilerini; takım ruhu oluşturma, öğrencileri ders başında değerlendirme ve hemen öğrenmeye katılım stratejileri olmak üzere üçe ayırmıştır. Bilgi, beceri ve tutumları etkin olarak edinme stratejilerini; tüm sınıf öğrenme stratejileri, uyarıcı tartışma stratejileri, güdüleyici sorular stratejileri, işbirliğine dayalı öğrenme stratejileri, akran öğretimi stratejileri, bağımsız öğrenme

stratejileri, duyuşsal öğrenme stratejileri ve beceri geliştirci stratejiler olmak üzere sekize ayırmıştır. Öğrenmeyi kalıcı hale getirme stratejilerini ise gözden geçirme stratejileri, öz-değerlendirme stratejileri, gelecek planlama stratejileri ve kapanış duyguları stratejileri olmak üzere dörde ayırmıştır. Silberma'nın etkin öğrenme ile ilgili stratejileri Çizelge 11'de gösterilmiştir.

Çizelge 11.

Silberman'ın Etkin Öğrenme Stratejileri

Öğrencileri Ders Başında Etkin Hale Getirme Stratejileri	Bilgi, Beceri ve Tutumları Etkin Olarak Edinme Stratejileri	Öğrenmeyi Kalıcı Hale Getirme Stratejileri
Takım Oluşturma Stratejileri	Tüm Sınıf Öğrenme Stratejileri	Gözden Geçirme stratejileri
Pazar yeri	Soran zihinleri bilmek istiyorum	Kart eşleştirme
Sınıfta Kim?	Dinleme takımları	Başlıkları gözden geçirme
Takım özgeçmişi	Yönlendirilmiş not alma	Soru sorma-yanıtları alma
Tahminde bulunma	Sunum tombalası	Bulmaca
Reklam hazırlama/Slogan bulma	Dönüşümlü öğretme	Riskli gözden geçirme
Grup elemanları	Yönlendirilmiş öğretme	Soru-yanıt
Gerçek tanışma	Misafir karşılama	Öğrenci özeti
Takım çalışması	Rol yapma	Tombala
Yeniden bağlantı kurma	Ben kimim? Ben neyim?	Hollywood alanları
Büyük rüzgar esintisi	Video analizi	Öz-değerlendirme
Sınıf Kurallarını Oluşturma	Uyarıcı Tartışma Stratejileri	Yeniden düşünmek
Ders Başında Değerlendirme Stratejileri	Etkin tartışma	Yatırımın dönüşü
Değerlendirme araştırması	Kasaba toplantısı	Öğrenme galerisi
Öğrenci soruları	Üç aşamalı akvaryum kararı	Kendini değerlendirme
Anlık değerlendirme	Genişleyen panel	Değerlendirme kolajı
Temsilci	Fikir-karşıt fikirler	Gelecek planlama stratejileri
Sınıf kaygıları	Sesli okuma	Öğrenmeyi Sürdür
Hemen Öğrenmeyi Katılım Stratejileri	Güdüleyici Sorular Stratejileri	Çıkartmalar
Etkin Bilgi Paylaşımı	Öğrenmeye bir soru ile başla	Burada yeniden çözeceğim
Üçlü değiş-tokuş	Önceden hazırlanmış sorular	İzleme anketi
Köşelenme	Rol değişimli sorular	
Öğrenme iklimi	İşbirliğine Dayalı Öğrenme Stratejileri	
Bakış açılarını değiştirme	Bilgi araştırma	
Doğru mu-Yanlış mı?		
Satın alma		

Çalışma grubu	Planına bağlı kalmak
Kart sınıflama	Kapanış Duyguları stratejileri
Öğrenme Turnuvası	
İkinin Gücü	Kelime oyunu
Takım sınavı	Bağlantılar
Akran Öğretimi Stratejileri	Sınıf fotoğrafı
Grup değişimi	Final sınavı
Birleştirme	
Burada herkes öğretmen	
Akran öğretimi	
Öğrenci merkezli örnek olaylar	
Haberler	
Poster hazırlama	
Bağımsız Öğrenme Stratejileri	
Hayal kurma	
Şimdi burada yaz	
Zihin haritaları	
Eylemsel öğrenme	
Öğrenme gazeteleri	
Öğrenme sözleşmesi	
Duyusal Öğrenme Stratejileri	
Nasıl olduğunu gör	
Önem sıralama tahtası	
Ne oldu? Sonuç ne oldu? Şimdi ne olacak?	
Etkin kendini değerlendirme	
Rol modelleri	
Beceri Geliştirme Stratejileri	
Ateş hattı	
Etkin gözlem ve geribildirim	
Öğrencileri role katma	
Üçlü rol oynama	
Dönüşümlü rol oynama	
Canlandırma	
Sessiz gösterim	
Uygulama-prova çiftleri	
Ben...nim	
Zor durumlardan kurtulma	

 Öneri grupları

Kaynak: Silberman, M. (1996). *Active learning 101 strategies to teach any subject*. USA: Allyn and Bacon ss.32-189'dan uyarlanmıştır.

Harmin (1994) etkin öğrenme stratejilerini; 1) eğitim stratejileri, 2) öğrencilerin motivasyonunu artıran stratejiler, 3) eğitim durumlarını düzenleme stratejileri, , 4) ödev, sınav ve not verme stratejileri, 5) anlamlı öğrenmeyi artıran stratejiler olmak üzere beşe ayırmıştır. Bu beş stratejinin altında alt stratejiler yer almaktadır. Örneğin eğitim stratejileri derse yüksek katılımı sağlayan stratejiler ve temel eğitimsel stratejiler olmak üzere iki alt stratejiden oluşmaktadır. Harmin'in (1994) etkin öğrenme stratejileri Çizelge12'de gösterilmiştir.

Çizelge 12.

Harmin'in Etkin Öğrenme Stratejileri

Eğitim Stratejileri	Öğrenci Motivasyonunu Arttıran Stratejiler	Eğitim Durumlarını Düzenleme Stratejileri	Ödev, Test ve Not Verme Stratejileri	Anlamlı Öğrenmeyi Sağlayan Stratejiler
Derse Yüksek Katılım Sağlayan Stratejiler	Öğrencilerin kendilerine güvenlerinin artmasını sağlayacak stratejiler	Derse Başlama Stratejileri	Ödev Stratejileri	Bilgiyi tekrar ve özümseme stratejileri
Akıcı ders planları	Yaşam işaretleri	Ders Anlaşması	Seçimli ödevler	Öğrenme çiftleri
Çabuk ve hızlı adımlar	Rahatlama stratejileri	Hemen çalışmaya başlama	Ödev paylaşma grupları	Benim düşüncem
Aşamalı öğretim		Yeni ya da iyiye davet	Ödevleri Dinleme	Geçiş
Sınırlı çeşitlilik		Risk hatırlatıcısı	Sınıf çalışmalarından farklı ödev	Yaratıcı raporlar
Temel Eğitimsel Stratejiler	Ödül ve Övgünün Ötesinde Öğrencileri cesaretlendirici Stratejiler	Dersi Bitirme Stratejileri	Test ve not verme stratejileri	Düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik beceriler
Konuşmak ya da geçiniz demek	Seni takdir ediyorum mesajı	Hoşlukları ya da olabilirlikleri gözden geçirme	Not verme planı	Sınıflandırma
Sor, herkes yazsın	Seninleyim mesajı	Düşünce/duygu kartları	Öğrencilere öğrenmenin önemini vurgulama	Farklı olan nedir?
Sonuç cümleleri	Övgü olmamasına dikkat		Öğrenci rapor kartları	Aynı olan nedir? Özet yazma

Öğrenme çiftleri	Yalnızca doğrulama	İşbirliğine dayalı Öğrenme için Stratejiler	Tahminde bulunma
Oylama			
Arkadaşına sor	Yalnızca yanlışları düzeltme	Okuma çiftleri	Açıklanan nedir?
Paylaşma çiftleri	Sessiz yanıt	Çalışma, paylaşma grupları	Problem çözme
Koro çalışması	Ödül ve övgü	Seçenekleri sergileme	Beyin fırtınası
Yaz-paylaş	herkes için	En iyi seçim tartışması	Öğrencilerin öğrenmeyi özümsemesini sağlayan stratejiler
Konuş-yaz	Dürüst tat	Destek grupları	Kavram ya da genellemelere odaklanma
Tartışma		Proje grupları	Konuları öğrencilerin yaşantıları ile ilişkilendirme
Yüksek sesle düşünme	Kusursuz Standartlara Erişme Stratejileri	Görev ve takım beceri grubu	Uygulama projeleri
Kılavuzlu uygulama	Öğrenmede engel tanımamak	Dersin süresini etkin kullanma stratejileri	Neyi biliyorum ne bilmek istiyorum?
Tekrar testleri	İlham veren cümleler	Zekayı hatırlatma	Kavram çizelgeleri
	Yüksek Beklentiler	Konuşmacılar grubu	
		Öğrencilerin katılımını başı ile onaylama	
		Yönergeleri bir kez verme	
		Akran öğretimi	
		Akran öğretimi eğitimi	
		Öğrencilerin sürece hakim olması	

Kaynak: Harmin, M. (1994). *Inspiring active learning a complete handbook for today's teachers*. (2nd edition.). USA: Association For Supervision And Curriculum Development, ASCD ss.11-49'dan uyarlanmıştır.

Harmin'in (1994) etkin öğrenme stratejilerinin çok çeşitli olduğu söylenebilir. Bu stratejilerin öğretmenlere derslerinde bu stratejileri nasıl kullanacağına ilişkin ipuçları içerdiği görülmektedir. Etkin öğrenme stratejileri geliştiren Açıkgöz, Silberman

ve Harmin etkin öğrenme ile ilgili farklı sınıflandırmalar ve farklı isimlendirmeler yapmalarına rağmen bunların etkin öğrenmenin ortak özelliklerini stratejilerinde vurguladıklarını belirtmektedir. Etkin öğrenme stratejilerinin özellikleri şöyledir:

- Öğrencilerin temel düzeyde bilgi edinmelerinden daha fazlasını sağlayarak öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını ve bilgiyi özümsemelerini sağlayıcı stratejilerdir.
- Öğrencilerin derse dikkatlerini çekmeye yarayan ve öğrencilerin öğrenme isteklerini harekete geçiren stratejilerdir.
- Tüm öğrencilerin katılımını sağlayan stratejilerdir.
- Öğrencilerin bireysel çalışmalarının yanı sıra grup çalışmalarına da yer veren stratejilerdir.
- Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini kullanmalarını sağlayan stratejilerdir.
- Stratejiler sonucunda öğrenciler öğrendiklerini somut bir ürüne dönüştürürler.
- Bu stratejiler öğrencilerin arkadaşları ile de öğrenmelerine olanak sağlar.

Etkin öğrenme stratejilerinin öğrencileri etkin kılarak onların derse katılımını sağladığı, öğretmeni ve diğer arkadaşları ile etkileşimlerini arttırdığı söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin öz-yönetim becerilerini edinmesinde etkin öğrenmenin etkili bir yaklaşım olduğu düşünülebilir. Araştırma kapsamında Açıköz'ün (2003), Silberman'ın (1996) ve Harmin'in (1994) geliştirdikleri etkin öğrenme strateji, yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Bu strateji, yöntem ve teknikler seçilirken, ders kazanımları, dersin içeriği ve öğrencilerin düzeyleri dikkate alınmıştır. Araştırmada kullanılan strateji, yöntem ve teknikler ve uygulama süreci şöyledir:

Görev grubu: Görev grubunda öğrencilerden bir görevi tamamlanmaları istenir. Öğrenciler, ilgi duydukları, görevleri yerine getirmek üzere gruplaşırlar. Gruplar oluşturulduktan sonra öğrenciler neyi nasıl yapacaklarını konuşurlar, iş bölümü yaparlar ve çalışmaya koyulurlar.

İkinin gücü: Öğrencilere konu ile ilgili açık uçlu sorular verilir. Öğrencilerden soruları bireysel olarak yanıtlamaları istenir. Daha sonra öğrenciler ikişer eşleştirilir. İkili eşler, soruya verdikleri yanıtları tartışır. Bu süreç sorular bitinceye kadar devam eder.

Pazar yeri: Öğrencilere küçük kağıtlar dağıtılır ve öğrencilerden ellerindeki kağıtlara sahip olduğu bir değeri, son zamanlarda geçirdiği bir yaşantıyı, konuyla ilgili bir görüşü, vb. yazmaları istenir. Öğrencilerin yazma işlemi bittikten sonra, öğrencilere kağıtları üstlerine takmaları söylenir. Öğrenciler sınıfta birbirlerinin üstündekini okuyarak dolaşmaya başlarlar. Öğrencilere, ilgili sorular varsa birbirlerine sormaları ve beğendikleri kart olursa birbirleriyle değiştirmeleri söylenir.

Kart eşleştirme: Sınıftaki öğrenci sayısının yarısı kadar kart içeren iki dizi kart hazırlanır. Birinci kartta öğrencilerin öğrendikleri ile ilgili kavramlar, sorular, örnekler yer alır. İkinci kartta ilk kart ile eşleştirilebilecek yanıtlar, açıklamalar, tanımlar bulunur. Hazırlanan kartlar sınıfa dağıtılır. Öğrenciler sınıf içinde dolaşarak ellerindeki kart ile eşleşebilecek kartın eşini ararlar. Kartlarını eşleştirenler neden bu kart ile eşleştirdiklerinin gerekçelerini sınıfta sunarlar.

Kum saati: Öğrencilere kum saati görseli olan çalışma kâğıtları dağıtılır. Öğrencilere, öğrenilecek kavramı kum saatini ortasına yazmaları istenir. Daha sonra öğrencilerden o kavram ya da konu ile ilgili ön bilgilerini kum saatinin üstüne yazmaları istenir. Konu işlenir. Öğrencilerden kum saatinin altına derste öğrendiklerini yazmaları istenir. Kum saatlerinin üzerine yazılanlar öğrencilerden tarafından açıklanır.

Öğrenme galerisi: Öğrenciler ikişerli ya da dörderli gruplara ayrılır. Her gruptan öğrendiklerini, ders ile ilgili düşüncelerini, önerilerini listelemeleri istenir. Listeler sınıf duvarlarına asılır ve öğrenciler listeleri inceler ve öğrencilerden eğer kendi listelerinde olmayan maddeler varsa onları işaretlemeleri istenir. Listelerdeki öğrenmelerin kaç kişi tarafından gerçekleştirildiği değerlendirilir.

Burada herkes öğretmen: Öğrencilere küçük kart ya da kâğıtlar dağıtılır. Öğrencilerden konuyu gözden geçirerek o konuda sorulmasını istedikleri soruyu ya da tartışılmasını istedikleri konuyu kartlara yazmaları istenir. Kartlar toplanarak karıştırılır ve öğrencilere yeniden dağıtılır. Öğrenciler, kendilerine gelen karttaki soruyu ya da konuyu araştırarak ne söyleyeceklerini belirler, soruların yanıtları sınıfta sunulur ve tartışılır.

Hızlı tur: Önce öğrencilere konu ya da soru verilir. Öğrenciler ne söyleyeceklerini düşünürler. Öğrencilerden biri konuşmaya başlar ve diğerleri de sırayla konuşurlar. Konuşmak istemeyen öğrenciler olursa “Pas” der. Böylece tüm öğrenciler düşüncelerini ifade eder.

Öğrenme çiftleri: Öğrencilerden arkadaşları ile eş olmaları istenir. İkili eşler birbirlerine konuyu anlatarak derste işlenecek konu ya da kavram üzerinde çalışırlar.

Şiir yazma: Öğrenciler küçük gruplar halinde otururlar. Grup üyelerinin her biri elinde bir kağıt bulundurur. Herkes elindeki kağıda konu ile ilgili bir dize yazıp yanındakine verir. İkinci turda önlerine gelen kağıda ikinci dizeyi yazarlar. Kağıtlar yine el değiştirir. Bu işlem süre bitene dek sürdürülür. Sonuçta grupların elinde gruptaki üye sayısı kadar şiir olur ve bu şiirler sınıfa sunulur.

Reklam hazırlama: Öğrenciler, işlenen konuya ilişkin televizyonda ya da gazete tanıtıcı reklam tasarlarlar. Reklamlar, yazılı, sözlü ya da canlandırma biçiminde de olabilir.

Takım araştırması: Öğrenciler gruplara ayrılırlar ve her grubun araştırma konusu vardır. Gruplar araştırmalarını yaparlar, konu ile ilgili sunum hazırlayıp sınıfta paylaşırlar.

Siz olsaydınız ne yapardınız?: Kartlara problem durumları yazılır. Tüm öğrencilere kart vermek olanaklı değil ise öğrenciler kartları üçerli ya da dörderli gruplara da verilebilir. Öğrenciler çözümün ne olacağı konusunda tartışır, gerekirse kaynakları araştırabilirler. Öğrenci ya da grup o problemin çözümü ile ilgili düşüncelerini açıklar. Çözüm önerileri tartışılır.

Bilgi kese kâğıdı: Öğrencilerin her birine kese kâğıdı verilir. İşlenecek konunun, anahtar, isim, olay ya da kavramları çıkarılır. Öğrencilerden konu ya da kavramla ilgili bildiği bilgileri kese kâğıdının üstüne yazmaları, yazılacak hiçbir şey yoksa boş bırakmaları istenir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve grup üyeleri yazdıklarını birbiri ile paylaşır. Öğrencilere küçük kartlar dağıtılır ve öğrencilerden bu küçük kartlara konu ya da kavramla ilgili öğrendiklerini yazmaları istenir. Daha sonra öğrenciler kartları bilgi kese kâğıdına koyarlar. Kese kâğıdının içindeki bilgilerin küçük gruplarla paylaşılır.

Öğrenci merkezli örnek olaylar: Öğrenciler ikişerli ya da üçerli gruplara ayrılır. Her gruba ana konuyu kapsayacak biçimde alt konular verilir. Gruplardan kendilerine verilen alt konu ile ilgili bir örnek olay yazmaları istenir. Bunun için gruplara süre verilir. Ders sonunda tüm gruplar örnek olaylarını sınıfta paylaşırlar.

Resimleme (resim çizme): Öğrencilerden konu ile ilgili resim çizmeleri istenir. Öğrenciler bireysel ya da grup olarak çalışabilirler.

Üç aşamalı akvaryum kararı: Öğrenciler iç ve dış olmak üzere iki çember oluşturur. İç çemberdeki öğrenciler birinci grup, dış çemberdeki öğrencilerin bir kısmı ikinci grup, diğer öğrenciler ise üçüncü grup olurlar. İçteki grup öğretmenin konu ile ilgili sorduğu soruları kendi aralarında tartışır. Bunun için öğrencilere süre verir. Süre bitiminde iç çemberdeki grup dış çembere geçer. Dış çemberdeki ikinci grup iç çembere geçer. Öğretmen iç çemberdeki gruba “Az önceki tartışma ile ilgili görüşlerini söylemek isteyen var mı?” diye sorar. Görüşlerini söylemek isteyen öğrenci görüşlerini paylaşır. Daha sonra öğretmen ikinci gruba konu ile ilgili az önceki sorudan farklı bir soru sorar ve ikinci gruba, soruyu tartışmaları için süre verir. Süre bitince iç çemberdeki ikinci grup dış çembere, dış çemberdeki üçüncü grup iç çembere geçer. İç çemberdeki üçüncü grup için de konu ile ilgili soru dışında diğer süreç benzer biçimde işlemektedir.

Poster hazırlama: Öğrenciler konu ile ilgili poster hazırlar. Öğrenciler bireysel ya da grup olarak konu ile ilgili posterlerini hazırlayabilirler.

Slogan bulma: Öğrencilerden işlenen konunun ana düşüncelerini yansıtan bir slogan üretmeleri istenir.

Göster ama söyleme: Öğrenciler konu ile ilgili canlandırmayı sessiz bir biçimde yaparlar. Buradaki amaç öğrencilere söz söylemeden öğrencilere konuyu göstermektir.

Bilineni ve bilinmek isteneni belirlemek: Öğrenciler, kendilerine dağıtılan etkinlik kâğıtlarına önce dersin konusu ile ilgili olarak daha önceden öğrendikleri ve öğrenmek istedikleri bilgileri yazarlar. Dersin işlenişinden sonra öğrenciler derste öğrendiklerini, yine kendilerine verilen etkinlik kâğıdına yazarlar. Böylece öğrencilerin hem ön öğrenmeleri hem de ders süresince öğrendikleri yeni öğrenmeleri ortaya çıkabilir.

Dedikodu: Öğrenciler önce yanındaki arkadaşıyla eş olur ve birbirlerine konu ile ilgili düşüncelerini söylerler. Daha sonra, öğrenciler başka arkadaşlarıyla eş olurlar. Bu yeni eşlerine hem kendi düşüncelerini hem de önceki eş olan arkadaşlarının düşüncelerini söylerler.

Etkin öğrenme strateji, yöntem ve teknikleri öğrencilerin öğrenilenler hakkında düşüncelerini, bilgilerini paylaşmalarını ve değerlendirme yapmalarını sağlar. Öğrencilere öğrendiklerini gözden geçirme ve soru sorma olanağı verir (Açıkgöz, 2003).

Etkin öğrenmede, öğrenciler bilgiyi beceriye dönüştürerek, günlük yaşamlarında kullanırlar. İçinde yaşadığımız bilgi toplumunda da önemli olan bireylerin bilgiyi elde etmesi değil elde ettiği bilgiyi karşılaştığı sorunların çözümünde, hedeflediği amaçlara ulaşmada, mesleki, sosyal ve özel yaşamındaki diğer bireylerle olan iletişimde kullanması önemlidir. Dolayısıyla bilgi ham veri olmaktan çıkıp beceri, tutum ve değerleri oluşturur. İlkokullarda öğrencilere bilginin yanı sıra bilgiyi beceriye dönüştürmelerini sağlayacak etkinlikler sunulmalı, bu etkinliklerde öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini kullanmasına olanak verilmelidir ki öğrenciler ileriki yaşamlarında bilgiyi elde etme ve kullanma becerisine sahip olmalıdır.

Yaşam becerileri olarak adlandırılan bu becerilerin, öğrencilerin ileriki yaşamlarını başkalarına bağımlı olmadan mutlu, sağlıklı ve üretken biçimde sürdürebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin bu becerileri ilkokullarda edinmelerini sağlamak için öğrencilere derslerde uygun öğrenme yaşantıları sunulması gerekmektedir. Dolayısıyla ilkokul programında yer alan Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere öz-yönetim becerilerinin kazandırılmasında uygun öğrenme yaşantılarının nasıl sağlanacağına belirlenmesi, kullanılması beklenmektedir. Bu konuda yapılmış bir araştırmaya rastlanmamış olması da çalışmanın gerekçelerinden birini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisinin belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Hayat Bilgisi dersinde;

- Etkin öğrenme uygulamalarında öğrenciler öz-yönetim becerilerini nasıl işe koşmaktadır?
- Etkin öğrenme uygulamaları kapsamında öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- Etkin öğrenmenin öğrencilerin öz-yönetim becerilerini geliştirilmesine etkisi var mıdır?
- Etkin öğrenme uygulamaları kapsamında öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

- Öğrencilerin ve sınıf öğretmeninin etkin öğrenme kapsamında geliştirilen sınıf içi uygulamalara ve sürece ilişkin görüşleri nelerdir?
- Etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin veli görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

21. yüzyılda, bilgi değer olarak görülmekte ve bilginin yol göstericiliğinde bilim ve teknolojide hızlı ilerlemeler olmaktadır. Bilgi toplumu olarak adlandırılan içinde yaşadığımız toplum karmaşıktır; toplumda olumlu ve olumsuz gelişmeler bir arada yaşanmaktadır.

Bilgi toplumunda bilim ve teknolojiadaki gelişmeler bireylere gelişmeler yeni ve işlevsel olanaklar sunarken, aynı zamanda yaşanan doğal afetler, savaşlar, terör olayları, çevre ve nüfus sorunları bireyleri büyük tehlikelerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bilgi toplumunu oluşturan bireylerin daha fazla rolleri bulunmaktadır. Anne, baba, çalışan, evlat, arkadaş rollerinin yanı sıra patron, iş arkadaşı, etkin vatandaş, dijital yerli, lider, yöneten ve yönetilen gibi rollere de sahiptir. Bu bağlamda çağdaş, demokratik ve özgürlükçü bir toplumda eğitim ve öğretim uygulamalarının; gerek bireylerin sahip olduğu bu rolleri yerine getirebilmesine gerekse bireylerin bu olumsuzlukların üstesinden gelebilmesine, değişen koşulları sorgulayarak uyum sağlamasına, bireylerin çok yönlü olarak gelişmesine, toplumun kalkınmasına ve kültürel açıdan gelişmesine yönelik olması gerekmektedir. Aynı zamanda okullardaki eğitim ve öğretim uygulamaları, bireylere ileriki öğrenim, mesleki, sosyal ve özel yaşamlarında zorluklarla başa çıkabilme, karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üretebilme, çevresinde ve dünyada meydana gelen olayları sorgulayabilme ve analiz edebilme, diğerleriyle uyum ve işbirliği içinde çalışabilme, özgün düşünceler üretebilmeye ilişkin beceriler edinmelerini de sağlamalıdır. Başka bir deyişle okullarda bireylerin başkalarına gereksinim duymadan mutlu ve başarılı bir biçimde yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan beceriler kazandırılmalıdır. Bireylerin bu becerileri edinmeleri, ilkokullarda başlamalı ve diğer okul kademelerinde de devam etmelidir.

İlkokullarda bireylerin, ileriki öğrenim yaşamını desteleyecek temel bilgilerin yanı sıra gerek akademik yaşamda gerekse yaşamın diğer alanlarında dil, din etnik kimlik gözetmeksizin insani değerleri önemseyen, diğer canlıların yaşam haklarına

saygı gösteren, öncelikle kendisiyle ve çevresiyle barışık, özgür iradesiyle karar verebilen, sorunların üstesinden gelebilen, barışçıl ve özgün düşünce ve çözümler üretebilen, çevresindeki ve dünyadaki olaylara karşı duyarlı bireyler olarak yetişmesi için gerekli olan beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır. İlkokullar bu amacını öğretim programları aracılığı ile yerine getirmektedirler. İlkokullarda bireylerin, başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını başarılı, mutlu ve sağlıklı bir biçimde sürdürebilmeleri için gerekli olan becerileri edinmelerini sağlayacak dersler vardır. Bu derslerden biri de Hayat Bilgisi dersidir. Hayat Bilgisi, beceriye dayalı bir derstir. Hayat Bilgisi dersi ile öğrencilerin yaşama ilişkin merakları giderilmekte; aynı zamanda öğrencilere yaşamda karşılaştıkları problemlerin çözümünde yaşama ilişkin beceriler, yaşam becerileri adı altında kazandırılmaktadır. Bu becerilerden biri de öz-yönetim becerileridir. Öz-yönetim becerileri Hayat Bilgisi dersine özgü olup diğer ilkokul programlarında yer almamaktadır.

Öz- yönetim becerileri ile birey kendi öğrenme sorumluluğunu alır, kendi zayıf ve güçlü yönlerini tanıyarak kendi yaşamını düzenler. Öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu bilir. Öz-yönetim becerilerine sahip bireyler karmaşıklaşan bilgi toplumunda yaşamlarını başarılı ve mutlu bir biçimde sürdürebilirler. İş, sosyal ve özel yaşamlarında karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilirler. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersinde bireylere öz- yönetim becerilerini kazandırmak önemlidir. Bu bağlamda, öz-yönetim becerilerini ilkokul yıllarında edinen öğrenci, bu becerileri öğrenim yaşamında ve yaşamın diğer alanlarında kullanarak sorunların üstesinden gelebilir, kendisi için üretken, verimli ve mutlu bir gelecek hazırlayarak yaşama etkin olarak katılır. Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini edinmelerini sağlayacak etkin ve etkili yaklaşımlar kullanılabilir. Bu yaklaşımlardan biri de etkin öğrenmedir.

Etkin öğrenmede öğrenciler kendi öğrenme sorumluluklarını alarak kendi öğrenmelerini gerçekleştirirler. Etkin öğrenmede öğrenciler farklı strateji, yöntem ve teknikler kullanarak bilgiye ulaşırlar. Edindikleri bilgiyi anlamlı bilgiye dönüştürürler. Öğretmen rehberliğinde, bireysel ya da grup olarak çalışarak beceriler de edinirler. Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciler etkindir ve etkinliklere katılırlar. Etkin öğrenmede öğrenciler birincil kaynaklara ulaşmaya çalışırlar, kendilerine verilen farklı görevleri yerine getirirler. Bu görevleri yerine getirirken arkadaşlarıyla işbirliği içinde

çalışırlar ve karşılaştıkları sorunları çözmeye uğraşırlar. Dolayısıyla etkin öğrenmede öğrenciler, arkadaşlarıyla iletişim içinde olurken, edindikleri bilgileri arkadaşlarıyla paylaşırken, sorunları birlikte çözmeye uğraşırlarken öz-yönetim becerilerini de edinirler. Bu bağlamda öğrencilerin öz-yönetim becerilerini edinmelerinde etkin öğrenmenin önemli olduğu düşünülmektedir.

Özetle toplumların nitelikleri, toplumları oluşturan bireylerin niteliklerine bağlıdır. Eğer bireyler, insani değerleri önemser, diğer canlıların yaşam haklarına saygı gösterir, özgür iradesiyle karar verir, barışçıl ve özgün düşünce ve çözümler üretir, sorunların üstesinden gelir, öncelikle kendisiyle ve çevresiyle barışık, çevresindeki ve dünyadaki olaylara karşı duyarlı ve kendini yönetebilme becerisine sahip olurlarsa; bu niteliklere sahip bireylerin oluşturduğu toplum da çağdaş, özgür ve demokratik bir toplum olur. Bireylerin yaşamlarını mutlu, üretken ve başkalarına bağımlı olmadan sürdürebilmeleri için Hayat Bilgisi Öğretim Programında yaşam becerileri başlığı altında verilen öz-yönetim becerilerinin bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden öz yönetim becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma:

- Hayat Bilgisi dersi kapsamında etkin öğrenme uygulamaları ile öğrencilerin öz yönetim becerilerinin nasıl geliştiğinin belirlenmesi,
- Hayat Bilgisi dersi kapsamında etkin öğrenme yaklaşımı ve öz-yönetim becerileri ile ilgili yapılmış araştırmaya rastlanmaması,
- Hayat Bilgisi öğretim programını geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma:

- 2014-2015 eğitim-öğretim yılı, 3. sınıf, Hayat Bilgisi dersi,
- Eskişehir il merkezinde yer alan bir ilkokuldaki öğrencilerin görüşleri,
- Sınıf içerisinde yapılan gözlemlerden elde edilen veriler,
- Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen etkin öğrenme uygulamaları
- Sınıfın fiziksel düzeninin geleneksel sınıf düzeni olması ile sınırlıdır.

Tanımlar

Yaşam becerileri: Yaşam becerileri; karar vermede, problem çözmede, eleştirel ve yaratıcı düşünmede, etkili iletişimde, sağlıklı ilişkiler kurmada, diğerleriyle empati kurmada ve zorlukların üstesinden gelmede ve yaşamlarını düzenlemede bireylere yardım eden kişisel, bilişsel ve kişilerarası yetenekler (UNESCO, 2009).

Öz- yönetim becerileri: Bireyin bağımlı olmadan yaşamını sürdürmesi için sahip olması gereken becerilerdir (Neistadt, Marques, 1984).

Hayat Bilgisi dersi: İlkokulda toplu öğretim yaklaşımına dayalı olarak oluşturulmuş, çocuklara, gelişim özelliklerine uygun biçimde yaşamla ilgili temel beceri ve alışkanlıklar kazandıran, çocukların kendilerini ve çevresini tanımasına yardım eden ve çocuğun çok yönlü gelişmesini sağlayan bir yaşam dersi (Gültekin, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden öz yönetim becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma ile ilgili olarak alanyazında doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öz-yönetim becerilerine ilişkin gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılan araştırmaların da özel eğitim ve sağlık alanı ile ilgili olduğu görülmüştür. Etkin öğrenme ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda deneysel araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. Bu nedenle, araştırmayla ilgili olduğu düşünülen araştırmalar; etkin öğrenme ile ilgili yapılan araştırmalar, Hayat Bilgisi dersi ile ilgili yapılan araştırmalar ve öz-yönetim becerileri ile ilgili yapılan araştırmalar olmak üzere üç başlık altında sunulmuştur.

Etkin Öğrenme İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Miller (2013), “Etkin Öğrenme: Hemşire Adaylarının Etkin Öğrenme Algıları ve Engelleri: Temel Nitel Araştırma” adlı araştırmasında hemşire adaylarının etkin öğrenmeye ilişkin algılarını ve etkin öğrenmeyle ilgili engellerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 50 hemşire adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, hemşire adayları öğrenme sürecinde etkin öğrenmeyi yararlı bulduklarını, öğrenci başarısını ve kalıcılığı arttırdığını belirtmişlerdir. Hemşire adayları, etkin öğrenmeye yönelik engellerle ilgili olarak; uygulama boyutunda kaygılandıklarını, etkin öğrenmenin ön hazırlık gerektirdiğini ifade etmişlerdir.

Talaz (2013) yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Aktif Öğrenme Etkinliklerini Uygulama Durumları” adlı araştırmasında, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersi öğretiminde etkin öğrenme tekniklerini kullanma durumlarının cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları okul, okuttukları sınıf düzeyi, okulun bulunduğu yer, sınıf mevcudu ve daha önce hizmet içi eğitim almalarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmaya 220 dördüncü ve beşinci sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma verileri kişisel bilgiler, etkinlikler ve etkin öğrenme etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar olmak üzere üç bölümden oluşan

ölçek ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji dersi öğretiminde etkin öğrenme etkinliklerini kullanma durumları ile cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları okul, okuttukları sınıf düzeyi ve okulun bulunduğu yere göre anlamlı farklılığın bulunmadığı ancak sınıf mevcudu ve daha önce hizmet içi eğitim almalarına göre anlamlı farklılığın olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Camci (2012) “Aktif Öğrenmeye Dayalı Etkinlik Temelli Öğretimin Öğrencilerin Akademik Becerilerine ve Öğrenme Sürecine Etkisi” adlı araştırmasında etkin öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin akademik becerilerine ve öğrenme sürecine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test deneysel model deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri başarı testi, öğrenme sürecini değerlendirme formu, görüşme ve gözlem yolu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda etkin öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretim yoluyla öğretim yapılan deney grubu öğrencileriyle geleneksel öğretim yapılan kontrol grubu öğrencileri arasında deney grubundaki öğrencilerin lehine belirli farklılıklar görülmüştür.

Türksoy (2012) “İlköğretim 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Aktif Öğrenme Teknikleri ile Zenginleştirilmiş Öğretimin Öğrencinin Akademik Başarıları ve Tutumları Üzerine Etkisi” adlı araştırmasında ilköğretim beşinci sınıf Fen ve Teknoloji dersi “Yaşamımızdaki Elektrik” ünitesi öğretiminde etkin öğrenme teknikleri ile desteklenmiş öğretimin başarıya ve tutuma etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Ön test-son test deney ve kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılan araştırmaya beşinci sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmanın verileri, başarı testi ve fen tutum ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonuçları, deney grubundaki öğrencilerin etkin öğrenme teknikleri ile zenginleştirilmiş öğretimin öğrencilerin Yaşamımızdaki Elektrik ünitesindeki akademik başarı ve üniteye yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermiştir.

Aytan (2011) “Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri” adlı araştırmasında etkin öğrenme tekniklerinden oluşan bir dinleme eğitim programı ile altıncı sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Karma yöntemle gerçekleştirilen araştırmaya altıncı sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ve dinlediğini anlamaya yönelik geliştirilen başarı testi ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre etkin

öğrenme teknikleriyle verilen eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenciler, etkin öğrenme uygulamalarını eğitici ve eğlendirici bulduklarını ifade etmişlerdir.

Becnel (2011) “Ortaokullarda Etkin Öğrenme Stratejilerinin Uygulanmasında Yöneticilerin Rolü” adlı araştırmasında ortaokullarda etkin öğrenme stratejilerinin uygulanmasında yöneticilerin rolünü belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri öğretmenlere uygulanan anket ve okul yöneticileri ile görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmada, okullarda bazı etkin öğrenme stratejilerinin uygulandığı ve okul yöneticilerinin etkin öğrenme stratejilerini uygulayan öğretmenleri desteklediklerini ifade ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Hardell (2011) yaptığı “Hemşirelik Fakültesindeki Öğretim Üyelerinin Etkin Öğrenme Stratejilerinin Kullanımında Motivasyonları: Çoklu Durum Çalışması” adlı araştırmasında hemşirelik fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin sınıflarında etkin öğrenme stratejilerini kullanma kararlarını etkileyen etmenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından çoklu durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya sekiz öğretim üyesi katılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretim üyelerinin etkin öğrenme stratejileri ile ilgili bilgi sahibi oldukları, sınıflarında etkin öğrenme stratejilerini kullandıklarını, etkin öğrenme stratejilerinin öğrencilerin başarılarını arttırdıklarını ve öğrencilerden etkin öğrenme stratejilerini kullanma durumları ile ilgili olumlu dönütler aldıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Sallabaş (2011) “Aktif Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi” adlı araştırmasında, etkin öğrenme yönteminin ilköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ön test son teste dayalı deney ve kontrol gruplu deneysel bir araştırmadır. Araştırmaya altıncı sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmanın verileri, öğrencilerin konuşmalarını değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarı ile toplanmıştır. Araştırmada etkin öğrenme yönteminin öğrencilerin konuşma becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çelickan (2010) “Sosyal Bilgiler Dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Aktif Öğrenme Yöntemleri İle İşlenmesinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi” adlı araştırmada altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Elektronik Yüzyıl”

ünitesinin etkin öğretim yöntemlerinden hazırlanan bir programa göre, öğrencilerin akademik başarılarını etkileme ve bilgilerin kalıcılığını belirlemeyi amaçlamıştır. Ön test son test karşılaştırmalı deneysel yöntemin uygulandığı araştırmaya altıncı sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından etkin öğrenme yöntemlerinin daha başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Erdoğ (2010) “İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Hava Olayları, İklim ve Deprem ile İlgili Konuların Öğretiminde Aktif Öğrenme Yöntemlerinin Etkisi” adlı araştırmasında dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan “Yaşadığımız Yer” ünitesiyle ilgili konuların öğretiminde etkin öğrenme yöntemlerinin etkililiği belirlemeye çalışmıştır. Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel desen biçiminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 40 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri başarı testi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda konuların öğretiminde etkin öğrenme yönteminin etkili olduğu görülmüştür.

Shields (2010) “Hayvanat Bahçesindeki Yaz Kampında Uygulanan Etkin Öğrenme ile İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi ve İlgileri Arasındaki İlişki” adlı araştırmasında hayvanat bahçesinde yaz kampında uygulanan etkin öğrenme uygulamaları ile öğrencilerin fene yönelik bilgi ve ilgilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmaya sekiz ile on bir yaşları arasındaki 99 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri, anket, kişisel bilgi formları ve kontrol listeleri ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin kamp sonrasında fene yönelik bilgi ve ilgi düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydede (2009) “Aktif Öğrenme Uygulamalarının Öğrencilerin Kendi Kendine Öğrenme ve Eleştirel Düşünme Becerileri ile Öz Yeterlilik İnançlarına ve Erişilerine Etkisi” adlı araştırmasında etkin öğrenmeye dayalı uygulamaların ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin kendi kendine öğrenme becerilerine, eleştirel düşünme becerilerine ve Fen ve Teknoloji dersine yönelik öz yeterlilik inançlarına ve erişilerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmaya, toplam 64 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Eleştirel Düşünme Becerileri Ölçeği, Kendi Kendine Öğrenme Becerileri Ölçeği, Eriş Testi, Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre etkin öğrenmeye dayalı uygulamaların öğrencilerin kendi kendine

öğrenme becerilerine ve eleştirel düşünme becerilerine ve erişilerine olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kim (2009) “Eleştirel Düşünme Düzeyini Arttırma ve Büyük Sınıflara Öğrenme İçin Lisans Öğrencilerinin Ekin Öğrenmeyi Keşfetmesi” adlı araştırmasında etkin öğrenmenin öğrencilerin eleştirel düşüncelerine etkisini ve etkin öğrenme ile ilgili öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Pensilvanya Üniversitesinde coğrafya dersine kayıt olan 173 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırma, karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere etkin öğrenme modülleri uygulanmıştır. Araştırmanın verileri coğrafya kavramı anketi, dereceli puanlama anahtarı, eleştirel düşünme rubriği ve yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre etkin öğrenme uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ve eleştirel düşünme düzeylerini arttırdığı, öğrencilerin etkin öğrenme uygulamalarına ilişkin olumlu görüşler ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Şahiner (2008) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi” adlı araştırmasında, ilköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, aktif öğrenme tekniklerinin öğrencilerin demokratik tutumlarına ve ders başarılarına etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada kontrol grublu, ön test-son test deneysel araştırma modeli kullanılmış ve araştırmaya altıncı sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak başarı testi ve demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre etkin öğrenme tekniklerinin, öğrencilerin demokratik tutumlarında ve öğrenci başarısı açısından da deney grubu lehine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ellez (2004) “Etkin Öğrenme, Strateji Kullanımı, Matematik Başarısı, Günü ve Cinsiyet İlişkileri” adlı araştırmasında etkin öğrenmenin ve geleneksel öğretimin öğrencilerin matematik başarıları, güdüleri ve öğrenme stratejisi kullanımı üzerindeki etkilerini ve bunların cinsiyet ile ilişkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada kontrol grublu ön test son test deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 99 yedinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri başarı testleri, Günü Ölçeği ve Strateji Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, etkin öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin matematik başarısını arttırdığı, öğrencilerin strateji kullanımını etkilediği görülmüştür.

Güneyli (2007) “Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi” adlı araştırmasında etkin öğrenme yaklaşımına göre düzenlenen Türkçe öğretiminin öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeylerini ve tutumlarını etkileyip etkilemediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma deneysel desenle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 39 beşinci sınıf öğrencisi katılmıştır. 20 öğrenci deney grubunu 19 öğrenci kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi”, “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Tutum Ölçeği”, “Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Testi”, “Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmada, deney grubu öğrencileriyle geleneksel öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri ile tutumlarının deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Koç (2007) “Aktif Öğrenmenin Okuduğunu Anlama, Eleştirel Düşünme ve Sınıf İçi Etkileşim Üzerindeki Etkileri” adlı araştırmasında, etkin öğrenmenin öğrencilerin okuduğunu anlama başarısı, eleştirel düşünme becerileri ve sınıf içi etkileşim üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada kontrol gruplu ön test-son test deney deseni kullanılmıştır. Araştırma ilköğretim sekizinci sınıfta yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, Okuduğunu Anlama Testi ve Ennis-Weir Eleştirel Düşünme Kompozisyon Testi ve ses kayıtları ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre etkin öğrenmenin öğrencilerin okuduğunu anlama başarıları ve eleştirel düşünme becerileri üzerinde geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Süzen (2007) yaptığı “Aktif Öğrenme Teknikleriyle Desteklenmiş Fen ve Teknoloji Eğitiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi” adlı çalışmasında aktif öğrenme teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünlerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Deneysel olarak yürüttüğü çalışmasına ilköğretim okulunun beşinci sınıfın iki şubesi olmak üzere 64 öğrenci katılmıştır. Şubelerden biri kontrol grubunu, diğeri deney grubunu oluşturmuştur. Araştırmada ön test- son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Çalışmanın verileri, tutum ölçeği, başarı testi ve görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, etkin öğrenme teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarında,

kalıcılıkta, yaratıcı düşünme düzeylerinde ve fen ve teknoloji dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir etkisi olduğu sonucu olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalem ve Fer (2003) “Aktif Öğrenme Modeliyle Oluşturulan Öğrenme Ortamının Öğrenme, Öğretme ve İletişim Sürecine Etkisi” adlı araştırmalarında, etkin öğrenme modeliyle oluşturulmuş öğrenme ortamının öğrenme, öğretme ve iletişim süreci boyutları yönünden öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Fizik, Kimya ve Matematik öğretmenliği programında okuyan 34 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için görüşme, gözlem ve anket kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, etkin öğrenme modeliyle oluşturulan öğrenme ortamının öğrenme, öğretme ve iletişim boyutları yönünden öğrenciler üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öz-Yönetim Becerileri İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Çelik (2010) “Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Sosyal Becerilerin Öğretiminde Kendi Kendini Yönetme Tekniği ile Sunulan Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi” adlı araştırmasında kendi kendini yönetme tekniğine dayalı olarak hazırlanan sosyal beceri öğretim programının, zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kendini kontrol etme, saldırgan davranışlarla başa çıkma becerilerini kazanmalarında ve genelleyebilmelerinde etkili olup olmadığını amaçlamıştır. Araştırmada deneklerarası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya zihinsel yetersizliği olan altı öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri veri kayıt formu ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre kendi kendini yönetme tekniğine dayalı olarak hazırlanan sosyal beceri programının araştırmaya katılan altı zihinsel yetersizliği olan öğrencinin hedef sosyal becerileri kazanmalarında ve genellemelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Berger (2003) yaptığı “Öz-yönetim Becerilerinin Öğrenilmesinin Öğrencilerin Öz-Yönetim Yeterliliğine, Öz-Yeterliliğine, Akademik Performansına ve Kalıcılığa Etkisi” adlı araştırmasında öz-yönetim becerilerinin öğrenilmesinin öğrencilerin öz yönetim yeterliliğine, öz-yeterliliğine, akademik performansına ve kalıcılığına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla öz-yönetim becerileri programı hazırlamış ve 661 öğrenciye 1999 ve 2003 yılları arası uygulamıştır. Ayrıca programın öncesinde ve sonrasında öz-yönetim yeterliliği, öz-yeterlilik ölçekleri ve akademik performans ve

kalıcılık testleri uygulamıştır. Öğrencilerle görüşme yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öz-yönetim becerileri programına katılan öğrencilerin ölçeklerden ve testlerden aldıkları puanlar kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca görüşülen öğrenciler öz-yönetim becerilerini günlük yaşamlarına uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Mckee (1996) yaptığı “Alkol Problemi Olan ile Alkol Problemi Olmayan Üniversite Öğrencilerin Öz-Yönetim Davranışları Arasındaki Farklılıklar” adlı araştırmasında alkol problemi olan ve olmayan üniversite öğrencileri arasında öz-yönetim davranışları arasındaki farkları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya gönüllü 301 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri yaşam biçimi yaklaşımları ve zaman yönetimi ölçekleri ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, alkol sorunu olan öğrencilerin zaman yönetimi davranışlarına alkol sorunu olmayan öğrencilerin davranışlarına göre daha az sahip olduklarını göstermiştir.

Hayat Bilgisi Dersi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Gündüz (2014) “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde ‘Sorumluluk’ Değerinin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile Öğretiminin Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi” adlı araştırmasında ilköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde sorumluluk değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu gerçek deneme modeli kullanılmıştır. Araştırmaya üçüncü sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmanın verileri “Sorumluluk Tutum Ölçeği”, başarı testi ve öğrenci tanıma formu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, proje tabanlı sorumluluk değer öğretimin yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin hem başarılarının arttığı hem de öz bakım ve görev bilinci anlamında tutum puanlarının yükseldiği görülmüştür.

Kahriman (2014) “İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Benim Eşsiz Yuvam Temasındaki Konuların Drama Yöntemine Dayalı Öğretiminin Öğrencilerin İletişim, Empati Becerileri ve Değer Algıları Üzerine Etkisi” adlı araştırmasında drama öğretim yönteminin Hayat Bilgisi dersi, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin “Benim Eşsiz Yuvam” temasındaki konuların drama yönteminin öğrencilerin iletişim becerileri, empati becerileri ve değer algıları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemeyi ve uygulanan yöntemle yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma ön

test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın verileri, “Sosyal Beceriler Ölçeği”, “Empatik Eğilim Ölçeği” ve görüşme yolu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim programına göre derslerin işlendiği kontrol grubu öğrencilerinin sosyal değerler ölçeği ve iletişim becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler derslerin eğlenceli olduğunu ve derslerden sıkılmadıklarını belirtmişlerdir.

Özün (2010) “Hayat Bilgisi Öğretiminde Kavram Karikatürü Yaklaşımının Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi” adlı araştırmasında kavram karikatürü yaklaşımı ve geleneksel öğretim yaklaşımlarına dayalı öğrenim gören öğrencilerin başarıları ve tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yarı deneysel bir çalışma olup, kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmaya 36 öğrenci kontrol grubunda 34 öğrenci deney grubunda olmak üzere toplam 70 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri için hayat bilgisi başarı testi ve Hayat Bilgisi dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kontrol grubu ve deney grubundaki öğrencilerin başarı ön test ve son test puanlarına göre; son test lehine anlamlı bir farklılık bulunduğunu, deney grubundaki öğrencilerinin hem başarılarının hem de tutum düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2009) “Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Duyuşsal Yoğunluklu Kazanımların Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Hayat Bilgisi Öğretim Programında ifade edilen duyuşsal yoğunluklu kazanımlara ulaşılma düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 309 3.ve 2. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri için Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki kazanımlara dayalı olarak “Farklı Özelliklere Saygılı Olma”, “Arkadaş Seçiminde Değerler”, “İletişim Becerileri”, “Duygular”, “Oyunla Sosyal Uyum”, “Okula Bakış”, “Kaynakların Verimli Kullanımı”, “Ekip Çalışması”, “Yeniliğe Açıklık”, “Beden İmgesi”, “Çevresini Temiz Tutma ve Korumada Sorumluluk Bilinci” isimli ölçekler kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin 2. sınıf öğrenimine göre 3. sınıf öğrenimi lehine duyuşsal kazanımlara ulaşma düzeylerinin yükselmiş olduğu, dolayısıyla Hayat Bilgisi Programının duyuşsal yoğunluklu kazanımların gerçekleşmesinde etkili olduğu, duygu kontrolü, eleştiriye açık olma, konuşma

becerileri, beden imgesi ve çevresini temiz tutma duyarlılığı kazanımlarına ulaşılma düzeyinde 2. ve 3. sınıf öğreniminde anlamlı fark olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Onur (2008) yaptığı “İlköğretim 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerine Sınıf ve Okul Kurallarının Hayat Bilgisi Dersi Programı Çerçevesinde Drama Tekniğiyle Öğretiminin Kalıcılığa Etkisi” adlı araştırmasında ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine okul ve sınıf kurallarının Hayat Bilgisi dersi programı çerçevesinde drama tekniği ile öğretiminin öğrenmede kalıcılığa etkisini ve cinsiyet, öğrencilerin ilköğretime başlamadan önce kreş yuva ya da anasınıfına gitmelerinin, annenin eğitim durumunun ve sınıf düzeyinin drama tekniği ve düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıflardaki sınıf ve okul kurallarının öğretiminde kalıcı öğrenmeye etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

Araştırmaya deney grubunda 14 erkek ve 14 kız öğrenci olmak üzere toplam 28 öğrenci katılmıştır. Araştırma verilerini toplamak için gözlem formu (ön, son ve tekrar) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, araştırmanın başlangıcında yapılan ön gözlem sonucu kontrol ve deney gruplarının okul ve sınıf kurallarını davranışa yansıtma bakımından birbirinden farklı olmadıkları, araştırma süreci içinde yapılan son gözlemlerde deney grubunda yer alan öğrencilerin ortalama gözlem puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine son gözlemden sonra okul ve sınıf kurallarının kalıcılığını belirlemek için yapılan son gözlem sonucunda deney grubundaki öğrencilerin ortalama puanlarının kontrol grubundaki öğrencilerden yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kara (2008) yaptığı “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Sorgulama Merkezli Etkinliklerle Yapılan Proje Çalışmalarında Öğrenci Performansının Değerlendirmesi” adlı çalışmada ilköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde sorgulama merkezli etkinliklerle yapılan proje çalışmalarındaki öğrenci performansını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma, nitel yöntemle gerçekleştirilmiş durum çalışmasıdır. Araştırmaya 25 üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri, değerlendirme formları ile (akran, proje grup, ne biliyorum) toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde sorgulama merkezli etkinliklerle yapılan proje çalışmalarının öğrencilerin performansları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir (2008) yaptığı “İstasyonlarda Öğrenme Modelinin Hayat Bilgisi Dersindeki Üst Düzey Beceri Erişine Etkisi” adlı araştırmasında istasyon modelinin

birinci sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde öğrencilerin üst düzey becerileri erişimi ortalamasına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada deneysel desenin ön test son test kontrol gruplu modeli kullanılmıştır. Araştırmaya deney grubunda 37 öğrenci, kontrol grubunda 37 öğrenci olmak üzere toplam 64 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri başarı testi ve değerlendirme formu ile toplanmıştır. Ayrıca öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre başarı test sonuçları incelendiğinde deney grubunun üst düzey beceri erişimi ortalamalarının kontrol grubuna göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan birebir görüşmelerle öğrenciler, istasyon modelinde yapılan etkinliklerin eğlenceli olduğunu, birlikte çalışmaktan zevk aldıklarını, grup çalışmalarında yeni bilgiler öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Işık (2007) “Hayat Bilgisi Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Akademik Başarı, Yaratıcı Düşünme, Kalıcılık Hayat Bilgisine Karşı Tutum Düzeylerine Etkisi” adlı araştırmasında, proje tabanlı öğrenmenin hayat bilgisi dersinde akademik başarıya, yaratıcı düşünmeye, kalıcılığa ve derse karşı tutuma olan etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın modeli ön-test, son-test kontrol gruplu yarı deneysel model olarak belirlenmiştir. Araştırmaya, 24 öğrenci deney (14 kız öğrenci, 10 erkek öğrenci), 24 öğrenci kontrol (13 kız öğrenci, 11 erkek öğrenci) grubunda olmak üzere toplam 48 ilköğretim 3. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri; Torrance Yaratıcı Düşünme Testi’nin A formu, Hayat Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği ve her bir proje konusu için hazırlanmış başarı testleri ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, proje tabanlı öğrenmenin uygulandığı deney grubunda, son testlerinde akademik başarıları, yaratıcı düşünme, kalıcılık ve Hayat Bilgisi dersine karşı tutum düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Dündar (2007) “Kavram Analizi Stratejisinin Öğrencilerin Kavram Öğrenme Başarısı ve Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi” adlı araştırmasında kavram analizi stratejisinin öğrencilerin kavram öğrenme başarı düzeylerine ve hayat bilgisi dersine karşı tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Araştırmada, verileri toplamak amacı ile kavram başarı testi, Hayat Bilgisi dersine yönelik tutum ölçeği, kavram anlama formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerin son test başarı puan ortalamalarının kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puan ortalamalarından daha yüksek olduğu, hayat bilgisi dersine yönelik uygulanan tutum

ölçeği değerlendirildiğinde deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların ortaya çıktığı, öğrencilere uygulanan kavram anlama formu değerlendirildiğinde ise deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farkların ortaya çıktığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şimşek (2005) “Örnek Olaya Dayalı Öğretimin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi” adlı araştırmasında örnek olay yönteminin ilköğretim hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma deneme modellerinden ön test- son test kontrol gruplu modele göre desenlenmiştir. Araştırmaya deney ve kontrol gruplarından 10 erkek ve 10 kız olmak üzere toplam 20’şer öğrenci denkleştirilmiş; böylece, araştırma 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri için başarı testi kullanılmıştır. Ayrıca örnek olaya dayalı öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde örnek olaya dayalı öğretimin uygulandığı deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile örnek olaya dayalı olarak öğretimin uygulanmadığı kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ve öğrenmedeki kalıcılık düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Etkin öğrenme ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme ile ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Öz-yönetim becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde çalışmaların çoğunluğunun özel eğitim ve sağlık alanında yapıldığı görülmektedir. Hayat Bilgisi dersinde yer alan öz-yönetim becerileri ile ilgili doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alanyazın taramasında Hayat Bilgisi dersinde öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesine ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır.

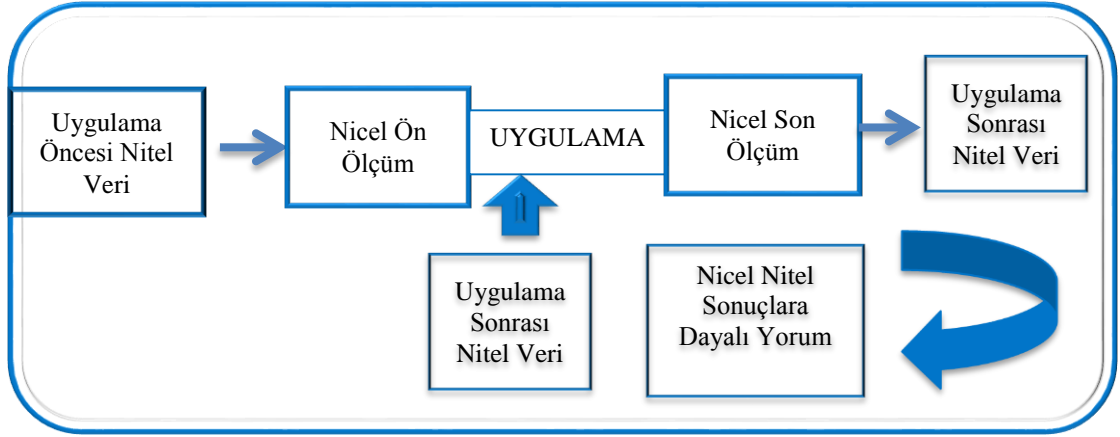
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ortam ve katılımcılar, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

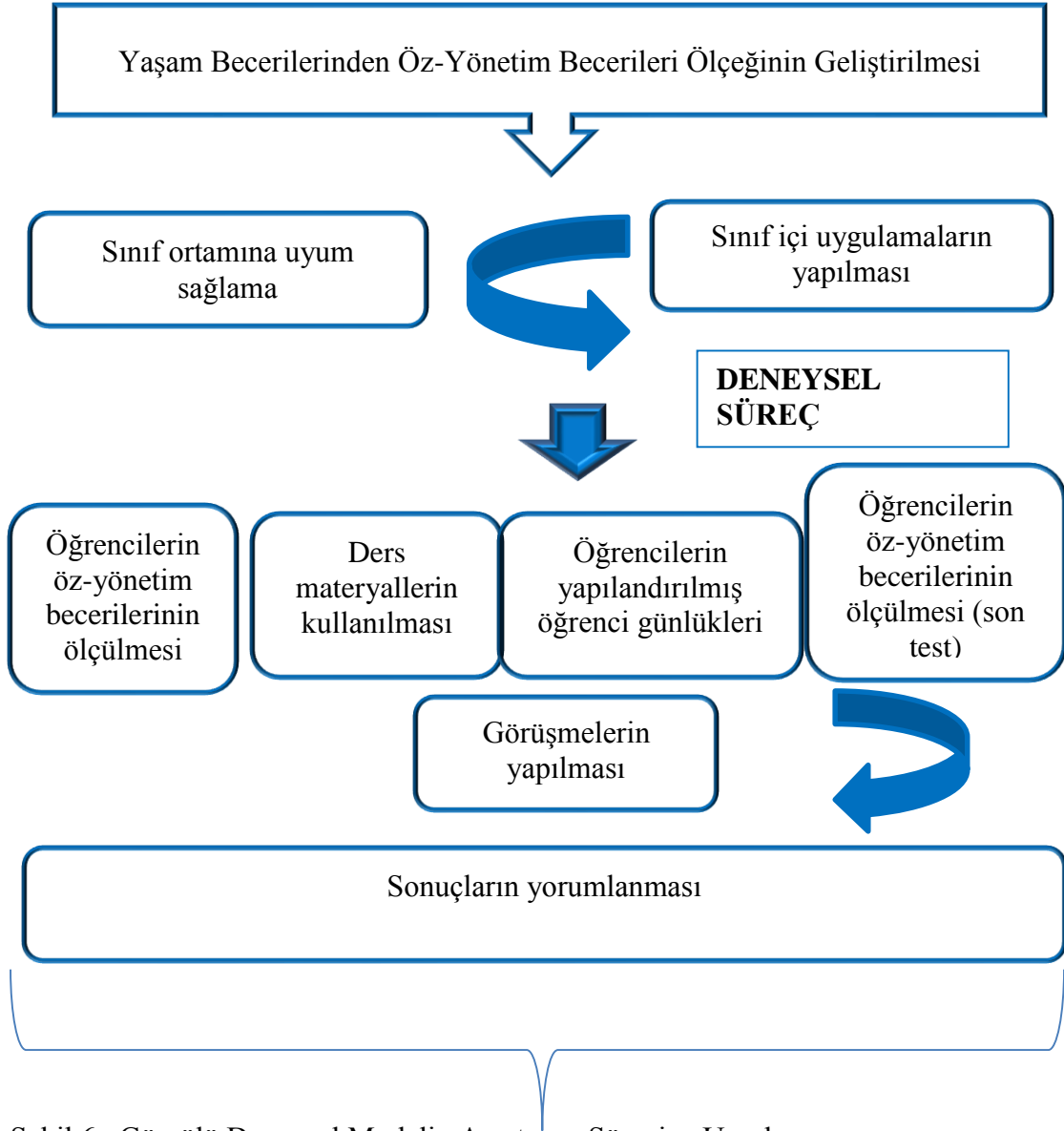
Araştırmanın Modeli

İlkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak öğrencilerin yaşam becerilerinin gelişimine etkisini belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem, araştırma yönteminde, verilerin toplanmasında ve analizinde ya da tüm araştırma sürecinde nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanıldığı araştırma yöntemidir (Tashakkori ve Tedlie, 1998). Karma yöntemde amaç, araştırma sorusunu genişleterek açıklamak ve açıklama yaparken hem nitel hem de nicel yöntemi bir arada kullanmaktır (Creswell, 2009). Karma yöntemin, *çeşitleme*, *gömülü*, *açıklayıcı* ve *keşfedici* olmak üzere dört araştırma biçimi bulunmaktadır. Çeşitleme deseninde, nicel ve nitel veriler birbirini tamamlayıcı bir biçimde kullanılır. Eğer bir araştırmacı nicel verileri nitel verilerle desteklemek istiyorsa, açıklayıcı karma desen kullanır. Keşfedici karma desende ise araştırmacı bir olguya ilişkin ayrıntılı veri toplamak istiyorsa nitel yaklaşım kullanır ve daha sonra olguyu ölçmek istiyorsa nicel yaklaşımı kullanır. Keşfedici karma desende önce nitel daha sonra nicel veri kullanılır. Gömülü karma desende ise araştırmacı öncelikle nitel ya da nicel bir veri seti oluşturur daha sonra önceki veri setini destekleyici diğer nitel ya da nicel veri setini oluşturur. Gömülü karma desende, gömülü deneysel ve gömülü ilişkisel desen olmak üzere iki çeşit desen bulunmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011). Şekil 5'te araştırmada kullanılan gömülü deneysel model açıklanmaya çalışılmıştır.

Şekil 5. Gömülü Deneysel Model

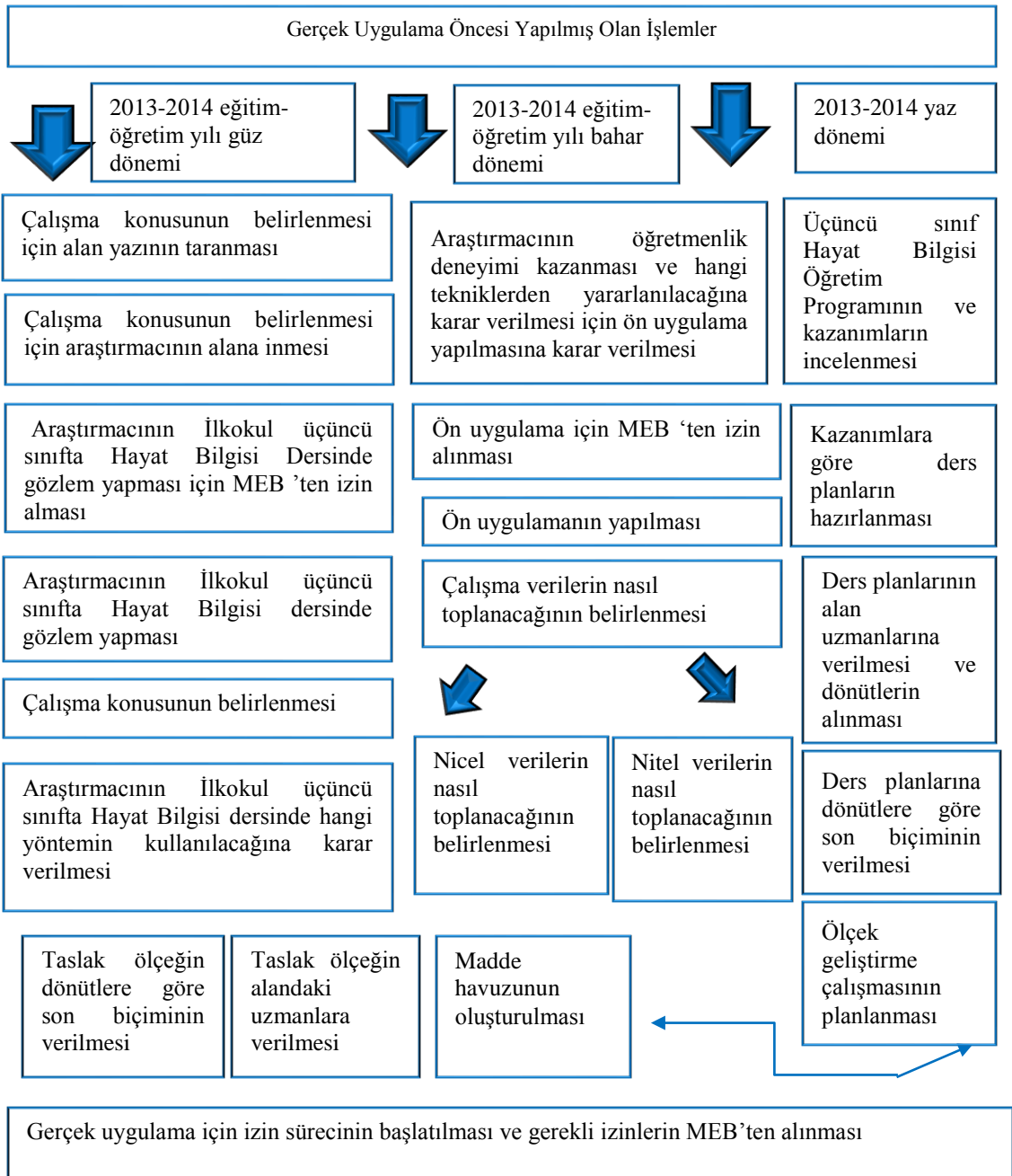
Şekil 5’te görüldüğü gibi, nicel verinin deneysel desenin temel sorusuna yanıt vermek için kullanılması, nitel verinin ise (sonrasında ya da uygulama sürecinde) deneysel süreç ile bağlantılı olarak araştırmanın ikincil sorusuna yanıt aranması için kullanılması gömülü deneysel modelle açıklanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011). Bu çalışmada da Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yaşam becerilerinin geliştirilmesinde yarı deneysel desen kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırma sürecinde etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen uygulamaların öncesinde ve sonrasında nicel ölçümler yapılarak yarı deneysel süreç gerçekleştirilmiş, uygulama süreci ve uygulama sürecinde öğrencilerin yaşam becerilerini nasıl işe koştukları gözlem yapılarak, öğrencilerin, sınıf öğretmenin ve velilerin görüşleri alınarak nitel verilerle desteklenmiştir. Başka bir deyişle, öğrencilerin yaşam becerilerindeki değişim nicel yollarla ortaya konulurken, yaşam becerilerini uygulama sürecinde nasıl işe koştukları ve yaşam becerilerini okul dışında da yansıtma durumları nitel yolla ortaya konulmuştur. Modelin bu çalışmaya nasıl uyarlandığı Şekil 6’da verilmiştir.

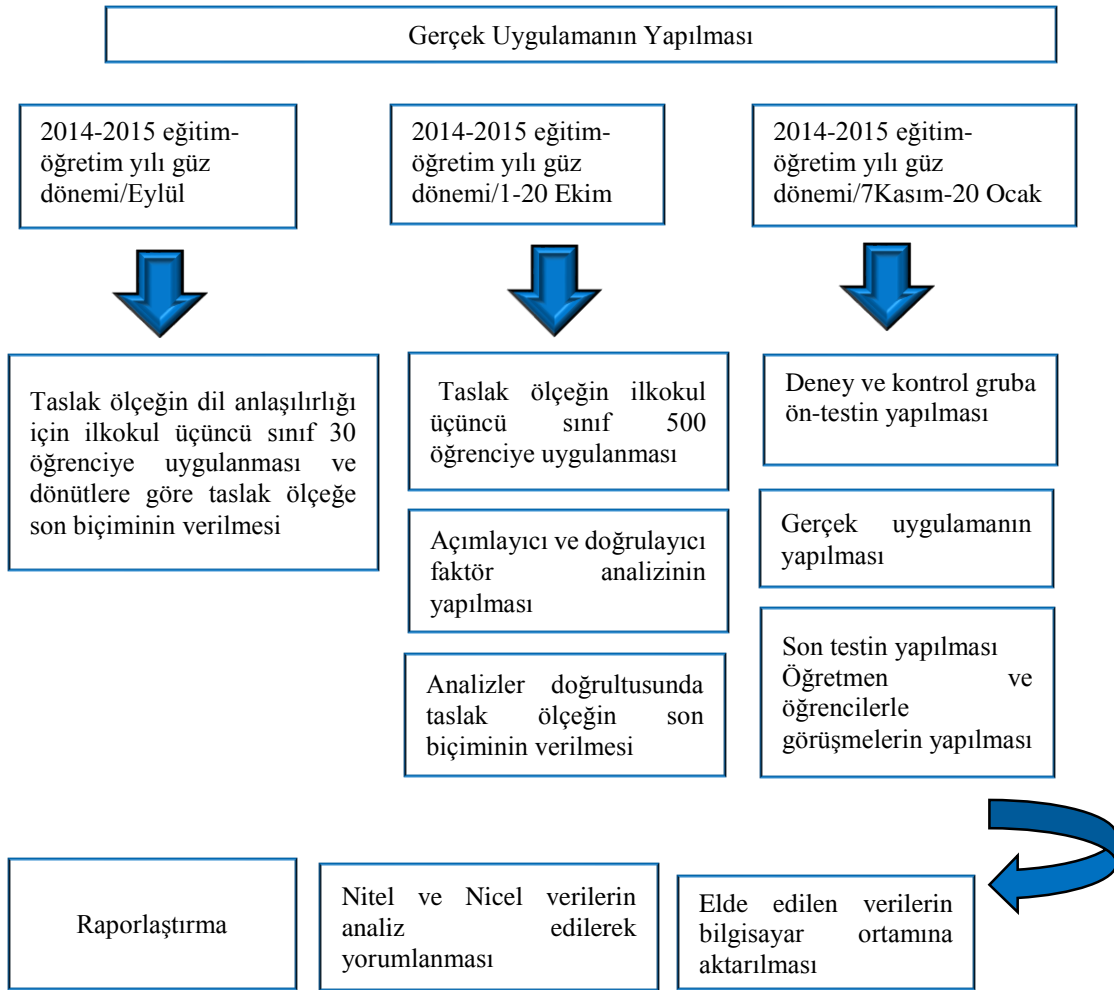
Şekil 6. Gömülü Deneysel Modelin Araştırma Sürecine Uyarlanması

Şekil 6'da görüldüğü gibi, öncelikle yaşam becerilerinden öz-yönetim becerileri ölçeği geliştirilmiştir. Araştırmada deneysel uygulama öncesinde öğrencileri tanımak ve öğrencilerin kameraya alışmalarını sağlamak amacıyla gözlemler yapılmıştır. Daha sonra öğrencilere öz-yönetim becerileri ölçeği uygulanmıştır. Hayat Bilgisi dersinde sınıf içi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Sınıf içi uygulamalarda, etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden yararlanılmış, etkinlik kâğıtları kullanılmıştır. Ayrıca her uygulamadan sonra öğrencilerin, yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerini doldurmaları istenmiştir. Araştırmada öğrenci ürünlerinden nitel veri olarak yararlanılmıştır. Hayat Bilgisi dersinde yapılan uygulamaların ardından öğrencilere öz-yönetim becerileri

ölçeği son test olarak uygulanmıştır. Öğrenciler ve sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmış, velilerden ise yazılı olarak görüş alınmıştır. Araştırma süreci boyunca araştırmacı tarafından araştırmacı günlüğü tutulmuştur. Hayat Bilgisi dersinde sınıf içi uygulamalara geçilmeden önce, Hayat Bilgisi dersinde öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknikleri ve etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden hangilerinin öğrenci düzeyine uygun olduğunu belirlemek amacıyla pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda araştırma süreci Şekil 7’de gösterilmiştir:

Şekil 7. Araştırma Süreci

Şekil 7’de görüldüğü gibi araştırma süreci, pilot çalışması ve gerçek uygulama olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Pilot çalışma için öncelikle alan yazın taranmıştır. Daha sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınarak bir ilkokulun üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde gözlemler yapılmıştır. Gözlemlerin amacı, araştırmacının alana inerek Hayat Bilgisi dersinde öğretme-öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bilgi sahibi olması ve Hayat Bilgisi dersinde hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığının belirlenmesidir. Yapılan sınıf içi gözlemlerden sonra araştırmacı, araştırma konusuna karar vermiştir. Daha sonra araştırmacının öğretmenlik deneyimi kazanması ve etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden hangilerinin öğrenci düzeyine uygun olduğunu belirlenmesi amacıyla araştırmacı pilot çalışma gerçekleştirmiştir. Pilot çalışmadan sonra öz-yönetim ölçeğinin geliştirilmesine karar verilmiş, madde havuzu oluşturulmuş, taslak ölçek uzmanlara verilmiş ve uzmanlardan gelen dönütlere göre taslak ölçeğe son biçim verilmiştir. Ayrıca etkin öğrenme ve Hayat

Bilgisi öğretim programındaki kazanımlar temel alınarak ders planları hazırlanmış, uzmanlara verilmiş ve dönütler dikkate alınarak gözden geçirilmiştir.

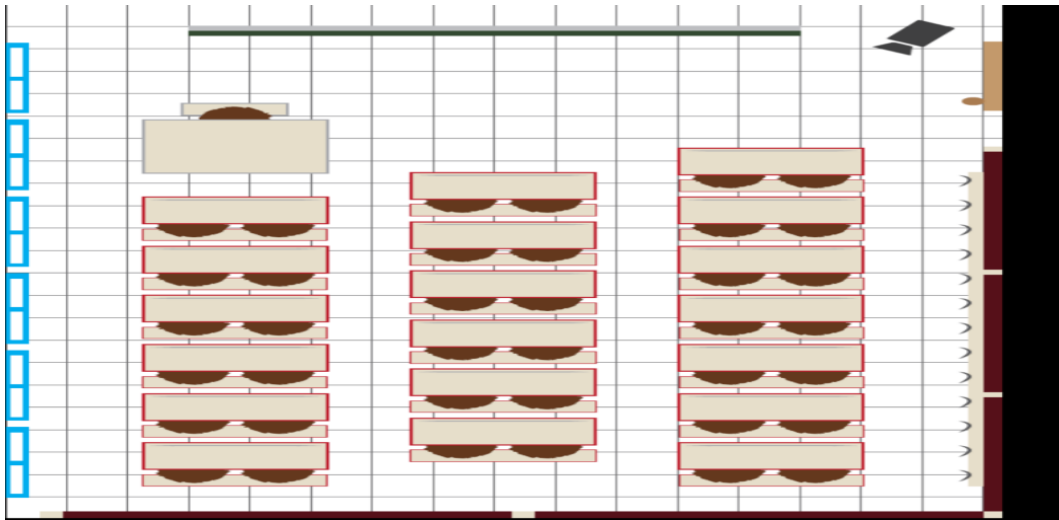
Araştırma sürecinin ikinci aşamasında gerçek uygulamaya geçilmiştir. Gerçek uygulama için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Sınıf içi uygulamalar gerçekleştirilmeden önce taslak ölçek 501 üçüncü sınıf öğrencisine uygulanmış, açılıyıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılarak taslak ölçeğe son biçim verilmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan araştırma izni kapsamında, uygulama yapılacak okulun okul müdüründen, sınıf öğretmeninden, öğrenci ve öğrenci velilerden izinler alınmıştır. Velilerle toplantı yapılarak veliler, araştırma süreci ile ilgili bilgilendirilmiştir. Hayat Bilgisi dersinde, sınıf içi uygulamalara geçilmeden önce öğrencilere öz-yönetim becerileri ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Sınıf içi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Son aşamada öğrencilere öz-yönetim becerileri ölçeği son test olarak uygulanmış, öğrenciler ve sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır, velilerin görüşleri ise yazılı olarak alınmıştır.

Katılımcılar ve Sınıf Ortamı

Hayat Bilgisi dersinde üçüncü sınıf öğrencilerinin, yaşam becerileri kapsamında öz-yönetim becerilerindeki gelişimini incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın uygulama süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın birinci aşamasında öğrencilerin öz-yönetim becerilerini ölçmek için ölçek geliştirilmiştir. İkinci aşamada ise Hayat Bilgisi dersi için hazırlanan ders planları dikkate alınarak sınıf içi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın iki aşaması için de Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. (EK A). Buna ek olarak araştırma kapsamından sınıf öğretmeninden, öğrenci velilerinden ve öğrencilerden de araştırma için yazılı izin alınmıştır. Bu izin formları EK B, EK C ve EK D'de verilmiştir.

Araştırmada öz-yönetim becerileri ölçeği geliştirildikten sonra, araştırmanın uygulama aşamasına geçilmiştir. Bunun için Hayat Bilgisi dersine yönelik etkin öğrenme temel alınarak hazırlanan ders planları bir ilkokulun üçüncü sınıfında uygulanmıştır. Örneklem sayısı, araştırmacının ne öğrenmek istediğine, araştırmacının amacına, neyin güvenilir ve kullanışlı olduğuna ve sahip olunan zaman ve kaynaklarla neler yapılabileceğine bağlıdır (Patton, 2002). Araştırma yapılacak sınıfın seçilmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme

yöntemleri zengin bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vererek pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır. Ölçüt örneklemedeki anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışılmasıdır. Ölçüt örneklemede ölçütler, araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi hazırlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada uygulamanın yapılacağı sınıf belirlenmeden önce Odunpazarı ilçesinde bulunan okulların müdürleri ve öğretmenleri ile uygulama okulunu belirlemek için görüşmeler yapılmıştır. Araştırma yapılan okulun seçilmesinde okul yönetiminin ve öğretmenlerin; araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarını belirtmesi, kamera çekimine izin vermeleri, sınıf öğretmenin öz-yönetim becerilerine yönelik etkin öğrenme temelli uygulamanın yapılmasına olumlu bakması ve araştırmacının Hayat Bilgisi derslerini yürütmesini kabul etmeleri etkili olmuştur. Araştırmanın yapılacağı sınıf, sınıf öğretmenin araştırma sürecine olumlu bakması ve farklı ekonomik sosyal düzeydeki ailelerin öğrencilerinin sınıfta bir arada olması ölçütleri dikkate alınarak seçilmiştir. Uygulama yapılan 3/A sınıfının fiziksel düzeni Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Sınıf Ortamı

Araştırmanın gerçekleştirildiği 3/A sınıfı okulun üçüncü katında yer alan dersliktir. Bu derslikte öğrencilerin oturduğu 19 masa ve 38 sandalyenin yanı sıra öğretmenin kullandığı öğretmen masası, sandalyesi de bulunmaktadır. Sınıfta ikili

öğretim yapıldığı için iki sınıfa ait kitaplık da mevcuttur. Sınıfta masa üstü bilgisayar bulunmamaktadır. Sınıf öğretmeni sınıfa ait olduğunu söylediği diz üstü bilgisayarı her gün getirip götürmektedir. Sınıfta diz üstü bilgisayarı bırakmamaktadır. Sınıfın duvarlarında öğrenci panoları yer almaktadır. Öğrencilerin çöplerini atabileceği çöp kovası da bulunmaktadır. Araştırmacı sınıf içi uygulamalarını kendisi yürüteceği için sınıfta kamera kullanmıştır. Fiziksel olarak sınıf küçük olduğu için araştırmacı bir kamera kullanmıştır ve kamerayı kapı girişinde çöp kutusunun önüne kamera ayaklığı ile tüm sınıfı görececek biçimde konumlandırmıştır. 3/A sınıfının mevcudunun kalabalık olması ve fiziksel koşulların, sınıf düzenini değiştirmeye olanak vermemesinden dolayı araştırmacı, geleneksel oturma düzenine sahip 3-A sınıfının oturma düzenini değiştirmemiştir.

Araştırmanın kontrol grubunu 3/C sınıfı oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde kullanılan diğer ölçütlerden biri olan “Öz-Yönetim Becerileri” ölçeğinin öğrencilere uygulaması ile elde edilen verilerin analizi sonucunda, grupların ön test puanları arasında anlamlı fark bulunmadığı için kontrol ve deney grubundaki öğrenciler denk olarak kabul edilmiştir.

Uygulamanın gerçekleştirildiği sınıfta 21 kız ve 16 erkek öğrenci olmak üzere toplam 37 öğrenci bulunmaktadır. Ancak öğrencilerden biri kaynaştırma öğrencisi olduğu için sınıf içi uygulamalarda yer almış ancak öğrenciden toplanan veriler araştırmaya dahil edilmemiştir. Dolayısıyla araştırmaya 36 öğrenci katılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmeni de araştırma süresi boyunca araştırmacı ile birlikte sınıf içinde bulunmuştur. Araştırmacı sınıf içi uygulamaları yürütürken sınıf öğretmeni gözlemci olarak sınıfta yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama sürecinde karma model dikkate alınarak araştırmaya soruları bağlamında farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Şekil 9’da görüldüğü gibi, araştırmada veri toplama araçları olarak öz-yönetim becerileri ölçeği, öğrenci günlüğü(yapılandırılmış), araştırmacı günlüğü, gözlem, görüşme, açık uçlu sorudan oluşan anket formu, ders planları, öğrenme materyalleri ve öğrenci ürünleri kullanılmıştır. Görüşme, öğretmen ve öğrencilerle yüz yüze yapılmıştır. Öğrenci velilerinin görüşleri ise açık uçlu sorudan oluşan anket formu ile toplanmıştır. Sınıf içinde grup çalışmalarında öğrencilerin masasına; başka bir deyişle her gruba ses kayıt cihazı konulmuş ve öğrencilerin grup içindeki konuşmalarından oluşan ses kayıtları elde edilmiştir. Veri toplama araçlarının, araştırma soruları bağlamında ilişkisi Çizelge 13’te görülmektedir:

Çizelge 13.

Araştırma Soruları Bağlamında Veri Toplama Araçları

Araştırma sorusu	Veri toplama aracı	Verilerin toplanma zamanı	Veri türü
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenmenin öğrencilerin öz-yönetim becerilerini geliştirilmesine etkisi var mıdır?	Öz-yönetim becerileri ölçeği (ön test)	Denel işlem öncesi 3.11.2014	Nitel
	Öz-yönetim becerileri ölçeği (son test)	Denel işlem sonrası 14.01.2015	Nitel
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamalarında öğrenciler öz-yönetim becerilerini nasıl işe koşmaktadır?	Gözlem (video kayıtları ve ses kayıtları)	Denel işlem sırasında 7.11.2014-9.01.2015	Nitel
	Yapılandırılmış öğrenci günlüğü	Denel işlem sırasında 7.11.2014-9.01.2015	Nitel
	Araştırmacı günlüğü	Denel işlem sırasında 7.11.2014-9.01.2015	Nitel
	Ders planları ve materyalleri ve öğrenci ürünleri	Denel işlem sırasında 7.11.2014-9.01.2015	Nitel
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları kapsamında öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?	Yapılandırılmış görüşme formu (öğrenci)	Denel işlem sonrası 16.01.2015-20.01.2015	Nitel
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları kapsamında öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?	Yapılandırılmış görüşme formu (öğretmen)	Denel işlem sonrası 16.01.2015	Nitel
Öğrencilerin etkin öğrenme kapsamında gerçekleştirilen sınıf içi uygulamalarına ve sürece ilişkin görüşleri nelerdir?	Yapılandırılmış görüşme formu (öğrenci)	Denel işlem sonrası 16.01.2015-20.01.2015	Nitel
Sınıf öğretmeninin etkin öğrenme kapsamında geliştirilen sınıf içi uygulamalarına ve sürece ilişkin görüşleri nelerdir?	Yapılandırılmış görüşme formu (öğretmen)	Denel işlem sonrası 16.01.2015	Nitel
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin veli görüşleri nelerdir?	Açık uçlu sorudan oluşan anket formu (veli)	Denel işlem sonrası 17.01.2015	Nitel

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve geliştirilme süreçleri aşağıda açıklanmıştır.

Öz-Yönetim Becerileri Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin öz-yönetim becerilerini ölçmek amacıyla ölçeğe gereksinim duyulmuştur. Bu nedenle alanyazın incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde doğrudan ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerine yönelik öz-yönetim becerileri ölçeğine rastlanmadığı için öğrencilerin öz-yönetim becerilerini ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirilmesine karar verilmiştir.

Öz-yönetim becerileri ölçeğini geliştirmek amacıyla önce ilgili alanyazın taranmıştır. Daha sonra bu konuya ilişkin doğrudan olmasa da dolaylı olarak ilişkili olduğu düşünülen ilgili makale, tez ve veri toplama araçları incelenmiştir (Ellis, 2012; Hillman 2012; Hodge, Danish ve Martin; 2012; P21, 2010; OECD, Abergel, 2008; Kabakçı ve Korkut, 2008; Mezo, 2005; King, 2004; Junge, Manglallan ve Raskauskas, 2003; Copeland 2000; Latham ve Frayne, 1989; UNICEF). Ayrıca Hayat Bilgisi Öğretim Programında geçen öz-yönetim becerilerine ilişkin ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi kazanımları da incelenmiştir. Madde havuzu oluşturulurken Hayat Bilgisi Öğretim Programında geçen öz-yönetim becerilerinin alt boyutları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda öz-yönetim becerileri ölçeği taslak formunda etik davranma, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, sorumluluk, liderlik, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kariyer planlama, zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması ile farklılıklara saygı duyma olmak üzere alt becerilere ilişkin maddelere yer verilmiştir. Taslak ölçek; etik davranma becerisine ilişkin 10, eğlenme becerisine ilişkin 6, öğrenmeyi öğrenme becerisine ilişkin 5, amaç belirleme becerisine ilişkin 5, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme becerisine ilişkin 6, duygu yönetimi becerisine ilişkin 6, kariyer planlama becerisine ilişkin 6, sorumluluk becerisine ilişkin 6, zamanı ve mekânı doğru algılama becerisine ilişkin 5, liderlik becerisine ilişkin 5, farklılıklara saygı duyma becerisine ilişkin 5 olmak üzere toplam 70 maddeden oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak form 10 öğretim elemanı, 6 sınıf öğretmeni ve 30 ilkokul üçüncü sınıf öğrencisine sunulmuştur. Görüşüne başvuru alan öğretim elemanları, Hayat Bilgisi öğretimi, eğitim programları ve öğretim, ölçme değerlendirme ve Türkçe öğretimi

alanlarında uzmandır. Sınıf öğretmenleri ise mesleki yaşamlarında Hayat Bilgisi dersi yürütmüştür. Öğretmen ve öğrenciler maddeleri öğrenci düzeyine uygunluk bakımından değerlendirirken, öğretim elemanları gerek öğrenci düzeyine uygunluk gerekse boyut-madde ilişkisi bakımından değerlendirmişlerdir. Öğretim elemanı, öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda maddelere son biçimi verilen 64 maddelik ölçeğin taslak formu oluşturulmuş, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için hazır duruma getirilmiştir.

Öz-yönetim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada ölçeğin geliştirilmesinde olasılığa dayalı örnekleme tekniklerinden tabakalı örnekleme kullanılmıştır. Tabakalı örneklemede araştırmanın problemi üzerine etkili olabileceği düşünülen bir değişkene göre homojen alt tabakaların belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenen tabakalardan sonra ise bir liste oluşturulmakta ve bu listelerden basit yansız örnekleme yöntemi uygulanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2010). Tabakalı örnekleme, katılımcıların belli özellikleri dikkate alınarak evreni temsil edecek biçimde seçilmesidir. Seçilen bu özellikler evreni temsil edici alt tabakalar anlamındadır (Ekiz, 2009). Her alt tabakadan örneklem alınırken basit yansız örnekleme alma yoluna gidilmektedir (Balcı, 2010). Bu araştırmada da öncelikle Odunpazarı ilçesinde bulunan okullar sosyo-ekonomik düzeylerine göre tabakalara ayrılmıştır. Daha sonra her tabakadan basit yansız örnekleme yoluyla okullar seçilmiştir. Buna göre seçilen okullardan öz-yönetim becerileri ölçeğinin geliştirilmesinin açılımlayıcı faktör analizi için 260, doğrulayıcı faktör analizi için ise 260 dördüncü sınıf öğrencisine ulaşılmıştır. Ancak taslak ölçeğe verilen yanıtların eksik olması nedeniyle açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi için 19 öğrencinin doldurduğu taslak ölçek formu değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmaya katılan bu öğrencilerin cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri okulların sosyo- ekonomik durumlarına göre dağılımı Çizelge 14’te gösterilmiştir:

Çizelge 14.

Ölçek Geliştirme Aşamasına Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları

Analiz türü	Cinsiyet		Okulun sosyo-ekonomik durumu			Toplam
	Kız	Erkek	Alt	Orta	Üst	
Açımlayıcı faktör analizi	125	126	82	84	85	251
Doğrulayıcı faktör analizi	126	124	87	83	80	250

Çizelge14'te görüldüğü gibi, açımlayıcı faktör analizi için araştırmaya katılan öğrencilerden 125'i kız, 126'sı erkektir. Ayrıca bu öğrencilerin 82'si alt sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokulda öğrenim görürken, 84'ü orta ve 85'i üst sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokullarda öğrenim görmektedirler. Doğrulayıcı faktör analizi için ise 126'sı kız ve 127'si erkek olmak üzere toplam 250 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 87'si alt, 83'ü orta ve 80 üst sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokullarda öğrenim görmektedirler.

Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine başlamadan önce veriler bu analizler için kontrol edilmiş ve uygun duruma getirilmiştir. Bu bağlamda açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinin sayıtları olan, kayıp veriler, çoklu bağlantı, normallik durumları incelenmiştir.

Kayıp verilerin belirlenmesinde, örneklemden her öğrencinin ölçekteki 64 maddeye ilişkin verdikleri yanıtlar kontrol edilmiştir. Verilen yanıtlardan %5'ten daha fazla oranda kayıp veri bulunan öğrenciler veri setinden çıkarılmıştır. Bu bağlamda örneklemden 9 öğrencinin yanıtlarında %5'in üzerinde kayıp veri belirlenmiş ve bu bireyler veri setinden çıkartılmıştır. Geriye örneklemden 251 öğrencinin verileri kalmıştır. Çoklu bağlantı problemi bazı maddelerin birbirleriyle yüksek düzeyde korelasyon göstermesi ile oluşabilmektedir. Çoklu bağlantı probleminin olup olmadığını test etmenin yollarından biri madde-madde korelasyon matrixleri incelenerek, .90 ve üzerinde değere sahip olan maddeleri belirlemektir (Field, 2009; Kline, 2005; Tabachnick ve Fidell, 2001). Ölçekte bulunan 64 maddenin madde-madde korelasyonlarını gösteren Çizelge 15 aşağıdaki gibidir:

Çizelge 15.

Madde Toplam ve Madde Kalan Korelasyonlarını Belirlemek Amacıyla Yapılan Pearson Çarpımı Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Madde No	Madde Toplam (r)	Madde Kalan (r)	Madde No	Madde Toplam (r)	Madde Kalan (r)	Madde No	Madde Toplam (r)	Madde Kalan (r)	Madde No	Madde Toplam (r)	Madde Kalan (r)
M1	,283*	,279*	M17	,335*	,327*	M33	,505*	,492*	M49	,461*	,460*
M2	,480*	,485*	M18	,253*	,238*	M34	,510*	,492*	M50	,449*	,455*
M3	,329*	,329*	M19	,320*	,309*	M35	,421*	,417*	M51	,488*	,499*
M4	,306*	,282*	M20	,200*	,170*	M36	,459*	,453*	M52	,342*	,350*
M5	,414*	,428*	M21	,405*	,377*	M37	,413*	,421*	M53	,402*	,422*
M6	,368*	,393*	M22	,336*	,358	M38	,482*	,489*	M54	,379*	,389*
M7	,343*	,361*	M23	,418*	,433*	M39	,514*	,522*	M55	,390*	,394*
M8	,350*	,382*	M24	,422*	,416*	M40	,384*	,386*	M56	,372	,361
M9	,439*	,463*	M25	,365*	,370*	M41	,359*	,373*	M57	,457*	,450*
M10	,-086	-	M26	,044	-	M42	,378	,390	M58	,382*	,365*
M11	,306*	,309*	M27	,359*	,386*	M43	,436*	,457*	M59	,375*	,377*
M12	,386*	,374*	M28	,360*	,378*	M44	,291*	,322*	M60	,290*	,301*
M13	,304*	,301*	M29	,392*	,398*	M45	,404*	,410*	M61	,455*	,467*
M14	,229*	,215*	M30	,439*	,428*	M46	,402*	,407*	M62	,453*	,472*
M15	,260*	,275*	M31	,433*	,425*	M47	,298*	,307*	M63	,433*	,446*
M16	,-022	-	M32	,352*	,349*	M48	,403*	,410*	M64	,375*	,400*
n=251 *p<0,01											

Çizelge 15’te görüldüğü gibi, madde toplam korelasyonlarından elde edilen korelasyon kat sayıları ,170 ile, 510 arasında olup 10, 16, ve 26. maddeler dışında diğer maddeler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.0,01$). Madde kalan korelasyonlarında ise elde edilen korelasyonlar, 215-,522 arasında olup 10, 16, ve 26. maddeler dışında diğer maddeler istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.0,01$). Dolayısıyla taslak ölçek formundan madde 10, madde 16 ve madde 26 çıkartılmıştır.

Ölçek maddelerinin, maddelerin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi amacıyla ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27’yi oluşturan grupların, puan ortalamaları bağımsız gruplar t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi sonuçları EK E’de gösterilmiştir.

Ölçek maddelerinin, maddelerin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi amacıyla ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt%27 ve üst %27’yi oluşturan grupların, puan ortalamaları bağımsız gruplar t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi sonucunda maddelerden elde edilen puanların üst ve alt grup ortalamaları arasında, 31. madde dışında diğer maddeler için $p<.0,01$ düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Böylelikle ölçekten elde edilen yüksek puan ile düşük puan arasında ölçeğin amaçladığı özelliği ölçme konusunda ayırt edici olduğu anlaşılmıştır.

Faktör analizi, birbirleriyle ilişkili çok sayıda değişkenin bir araya getirerek kavramsal olarak anlamlı daha az sayıda yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiksel yöntemdir (Büyüköztürk, 2011). Faktör analizine geçilmeden önce veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygunluğu kontrol edilmiştir. Bunun için ölçme aracında eksik veriler, ters maddeler, veri setinin normalliği, maddeler arasındaki ilişkiler, örneklem sayısı ve örneklem uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett’s sphericity testi dikkate alınarak kontrol edilmiştir (Büyüköztürk, 2011; Field, 2009; Tabachnick ve Fidell, 2001). Yapılan analiz sonucunda, Bartlett testi anlamlı ($p< 0.01$) ve KMO değerinin 0.50’den büyük olduğu belirlenmiştir ($KMO=.787$). Bu değer verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. İlgili alanyazında KMO değeri 0.60 orta, 0.70 iyi, 0.80 çok iyi ve 0.90 mükemmel olarak kabul edilmektedir (Sharma, 1996, Bryman ve Cramer, 1999; Şeker, Deniz ve Görgeç, 2004) . Çizelge 16’da Bartlett’s sphericity testi ve KMO değeri sunulmuştur.

Çizelge 16.

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örnekleme Ölçüm ve Bartlett's Test Sonuçları

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO)	0,787		
Bartlett Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri	1408,803	sd=1540	p= 0.00*

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, KMO değerinin. 787 çıkması örneklem büyüklüğünün iyi olduğunu göstermektedir. Bartlett's sphericity testi sonucu ise elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğunu belirtmektedir.

İlk yapılan açımlayıcı faktör analizinde, 60 madde, 21 faktör altında toplam varyansın % 66.571'ni açıklayacak biçimde toplanmıştır. Maddelerin faktör yüklerini belirlenmesinde en az .30 değeri kabul edilmiştir (Pallant, 2001). Bu bağlamda birden fazla faktör altında almış olduğu faktör yük değerleri arasında en az .10 düzeyinde bir farklılığın olmadığı başka bir deyişle binişik olan maddelerden başlanarak maddeler ölçekten silinmiştir. Pallant (2001), ortak varyans (communulaties) çizelgesinde .30'un altındaki değerlerin kendi faktörü içerisinde diğer maddelerle uyumlu olmadığını ifade etmektedir. Ortak varyans tablosu her madde silme işleminde kontrol edilmiş ancak hiçbir aşamada.30'in altında değer bulunmamıştır.

Madde silme işlemleri yapıldıktan sonra öz-yönetim becerileri ölçeği altı faktör altında toplanarak 24 maddeden oluşmuştur. Daha sonra bir faktörde birbiriyle yüksek ilişki gösteren maddeleri bir araya toplamak amacıyla Varimax Dik Döndürme tekniğinin kullanılması uygun görülmüştür (Büyüköztürk, 2011; Kalaycı, 2014). Varimax Dik Döndürme tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonucu da ölçeğin altı boyutlu olduğuna ilişkin bulguları desteklemiştir. Altı faktör altında toplanan maddelerle ölçeğin açıkladığı varyans toplamı %53,392 olarak belirlenmiştir. Çok faktörlü ölçeklerde %40-%60 arasında varyansın açıklanması yeterli görülmüştür (Dunteman, 1989, Akt: Akbulut, 2010). Dolayısıyla geliştirilen ölçek, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini ölçmek için yeterli bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach Cronbach Alpha $\alpha=.810$ olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, ölçeğin döndürülmüş faktör yükleri, faktörlerin açıkladıkları varyans bilgileri ve güvenilirlikleri Çizelge 17'de gösterilmiştir:

Çizelge 17

Öz-yönetim Becerileri Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri ve Ortak Faktör Varyansı

	Maddeler	Ortak Faktör Varyansı	Döndürülmüş faktör yük değeri		
			Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6
Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama	Md 46	0,430	0,555		
	Md48	0,555	0,668		
	Md49	0,488	0,558		
Kattılım, Paylaşım, İşbirliği Ve Takım Çalışması	Md52	0,611		0,764	
	Md53	0,694		0,791	
	Md54	0,526		0,635	
Farklılıklara Saygı Duyuma	Md60	0,380			0,551
	Md61	0,558			0,688
	Md62	0,644			0,752
	Md63	0,607			0,739
	Md64	0,698			0,578
Açıklanan toplam varyans %		53,392	% 6,486	% 8,349	
Cronbach alpha $\alpha = ,810$					
	Maddeler	Ortak Faktör Varyansı	Döndürülmüş faktör yük değeri		
			Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Etik Davranma	Md 2	0,453	0,567		
	Md5	0,541	0,723		
	Md6	0,638	0,759		
	Md7	0,543	0,689		
	Md8	0,534	0,565		
Öğrenmeyi Öğrenme ve Amaç Belirleme	Md18	0,550		0,715	
	Md21	0,556		0,719	
	Md24	0,464		0,533	
	Md25	0,392		0,550	
Kariyer Planlama ve Sorumluluk	Md37	0,485			0,465
	Md38	0,548			0,523
	Md41	0,422			0,622
	Md42	0,595			0,729
Açıklanan toplam varyans		%53,392	% 11,073	%8,224	%7,416
Cronbach alpha $\alpha = ,810$					

Çizelgede 17’de görüldüğü gibi, toplam varyansın %11,073’ünü açıklayan ve beş maddeden oluşan “Etik davranma” boyutunun faktör yükleri .565 ile .759 arasında değişmektedir. Bu faktörde yer alan maddelerin ortak faktör varyansları .453 ile .638 arasında değişmektedir. Toplam varyansın %8,224’ünü açıklayan dört maddeden oluşan “Öğrenmeyi öğrenme ve amaç belirleme” boyutunun faktör yükleri .533 ile .719 ve bu faktörde yer alan maddelerin ortak faktör varyansları .392 ile .556 arasında değişmektedir. Toplam varyansın %7,416’sını açıklayan ve “Kariyer Planlama ve sorumluluk” boyutunun faktör yükleri .465 ile .729 ve bu faktörde yer alan maddelerin ortak faktör varyansları .422 ile .595 arasında değişmektedir. Yine toplam varyansın %6,486’sını açıklayan ve üç maddeden oluşan “Zamanı ve mekânı doğru algılama” boyutunun faktör yükleri .555 ile .668 arasında değişmektedir. Bu faktörde yer alan maddelerin ortak faktör varyansları .430 ile .555 arasında değişmektedir. Ölçeğin beşinci boyutu olan ve üç maddeden oluşan “Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması” boyutu ortak varyansın %6,486’sını açıklamaktadır. Bu faktörde yer alan maddelerin faktör yükleri .635 ile .791 ve ortak faktör varyansları .526 ile .694 arasında değişmektedir. Son altıncı boyut olan ve beş maddeden oluşan “Farklılıklara saygı duyma” boyutu ortak varyansın %11,843’ünü açıklamaktadır. Bu faktörde yer alan maddelerin faktör yükleri .551 ile .752 ve ortak faktör varyansları .380 ile .698 arasında değişmektedir.

Çizelge 18.

Ölçeği Oluşturan Faktörler Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Faktörler	Etik Davranma	Öğrenmeyi öğrenme ve amaç belirleme	Kariyer planlama ve sorumluluk	Zamanı ve mekânı doğru algılama	Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması	Farklılıklara saygı duyma
Etik Davranma	1,000	,209**	,371**	,371**	,268**	,346**
Öğrenmeyi öğrenme ve amaç belirleme	,209**	1,000	,211**	,211**	,132*	,198**
Kariyer planlama ve sorumluluk	,371**	,211**	1,000	1,000**	,178**	,332**
Zamanı ve mekânı doğru algılama	,371**	,211**	1,000**	1,000	,178**	,332**
Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması	,268**	,132*	,178**	,178**	1,000	,357**
Farklılıklara saygı duyma	,346**	,198**	,332**	,332**	,357**	1,000

**p<0.01

Çizelge 18’de görüldüğü gibi, ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyonların .178 ile .371 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ayrıca .01 düzeyinde anlamlı farklılığa sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin öz-yönetim becerilerini ortaya koymak amacıyla faktör analizi ile geliştirilen 24 maddelik ve altı faktörlü öz-yönetim becerileri ölçeğinin model olarak doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, 250 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öz-yönetim becerileri ölçeğinin doğrulanması için birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve kovaryans matrisi ve en çok olabilirlik yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda faktörler ve gözlenen değişkenler arasındaki ilişkiler ve gözlenen değişkenlerin hata varyansları Çizelge 19’da gösterilmiştir.

Çizelge 19.

Araştırmada İncelenen Uyum İstatistikleri Değer Aralıkları ve Modelin Değerleri

İncelenen Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Uyum İndeksleri	Sonuç
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$	1.88	Kabul edilebilir uyum
GFI	$.90 \leq GFI \leq 1.00$	$.85 \leq GFI \leq .90$	.86	Kabul edilebilir uyum
AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.80 \leq AGFI \leq .90$	.82	Kabul edilebilir uyum
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.90	Kabul edilebilir uyum
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	.92	Kabul edilebilir uyum
NNFI	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI \leq .95$	.90	Kabul edilebilir uyum
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	.90	Kabul edilebilir uyum
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.06	Kabul edilebilir uyum
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$	.07	Kabul edilebilir uyum
PNFI	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$	.71	Kabul edilebilir uyum
PGFI	$.95 \leq PGFI \leq 1.00$	$.50 \leq PGFI \leq .95$	.68	Kabul edilebilir uyum

$\chi^2=447.40$; $sd=237$

Doğrulayıcı faktör analizinde kovaryans matrisi ile gözlenen kovaryans matrisleri arasındaki farkın (χ^2 değerinin) anlamlılığına, p değerlerine, χ^2 değeri ile serbestlik derecesinin (sd) oranına, uyum indekslerinden GFI (Goodness of Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index), CFI (Comperative Fit Index), Normed Fit Index (NFI, Non-Normed Fit Index (NNFI), Incremental Fit Index (IFI) RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation),) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual), Parsimony Normed Fit Index (PNFI) ve Parsimony Goodness of Fit Index

(PGFI) uyum indekslerinin değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerin, aralık değerleri Brown (2009), Hu ve Bentler (1999), Jöreskog ve Sörbom (2000), Kline (2011), Raykov ve Marcoulides (2006), Tabachnick ve Fidell (2001), Thompson (2004) kaynakları referans alınarak incelenmiştir (Akt: Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Yılmaz ve Çelik, 2013).

Yapılan araştırmada χ^2/df oranı 2.88 olarak bulunmuştur. Bu oranın iki veya altında olması, modelin iyi bir model olduğu, beş veya daha altında bir değer olması ise modelin kabul edilebilir uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Yine GFI, AGFI, CFI, NFI, NNFI,IFI, RMSEA, SRMR, PNFI ve PGFI değerlerinin kabul edilebilir uyuma sahip olduğu söylenebilir. Uyum değerleri göz önüne alındığında, çalışma modeline ilişkin elde edilen değerler incelendiğinde modellenen faktör yapısının kabul edilebilir düzeyde doğrulandığı söylenebilir.

Çizelge 20

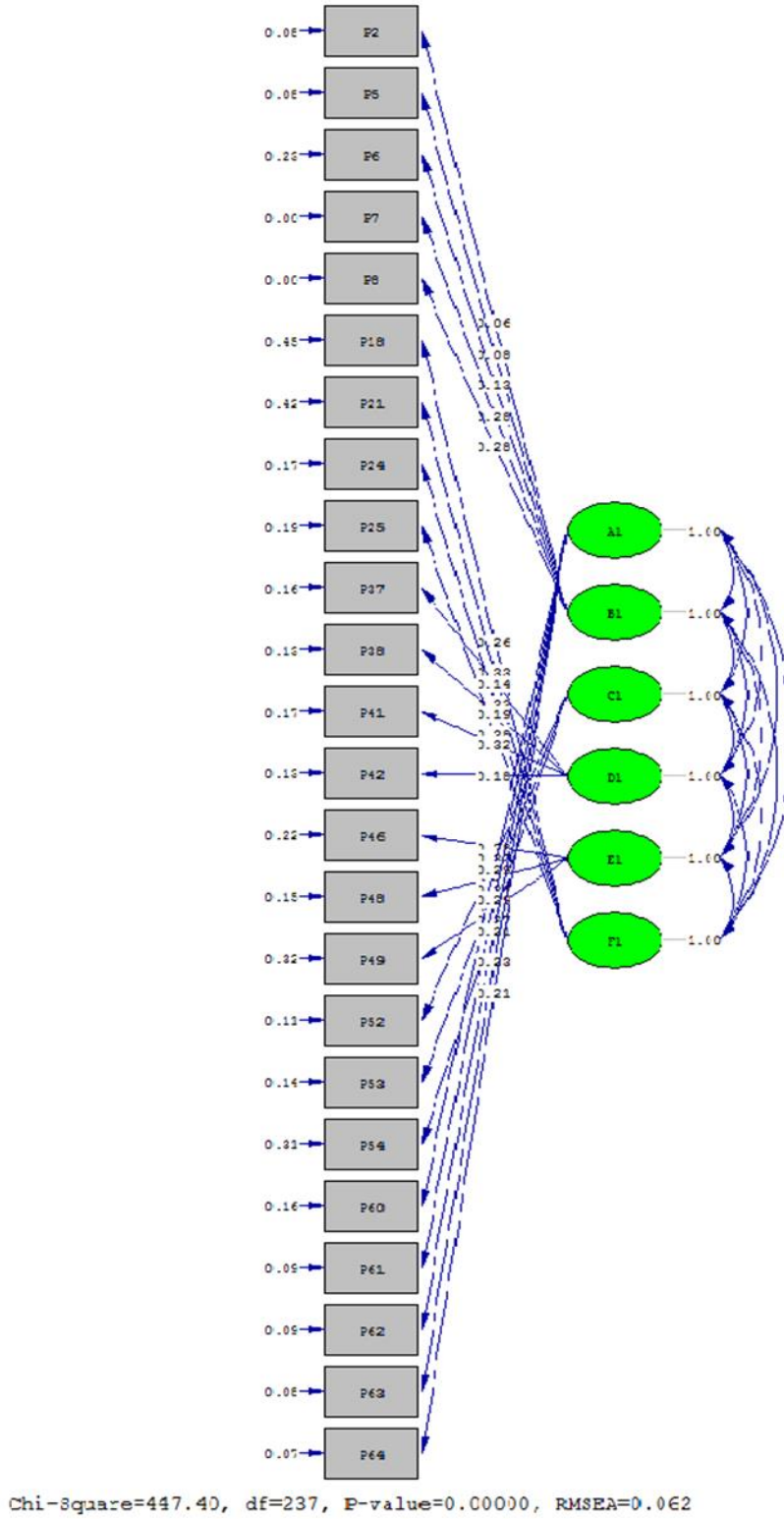
Ölçeğe İlişkin DFA'dan Elde Edilen t-Testi Değerleri

Madde No	t	Madde No	t
Md2	3.07	Md42	6.25
Md5	4.26	Md46	7.10
Md6	4.14	Md48	7.40
Md7	21.48	Md49	6.00
Md8	21.48	Md52	9.64
Md18	4.54	Md53	8.61
Md21	5.76	Md54	5.87
Md24	7.64	Md60	8.81
Md25	7.87	Md61	10.65
Md37	4.23	Md62	8.57
Md38	6.31	Md63	9.78
Md41	8.41	Md64	9.43

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen altı faktörlü modele ilişkin t-testi değerleri Çizelge 20'de gösterilmiştir. Çizelge 20'de yer alan bulgular incelendiğinde; t-testi değerlerinin *etik davranma becerisi* (md2, md5, md6, md7, md8) adlı faktör için 3.07 ile 21.48, *öğrenmeyi öğrenme ve amaç belirleme becerisi* (md18, md21, md24, md25) adlı faktör için 4.54 ile 7.87, *kariyer planlama ve sorumluluk* (md37, md38, md41, md42) adlı faktör için 4.23 ile 8.41, *zamani ve mekânı doğru algılama becerisi* (md 46, md48, md49) adlı faktör için 6.00 ile 7.40, *katılım paylaşım işbirliği ve takım çalışması becerisi* (md52, md53, md54) adlı faktör için 8.87 ile 9.64

ve farklılıklara saygı duyma becerisi (md60, md61, md62, md63, md64) adlı faktör için 8.57 ile 10.65 arasında değiştiği görülmektedir. Hesaplanan t değerlerinin 1.96'dan büyük olması .05 düzeyinde; 2.58'den büyük olması ise .01 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir (Jöreskog ve Sörbom, 2000; Kline, 2005). Buna göre, doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen tüm t değerlerinin .01 düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır. Anlamlı olmayan t değerleri, söz konusu t değerlerine ilişkin maddelerin modelden çıkarılması gerektiğine işaret etmekte ya da araştırmadaki katılımcı sayısının faktör analizi için yetersiz olduğunun göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Byrne, 2010). Dolayısıyla, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen t değerleri, araştırmadaki katılımcı sayısının faktör analizi için yeterli olduğunu ve modelden çıkarılması gereken madde bulunmadığını ortaya koymaktadır. Ölçeğin son biçimi EK- F'de yer almaktadır. Doğrulayıcı faktör analiz sonucunda faktörler ve gözlenen değişkenler arasındaki ilişkiler ve gözlenen değişkenlerin hata varyansları Şekil 10'da gösterilmiştir.

Şekil 10. Geliştirilen Öz-Yönetim Becerileri Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Gözlenen Değişkenler Arasındaki İlişkiler ve Hata Varyansları

Gözlem

Gözlem, sistematik olarak belli bir araştırma sorusuna güvenilir sonuçların elde edilmesinde kullanılan veri toplama aracıdır (Merriam, 2009/2013). Gözlemlenilen olayı, olay içerisinde geçen etkinlikleri ve bu etkinliklere katılan bireyleri ve gözlenen bireylerin bakış açılarından gözlenenleri betimlemektir (Patton, 2002). Bu çalışmada gözlem tekniğinden öncelikli olarak denel işleme başlamadan önce öğrencileri ve sınıf ortamını tanımak ve öğrencilerin araştırmacıya alışmalarını sağlamak için yararlanılmıştır. Bu süreçte uygulamanın ilk haftasında araştırmacı her gün sınıfta bulunup alan notları tutmuştur. Ayrıca öğrencilerin kameraya alışması için kamera sınıf içinde konumlandırılmış, ancak çekim yapılmamıştır. İlk hafta gözlem süreci analize dahil edilmemiştir.

Araştırmada, Hayat Bilgisi dersleri araştırmacı tarafından işlendiği için denel işlem boyunca gözlemler yalnızca video kameralar ile yapılmıştır. Bu süreçte sınıfın fiziksel durumu göz önüne alındığı için bir kamera kullanılmıştır. Sınıfta yapılan etkinlikler süresince öğrenciler ikili, grup ve bireysel olarak çalışmışlardır. Dolayısıyla araştırmacı, sınıf içinde öğrenciler etkinlikleri gerçekleştirirken öğrencilerin birbiri ile olan etkileşimini, konuşmalarını eksiksiz bir biçimde kaydetmek için ses kayıt cihazları kullanılmıştır. Sınıftaki öğrencilerin ve öğretmenin kameraya alışmasından sonra, sınıf içinde yapılan tüm uygulamalarda, öğrencilerin bireysel ve grup olarak çalıştıkları sürece sıraların ve öğretmen masasının üzerine ses kayıt cihazları konmuştur. Böylece araştırmacı özellikle öğrencilerin grup çalışmalarındaki konuşmalarını dinleme olanağı bulmuştur.

Araştırma kapsamında toplam dokuz ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazlarının bir tanesi öğretmen masasına konmuştur. Diğer ses kayıt cihazları, öğrencilerin sıraların üzerine konmuştur. (Eğer öğrenciler grup çalışması ve grupta ikiden fazla öğrenci varsa grup sayısına göre her gruba bir tane ses kayıt cihazı verilmiştir. Öğrenciler ikili çalışıyor ise diğer ikili çalışan öğrencilerin sesine alacak biçimde her üç sıraya bir tane olmak üzere ses kayıt cihazları konulmuştur.) Her derste ses kayıt cihazları kullanılmıştır. Araştırmacı her ses kayıt cihazındaki konuşmaları düzenli olarak bilgisayar ortamına aktarmış, ses kayıt cihazındaki konuşmalara sahip öğrencilerin isimlerini de karıştırmamak için her gruba isim vermiştir. Uygulama sonunda, ses kayıtlarının dökümü yapılmış ve analiz sürecine dahil edilmiştir. Ayrıca,

araştırmada kullanılan kamera ayaklılıkla konumlandırılmış ve öğretmen masası da dahil olmak üzere tüm sınıfa odaklanmıştır. Denel işlem boyunca kamera, sınıf etkileşimini ve araştırmacının dersi yürütme biçimini kayıt altına almıştır. Araştırmada SONY HDR-PJ340 dijital video kamera ve ayaklığı kullanılmıştır. Araştırmada video kayıt verilerinin toplanma takvimi Çizelge 21’ de gösterilmiştir.

Çizelge 21.

Video Kayıt Verilerinin Toplanma Takvimi

Yapılan işlemler	Tarih	Süre
1. Araştırmacının sınıf içinde bulunarak gözlem yapması	20 -24 Ekim 2014	Altı ders saati (Kamera çekimi yapılmamıştır.)
2. Öğrencilere ön testin uygulanması	3 Kasım 2014	Bir ders saati
Tema/Kazanım		
3. Okul Heyecanım/ Okulda kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili çözüm yolları üretir.	7 Kasım 2014	İki ders saati
4. Okul Heyecanım/ Atatürk’ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yaparak edindiği bilgileri sözlü veya görsel yollarla ifade eder.	11 Kasım 2014	İki ders saati
5. Okul Heyecanım/ Tüketici olarak sahip olduğu hakları bilir ve bilinçli tüketici davranışları sergiler.	14 Kasım 2014	Bir ders saati
6. Okul Heyecanım/ Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır.	19 Kasım 2014	Bir ders saati
7. Okul Heyecanım/ Okula geliş ve gidişlerinde kendisinin ve başkalarının güvenliği için trafik işaret ve levhalarına, trafik kurallarına uyar.	21 Kasım 2014	İki ders saati
8. Okul Heyecanım/ Okula geliş ve gidişlerinde başkalarının kabul edilemez önerileriyle karşılaştığında etkili reddetme davranışı sergiler.	26 Kasım 2014	Bir ders saati
9. Okul Heyecanım/ Dürüst davranışlarda bulunarak arkadaşlarının güvenini kazanır.	28 Kasım 2014	İki ders saati
10. Benim Eşsiz Yuvam / Barınmanın insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu kavrar ve bu ihtiyacın karşılanmasının önemini belirtir.	3 Aralık 2014	Bir ders saati
11. Benim Eşsiz Yuvam / Hayalindeki evi planlar ve sanat yoluyla ifade eder.	5 Aralık 2014	İki ders saati
12. Benim Eşsiz Yuvam / Evini yön ile ilgili temel kavramları kullanarak bildiği yere göre tarif eder.	10 Aralık 2014	İki ders saati
13. Benim Eşsiz Yuvam / Yön bulmada kullanılan çeşitli yöntemleri ve araçları merak eder ve araştırır. /	12 Aralık 2014 (Öğretmenin isteği ile iki kazanım iki ders saati olarak işlenmiştir.)	İki ders saati
14. Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.		

15. Benim Eşsiz Yuvam /Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir.	17 Aralık 2014	İki ders saati
16. Benim Eşsiz Yuvam /Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörü ile yaklaşır.	19 Aralık 2014	Bir ders saati
17. Benim Eşsiz Yuvam /İnsanlığa hizmet etmiş kişilerin çocukluklarını ve yaptıklarını araştırır ve sunar.	24 Aralık 2014	İki ders saati
18. Benim Eşsiz Yuvam /Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanıy ve yaptıkları işleri açıklar./ Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder.	26 Aralık 2014	Bir ders saati
19. Yılbaşı ve okul tatili	31 Aralık 2014/1-2-Ocak 2015	Tatil
20. Benim Eşsiz Yuvam /Ailesi ve yakın çevresiyle iletişim kurarken, sözel olmayan iletişim öğelerinin de kullanıldığını fark eder.	7 Ocak Çarşamba	İki ders saati
21. Benim Eşsiz Yuvam /Farklı sosyal ve ekonomik mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır.	9 Ocak Cuma	Bir ders saati
22. Son testin uygulanması	14 Ocak 2015 Çarşamba	Bir ders saati
23. Öğrenci ve öğretmen görüşmelerin yapılması	16 Ocak -20 Ocak	Öğretmenin belirlediği saatlerde öğrencilerle görüşme yapılmıştır.

Çizelge 21’de görüldüğü gibi, sınıf içinde uygulama süreci toplam 12 hafta sürmüştür. 12 haftanın içinde bir hafta araştırmacı sınıfı ve öğrencileri tanımak için sınıf içinde bulunmuştur. Bir hafta ise yılbaşı tatilinden dolayı ders işlenmemiştir. Dolayısıyla 10 hafta boyunca araştırmacı Hayat Bilgisi derslerini haftada üçer saat olmak üzere kendisi yürütmüştür. Böylece araştırmacı 10 hafta ve 30 saat boyunca araştırmanın denel sürecini gerçekleştirmiştir. 3 Kasım 2014 tarihinde başlayan denel işlem süreci, 9 Ocak 2015 tarihinde sona ermiştir.

Öğrenci Günlüğü

Öğrencinin ilgi ve gereksinimlerine bir pencere açan öğrenci günlükleri, öğretmenin öğrencinin öğrenmelerindeki gelişim sürecini izleyip anlamasına yardım ederek öğretmenin öğrenci ile ilgili öğretimsel kararlar almasına katkı sağlar (Ticheoner ve Jewell, 1996). Kişisel dokümanlar olarak ele alınan öğrenci günlükleri, öğrencinin davranışları, deneyimleri ve bakış açılarını anlamada önemli veri kaynaklarıdır (Glesne, 2011/2012; Merriam, 2009/2013).

Bu araştırmada da öğrencilerin sınıf içinde yapılan etkinlikler, paylaşımlar ve kendi öğrenmeleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtmaları için öğrencilerden öğrenci günlüğü tutmaları istenilmiştir. Bu amaçla alanyazında yer alan günlükler incelenmiş ve araştırma sürecinde etkili ve verimli kullanılabilecek bir günlük yapısı belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan günlük örneği ekte (EK G) yer verilmiştir. Öğrenciler, araştırmacı tarafından her dersin sonunda kendilerine verilen günlüklere o gün hakkındaki kazanımlarına ve sınıf içinde yapılan etkinliklerle ilgili duygu ve düşüncelerine yer vermiştir. Belirlenen günlük yapısında hazırlanan öğrenci günlükleri, her ders sonunda öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilere, günlüklerini yazmaları için süre verilmiştir ve süre sonunda öğrenci günlükleri araştırmacı tarafından toplanmıştır. Böylece her öğrencinin öğrenci günlüğü toplanmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırmacı Günlüğü

Araştırmacı günlüğü, araştırmanın nasıl oluşturulduğu, eylem ve etkileşimlerin sürecin devamını nasıl sağladığı, güç öğelerinin nerede yattığını anlamak için kullanılan bir veri kaynağıdır. Araştırma günlüğü, hayal kırıklıklarının ifade edildiği, yeni soru ve stratejilerin geliştirildiği yerdir (Glesne, 2011/2012). Başka deyişle araştırmacı günlüğü, araştırmacının, araştırma süresince yapılan uygulamalarla ilgili olarak duygularını, düşüncelerini yansıttığı, araştırma sürecini, araştırma ile ilgili sorunlarını ve çözüm yollarını betimlediği araçtır.

Araştırmacı, bu araştırma boyunca dersten önce ve dersten sonra öğretim süreci ve bu süreçte karşılaşılan sorunları ve durumları yansıtan günlükler tutmuştur. Araştırma bulgularının sunumunda araştırmacı günlüğünden doğrudan alıntılar yapılarak araştırma bulgularının desteklenmesi sağlanmıştır.

Görüşme

Görüşme, gözlemleyemediğimiz davranışlar, duygular ya da bireyin etraflarındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini anlamayı sağlayan veri toplama aracıdır. Yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere üçe ayrılan görüşmeler karşılıklı etkileşimin olduğu bir süreçtir. Yapılandırılmış görüşmeler yazılı araştırmanın sözlü formudur. Yapılandırılmamış görüşmeler informal görüşmeleri kapsamaktadır (Merriam, 2009/2013). Yapılandırılmamış görüşmeler, önceden belirlenmiş sorulardan

oluşur. Araştırmacı herhangi bir sırayı takip ederek soruları sormaktadır. Görüşmeyi yapan kişi, bazı soruları sormazken; görüşme yaptığı kişinin ne söylediğine ilişkin yeni sorular yöneltebilmektedir (Runswick-Cole, 2011). Bu araştırmada öğrenciler ve öğretmenle yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırma kapsamında görüşme için hazırlanan sorular uzman görüşüne sunulmuş ve görüşme formlarına son biçimi verilmiştir (EK H, EK I). Bu kapsamda sınıf içi uygulamalardan sonra öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Araştırmada denel işlem süresi boyunca sınıf öğretmenin de sınıfta olmasından kaynaklı olarak Hayat Bilgisi dersinde öz-yönetim becerilerini geliştirmeye yönelik olarak işlenen dersleri değerlendirmesi için sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür.

Öğrencilerle görüşme yapılmadan önce sınıf içinde bir öğrenci ile pilot bir görüşme yapılmıştır. Bu görüşme sonucunda ortaya çıkan sorunlar ve eklenmesi gereken sorular belirlenmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son biçim verilmiştir. Öğretmene yöneltilen sorular için uzman dışında pilot bir görüşme yapılmamıştır. Bunun nedeni, sınıf ortamına yönelik soruların ve verilecek yanıtların yalnızca o sınıf öğretmenin deneyimleri doğrultusunda olmasıdır.

Görüşme yapılan öğrencilerin belirlenmesinde, öğrencilerin sınıf içinde yapılan etkinliklere ve grup çalışmalarına katılma durumu dikkate alınmıştır. Başka deyişle sınıf içinde etkin olma durumları gözlemlenerek gönüllü olarak görüşme yapmak isteyen öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Çizelge 22’de öğrenci görüşmelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 22.

Öğrenciler ve Sınıf Öğretmeni ile Yapılan Görüşmeler

Kod isim	Yer	Tarih	Süre
Aydın	Okul Kütüphanesi	16.01.2015	08.07
Ayla	Okul Kütüphanesi	16.01.2015	11.42
Begüm	Okul Kütüphanesi	16.01.2015	08.15
Ceylan	Okul Kütüphanesi	17.01.2015	07.53
Deniz	Okul Kütüphanesi	17.01.2015	09.28
Eda	Okul Kütüphanesi	17.01.2015	09.52

Ebru	Okul Kütüphanesi	17.01.2015	11.24
Fatih	Okul Kütüphanesi	17.01.2015	08.15
Ediz	Okul Kütüphanesi	18.01.2015	12.43
Büşra	Okul Kütüphanesi	18.01.2015	13.27
Mehtap	Okul Kütüphanesi	18.01.2015	11.17
Murat	Okul Kütüphanesi	18.01.2015	08.38
Irmak	Okul Kütüphanesi	18.01.2015	10.47
Nadide	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	09.14
Nihal	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	09.33
Sezgin	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	08.34
Simge	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	08.20
Tayfun	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	12.24
Barış	Okul Kütüphanesi	19.01.2015	11.20
Tarık	Okul Kütüphanesi	20.01.2015	12.20
Yeliz	Okul Kütüphanesi	20.01.2015	09.50
Yağaz	Okul Kütüphanesi	20.01.2015	18.22
Zeliha	Okul Kütüphanesi	20.01.2015	12.37
Sınıf Öğretmeni	Boş Sınıf	20.01.2015	25.06

Çizelge 22’de görüldüğü gibi, 23 öğrenci ile okul kütüphanesinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, velilerinden izin alınarak, öğretmen, araştırmacı ve öğrencilerin ortak olarak belirlediği tarih ve yerde yapılmıştır. Öğrencilerle görüşmeler 07.53 dakika ile 18.22 dakika arasında sürmüştür. Sınıf öğretmeni ile görüşme 25.06 dakika sürmüştür.

Araştırmacı öğrencilere hazırlanan soruları yöneltmiş ve kendisi yorum yapmaktan kaçınmıştır. Ayrıca sorular katılımcılara aynı sıra ile sorulmuştur. Görüşmeler sırasında öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu süreçte heyecanlanan öğrencilere, araştırmacı tarafından kendilerine sınav olmadıklarını; yalnızca konu ile ilgili kendi düşüncelerinin önemli olduğu belirtilmiştir. Sınıf öğretmeni ile gerek sınıf içi yapılan uygulamalarla ilgili gerekse de bu uygulamalardan sonra öğrencilerin davranışlarındaki değişimle ilgili görüşme yapılmıştır. Yapılan alıntılarda öğrencilerin gerçek isimleri yerine belirlenen kod isimler kullanılmış, öğrencilere ve öğretmene bu durum açıklanmıştır.

Açık Uçlu Sorudan Oluşan Anket Formu

Anket; herhangi bir konuda durum saptaması yapmak amacıyla bu grubu oluşturan, kişilerin bilgilerini, görüşlerini ve tutumlarını ortaya çıkarmak için hazırlanan veri toplama aracıdır (Cebeci, 2002). Açık uçlu sorular kaynak kişilere bir sınır getirmeden cevap verme olanağı sağlar ve yanıtlar yazılı olarak ya da görüşme yoluyla toplanabilir. Açık uçlu sorular kaynak kişilere kendi cevaplarını yazma olanağı tanınması nedeniyle tercih edilirler. (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010). Araştırma kapsamında, Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin velilerin görüşü, açık uçlu sorudan oluşan anket formu ile alınmıştır.

Anket hazırlama; problemi ortaya koyma, alan yazın taraması ve gerekirse informal görüşmelerin yapılması, madde havuzunun oluşturulması, taslak anket maddelerinin yazılması, uzmana danışma, pilot uygulama, gelen dönütlerden taslak ankete son biçiminin verilmesi ve anketin genele uygulanması aşamalarından oluşan bir süreçtir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Araştırmacı anket hazırlarken velilere sınıf içi uygulamalarla ilgili neler sorabileceğini ilişkin sorular oluşturmuştur. Daha sonra araştırmacı taslak açık uçlu sorudan oluşan anket formunu uzman iki öğretim üyesine vermiştir. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda taslak açık uçlu sorudan oluşan anket formu yeniden düzenlenmiştir. Taslak açık uçlu sorudan oluşan anket formunun anlaşılabilirliğini belirlemek için iki veliden görüş alınmıştır. Velilerden gelen dönütlere göre ankete, son biçim verilmiştir.

Sınıfta bulunan tüm öğrencilerin velilerinin görüşleri alınması amaçlanmış ancak araştırmacının zamanı etkili kullanmak istemesinden dolayı velilerle yüz yüze görüşme yapılmamıştır. Velilere EK J’de yer alan açık uçlu sorudan oluşan anket formu öğrenciler aracılığı ile ulaştırılarak velilerin açık uçlu sorudan oluşan anket formunu doldurmaları sağlanmıştır.

Ders Planları ve Öğrenme Materyalleri, Öğrenci Ürünleri

Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı Hayat Bilgisi dersinde, öz-yönetim becerilerinin nasıl işe koştüğünü ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada ders planları ve öğrenme materyalleri geliştirilmeden önce üçüncü sınıf Hayat Bilgisi

Öğretim Programı, Hayat Bilgisi öğretmen kılavuzu ve Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan Okul Heyecanım ve Benim Eşsiz Yuvam temalarındaki kazanımlar incelenmiştir ve kazanımlar belirlenmiştir. Uygulama sürecine başlanmadan önce uzmanların görüşüne başvurularak hazırlanan ders planları gözden geçirilmiş, belirlenen kazanımlarla örtüşüp örtüşmediğine bakılmıştır. Ders planlarında, öğrencilerin belirlenen kazanımları kazanmalarını sağlayacak aynı zamanda öz-yönetim becerilerini kullanabilecekleri etkin öğrenme yöntem ve teknikleri içeren etkinlikler yer almaktadır. Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini kullanabilecek etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden hızlı tur, görev grubu, öğrenci merkezli örnek olaylar, kum saati, bilgi kese kağıdı, öğrenme çiftleri, ikinin gücü gibi yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Öğrencilerin, her derste etkinlikler kapsamında bireysel ya da grup olarak yaptıkları çalışmaları içeren afiş, slogan, poster çalışmaları, etkinlik yaprakları, yapmış oldukları ödevler, resimler öğrenci ürünleri olarak değerlendirilip araştırma bulgularının örneklerle açıklanmasını sağlamış ve analize dahil edilmiştir. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan etkin öğrenme yöntem ve teknikleri aşağıdaki Çizelge 23'te gösterilmiştir:

Çizelge 23.

Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

No	Etkinlik Adı	Kullanılma sıklığı
1	Öğrenme çiftleri	3
2	Görev grubu	3
3	Hızlı tur	3
4	Resimleme (resim çizme, yapma)	2
5	İkinin gücü	2
6	Öğrenci merkezli örnek olaylar	2
7	Burada herkes öğretmen	1
8	Siz olsaydınız ne yapardınız?	1
9	Pazar yeri	1
10	Üç aşmalı akvaryum kararı	1
11	Poster hazırlama	1
12	Reklam hazırlama	1
13	Kum saati	1
14	Öğrenme galerisi	1
15	Slogan bulma	1
16	Kart eşleştirme	1
17	Göster ama söyleme	1
18	Bilineni ve bilinmek isteneni belirlemek	1
19	Dedikodu	1
20	Bilgi kese kağıdı	1

Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden hangisinin kullanılacağına belirlenmesi; dersin kazanımı, konusu ve öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak yapılmıştır. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan etkin öğrenme yöntem ve tekniklerden bazıları birden fazla kullanılırken bazıları ise birer kez kullanılmıştır. Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri, derse öğrencilerin dikkatini çekmek için dersin başında kullanılmasının yanı sıra dersin öğretme-öğrenme sürecinde ya da değerlendirme sürecinde de kullanılmıştır. Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinin yanı sıra, öz değerlendirme formu gibi alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları da kullanılmıştır.

Öğrenciler için çalışma ve etkinlik kağıtları hazırlanmış, power point sunumlarına yer verilmiş, çizgi filmlerden, görsel materyallerden (karikatür, resim, fotoğraf) yararlanılmıştır. Öğrencilerin sınıf içinde etkin olmasını sağlayacak etkinliklere yer verilmiş, öğrenciler bireysel ya da grup olarak etkinliklere katılmıştır. Araştırmacı öğrencilere rehber olup öğrencileri ne yapacakları konusunda bilgilendirmiştir. Hayat Bilgisi dersinde Okul Heyecanım ve Benim Eşsiz Yuvam temalarına ilişkin hazırlanan ders planları EK K'da gösterilmiştir.

Denel İşlem

Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada uygulama yapılacak sınıf belirlendikten ve bu konudaki izinler alındıktan sonra okul idaresi ve öğretmene sınıfta uygulanacak denel işlem konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerin velilerini uygulama süreci ile ilgili bilgilendirmek için sınıf öğretmeni velilerle toplantı yapmıştır.

Sınıfta öğrencilerle tanışma sırasında öğrencilere Hayat Bilgisi dersinin araştırmacı tarafından işleneceği ve bu süreçte neler yapılacağı konusunda açıklamalar yapılmıştır. Araştırma, araştırmacı tarafından yürütülmüş, sınıf öğretmenine Hayat Bilgisi dersinin nasıl işleneceği konusunda gerekli bilgiler verilmiştir. Daha sonra araştırmacı denel işleme başlamadan önce sınıfta gözlem yapmaya başlamıştır. Yapılan gözlemlerin ardından öğrencilere öz-yönetim becerileri ölçeğinin ön test olarak uygulanmasından sonra denel işlem süreci başlamıştır.

Araştırmanın denel işlem süreci 7 Kasım 2014-14 Ocak 2015 tarihleri arasında toplam 10 hafta süre ile gerçekleştirilmiştir. Ancak 31 Aralık 2014/1-2-Ocak 2015 tarihleri arası okulun yılbaşı ve kar nedeniyle tatil olması nedeniyle uygulamaya ara verilmiştir. Hayat Bilgisi dersinde öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını belirlemeye yönelik uygulama 30 ders saati boyunca sürmüştür.

Denel işlem süreci, araştırmacının kazanımları belirledikten sonra uygun ders planları hazırlaması ve öğretim materyalleri geliştirmesi ile başlamıştır. Hazırlanan ders planlarındaki etkinliklerde öğrencilerin etkin olmasına özen gösterilmiştir. Öğrencilere sınıf içinde gerçekleştirmeleri istenilen görevler verilmiştir. Bu görevler derste kullanılan etkin öğrenme yöntem ve tekniklere bağlı olarak resim yapma, slogan bulma, kendilerine dağıtılan etkinlik kağıtlarını doldurma, canlandırma yapma, sunum hazırlama, sunumlarını paylaşma biçimindedir. Öğrenciler, kendilerine verilen görevleri yerine getirmek için bireysel, ikili ya da grup olarak çalışmışlardır. Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlamak için öğrencilere araştırma ödevleri verilmiştir. Her dersin sonunda öğrencilere belirlenen formda hazırlanan öğrenci günlükleri dağıtılmış ve öğrenci günlüklerini doldurmaları istenmiştir. Öğrenci günlükleri ders planların hemen arkasından sunulmuştur. Denel işlem sırasında yapılan etkinliklere ilişkin örnekler Fotoğraf 1’de gösterilmiştir.

Fotoğraf 1. Sınıf Etkinlikleri

Sınıf içi uygulamalar sırasında öğrencilerin birbirlerini, öğretmeni ve materyalleri görmelerine özen gösterilmiştir. Ancak sınıfın kalabalık olması ve fiziksel yapının uygun olmaması nedeni ile sınıf düzeninde değişiklik yapılmamıştır. Öğrenciler grup çalışmalarında da oturdukları yerin yakınındaki arkadaşlarıyla grup

oluşturmuşlardır. Her derste farklı öğrenciler farklı öğrencilerle grup oluşturmuşlardır. Sınıf öğretmeni her hafta öğrencilerin sınıfta yerini değiştirdiği için araştırmacı öğrencileri gruplara ayırmada zorluk çekmemiştir.

Denel işlem sürecinde derslerin işlenmesinde hazırlanan ders planlarına uygun biçimde hareket edilmiştir. Ancak araştırmacının gözlemleri ve öğrencilerin dersteki ilgileri dikkate alarak programın da esnekliği açısından ders planlarında bazı değişiklikler olmuştur. Örneğin öğrencilerin bireysel olarak çalışmaları ders planında planlanmış ama uygulama sürecinde sınıf içinde öğrencilerin arkadaşları ile paylaşımları araştırmacı tarafından gözlemlendiğinden o etkinliğin bireysel değil grup olarak yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca ders planları uygulanmadan önce sınıf öğretmenine de gösterilmiş sınıf öğretmeni o gün yapılacak uygulama konusunda bilgilendirilmiştir. Böylece aksaklık yaşanmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Araştırmacının Rolü

Araştırma veri toplama sürecine başlamadan önce okul idaresi ve öğretmenle katılımcıların haklarını korumak adına bilgilendirme toplantısı yapmıştır. Bu kapsamda öncelikle il milli eğitim müdürlüğünden ve araştırmaya katılan öğrencilerin velilerinden izin alınmıştır.

Araştırmacı denel işleme başlamadan önce sınıfta sürekli bulunarak gözlemlerde bulunmuştur. Araştırmacı bu aşamada sınıfın doğal yapısını bozmamıştır. Ancak öğrencilerin kameraya alışmasını sağlamak amacıyla boş çekimler yapmıştır. Araştırmacı bu aşamada öğrencilerin kendisine alışmasını ve sınıfı tanımayı amaçlamıştır. Araştırmacı öğretmen rolünü üstlenerek 10 hafta boyunca Hayat Bilgisi derslerini yürütmüştür. Bu süreçte sınıf öğretmeni de sınıfta bulunmuş, ancak ders işleme sürecine müdahale etmemiştir. Bu süreç aynı zamanda video kamera ile kayıt altına alınmış, süreçteki aksaklıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada birden çok soruya yanıt aranmıştır. Araştırmanın ilk sorusunda, etkin öğrenmenin öğrencilerin öz-yönetim becerilerini geliştirilmesine ilişkin etkililiği

sorgulanmıştır. Araştırmanın ikinci sorusunda, etkin öğrenme uygulamalarında, öğrenciler öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştukları ortaya konmuştur. Araştırmanın üçüncü sorusunda etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğrenci görüşlerinin neler olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın dördüncü sorusunda Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin neler olduğu belirlenmiştir. Yine Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesine ilişkin veli görüşlerinin neler olduğu araştırmanın beşinci sorusunu kapsamaktadır. Ayrıca araştırmanın altıncı sorusunda, öğrencilerin ve sınıf öğretmenin etkin öğrenme merkezinde geliştirilen sınıf içi uygulamalarına ve sürece ilişkin görüşleri ortaya konmuştur. Araştırmanın ilk sorusunda öğrencilerin öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesine ilişkin etkililiğine yanıt arandığı için bu soru araştırmanın nicel boyutunu kapsamaktadır. Araştırmanın ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı soruları da araştırmanın nitel boyutunu oluşturmuştur.

Araştırmada Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkin öğrenme uygulamalarının, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini geliştirip geliştirmediğini belirlemek amacıyla öz-yönetim becerileri ölçeği deneysel ve kontrol gruplarına ön test-son test olarak uygulanmıştır. Bunun sonucunda, elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerleri, Kolmogorov Smirnov, Shapiro Wilk ($p < .05$) değerleri göz önünde bulundurulduğunda ve normal dağılım eğrisi dikkate alındığında verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Dolayısıyla veriler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda verilerin analizinde bağımsız iki örnekleme ait puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test eden t testinden (Kalaycı, 2014) yararlanılmıştır.

Araştırmada, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri ile gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını belirlemeye yönelik veriler gözlem, yapılandırılmış öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü, ders planları, öğrenme materyalleri, öğrenci ürünleri ve ses kayıtları aracılığıyla toplanmıştır. Ayrıca öğrencilerde öz-yönetim becerilerin gelişmesine ve etkin öğrenme merkezinde geliştirilen sınıf içi uygulamalarına ve sürece ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerine

ilişkin veriler görüşme, velilerin görüşleri ise açık uçlu sorudan oluşan anket formu ile toplanmıştır.

Verilerin analiz sürecinde, video ve ses kayıtları, öğrenciler ve öğretmenle yapılan görüşmeler, velilerden açık uçlu sorulardan oluşan anket formu ile alınan veriler ve öğrencilerden izin alınarak öğrenci ürünlerin, öğrenme materyallerin fotoğrafı çekilerek bilgisayar ortamına aktarılarak veriler, analiz için uygun hale getirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel analiz kapsamında, betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verileri işleme, bulguları tanımlama ve bulguları yorumlama aşamaları izlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

- *Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma:* Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden, görüşme ya da gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için çerçeve oluşturulur ve bu çerçeveye göre de verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. Bu araştırmada, veri analizi için çerçeveyi Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan öz-yönetim becerileri oluşturmaktadır.
- *Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi:* Bu aşamada, veriler okunup düzenlenir. Verilerin düzenlenmesinde, veriler tanımlama amacıyla seçilmeli, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmelidir. Araştırmada, belirlenen çerçeve kapsamında veriler anlamlı ve mantıklı bütün oluşturacak biçimde düzenlenmiştir.
- *Bulguların tanımlanması:* Bu aşamada düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir. Verilerin kolay anlaşılır ve okunabilir bir dille tanımlanması ve gereksiz tekrarlardan kaçınılması gerekmektedir. Araştırmada elde edilen bulguları desteklemek amacıyla, gözlem, görüşme, yapılandırılmış öğrenci ve araştırmacı günlüklerinden doğrudan alıntılara ve öğrenci ürünlerinden örneklere yer verilmiştir. Ayrıca veriler, okuyucunun anlayabileceği bir dille tanımlanmış, açıklanmıştır.

- *Bulguların yorumlanması:* Bu aşamada tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması yapılır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkilerinin açıklanması, karşılaştırma yapılması yapılan yorumları daha nitelikli hale getirir. Araştırmacı bu araştırmada, bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak amacıyla yorumlamalar yapmıştır.

Nitel bulguların sunumunda aşağıdaki hususlara dikkat edilmiştir.

- Nitel bulguların sunumunda, öz-yönetim becerileri ve kapsamı dikkate alınmıştır. Bulgularda, öz-yönetim becerilerini yansıtan öğrenci davranışlarına ve konuşmalarına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra gözlem sürecine ilişkin veriler de ele alınmıştır.
- Nitel bulguların sistematik ve bütüncül olması açısından öncelikle her derste uygulanan etkin öğrenme yöntem ve teknikleri merkeze alınarak öğrencilerin bu yöntem ve tekniklerde işe koştukları becerilere vurgu yapılmıştır.
- Öğrencilerin öz-yönetim becerilerinin gelişimine ve öğrencilerin, sınıf öğretmeninin uygulama sürecine ilişkin görüşlerin yer aldığı bulgular ayrı başlık altında verilmiştir. Öğrencilerin öz-yönetim becerilerini okul dışına yansıtma durumlarına ilişkin bulgular da ayrı bir başlık altında verilmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Karma yöntemler hem nicel hem de nitel verileri kapsadığı için yöntemi karma yöntem olan araştırmalarda, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları hem nicel hem de nitel yaklaşımlara göre yapılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011). Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma karma yöntemle gerçekleştirildiği için araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına göre geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmada denel işlem boyunca, denel işlem süreci video kamera ile kayıt altına alınmıştır. İki alan uzmanı 30 ders saatini kapsayan bu video kayıtlarından 6 ders saatini izleyerek hazırlanan gözlem formunu (EK K) ayrı ayrı doldurmuşlardır. Uzmanların puanladıkları derslerin benzer sonuçları gösterdiği ortaya çıkmıştır. Böylece yapılan uygulama güvenilir olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda kullanılan öz-yönetim becerileri ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak ölçek hazır hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliği için uzman görüşüne

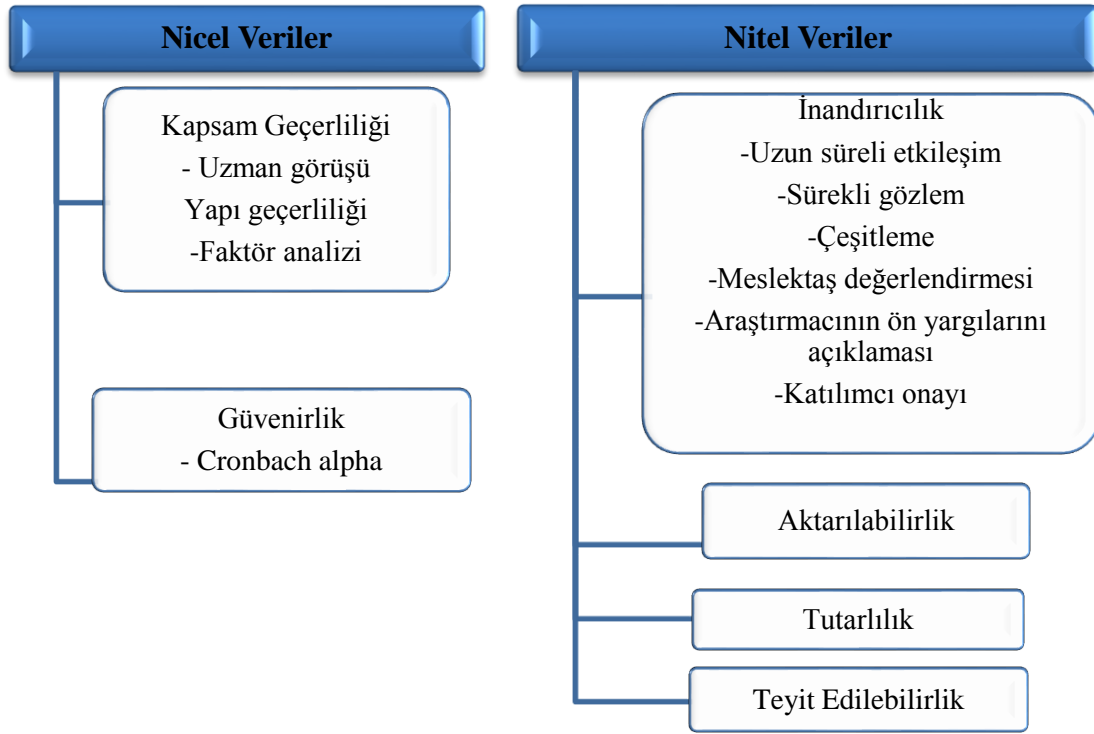
başvurulurken, yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla faktör analizi yapılmış, güvenilirliği ise Cronbach alpha değeri ile ortaya konmuştur.

Araştırmada nitel veri toplama araçları ile toplanan veriler için inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik ölçütlerinden yararlanılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırmalarda inandırıcılığı desteklemek için Creswell (2009) uzun süreli etkileşim, sürekli gözlem, çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi, karşıt durum analizi, araştırmacının ön yargılarını açıklaması, katılımcı onayı, zengin ve ayrıntılı betimleme dış denetim olmak üzere sekiz yöntem belirtmiştir.

Araştırmacı, bulunduğu ortamda güven oluşturabilmek ve kültürünü tanıyabilmek için uzun süreli olarak araştırma ortamında yer almıştır. Bu kapsamda araştırmacı, araştırmaya yaptığı ilkokulun ve yönetiminin kültürünü tanımak amacıyla bir öğretim yılı boyunca okulda yer almıştır. Öğretmenlik deneyimi kazanmak için uygulama yaptığı ilkokulun farklı bir sınıfında öğretmenlik rolünü üstlenerek Hayat Bilgisi derslerini yürütmüştür. Ayrıca araştırmada, araştırmaya verileri video kayıtları, görüşme, araştırmacı günlüğü, yapılandırılmış öğrenci günlükleri, öz-yönetim becerileri ölçeği, öğrenci ürünleri aracılığı ile hem nitel hem de nicel veriler toplanarak veri çeşitlemesi yapılmıştır. Öğrencilerin yanı sıra sınıf öğretmeni ve velilerin de araştırmaya sürecine katılmasıyla çeşitlemenin katılımcılar boyutunda da gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı alan uzmanlarının görüşlerine başvurarak veri toplama araçlarının geliştirilmesinde, verilerin analizinde alan uzmanlarından dönütler almıştır. İnandırıcılığı sağlamak için kullanılan diğer strateji araştırmacının ön yargılarını açıklamasıdır. Bu bağlamda araştırmacı, araştırmaya süreci ile ilgili yansımalarını araştırmacı günlüğüne yazmıştır. Araştırmacı, katılımcı onayını sağlamak için uygulama sürecinde öğrencilerden elde ettiği verileri öğrencinin kendisinden açıklama yapmasını sağlayarak ve sınıf öğretmeni ile ilgili öğrencilerin öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin kısa diyaloglar kurarak gerçekleştirmiştir.

Araştırmacı, nitel araştırmaların aktarılabilirlik ölçütünü araştırmasında sağlamak için sık sık doğrudan alıntılara yer vermiş ve amaçlı örneklem seçme tekniğinden yararlanmıştır. Araştırmacının tutarlılığını sağlamak amacıyla veri toplama araçlarının hazırlanmasından analizine kadar tüm süreçlerde benzer işlemler yapılmıştır. Teyit edilebilirlik kapsamında ise ham veriler ve analizler uzman denetimine

sunulmuştur. Bu kapsamda görüşme dökümleri, video dökümleri alan uzmanları tarafından tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel veriler için yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Şekil 11’de gösterilmiştir.

Şekil 11. Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmada Etik

Bir çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği, araştırmacı etiğine bağlıdır (Merriam, 2013). Araştırmanın başlamasından, verilerin sunulmasına kadar geçen sürede uyulması gereken etik kurallar, Creswell (2009) tarafından şöyle sıralanmaktadır:

- Araştırmaya başlamadan önce katılımcılar ve araştırma ortamı için yetkili kişilerden gerekli izinlerin alınması
- Araştırmacının çıkar elde etmeyecek bir araştırma ortamı belirlemesi
- Araştırmayı yayınlama ve emeği geçenler konusunun kesinleştirilmesi
- Yararlı bir araştırma probleminin belirlenmesi
- Araştırmanın amacının açıklanması

- İzin formlarını imzalama konusunda katılımcılara baskı yapılmaması
- Norm ve kültürel özelliklere saygı duyulması
- Katılımcıları aldatmaktan ve istismar etmekten kaçınılması
- Gizli kalması gereken bilgilerin toplanması
- Katılımcıların özeline ve gizliliğine saygı gösterilmesi
- Taraf tutmaktan kaçınılması
- Araştırmaya sonuçlarının çarpıtılmadan yansıtılması
- Araştırma verilerinin katılımcılarla paylaşılması
- Ham verileri ve diğer materyallerin saklanması

Etik kurallar kapsamında aşağıdaki uygulamalar gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma ortamı ve katılımcılara ilişkin gerekli izinler alınmıştır.
- Katılımcılardan, araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarına ilişkin yazılı ve sözlü onay alınmıştır.
- Araştırma verilerinin sunulmasında, katılımcı bilgileri gizli tutulmuştur.
- Toplanan veriler katılımcılar ve ilgililerle paylaşılmıştır.
- Araştırma verileri tez çalışması kapsamında kullanılmıştır.

Araştırmacı, araştırma süresince etik kurallara uygun davranarak ve etik kurallar çerçevesinde araştırmayı gerçekleştirmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

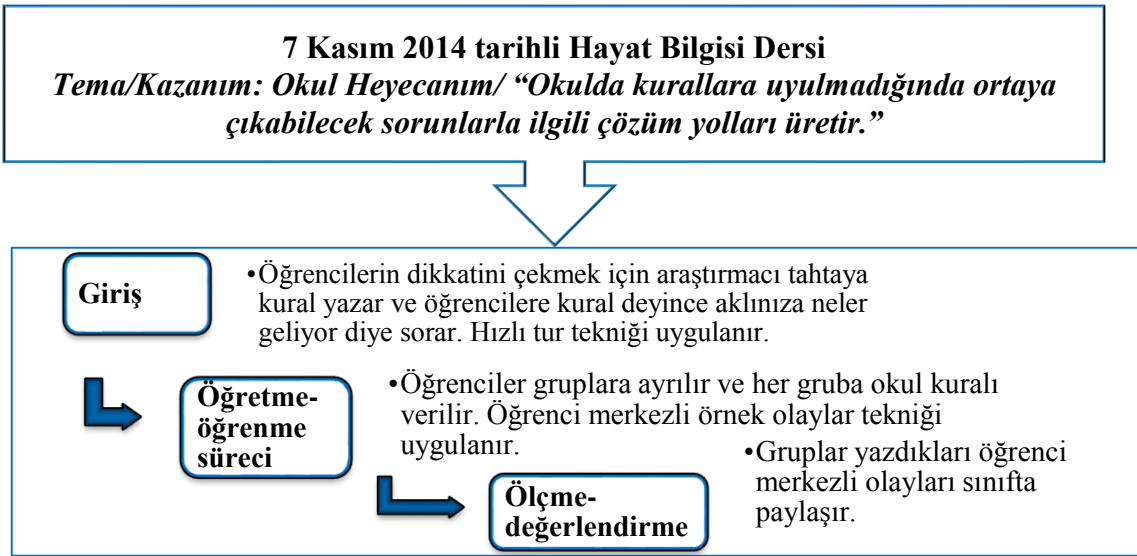
Bu bölümde araştırma sürecinde toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar araştırma soruları temel alınarak verilmiştir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Nasıl İşe Koştuklarına İlişkin Bulgular

Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamalarında öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştuğuna ilişkin veriler; “etkin öğrenme teknikleri” başlığı altında verilmiştir. Araştırmacı uygulama süresince her hafta Hayat Bilgisi dersinde belirlenen tema ve kazanımlara uygun olarak etkin öğrenme tekniklerini kullanarak üçer saat ders işlemiştir. Bu süreçte araştırmanın amacı doğrultusunda, kamera kayıtlarından, yapılandırılmış öğrenci günlüklerinden, sınıfta öğrencilerin oluşturdukları grupların ses kayıtlarından, araştırmacı günlüğünden ve öğrenci ürünlerinden veriler elde edilmiştir. Veriler çözümlenerek elde edilen bulgular, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında “Öğrenci Merkezli Olaylar” ve “Hızlı Tur” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

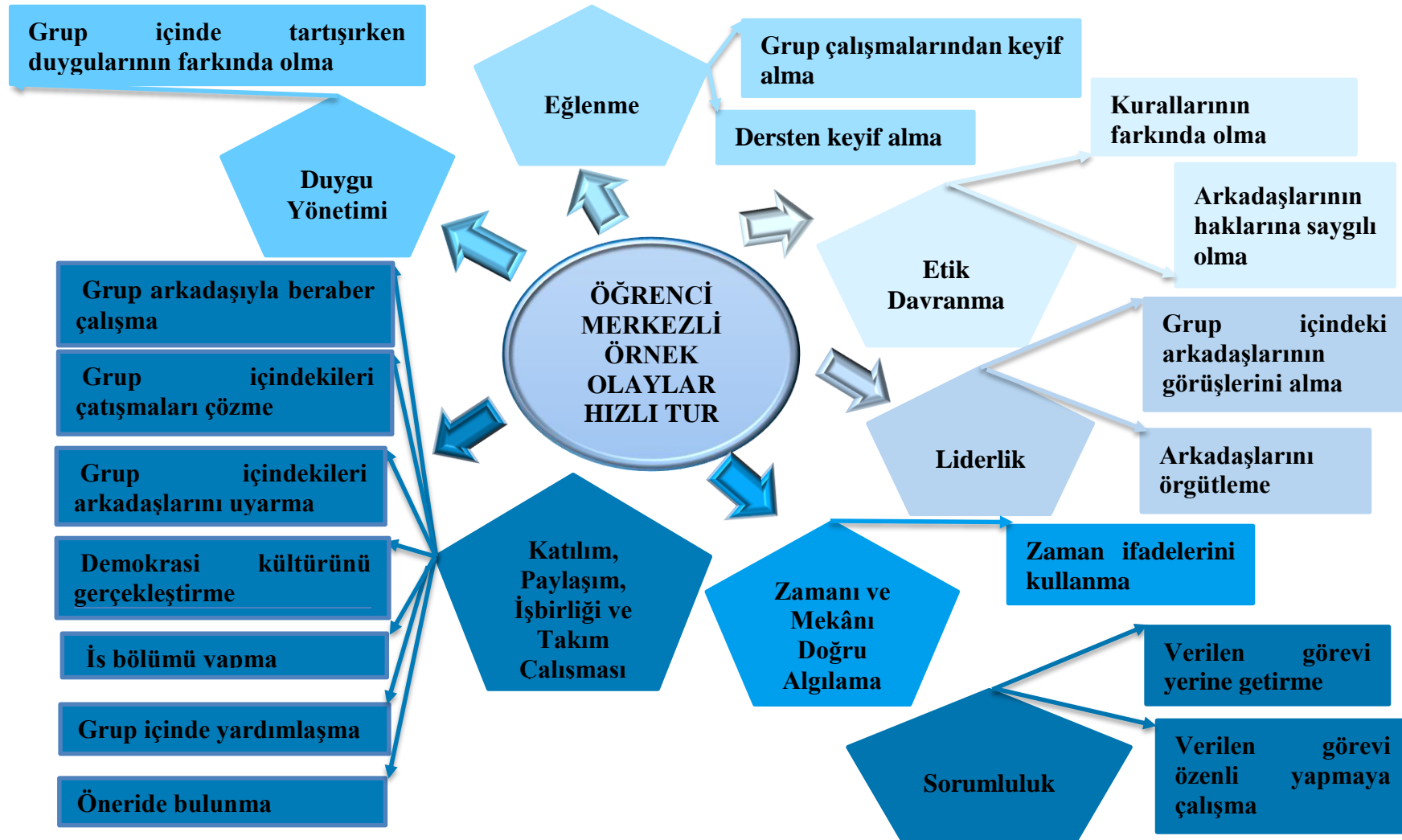
7 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi şekil 12’deki gibidir:

Şekil 12. 7 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

Şekil 12’de görüldüğü gibi, 7 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Okulda kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili çözüm yolları üretir.” kazanımına ilişkin araştırmacı, öğrencilerle etkin öğrenme tekniklerinden “*Öğrenci Merkezli Olaylar*” ve “*Hızlı Tur*” tekniklerini kullanarak dersi işlemiştir.

Öğrenci merkezli olaylar tekniğinde, öğrenciler kendilerine verilen konuya ilişkin kendi yaşantılarından yola çıkarak örnek olay yazarlar. Hızlı tur tekniğinde ise öğrenciler sırayla konu ile ilgili düşüncelerini söylerler. Bu bağlamda araştırmacı, öğrenci merkezli olaylar tekniğinde öncelikle öğrencileri gruplara ayırmış ve her gruptan okul kurallarının olduğu torbadan bir tane okul kuralı çekmesini istemiştir. Böylece her grubun bir tane okul kuralı olmuştur. Gruplardan, kurala uyulmadığında neler olabileceğini ve olabilecekleri önlemek için çözüm yolu yazmaları istenmiştir. Gruplar geleneksel sınıf düzenine göre oluşturulmuştur. Öğrenciler, arkalarında oturan arkadaşlarıyla grup oluşturmuşlardır. Öğrenciler derste etkinlikler süresince öz-yönetim becerilerini işe koşmuştur. Bu beceriler Şekil 13’te verilmiştir.

Şekil 13. Öğrencilerin Öğrenci Merkezli Olaylar ve Hızlı Tur Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

7 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde “Öğrenci Merkezli Olaylar” ve “Hızlı Tur” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *etik davranma, duyu yönetimi, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, liderlik ve eğlenme becerilerine* yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı derste öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için tahtaya “Kural” yazmıştır ve öğrencilere “Kural deyince aklınıza ne geliyor?” diye sormuştur ve her öğrencinin hızlı tur tekniği ile söz almasını sağlayarak öğrencilere, düşüncelerini söylemeleri için olanak tanımıştır. Kuralla ilgili öğrencilerin verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir:

- İpek :Ödevlerini zamanında teslim etme (4.02, 7.11.2014, video kaydı)
- Emir :Zamanında yatma (06.57, 7.11.2014, video kaydı)
- Zeliha :Evdeki ve okuldaki kurallara uyma (08.02, 7.11.2014, video kaydı)
- Yağaz :Düzenli yaşam (09.42, 7.11.2014, video kaydı)
- Sezgin :Odamı toplamak (10.24, 7.11.2014, video kaydı)
- Kemal :Trafik kuralları (10.45, 7.11.2014, video kaydı)
- Ebru :Yerlere çöp atmama (11.00, 7.11.2014, video kaydı)
- Ayla :Saygılı olma (11.09, 7.11.2014, video kaydı)
- İclal :Okula zamanında gelme (11.15, 7.11.2014, video kaydı)

Öğrencilerin, kural kavramına ilişkin olarak verdikleri örnekler incelendiğinde, kendi yaşamlarından örnekler verdiği belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin kuralların farkında oldukları söylenebilir. Öğrencilerin bu farkındalığı Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan öz-yönetim becerilerinden *etik davranma* becerisi ile ilişkili olduğu vurgulanabilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisine yönelik alt başlıklardan biri toplumsal kurallara uymadır. Öğrencilerin de toplumsal kurallara uyması için öncelikle öğrencilerin toplumsal kuralların farkında olması gerektiği düşünülebilir. Nitekim Ayla ile Sezgin’in grup çalışmasındaki konuşmaları aşağıdaki gibidir:

- Sezgin :Çocuğun ismini Aydın istediği gibi yazsın.
- Ayla :Yok öyle bir şey. Herkes düşüncesini söyleyerek kendi aramızda kararlaştıracamız. Tek kişinin istediği değil. Herkesin kararlaştırdığı ortak karara uymalıyız. Bize saygılı olmalısın Sezgin. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, ikinci grup)

Ayla ile Sezgin'in konuşmalarından Ayla'nın, arkadaşların haklarına saygılı olma konusunda arkadaşını uyardığı anlaşılmaktadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisine yönelik alt başlıklardan biri başkalarının kişisel haklarına saygı göstermedir. Dolayısıyla Ayla'nın etik davranma becerisi bağlamında arkadaşlarının haklarına saygılı olmaya çalıştığı söylenebilir. Benzer biçimde yapılandırılmış öğrenci günlüğünde "*Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında herkesin söz almasına dikkat ettim.*" (7 Kasım 2014) ifadesi ile Ezgi'nin, arkadaşlarının düşüncelerini söyleme hakkına saygı gösterdiği düşünülebilir.

7 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde "Okul Heyecanım" temasında yer alan "Okulda kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili çözüm yolları üretir." kazanımına ilişkin olarak araştırmacı, sınıftaki öğrencileri gruplara ayırmış, öğrenciler grup çalışması yapmıştır. Araştırmacı, öğrencileri gruplara ayırdıktan sonra araştırmacının öğrencilere açıklaması şöyledir:

Araştırmacı: (Öğrencileri gruplara böldükten sonra) Çocuklar beni dinler misiniz? Çocuklar beni dinlemezsiz etkinliği yapamazsınız. (Sınıfta sessizlik olur.) Size dağıttım kartlarda okul kuralları yazıyor. Bir de size başlığında "Örnek Olaylar" yazan boş etkinlik sayfası dağıtıyorum. Sizden istediğim elinizde bulundurduğunuz kurallarla ilgili olarak o kurala uyulmadığında neler olabileceğini ve nasıl çözülebileceğini yazacaksınız. Bunun için sizlere 10 dakika süre veriyorum." (18.25, 7 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacının video kaydındaki konuşmasında belirtildiği gibi, araştırmacı öğrencilere ne yapacakları konusunda açıklamalarda bulunmuş ve etkinlik kâğıtlarını öğrencilere dağıtmıştır. Araştırmacı rehber görevinde olup grupları gezmiştir. Grupların yardıma gereksinimleri olup olmadığını sormuştur. Etkinlik süresince öğrenciler, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik grup arkadaşlarıyla beraber çalışma, iş bölümü yapma, grup içinde yardımlaşma, öneride bulunma, grup içindeki çatışmaları çözme, demokrasi kültürünü gerçekleştirme, grup içinde arkadaşlarını uyarma davranışlarında bulunmuşlardır. Bu durum, öğrencilerin yapılandırılmış öğrenci günlüklerine ve grup çalışması sırasındaki konuşmalarına yansımıştır. Öğrencilerin yapılandırılmış günlüklerinden alıntıları aşağıdaki gibidir:

Eda :Bu derste arkadaşlarımla beraber çalıştım.

Görkem :İlk defa olarak arkadaşlarımla grup çalışması yaptım. Arkadaşlarımla birlikte çalıştım.

Yeliz :Grup olarak birlikte düzgün yapmaya çalıştık.

Ceylan :Birlikte yapmaya dikkat ettik.

Emir :Arkadaşlarımla birlikte yaptık. Sadece kendi başıma yapmadım. (7 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü)

Öğrenciler grup çalışmalarını ilk kez yaptıklarını ve arkadaşlarıyla birlikte çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, araştırmacı günlüğüne şöyle yansımıştır:

“Bugün, dersin başında öğrencilere grup çalışması yaptıracağımı söyledim. Öğrenciler “ Oleyy ilk defa grup çalışması yapacağız.” diyerek sevindiler. Öğrenciler ilk defa grup çalışması yapacak olmaları beni biraz kaygılandırdı. Ayrıca sınıf düzeni de geleneksel sınıf düzeni olunca kaygım iyice arttı. Ancak grup çalışmasına başladıktan sonra öğrenciler, gayet birbirleriyle uyumlu bir biçimde birlikte gruba verilen görevi yerine getirmeye başladılar. Sınıfın geleneksel sınıf düzeni olması da grup çalışmasını olumsuz etkilemedi.” (7 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Grup çalışmalarında öğrenciler, kendi aralarında iş bölümü yaptıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde şöyle ifade etmiştir:

Nadide :Birimiz yazıcı oldu, diğerlerimiz olay ve çözümler ürettik böyle çalıştık

Zeliha :Herkes bir görev aldı ve onları yaptık ve ortak kararları yerine getirdik.

Safiye :Arkadaşlarla iş bölümü yaptık. Yazıcı seçtik. Okuyucu seçtik. (7 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü)

Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik alt başlıklar; başkalarıyla işbirliği yaparak çalışma ve plan yapma, gerektiğinde yardıma koşma ve yardım isteme, amaçlara ulaşmak ve başarılar elde etmek için birbirlerine destek olma ve ödüllendirme, grupla problem ve çatışma çözme becerilerini kullanma, demokrasi kültürünü gerçekleştirme, geri bildirim alma ve kabul etmedir. Öğrencilerin grup çalışmalarında birlikte çalışmaları ve kendi aralarında iş bölümü yapmaları, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik davranışlar olduğu söylenebilir. Yine öğrenciler bu beceriye yönelik olarak grup içinde yardımlaşma ve öneride bulunma davranışlarını göstermişlerdir. Bu durum öğrencilerin grup çalışması sırasında kendi aralarında konuşmalarına şöyle yansımıştır:

- Ekim :Yerlere çöp atarsak doğa kirliliğine yol açarız.
- Nadide :Siz düşünün. Oynayacak alan kalmaz.
- Ekim :Oynayacak, yürüyecek alan olmaz.
- Nadide :Doğamız kirlenir. Mikroplar ülkemizde çoğalır. Virüs haline gelir.
- Ekim :Evet aynen yazalım.
- Barış :Birimiz bunu aklında tutabilir mi?
- Sacit :Not yazalım bir yere.
- Ekim :Nil çıkartıyor.
- Nadide :Not defterimi bulamıyorum.
- Ekim :Ben de var Nadide. O deftere yazalım.
- Nadide :Tamam o zaman. Çevre kirliliğine yol açarız. Eğer çevremiz kirlenirse mikroplar çoğalır ve virüs haline gelir. Devam edin. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, üçüncü grup)

Yukarıda kendi aralarındaki konuşmalarına yer verilen grup, “Sınıfımızda yerlere çöp atmamalıyız.” kuralına uyulmadığında neler olabileceğine ilişkin örnek olay üzerinde çalışan gruptur. Öğrencilerin grup çalışması süresince, verilen görevi tamamlamaları için grup içinde birbirlerine yardım ettikleri ve önerilerde buldukları görülmüştür. Oysa araştırmacı gruplara yalnızca ne yapacaklarını açıklamış; buna karşın öğrencilerin yapılan etkinlikte öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir.

Yapılan etkinlikte ikinci grup, “Sınıfta beslenmemizi sıramıza oturarak yapmalıyız.” kuralına uyulmadığında neler olabileceğine ilişkin örnek olay üzerinde çalışmışlardır. Yapılan etkinlikte, öğrencilerin grup çalışması süresince grup içinde çıkan çatışmaları çözmeye ve sorunlara çözüm üretmeye çalıştıkları grup içindeki konuşmalarından anlaşılmaktadır:

- Yeliz :Kimin yazacağına karar vermek için saymaca yapalım.
- Aydın :Kim yazacak. Bence yazısı güzel olan yazsın. Bence kızlardan seçelim.
- Yeliz :O zaman defterlere bakalım. Çıkartalım defterleri
- Aydın :Bence Yeliz yazsın.
- Yeliz :Daha Ayla'nın yazısını bilmiyoruz.
- Aydın :Yeliz, çıkarsana yazını.
- Yeliz :Daha kimin yazacağını belirleyemedik.
- Aydın :Bence en güzel Aydın yazıyor.
- Yeliz :Evet en güzel Aydın yazıyormuş.

Ayla :Arda yazıyormuş.

Aydın :Tamam Aydın yazıyor.

Yeliz :Süreyi nasıl ayarlayacağız?

Aydın :Bu saat bize haber verecek bitince ötecek... dıt dıt... (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, ikinci grup)

Öğrencilerin konuşmalarından, grup içinde kimin yazacağı konusunda bir çatışma çıkmıştır ve grup üyeleri bu çatışmayı çözmek için bir çözüm bulup bu çözümü uygulamışlardır. Ayrıca grup, süreyi etkili kullanmak için grup üyelerinden Emir'in saatini ayarlayıp süre konusuna da çözüm getirmişlerdir.

Fotoğraf 2. Öğrenci Merkezli Olaylar Tekniğinde Öğrencilerin Yaptığı Grup Çalışması

Grup çalışmalarında öğrenciler, ortak karara varmak için de oylama yaptıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Bu durumu öğrencilerden Deniz “*Bugün Hayat Bilgisi dersinde oy kullanarak ortak kurallara uzandık.*”, Ezgi “*Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında arkadaşlarımla ortak karara oylama yaparak vardık.*”, Nihal “*Oy kullandık.*” biçiminde ifade etmişlerdir. Ayrıca üçüncü grup üyelerinin de kendi aralarında yazma işlemini kimin yapacağına ilişkin oylama yaptıkları belirlenmiştir. Üçüncü grup üyelerinin çalışması süresince kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

Özgür :Kim yazacak?

Ediz :Ben yazabilirim.

Yağaz :Şöyle yapalım oylama. Ama ben yazmak istemiyorum zaten.

- Safiye :Ben de yazmak istemiyorum. Kendi aranızda oylama yapın.
 Murat :Tamam. Ben yazan diyenler. Kimse istemiyor mu?
 Mehtap :Sen kötü yazıyorsun. Beni oylayın. İki kişi.
 Fatih :Benim için bir oy.
 Mehtap :Fatih yazacağım.
 Özgür :Yaz, tamam (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, dördüncü grup)

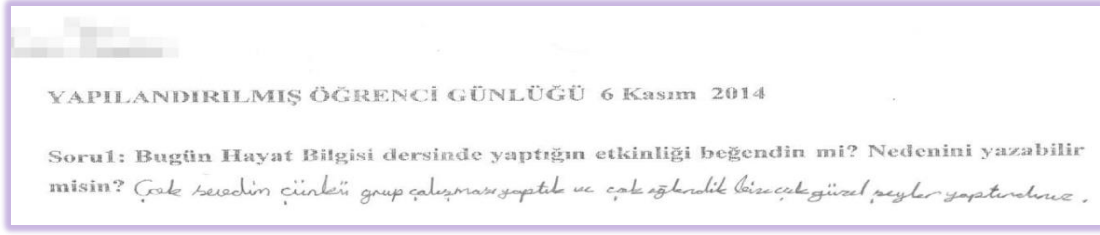
Öğrencilerin grup çalışması süresince, oylama yaparak ortak karara varmaları, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması öz-yönetim becerisine yönelik demokrasi kültürünü gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir. Ayrıca grup çalışmasında öğrencilerin birbirlerini uyardıkları da görülmektedir. Örneğin üçüncü grupta, gruba katılmayan Sacit'in Nadide tarafından gruptaki çalışmaya katılması için uyarıldığı gözlemlenmiştir:

- Nadide :Siz grup ismini bırakın da ilk yazacaklarımıza yazalım. Hiç grupta değilsin Sacit Bey?
 Gruba katılır mısın?
 Sacit :Sizi dinliyorum.
 Ekim :O zaman, yardım eder misin bize? Olay konusunda başka şeylerle ilgilenme
 Sacit :Düşünüyorum.
 Ekim :O zaman söyle ne buldun? Yardımcı ol lütfen. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, üçüncü grup)

Grup çalışmasında öğrencilerin, gruba katılmayan diğer öğrencileri uyararak öğrencileri gruba dâhil etmesinin grup dinamiği açısından önemli olduğu düşünülebilir. Böylece katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi kapsamında grup üyelerinin verilen görevi birlikte yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir.

Hızlı tur ve öğrenci merkezli örnek olaylar teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen 7 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde öz-yönetim becerilerinden biri olan eğlenme becerisine ilişkin olarak, öğrenciler yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden Nadide *“Beğendim çünkü grup çalışmaları yaptık çok eğlendik.”*, Eda *“Çok sevdim çünkü grup çalışması yaptık ve çok eğlendik.”*, Ayşe *“Derste çok eğlendim. Etkinlik yapmak eğlenceliydi.”* Zeliha *“Çok eğlendim çünkü arkadaşlarımla yaptığım için.”*, Sezgin *“Ders çalışırken eğlendik. Dersten keyif aldım.”* (7 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü) biçiminde

dersten ve grup çalışmalarından keyif aldıklarını yazılı olarak günlüklerinde ifade etmişlerdir.

Fotoğraf 3. Eda'nın Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

Öğrencilerin görüşlerinden yola çıkarak etkinlik sırasında öğrencilerin, eğlenceli zaman geçirdikleri söylenebilir. Hayat Bilgisi dersinin vizyonu öğrencilerin öğrenmekten keyif almasıdır. Dolayısıyla yapılan etkinlikte öğrencilerin öğrenirken de keyif alabileceklerinin farkında oldukları söylenebilir.

Yapılan etkinlikte, öğrencilerin duygularını ifade ettikleri ve grup içinde tartışırken duygularının farkında oldukları, öğrencilerin hem yapılandırılmış günlüklerine hem de grup içi konuşmalarına yansımıştır. Öğrencilerden Ceylan *"Etkinliği beğendim ama grupta herkes katılmadığı için biraz üzülüm."* İclal *"Biraz üzülüm çünkü grupta beni dışlamaya çalıştılar."* biçiminde üzüldüklerini ifade ederek duygularını belirtmişlerdir. Öğrencilerin duygularını yazılı olarak ifade etmeleri, öğrencilerin duygularının farkında olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin grup içinde dışlanma ve bazı öğrencilerin etkinliğe katılmamalarının nedeni, öğrencilerin böyle bir etkinliğe ilk kez katılarak grup çalışması yapmış olmaları olabilir. Ayrıca öğrencilerin, grup çalışması süresince arkadaşları ile tartışırken duygularını grup arkadaşları ile paylaştıkları görülmüştür. Grup çalışması süresince Ayla, kendi düşüncesini arkadaşlarına kabul ettirmek için uğraşırken arkadaşları arasında geçen konuşma şöyledir:

Ayla :Benim fikrim mi? Mesela eğer ayakta yersek yemeğimiz yere dökülür ve başkası basar günahı girer. Sen benim dediğimi yaz.

Aydın :Keşke daha güzel konu olsaydı. Eğer ayakta yersek.

Ayla :Dur ben en başta düşünmüştüm cümleyi. Ayakta yersek yere dökülür ve başkası basar ve günaha girer.

Yeliz :Günaha girince bir şey yazamaz insan. Başka bir şey yazalım. Arda, günaha girince ne yapabilir insan?

Irmak :Bu çok az oldu bunu silerim.

Aydın :Hiç nokta koymayalım, virgül koyalım.

- Yeliz :Ama şöyle böyle bir şey yazarsak versene şu silgini. Allah affeden olsa da bir elmayı basınca şey olmaz öyle elmadan özür diliyoruz falan.
- Ayla :Günaha gireriz. Günaha girmek ister miydiniz?
- Yeliz :Hayır genişçe yazın dedi öğretmen.
- Ayla :Ama ben sinirleniyorum. Yazsak nolur? Allah bizi affetmez.
- Sezgin :Allah affedicidir.
- Yeliz :Allah affedicidir o yüzden orayı bunu mu yazacağız? Ne yazacağız?
- Aydın :Ne yazalım?
- Irmak :Ben ne yazacağımı sunabilirim.
- Ayla :Benim yaptığımı silmeyecektiniz işte. Kızgınım şu an ne yazarsanız yazın. (7 Kasım 2014, grup içindeki konuşmalar, ikinci grup)

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi becerisine* yönelik alt başlıklardan ikisi temel duyguları (korku, öfke, mutluluk, üzüntü) ifade eden sözcükleri uygun bir biçimde kullanma ve arkadaşlarının davranışlarının kendi duygularını nasıl etkilediğini fark etmedir. Öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmalarından, Ayla 'nın, grup içinde tartışırken sinirlendiği ve kızgın olduğunu arkadaşlarına ifade ettiği görülmektedir. Ayla'nın duygularının farkında olup duygularını diğer arkadaşları ile paylaşma davranışı, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda öz-yönetim becerilerinden liderlik becerisine yönelik alt başlıkların bazıları; belli amaçlara ulaşmak için insanları örgütleme, üyeleri ortak amaç doğrultusunda güdüleme ve yol göstermedir. Grup çalışmalarında, her grupta bir öğrencinin liderlik rolü üstlenmeye çalışarak grup çalışmasını başlattığı söylenebilir. Liderlik rolünü ya grupta diğer arkadaşlarının görüşlerini alarak ya da grup içinde arkadaşlarını örgütleyerek gerçekleştirdiği ifade edilebilir. Öğrencilerin yaptıkları grup çalışmasında, öz-yönetim becerilerinden liderlik becerisine yönelik, davranışlarda buldukları grup içindeki konuşmalarına şu biçimde yansımıştır:

- Simge :Örnek olaya ne yazacağız.
- Nihal :Herkes düşüncesini söylesin. Simge'den başlayalım.
- Simge :Herkes bir olay söylesin hangisi daha iyi olursa. Herkes sırasıyla söylesin. (7 Kasım 2014, grup içindeki konuşmalar, birinci grup)

Büşra :Okul kuralını okuyalım. Okula ait araç-gereçleri temiz kullanmalıyız onlara zarar vermemeliyiz.

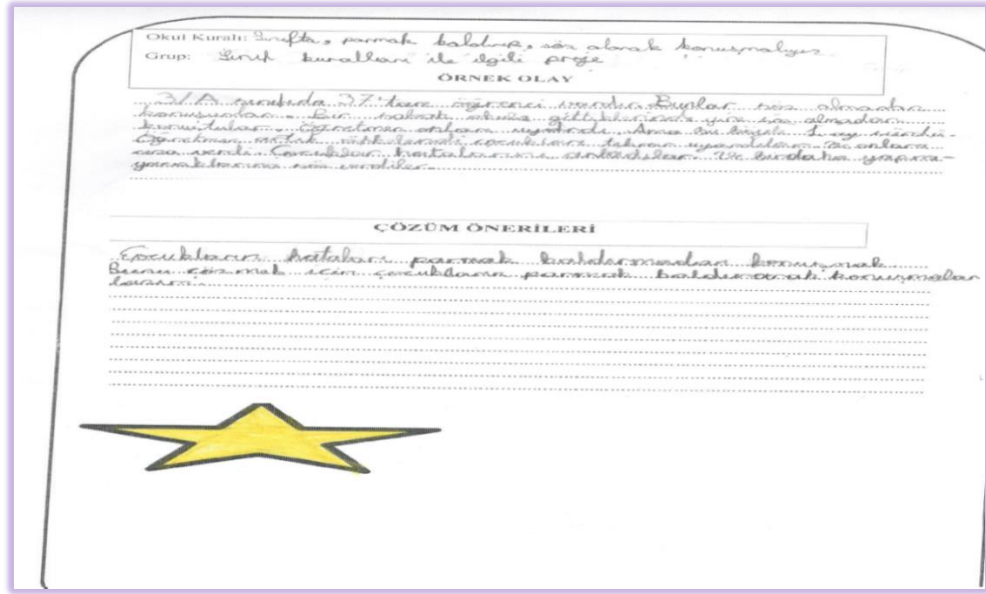
Zeliha :Herkes düşünsün. Aracımızı gerecimizi unutmadık mı? Herkes sırayla söylesin. (7 Kasım 2014, grup içindeki konuşmalar, beşinci grup)

Nadide :Kuralı okuyalım.

Barış : Çöpleri çöp kutusuna atmalıyız.

Nadide :Önce herkesin örnek olayını dinleyelim. Sonra arasından iyi olanını seçeriz. Eylül yazıcı olsun. Eylül istemezse gönüllü olanı yazıcı yaparız.

Ekim :Tamam. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, üçüncü grup).

Fotoğraf 4. Grubun Yazdığı Örnek Olay Örneği

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda öz-yönetim becerilerinden *zaman ve mekânı algılama becerisine* yönelik alt başlıklardan biri zaman ifadelerini doğru kullanmaktır. Öğrencilerin, zaman ve mekânı doğru algılama becerisine yönelik olarak zaman ifadelerini kullandıkları, grup çalışmalarında kendi aralarındaki konuşmalarından belirlenmiştir. Bu duruma ilişkin Büşra, Ege ve Begüm arasındaki konuşmalar örnek olarak verilebilir:

Büşra :Egemen sen süreyi söyle bize.

Ege :Tamam. Saatiye bakarım.

Begüm :Kaç dakika kaldığını hatırlat.

.....

Ege :10 dakika bitti. Yani süremiz bitti. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, altıncı grup)

Ekim :Nasıl yazdın oku bakalım? Bu kadar yeter çözüm yolunu bulmalıyız süremiz azaldı.

Sacit :Kaç dakika kaldı?

Ekim :Beş dakikamız

Nadide :Hızlanalım. Çöplerimizi çöp kutusuna atarsak doğamız temiz bir ortam olur. Şimdine yazalım. (7 Kasım 2014, grup ses kaydı, üçüncü grup)

Öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları, “*Kaç dakika kaldı?*”, “*Süremiz ne kadar?*”, “*10 dakika*” gibi zaman ifadeleri kullandıklarını göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin zaman ifadelerini kullanarak zamanlarını kontrol etmeye ve zamanlarını etkili kullanmaya çalıştıkları söylenebilir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisine* yönelik alt başlıklardan birisi verilen görevleri yetenekleri ölçüsünde elinden geldiğince en iyi şekilde yapmadır. Öğrencilerin sorumluluk becerisine yönelik olarak kendilerine verilen görevi yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu durum araştırmacının günlüğüne şöyle yansımıştır:

“Dersin sonunda öğrenciler örnek olaylarını okudular. İlk ders olmasına rağmen verdiğim görevi öğrenciler yapmışlar. Benim için sevindirici bir durum. Çünkü öğrencilerin verdiğim görevi yapmaları. dersin planladığım biçimde uygulanmasına olanak tanıdı.” (7 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Ayrıca video kayıtlarında, teneffüs zili çalmasına rağmen öğrencilerin teneffüse çıkmadıkları grup arkadaşları ile çalışmalarını sürdürdükleri gözlemlenmiştir.

“Teneffüs zili çaldı. Öğrenciler dışarı çıkmadı. Araştırmacı ‘Çocuklar zil çaldı? Duymadınız herhalde. Teneffüse çıkın, gelince işinize devam edebilirsiniz.’ dedi. Öğrenciler daha sonra teneffüse çıktılar.” (39.07, 7 Kasım 2014, video kaydı).

Öğrencilerin teneffüse çıkmayıp, verilen görevleri yerine getirmeye çalışmalarının sorumluluk becerisine yönelik bir davranış olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrenciler, yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde verilen görevi en iyi biçimde yapmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir:

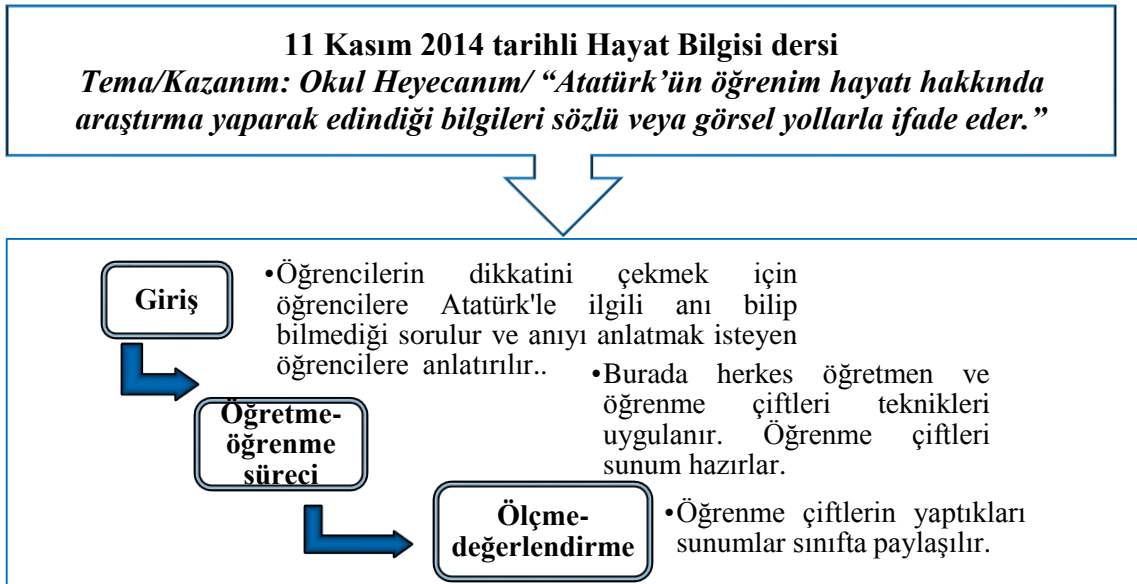
- Ekim :Elimden gelenin en iyisini yaptım.
 Simge :Elimden gelen her şeyi yaptım.
 Begüm :Çalışmamın özenli olmasına.
 Yeliz :Grup olarak her şeyi daha düzgün yapabileceğimize dikkat ettik
 Zeliha :Öğretmenimin dağıttığı ödevi yaptık ve bana verilen görevi yaptım. (7 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü)

Öğrencilerin verilen görevi en iyi biçimde yapmaya çalışmaları, görevi içselleştirdiklerinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca öğrencilerin, kendi çalışma sorumluluklarını üstlendikleri de vurgulanabilir.

7 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersi öğrenci merkezli olaylar ve hızlı tur teknikleri kullanılarak işlenmiştir. Öğrenci merkezli olaylar ve hızlı tur tekniklerinde, öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *etik davranma, duygu yönetimi, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, liderlik ve eğlenme becerilerini* kullandıkları söylenebilir.

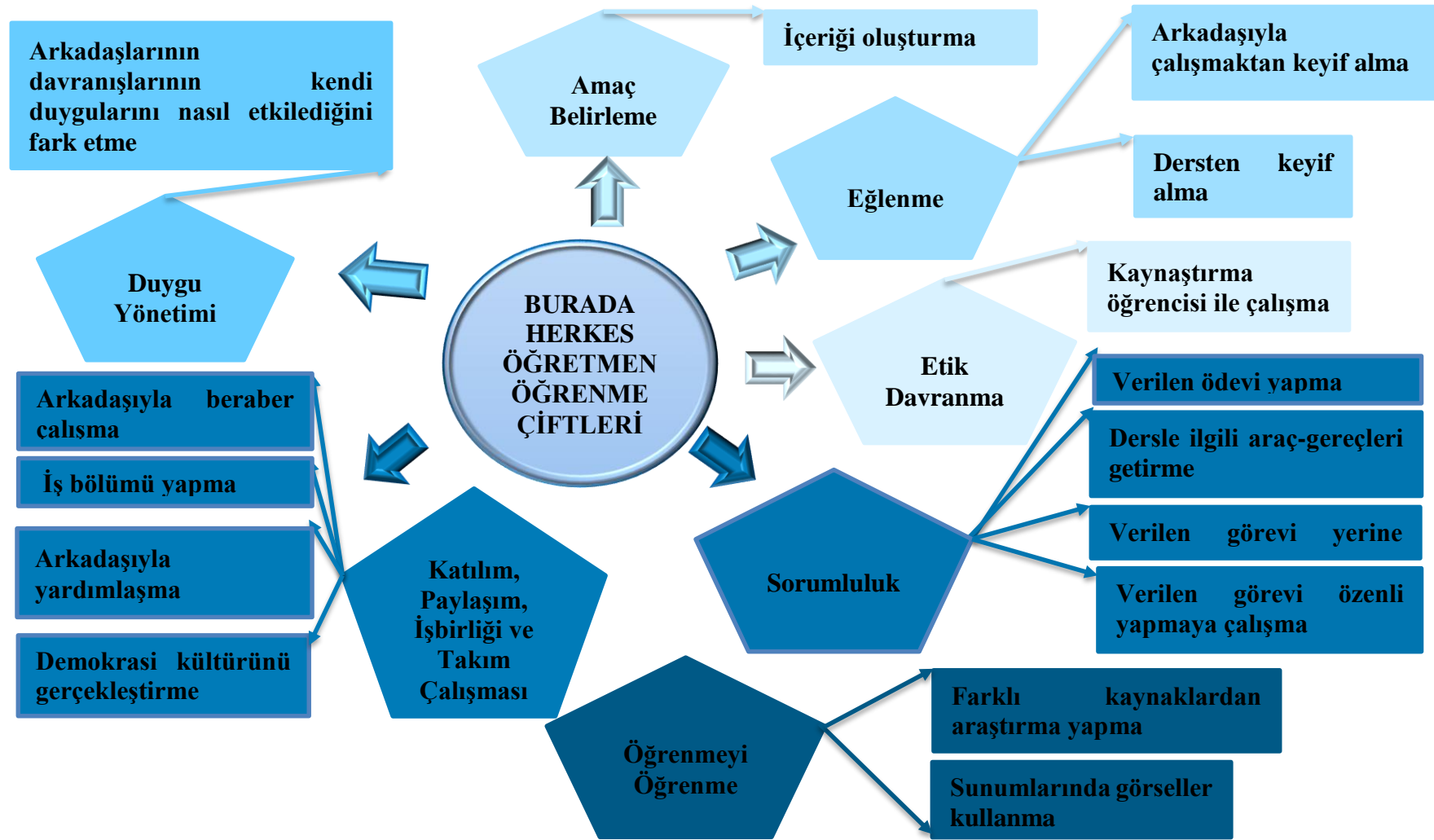
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Burada Herkes Öğretmen” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

11 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 14. 11 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

11 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinde, “Okul Heyecanım” temasında, “Atatürk’ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yaparak edindiği bilgileri sözlü veya görsel yollarla ifade eder.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden *“Burada Herkes Öğretmen”* ve *“Öğrenme Çiftleri”* tekniklerini kullanmıştır. Burada herkes öğretmen tekniğinde, öğrenciler konu ile ilgili küçük kartlara sorular yazar ve o soruları torbaya atar. Öğretmen torbayı karıştırır ve tüm öğrencilerin torbadan soru çekmesini sağlar. Daha sonra sırayla her öğrenci elindeki soruyu okur. Eğer yanıtını biliyorsa yanıtlar, bilmiyor ise “Pas” der. Öğrenme çiftlerinde ise öğrenciler ikiye eş olur ve verilen görevi birlikte yaparlar. Bu bağlamda araştırmacı, öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere Atatürk’le ilgili bir anı bilip bilmediklerini sormuştur. Öğrencilerden gelen dönütler doğrultusunda, öğrenciler Atatürk’le ilgili anı anlatmışlardır. Daha sonra araştırmacı, öğrencilere küçük kâğıtlar dağıtarak *“Dağıttığım bu küçük kâğıtlara Atatürk’le ilgili sorular yazacağız.”* (05.06, 11 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde açıklamada bulunarak onların dağıtılan küçük kâğıtlara Atatürk’le ilgili soru yazmalarını sağlamıştır. Araştırmacı, öğrencilerin soru yazdığı küçük kâğıtları toplamıştır ve karışık olarak soru kâğıtlarını tekrar öğrencilere dağıtmıştır. Her öğrenci kendisine gelen soruyu okuyarak yanıtlamıştır. Soruyu yanıtlamayan öğrenci “Pas” demiştir. Daha sonra araştırmacı öğrencileri yanındaki arkadaşı ile eş oluşturarak öğrenme çiftleri oluşturmuştur. Öğrenme çiftlerinin görevi, Atatürk’ün öğrenim hayatıyla ilgili bir sunum hazırlamaktır. Dersin sonunda ise öğrenme çiftleri, sınıfa yaptıkları sunumu sunmuşlardır. Burada herkes öğretmen ve öğrenme çiftleri teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte, öğrencilerin Şekil 15’te yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları görülmüştür:

Şekil 15. Öğrencilerin Herkes Burada Öğretmen ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

11 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde “Burada Herkes Öğretmen ” ve “Öğrenme Çiftleri ” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, amaç belirleme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, öğrenmeyi öğrenme* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

11 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde araştırmacı, öğrencilerden bir önceki derste verdiği ödevi çıkarmalarını istemiştir:

- Araştırmacı :Geçen hafta verdiğim ödevleri çıkartır mısınız?
 Öğrenciler :Evet (Hep bir ağızdan bağırdılar.)
 Ebru :Atatürk ödevini mi?
 Araştırmacı :Hayır. Okul kuralları ile slogan bulacaktınız ya?
 Irmak :Tamam öğretmenim.
 Ekim :Ben çıkardım.
 Araştırmacı :Okur musun sloganını?
 Ekim :Sınıf kurallarına uy okulda rahat ol.
 Nihal :Öğretmenini iyi dinle sınavda çok terleme. (0.55, 11 Kasım 2014, video kaydı)

Yukarıdaki diyalogdan öğrencilerin araştırmacının verdiği ödevi yaptıkları söylenebilir. Oysaki araştırmacının araştırma günlüğünde belirttiği gibi araştırmacı öğrencilerin ödevlerini yapıp yapmayacakları konusunda endişelerini dile getirmiştir:

“Geçen hafta öğrencilerden okul kuralları ile ilgili slogan bulmalarını istemiştim. Ayrıca öğrencilerden Atatürk’ün öğrenim hayatıyla ilgili araştırma yapmalarını istemiştim. Sınıfa girdiğimde, ödevlerin yapılıp yapılmadığı konusunda endişeliydim. Ancak endişemin yersiz olduğunu gördüm. Öğrenciler slogan ödevini yapmışlardı. Ayrıca öğrencilerin sıraların üstünde Atatürk’le ilgili resimler, yazılar gördüm. Demek ki Atatürk’le ilgili de araştırma ödevini yapmışlardı.” (11 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Fotoğraf 5. Öğrencilerin Okul Kuralları İlgili Buldukları Sloganlar

Araştırmacının da belirttiği gibi öğrencilerin verilen ödevleri yaptıkları ve araştırma ödevini de yaparak öğrencilerin derse hazırlıklı geldikleri de görülmektedir. Öğrencilerin sınıf dışında da dersle ilgili sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir. Araştırmacı, öğrencilere “Çocuklar, şimdi sizlerden yanınızdaki arkadaşınızla eş olmanızı istiyorum. Sizlere elimdeki kartonları dağıtacağım. Bu kartonları ve araştırarak bulduğunuz bilgileri kullanarak arkadaşınızla birlikte, Atatürk’ün öğrenim hayatıyla ilgili sunum hazırlamanızı istiyorum.” (29.08, 11 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde açıklama yapmıştır. Araştırmacının öğrencileri ne yapacakları konusunda bilgilendirdiği görülmektedir. Bu bilgilendirme doğrultusunda sınıf içinde de öğrenciler, verilen görevi özenli bir biçimde yerine getirmeye çalıştıklarını yapılandırılmış günlüklerinde belirtmişlerdir:

- Emir :Düzenli ve planlı çalışmaya dikkat ettim.
- Büşra :Arkadaşımla en iyi çalışmayı yapmaya çalıştık.
- Barış :Düzenli ve anlaşılır şeyler yazmaya ve yapıştırmaya dikkat ettim.
- Sacit :Düzenli çalışmaya önem verdim
- Ayla :Elimden gelen her şeyi yapmaya çalıştım.
- Zeliha :Yerine gelip çalışmaya özen getirdim.
- Özgür :Düzenli çalışmak için çabaladım. (11 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü)

Öğrencilerin ödevlerini yapmaları, derse hazırlıklı gelmeleri, sınıf içinde verilen görevi özenli yapmaya çalışmalarından öğrencilerin dersin sorumluluklarını yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Böylece öğrencilerin sorumluluk becerilerini işe koştukları görülmektedir.

Yanımdaki arkadaşıyla çalışan öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik; arkadaşıyla beraber çalışma, iş bölümü yapma, arkadaşıyla yardımlaşma, öneride bulunma, demokrasi kültürünü gerçekleştirme ile ilgili olarak davranışlarda buldukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerden Barış “Arkadaşımla beraber yol izledik.”, Yağaz “Arkadaşımla birlikte çalıştık.”, Tayfun “Yanımdaki arkadaşımıyla birlikte yaptık.” Yağaz “Biz arkadaşımıyla çalıştık.” (11 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü) biçiminde görüş bildirerek arkadaşlarıyla birlikte çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Fotoğraf 6. Öğrenme Çiftlerinin Çalışması

Öğrenme çiftlerinin, Atatürk’ün öğrenim hayatıyla ilgili sunum hazırlarken evden getirdikleri Atatürk’ün resimlerini kestikleri, yapıştırdıkları, yazı yazdıkları, çizdikleri resimleri boyama konusunda kendi aralarında iş bölümü yapmaya çalıştıkları, aşağıdaki diyaloglardan anlaşılmaktadır:

Sacit :Ben resimleri keseyim. Sen de yapıştır olur mu?

Eda :Olur. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı yedinci öğrenme çifti)

İpek :Ben mahalle mektebini boyadım. Çizimleri sen yaptın. Boyama işini ben yaptım.

Emir :Kötü boyamışsın ama

İpek :Üzerinden geçeceğim. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı beşinci öğrenme çifti)

Ebru :Atatürk’ün okullarını sen yaz. Ben de boyayım.

Ekim :Yazmaya başladım. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı sekizinci öğrenme çifti)

Ediz :Ben okul isimlerini yazayım.

Ceylan :O zaman ben de resim yapıştırırayım şuraya. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı on sekizinci öğrenme çifti)

Eşli çalışan öğrenciler, kendi aralarında iş bölümü yaptıkları gibi aynı zamanda birbirlerine Atatürk'ün öğrenim hayatıyla ilgili sunumlarını nasıl hazırlayacaklarına ilişkin önerilerde de bulunmuşlardır:

Nihal :Biz yazılarımızı yazdık bak. Sadece resim yapıştırmamız kaldı.

Sezgin :Bizde öyle yazılar kesip yapıştıralım mı? İstersen bu kadar yeter. Şuraya da yazı yazalım.
Kurtuluş Savaş'ını başlattı yazalım mı?

Nihal :O zaman sadece Kurtuluş Savaş'ını başlattı yazalım.

Sezgin :Okullarını sana söyleyeyim mi?

Nihal :Olur. (Semih Atatürk'ün okuduğu okulları söyledi.) Kırmızı kalemle mi yazayım?

Sezgin :Kırmızı kalemle yaz.

Nihal :Buraya resim yapıştırabilirim aslında.

Sezgin :Olur. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı on üçüncü öğrenme çifti)

Emir :Hayır yaşasın Atatürk altına Atatürk yazacam.

İpek :Senin cetvelin vardı ya cetvelin nerede çıkarsana. Altıncı boyut.

Emir :Çantamda al cetveli. Sarı ile yazalım demi? Aslında rengarenk daha güzel olur.

İpek :İstersen kırmızı kalem yaz.

Emir :Bu sefer kırmızı ile başlayalım. Sığacak mı?

İpek :Sığar. Şuraya kalp yap. Siyah mı lacivert mi?

Emir :Sarı.

İpek :Sarı olmaz. Siyah olur. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı beşinci öğrenme çifti)

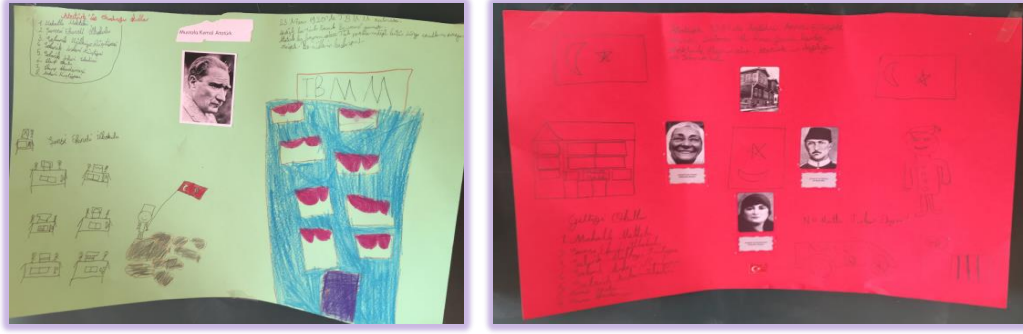
Nadide :Okul isimlerini yazalım. Ama hepsi aklımda değil.

Yeliz :Ben yazmıştım defterime oradan bakarak yazarsın.

Nadide :Defterini ver o zaman.

Yeliz :Al. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı birinci öğrenme çifti)

Öğrenme çiftlerinin Atatürk'le ilgili yapmış oldukları ürünler Fotoğraf 7'de gösterilmiştir:

Fotoğraf 7. Öğrenme Çiftlerinin Yapmış Oldukları Atatürk Sunumları

Öğrencilerin, eşli çalışmalarda birbirlerine hem yardım etmeleri hem de önerilerde bulunmaları, birbirleriyle iletişime geçerek paylaşımda bulduklarının göstergesi ve verilen görevi daha nitelikli bir biçimde yapmaya uğraştıklarının sonucu olabilir. Ayrıca öğrenciler, birlikte çalıştıkları arkadaşıyla ortak karara oylama yaparak vardıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden, Deniz “*Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım ikili çalışmada oy kullanıp ortak karara vardık.*”, Büşra “*Önce oylama yaptık sonra kararlaştırdık.*”, Zeliha “*Ben fikrimi söyledim. Arkadaşım söyledi. Birisini kura ile seçtik.*”, Sezgin “*Önce konuştuk sonra kararlaştırdık.*” biçiminde görüş belirterek öğrenciler, ortak karara varmak için çeşitli yollar denediklerini ifade etmişlerdir. Ortak karara varmak için öğrencilerin oylama yapma, kura çekme ve konuşma davranışları aslında onların katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik olarak demokrasi kültürünü gerçekleştirdikleri söylenebilir. Ayrıca öğrenciler, Atatürk’ün öğrenim yaşantısını farklı kaynaklar kullanarak araştırdıklarını, yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde şöyle belirtmişlerdir:

- Mehtap :Atatürk’ün sunusunu izledim.
 Büşra :Atatürk’ün yaşamını araştırırken annemden yardım istedim. Beraber internette araştırdık.
 Ebru :Bilgisayardan araştırdım.
 Zeliha :Annem bana bir takvim vermişti takvimin altında Atatürk’le ilgili yazılar yazıyordu. Oradan baktım.
 Deniz : Atatürk’ün yaşamını araştırırken bilgisayardan her şeyi okuyup defterime yazarak yol izledim.
 Nadide :İnternete baktım.
 Kemal : Hayatı ile ilgili filmler izledim.

Öğrencilerin görüşlerinden yola çıkarak, Atatürk'ün yaşamıyla ilgili öğrencilerin araştırma yaparken internetten yararlanarak Atatürk'le ilgili bilgileri okudukları, film izledikleri, velisinden yardım aldıkları, bilgisayar dışında farklı bir kaynak olan takvimden yararlandıkları söylenebilir. Öğrencilerin sınıf içinde verilen görevi yerine getirirken görsellerden yararlandıkları, araştırmacı tarafından günlükte şöyle ifade edilmiştir: “*Öğrenciler, verilen görevi yerine getirirken getirmiş oldukları Atatürk resimlerini keserek kartonlarına yapıştırmışlardır.*” (11 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü). Yine Ediz ile Ceylan sunumlarının bitiminde kendi yazdıkları “*Gönül verdik sana verdik/ Hey hürriyet Cumhuriyet/ Kanımızdasın canımızdasın/ Hey hürriyet Cumhuriyet*” biçimindeki şiirlerini okumuşlardır. (38.02, 11 Kasım 2014, ikinci ders, video kaydı). Dolayısıyla öğrencilerin bu davranışlarının öğrenmeyi öğrenme becerisine yönelik olduğu söylenebilir.

Yapılan etkinlikte öğrencilerin kendi duygularını ve arkadaşlarının kendilerine yönelik davranışlarının kendi duygularını etkilediğini fark edip bu durumu yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerden, Büşra “*Yanımdaki arkadaşım bana saygısız davrandı ben de üzüldüm.*” (11 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü), Tayfun “*Başta arkadaşım benle yapmak istemedi. Biraz üzüldüm sonra anlaştık.*” (11 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü) biçiminde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilerin bu davranışı öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Ayla sınıfta kaynaştırma öğrencisi olarak yer alan Gül ile ilgili olarak “*Gül ile oturuyordum. Onunla çalışmayı yaptık. Birazcık zor oldu. Yine de onunla yaptım.*” biçiminde görüş bildirerek kendisinden farklı olan arkadaşı ile çalıştığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Ayla'nın öğrenme güçlüğü yaşayan bir arkadaşı ile etkileşimde bulunarak öz-yönetim becerilerinden etik davranmaya yönelik bir davranışı gerçekleştirmiş olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin amaç belirleme becerisini, sunumlarında içerik oluştururken işe koştukları belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmalarına şöyle yansımıştır:

- Irmak :Ne yazabiliriz?
 Büşra :Atatürk 1881 yılında öyle yazalım.
 Irmak :Selanik'te doğdu.
 Büşra :Ali Rıza Efendi oğlunun mahalle mektebine gitmesini istedi.
 Irmak :Annesi Zübeyde Hanım babası Ali Rıza Efendidir, sırasıyla şu okullara gitti.
 Büşra :Sadece gittiği okulları yazalım olmaz mı?
 Irmak :Evet. Okulları sunarız. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı, dördüncü öğrenme çifti)

- Zeliha :Bence Atatürk'ün doğduğu yılı yazalım önce.
 Barış :Sonra annesinin babasının ismini, gittiği okulları
 Zeliha :Bence de. En sonunda Kurtuluş Savaşı'nı başlattı yazarız.
 Barış :Cumhuriyet'i ilan etti deriz. Biter. (11 Kasım 2014, grup ses kaydı, dokuzuncu öğrenme çifti)

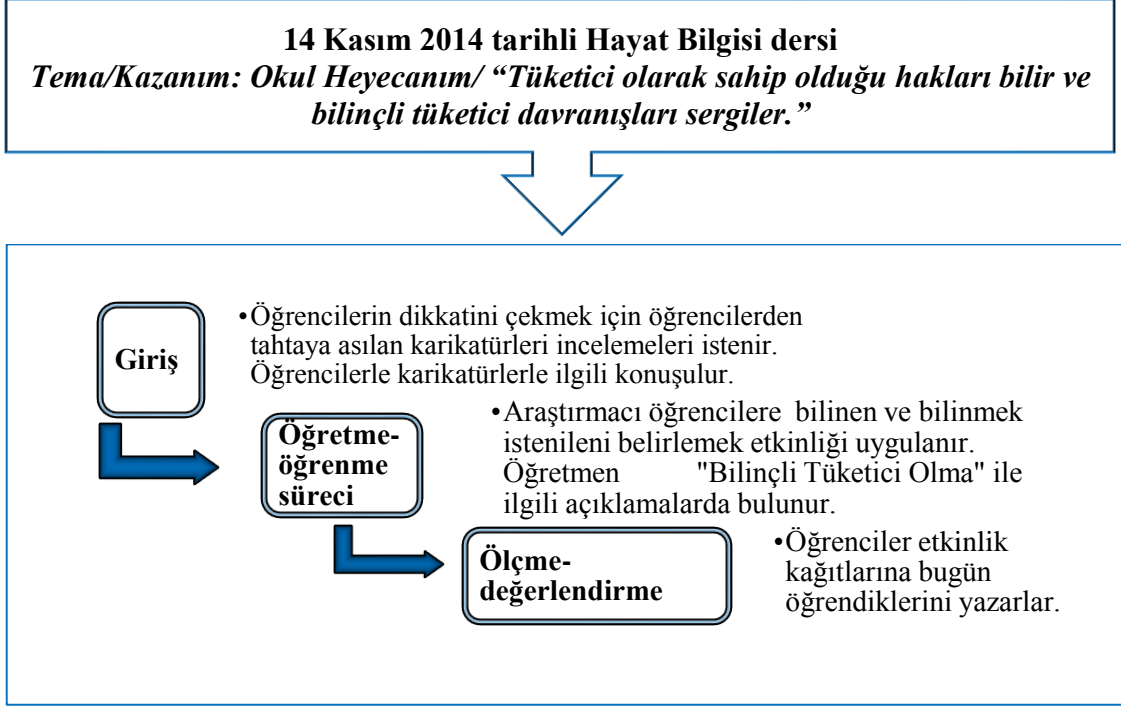
Alıntılardan, öğrencilerin sunumlarını nasıl yapacaklarına kendi aralarında karar verip sunumun içeriğini oluşturdukları belirlenmiştir. Öğrencilerin sunum içeriğini oluştururken kendi aralarında karar verdikleri ve kendi içinde amaçlar oluşturup o amaca ulaşmak için çabaladıkları söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışları öz-yönetim becerilerinden amaç belirleme ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ekim “*Derste çok eğlendim.*”, Özgür “*Arkadaşımla çalışarak çok eğlendim.*”, Murat “*Dersi çok beğendim çok eğlenceliydi.*”, Begüm “*Arkadaşımla çalışmak eğlenceliydi.*”, Ege “*Ders eğlenceli geçti. Ben de eğlendim*” biçiminde görüş bildirerek dersten ve arkadaşıyla birlikte çalışmaktan keyif aldıklarını belirtmeleri eğlenme becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin dersten sıkılmamaları hem öğrencilerin derse katılmalarını hem de dersin sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülebilir.

“Burada herkes öğretmen” ve “Öğrenme çiftleri” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen derste, öğrencilerin etkinliklerde öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi, eğlenme, amaç belirleme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, öğrenmeyi öğrenme becerilerini işe vurdukları söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Bilineni ve Bilinmek İsteneni Belirlemek” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

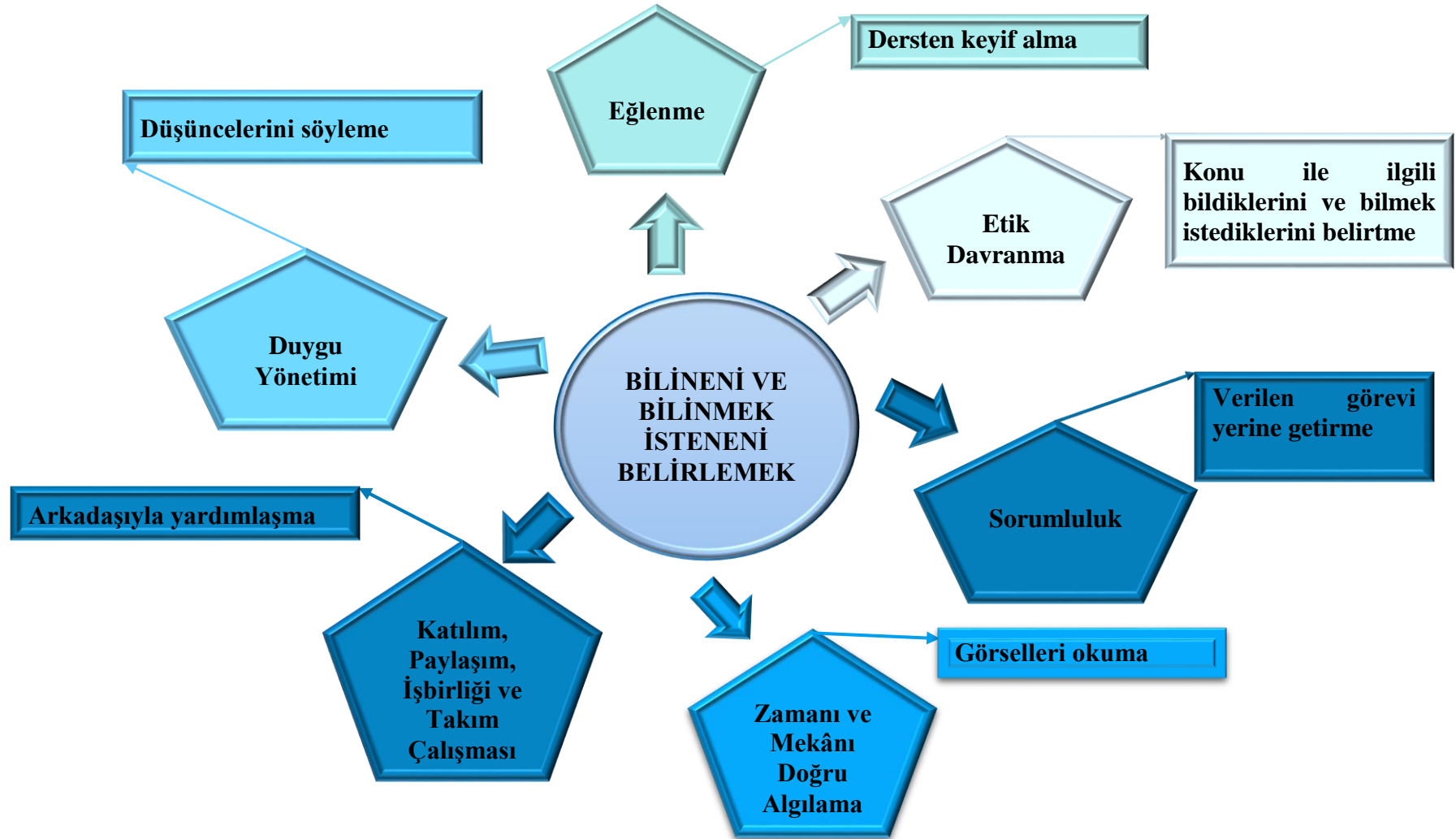
14 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 16. 14 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

14 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Tüketici olarak sahip olduğu hakları bilir ve bilinçli tüketici davranışları sergiler.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Bilinen ve Bilinmek İsteneni Belirlemek*” tekniğini kullanmıştır. Bu teknikte öğrenciler, kendilerine dağıtılan etkinlik kâğıtlarına önce dersin konusu ile ilgili olarak daha önceden öğrendikleri ve öğrenmek istedikleri bilgileri yazarlar. Dersin işlenişinden sonra öğrenciler derste öğrendiklerini, yine kendilerine verilen etkinlik kâğıdına yazarlar. Böylece öğrencilerin hem ön öğrenmelerinin hem de ders süresince öğrendikleri yeni öğrenmelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda dersin başında araştırmacı, öğrencilerden, önce tahtaya asılan “Bilinçli tüketici olma” ile ilgili karikatürleri incelemelerini istemiştir. Daha sonra öğrencilere karikatürler ilgili “Sizce bu karikatürler ne anlatmak istiyor?”, “En çok hangi karikatürü beğendiniz?” gibi sorular sormuştur. Öğrencilerin yanıtlarını dinledikten sonra araştırmacı,

öğrencilere etkinlik kâğıtları dağıtmıştır. Araştırmacı öğrencilere “*Bu etkinlik kâğıdındaki ilk soru olan ‘Bilinçli tüketici olma ile ilgili neler biliyorum?’ ve Neler bilmek istiyorum?’ sorularını yanıtlamanızı istiyorum.*” (08.14, 14 Kasım 2014, video kaydı) diyerek öğrencilerin bilinçli tüketici olma ile ilgili ön bilgilerini ve neyi öğrenmek istediklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Daha sonra araştırmacı, öğrencilere bilinçli tüketici olma ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Açıklamalardan sonra araştırmacı, öğrencilere neler öğrendiklerini yine etkinlik kâğıtlarına yazmalarını istemiştir. Bu süreçte, bilineni ve bilinmek isteneni belirleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte, öğrencilerin Şekil 17’de yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları görülmüştür:

Şekil 17. Öğrencilerin Bilineni ve Bilinmek İsteneni Belirlemek Tekniğinde İşe Koştıkları Öz-Yönetim Becerileri

14 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde “Bilineni ve bilinmek isteneni belirleme tekniği” kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması*, becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır. Bu etkinlikte, diğer etkinlikten farklı olarak öğrenciler bireysel çalışmışlardır.

Araştırmacı, öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için tahtaya asılan karikatürlerle ilgili olarak “*Tahtaya asılan karikatürlerden en çok hangisini beğendiniz? Neden?*” (03.32, 14 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde öğrencilere sorularını sormuştur. Öğrencilerden İclal “*Ben birinci karikatürü beğendim taş devri ile ilgili olan.*”, (03.34, 14 Kasım 2014, video kaydı); Kemal “*Ben hepsini beğendim. Çünkü komikler.*” (03.38, 14 Kasım 2014, video kaydı), Yağaz “*Ben ikisini de beğendim.*” (03.43, 14 Kasım 2014, video kaydı), Görkem “*İlkini beğendim, boşu boşuna alış-veriş yapmamızı anlatıyor.*” (03.46) biçiminde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin karikatürlerle ilgili düşüncelerini belirtip yorum yapma davranışları; başka deyişle öğrencilerin görselleri okumaları, öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı doğru algılama* becerisi ile ilişkilendirilebilir. Çünkü görsel okuma, zamanı ve mekânı algılama becerisine dönük olarak bir davranış olabilir.

Fotoğraf 8. 14 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersi İçin Tahtaya Asılan Karikatürler

Öğrenciler karikatürlerle ilgili görüşlerini belirttikten sonra araştırmacı, öğrencilere dağıttığı etkinlik kâğıdına ilişkin şu açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Şimdi size dağıttığım etkinlik kâğıdı üç bölümden oluşuyor. Birinci bölüme, bilinçli tüketici ile ilgili bildiklerinizi yazmanızı istiyorum. İkinci bölüme, bilinçli tüketici olma ile ilgili bilmek istediklerinizi yazmanızı istiyorum. Üçüncü bölümü ise dersin sonunda dolduracağız. Anlaşıldı değil mi çocuklar? (04.10, 14 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacı yukarıdaki açıklamayı yaptıktan sonra etkinlik kâğıdını doldurmaları için öğrencilere süre vermiştir. Süre bitiminde öğrencilerden Emir *“Bilinçli tüketici ürünü inceler. Üzerinde TSE damgasının olup olmadığına bakar.”*, (09.01, 14 Kasım 2014 video kaydı), Ayşe *“Bilinçli tüketici olma ile ilgili alacağı şeyi gerekliyse alır ve evden çıkarken ışığı kapatır. Musluğu açık bırakmaz. Bilinçli tüketicinin günlük yaşamında neler yaptığını öğrenmek istiyorum.”* (09.05, 14 Kasım 2014 video kaydı), Murat *“Ürün alırken neleri incelediklerini biliyorum. Nasıl önlem aldıklarını bilmek istiyorum.”* (10.02, 14 Kasım 2014, video kaydı), Yağaz *“Bilinçli tüketici olmak için neler yapılır? Bunu öğrenmek istiyorum.”* (10.08, 14 Kasım 2014, video kaydı), Nihal *“Bilinçli tüketici hangi davranışları gerçekleştirir? Bunu öğrenmek istiyorum.”* (10.16, 14 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde görüş bildirerek bilinçli tüketici olma ile ilgili bildiklerini ve bilmek istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konu ile ilgili öğrenmek istedikleri ya da bilmediklerini açıkça ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrenciler, sınıf içinde kendilerine verilen etkinlik kâğıtlarını doldurmuşlardır. Bu durum araştırmacının günlüğünde şöyle belirtilmiştir:

“Bugün derste öğrencilerle grup çalışması değil, bireysel çalışmalar yapmayı planladım. Derste öğrencilere etkinlik kâğıdı dağıtarak o etkinlik kâğıtta yer alan etkinlikten ilerlemeyi düşündüm. Grup çalışması olunca öğrenciler kendilerine verilen görevi yapmışlardı. Bireysel olunca bakalm yapacaklar mı merak ederken, derse öğrencilerin katıldıklarını gördüm. Etkin öğrenme uygulamaları öğrenci merkezli uygulamalar. Öğrenciler derse katıldılar. Etkinlik kâğıdını doldurdular.” (14 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Araştırmacının, araştırmacı günlüğünde belirttiği gibi, öğrenciler derse katılmışlar, etkinlik kâğıdını yapmışlardır. Öğrencilerin derse katılmaları, kendilerine

verilen görevi yapmalarından dolayı sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin bu davranışlarının öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisi ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Derste bireysel çalışmalarla ilgili olarak araştırmacı *“Bugün bireysel çalışma üzerine dersi planladım. Onların grup çalışması sırasında eğlendiğini düşünüyorum. Bireysel çalışmada sıkılırlar mı acaba?”* (14 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde düşünürken, öğrenciler yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde şu görüşleri dile getirmişlerdir: Mehtap *“Ders eğlenceliydi. Ben eğlendim.”*, Ege *“Eğlenceli geçti.”*, Yeliz *“Tek çalıştım ama eğlenceliydi.”*, Aydın *“Bence ders keyifliydi.”* biçiminde görüş bildirerek derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dertsen keyif almalarının, dersin daha işlevsel olmasını sağladığı; aynı zamanda araştırmacının da motivasyonunu olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

14 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin bireysel çalışmalarına yönelik yürütülse de öğrencilerden İclal *“Arkadaşımla yardımlaşarak birlikte çalıştık. Ve görevimi düzenli olarak yapmaya dikkat ettim.”*, Deniz *“Bazı yerlerde arkadaşım sordum.”*, Sacit *“Kendim yaptım ama yanımda oturan arkadaşım da sordum.”*, Eda *“Arkadaşımdan yardım aldım.”* biçiminde görüş bildirerek etkinliği yaparken arkadaşlarından yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Ders süresince, bireysel çalışmalarına rağmen öğrencilerin arkadaşlarına soru sorma ve arkadaşlarından yardım alma davranışlarında bulunmalarının öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışmasına* becerisine yönelik olduğu söylenebilir. Yine yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde, Zeliha *“Etkinlikte kendi düşüncelerimi söyledim.”*, Ebru *“Karikatürlerden ilkini beğendiğimi söyledim.”*, Can (Ö23) *“Beğenmediğim karikatürü söyledim.”*, Ediz *“Etkinlik kâğıdına kendi düşüncelerimi yazdım.”* biçiminde görüş bildirerek kendi düşüncelerini belirttiklerini ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisi kapsamında temel duygularını, uygun sözcüklerle ifade etme yer almaktadır. Öğrencilerin kendi düşüncelerini ve duygularını belirtmelerinin, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimine ilişkin uygun davranış olduğu söylenebilir.

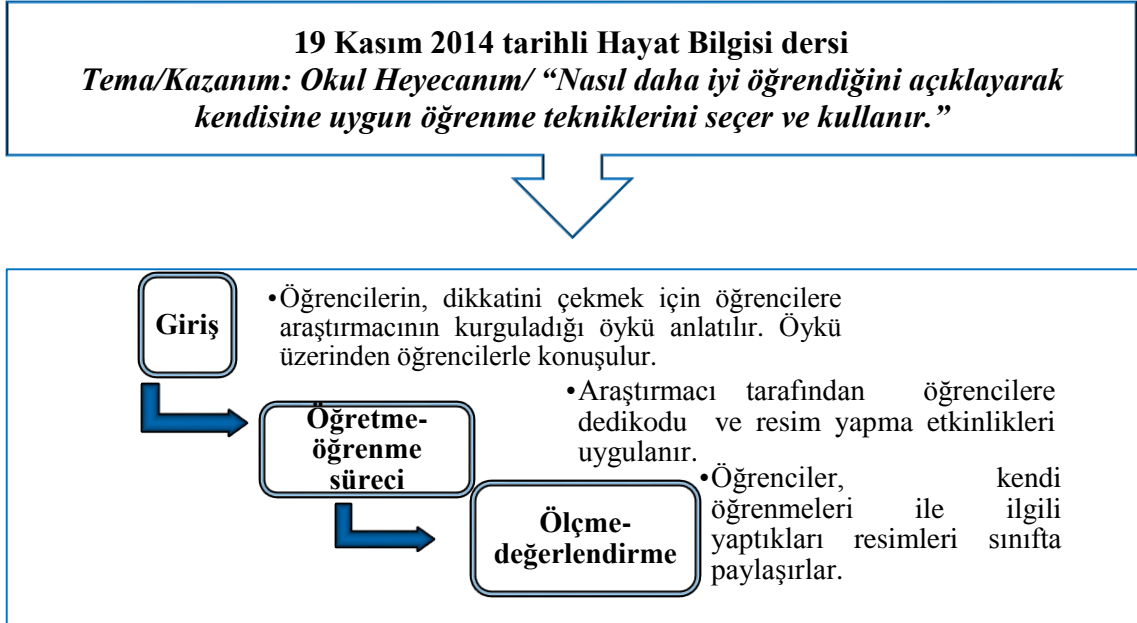
“Bilineni ve bilinmek istenenini belirlemek” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen 14 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin etkinliklerde öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım,

işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama becerilerini işe koştukları söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Dedikodu” ve “Resim Yapma” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

19 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 18. 19 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

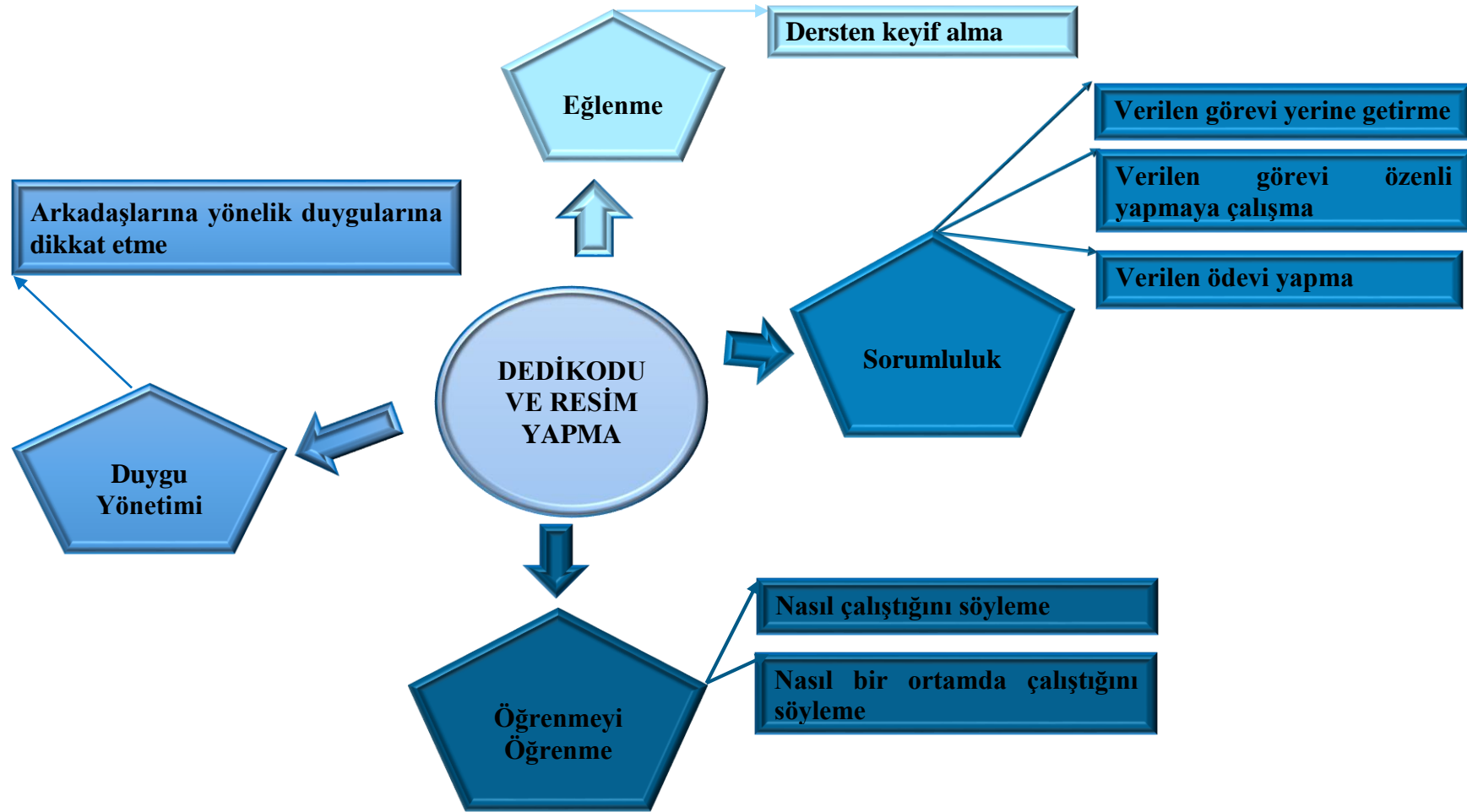
19 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı, etkin öğrenme tekniklerinden “Dedikodu ve Resim Yapma” tekniklerini kullanmıştır. Dedikodu tekniğinde öğrenciler önce yanındaki arkadaşıyla eş olur ve birbirlerine konu ile ilgili düşüncelerini söylerler. Daha sonra, öğrenciler başka arkadaşlarıyla eş olurlar. Bu yeni eşlerine hem kendi düşüncelerini hem de önceki eş olan arkadaşlarının düşüncelerini söylerler. Resim yapma tekniğinde ise öğrenciler konu ile ilgili resim yaparlar. Dersin başında araştırmacı geçen hafta verdiği ödevle ilgili olarak öğrencilerle paylaşımda bulunduktan sonra öğrencilere, kurguladığı bir öyküyü anlatmıştır. Araştırmacı kurguladığı kısa öyküyü araştırmacı günlüğüne şöyle yazmıştır:

“Öğrencilere dersin girişinde kurguladığım şu öyküyü anlatmayı planlıyorum: ‘Ayşe ile Ömer ilkokul üçüncü sınıfa giden ve birbirleri ile iyi anlaşılan iki arkadaştır. Ayşe derslerinde başarılı sınavlarında yüksek puan alan bir öğrencidir. Ömer de çok çalışmasına rağmen derslerde istediği gibi başarılı olamıyordu. Ömer bir gün bunun nedenini Ayşe’ye sorar: “Ben de çok çalışıyorum, ödevlerimi yapıyorum. Neden başarılı olamıyorum.” Ayşe, Ömer’in sorusunu yanıtlar.’ Ayşe’nin yanıtını öğrencilere sorup öğrencilerin tahmin etmesini sağlayabilirim.” (19 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Araştırmacı öyküyü yarıda kesip Ayşe’nin yanıtını öğrencilere sormuştur: “Sizce Ayşe, Ömer’e ne söyleyebilir?” (07. 01,19 Kasım 2014, video kaydı) Öğrencilerden gelen yanıtlar doğrultusunda, araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar beni dinler misiniz? Şimdi yanındaki arkadaşınıza nasıl ders çalışıyorsunuz onu söyleyeceksiniz. Nasıl ödev yapıyorsunuz?, Örneğin Matematik dersine, Hayat Bilgisi dersine nasıl çalışıyorsunuz? Birbirinize anlatmanızı istiyorum. Daha sonra hem arkadaşınızın çalışma yöntemini hem de kendi çalışma yönteminizi arkanızdaki oturan sıra arkadaşınıza söyleyeceksiniz. Anlaşıldı mı? Tekrar anlatayım mı ne yapacağınızı?” (09.03, 19 Kasım 2014, video kaydı)

Açıklamadan sonra öğrenciler arkadaşlarıyla çalışma yöntemleri ile ilgili paylaşımda bulundular. Paylaşımlardan sonra araştırmacı, öğrencilerden kendi çalışma yöntemleri ile ilgili resim yapmalarını istemiş bunun için öğrencilere süre vermiştir. Süre bitiminde öğrenciler sınıfta yaptıkları resimleri paylaşmışlardır. Bu süreçte, dedikodu ve resim yapma teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte, öğrencilerin Şekil 19’da yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları görülmüştür:

Şekil 19. Öğrencilerin Dedikodu ve Resim Yapma Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

19 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersi, dedikodu ve resim yapma teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, sorumluluk ve öğrenmeyi öğrenme* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır. Bu derste kazanım, diğer kazanımlardan farklı olarak öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisine vurgu yapmıştır. Yapılan uygulamada öğrenciler, dersin kazanımına paralel olarak öğrenmeyi öğrenme becerisine ek olarak *duygu yönetimi, sorumluluk ve eğlenme becerilerine* yönelik de davranışlarda bulunmuşlardır.

Öğrenciler birbirleriyle nasıl çalıştıklarını paylaştıktan sonra araştırmacı, öğrencilere *“Arkadaşlarınızla konuştuklarınızı bizimle paylaşın.”* (15.01, 19 Kasım 2014, video kaydı) diyerek öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini ifade etmelerini sağlamıştır. Öğrencilerden Emir *“Ödevlerimi yaparken okuduğum metinle ilgili şarkı oluştururum daha iyi anlarım.”*, (15.03, 19 Kasım 2014, video kaydı) Ebru *“Kırtasiyelerde satılan küçük küçük kare şeklindeki kâğıtlardan alıyorum Üzerine önemli şeyleri yazıyorum. Masamın üzerine koyuyorum.”* (15.12, 19 Kasım 2014, video kaydı), Aydın *“Ödev yaparken bazı kelimeleri anlamıyorum. Sonra onları kâğıda not alıyorum. Ödevimi bittiğinde onları kâğıda not alıyorum, sözlükten bulup anlamına bakıyorum.”* (15.58, 19 Kasım 2014, video kaydı) Irmak *“Ben ödevlerimi yapıyorum. Birkaç test çözünce daha iyi öğrenmiş oluyorum. Böyle sessiz ortamda masama oturup çalışıyorum.”* Ayşe *“Normalde düzgün yapmaya çalışırım, masada oturup çalışıyorum.”* (16.04, 19 Kasım 2014, video kaydı) Nadide *“Ben evdeysem bilgisayardan çalışıyorum. Araştırmak istediğim kelimeyi yazıyorum. Sonra bulmak istediğimi buluyorum. Mesela yanına 3. sınıf yazıyorum. Dışardaysam kütüphanede çalışıyorum.”* (16.17, 19 Kasım 2014, video kaydı) Kemal *“Birkaç kez okuyarak.”* (16.24, 19 Kasım 2014, video kaydı), Ezgi *“Sınav yaparak. Sınavdaki sorulardan öğreniyorum.”* (16.29, 19 Kasım 2014, video kaydı) Begüm *“Ben not alıyorum. Tüm dersler kitabından konuyu üç kere on kere okuyorum.”* (16.36.01, 19 Kasım 2014, video kaydı) Ebru *“Türkçede müzik dinlemeden metinleri okuyorum.”* (16.43, 19 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde görüşlerde bulunarak nasıl çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerinden anlaşılacağı üzere, öğrencilerin ders çalışmak için kendilerine uygun bir yol izledikleri; başka deyişle öğrenme stratejileri belirledikleri söylenebilir. Öğrencilerin öğrenmeyi sağlamaları için izlemeleri gereken yollar olarak

tanımlanan öğrenme stratejilerini öğrencilerin ifade etmeleri, öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisi ile ilişkilendirilebilir. Başka bir deyişle öğrencilerin kendi öğrenmeleri için kendilerine göre öğrenme yollarını geliştirdikleri söylenebilir.

Öğrenciler nasıl ders çalıştıklarına ilişkin açıklamalarda bulunduktan sonra araştırmacı, öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar şimdi dersin en güzel kısmına geliyoruz. Sizlerden nasıl ders çalıştığınıza ilişkin resim yapmanızı istiyorum. Resim yapmanız için sizlere renkli kâğıtlar dağıtacağım. Resim için on dakika süreniz var. (17.05, 19 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacı açıklamadan sonra öğrencilere renkli kâğıtları dağıtmış, öğrencilere resimlerini tamamlamaları için süre vermiştir. Öğrenciler resimlerini tamamladıktan sonra sırayla nasıl öğrendiklerini resimlerini göstererek sınıfta paylaşmışlardır:

Zeliha :Ben sessiz ortamda çalışarak daha iyi öğreniyorum.

Emir :Ben okuyarak daha iyi öğreniyorum.

Mehtap :Ben yaptığım resimde sessiz bir ortamda masada oturuyorum. Böyle daha iyi ders çalışıyorum.

Nadide :Ben bazen sessiz ortamda bazen müzik dinleyerek ders çalışıyorum.

Görkem :Ben de bilemediklerimi not alıyorum. Anneme soruyorum. (29.032, 19 Kasım 2014, video kaydı)

Fotoğraf 9. Öğrencilerin Nasıl Daha İyi Öğrendikleri İle İlgili Yaptıkları Resimler

Ayrıca öğrencilerden Aydın “*Dinleyerek daha iyi öğrendim.*”, Deniz “*Dinleyerek daha iyi öğrenirim.*”, Ece “*Müzik dinleyerek daha iyi öğreniyorum.*”, Irmak “*Ben araştırma ya da deney yaparak daha iyi öğrenirim.*”, Büşra “*Yazarak ve araştırarak daha iyi öğrendim.*” biçiminde görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Ayrıca öğrenciler dersin sonunda “*Nasıl daha iyi öğreniyorum?*” öz-değerlendirme formunu doldurmuşlardır. Öğrencilerin sınıf içi konuşmalarından, doldurdukları öz-değerlendirme formlarından, yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazdıklarından anlaşılıyor ki öğrencilerin kendi öğrenme biçimlerinin ve nasıl bir ortamda çalıştıklarının farkında oldukları söylenebilir.

Öz-Değerlendirme Formu	Uygun	Kısmen	Uygun
	Değil	Uygun	
1. Dinleyerek daha iyi öğrenebilirim.			✓
2. Özet çıkararak, not tutarak daha iyi öğreniyorum.	✓		
3. Okuduklarımla ilgili soruları cevaplamam anlamamı kolaylaştırıyor.			✓
4. Gözlemediğim olayları daha iyi kavriyorum.			✓
5. Canlandırmalar ve şekiller öğrenmemi kolaylaştırıyor.			✓
6. Grup çalışmalarında daha iyi öğreniyorum.		✓	
7. Yalnız çalışırken daha kolay öğreniyorum.			✓
8. Okuduklarımla arkadaşlarıma anlattığımda daha iyi öğreniyorum.		✓	
9. Müzik dinleyerek çalışırken daha iyi öğreniyorum.		✓	
10. Ders çalışırken yöntemi kendim belirleyebiliyorum.			✓
11. Çalışma ortamımı düzenleyebiliyorum.			✓
12. Farklı derslerde farklı öğrenme tekniklerini uygulayabiliyim.			✓

Öz-Değerlendirme Formu	Uygun	Kısmen	Uygun
	Değil	Uygun	
1. Dinleyerek daha iyi öğrenebilirim.			✓
2. Özet çıkararak, not tutarak daha iyi öğreniyorum.		✓	
3. Okuduklarımla ilgili soruları cevaplamam anlamamı kolaylaştırıyor.	✓		
4. Gözlemediğim olayları daha iyi kavriyorum.		✓	
5. Canlandırmalar ve şekiller öğrenmemi kolaylaştırıyor.			✓
6. Grup çalışmalarında daha iyi öğreniyorum.			✓
7. Yalnız çalışırken daha kolay öğreniyorum.		✓	
8. Okuduklarımla arkadaşlarıma anlattığımda daha iyi öğreniyorum.		✓	✓
9. Müzik dinleyerek çalışırken daha iyi öğreniyorum.		✓	
10. Ders çalışırken yöntemi kendim belirleyebiliyorum.	✓		
11. Çalışma ortamımı düzenleyebiliyorum.		✓	
12. Farklı derslerde farklı öğrenme tekniklerini uygulayabiliyim.			✓

Fotoğraf 10. Öğrencilerin Doldurdukları Öz Değerlendirme Formu

Yine öğrencilerden Deniz “*Beğendim. Çünkü çok eğlendim*”, Ediz “*Evet beğendim. Çünkü çok eğlenceliydi.*”, Sümeyye (Ö14) “*Resim çizdik çok eğlenceliydi.*”, Barış “*Yine çok eğlendim.*” (19 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlükleri) biçiminde görüş bildirerek derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin derste eğlendiklerini ifade etmeleri, öz-yönetim becerilerinden eğlenme becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, birbirleriyle nasıl çalıştıklarını paylaşırken, duygularını da kontrol etmeye çalıştıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir:

Eda :Arkadaşlarıma kızmamaya çalıştım. Çünkü söz alınca bazen dinlemiyorlar, ben kızıyorum ama kızmamaya çalışıyorum.

Tayfun :Arkadaşım beni dinlemedi ona kızdım, ama belli etmemeye çalıştım.

Eda ve Tayfun’la ilgili olarak araştırmacı, araştırmacı günlüğüne şunları yazmıştır:

“Eşli ya da grup çalışmalarında Eda bazen huzursuz olabiliyor. Birkaç hafta önceki derste Eda grup çalışmasına katılmayacağını söylemişti. Ben de ‘Peki.’ demiştim. ‘Nasıl istersen’. Ama sonra baktım ki kendisi katılıyor. Bugün de sanırım arkadaşlarına kızgındı. Biraz kırılmalı bir öğrenci galiba. Tayfun da okula biraz küçük başladığı için diğer arkadaşlarının seviyesinden geri kalabiliyor. Tayfun çalışmaya katılmak istiyor ama arkadaşları Tayfun’a pek söz vermiyor.” (19 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Eda ve Tayfun’un günlüklerinden ve araştırmacının araştırmacı günlüğünden anlaşılacağı üzere, Eda ile Tayfun’un etkinliklerde kendilerini rahat hissetmedikleri söylenebilir. Bu durumla ilgili duygularını kendi öğrenci günlüklerine yansıtma ve arkadaşlarına duygularını belli etmemeye çalışmaları, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmacı, derse başlamadan önce öğrencilere “*Geçen hafta verdiğim, ödevi yaptınız mı? Bilinçli tüketici olma ile ilgili şiir yazacaktınız? Yazdınız mı?*” (03.21, 21 Kasım 2014, video kaydı) diye sormuştur. Öğrenciler, yazdıkları şiiri sınıfta okudular:

Bilinçli Tüketici

Tüketici dediğin alır poşeti eline

Gider marketine

Bir listesine bakar bir de tarihine

Sonra koyar sepetine fazlasına gitmez

Bakar cebinekinde

Bilinçli tüketici bezdirmez kimseyi (Nadide, 04.02, video kaydı)

Bilinçli Tüketici
 Bilinçli tüketici
 İhtiyaç listesini yapmalı
 Reklamlara inanmamalı
 Gidip alıp da şampuanı
 Dökmemeli saçlara
 Aldığı ürün kalitesiz olmamalı
 Ucuz olmalı, kaliteli olmalı
 Son kullanma tarihine bakmalı
 Fişi almadan gitmemeli
 Bilinçli tüketicinin hakları
 175'i aramaktır
 Gidip market sahibi ile
 Kavga etmemektir. (Barış, 04.45, video kaydı)

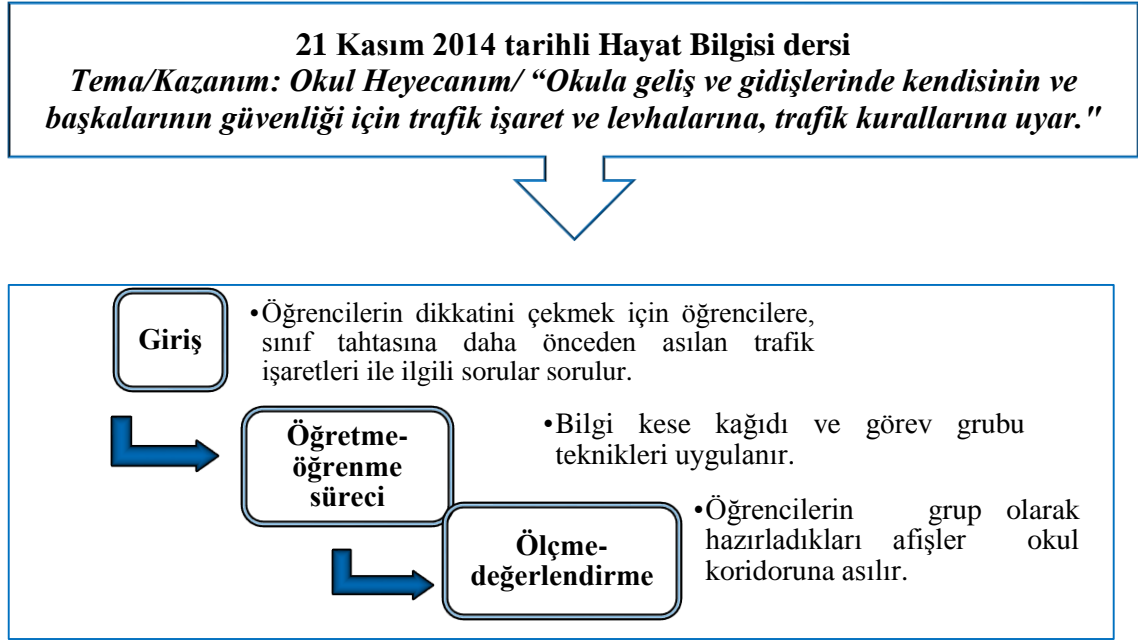
Öğrencilerin birkaçı dışında diğerlerinin ödevi yapmış olmaları araştırmacıyı sevindirmiştir. Araştırmacı bu durumu günlüğüne *“Bu gün öğrenciler vermiş olduğum şiir ödevini yapmışlardı. Ödevlerini yaptıkları için mutlu oldum. Sadece üç öğrenci yanıma gelip ödevi yapamadıklarını söylemişti. Ödevini yapan öğrenciler, bilinçli tüketici ile ilgili güzel şiir yazmışlardı.”* (19 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Ayrıca öğrenciler sınıf içinde yapılan etkinliklere katılmışlar ve kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalışmışlardır. Bu durumu öğrencilerden Barış *“Üstüme düşen görevimi yaptım.”*, Murat *“Görevlerimi yapmaya özen gösterdim..”*, Irmak *“Görevimi düzenli yapmaya dikkat ettim.”* ve Büşra *“Görevimi yerine getirmeye çalıştım.”* biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilerin yapılan etkinliklerde, öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisini işe koştukları söylenebilir.

19 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinin kazanımı, öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisi ile doğrudan ilişkili olduğundan öğrenciler, derste yapılan etkinliklerde bu beceriye dönük davranışlarda bulunmuşlardır. Buradan öğrencilerin, etkinliklerde öğrenmeyi öğrenme becerisinin yanı sıra eğlenme, duygu

yönetimi, sorumluluk ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerilerini işe koştukları söylenebilir.

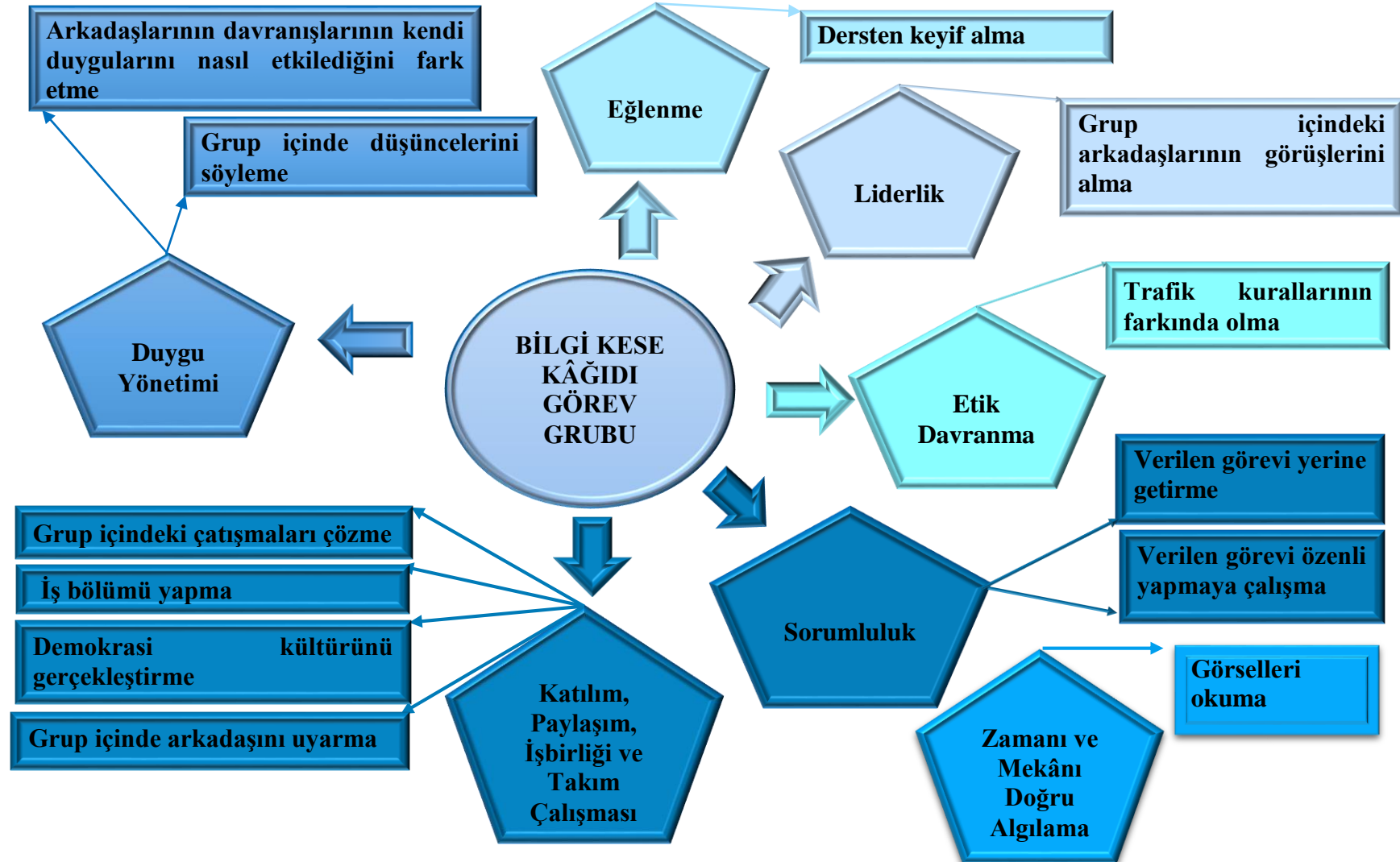
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Bilgi Kese Kağıdı” ve “İkinin Gücü” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

Şekil 20. 21 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

21 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Okula geliş ve gidişlerinde kendisinin ve başkalarının güvenliği için trafik işaret ve levhalarına, trafik kurallarına uyar.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Bilgi Kese Kâğıdı*” ve “*Görev Grubu*” tekniklerini kullanmıştır. Bilgi kese kâğıdı tekniğinde, öğrenciler konu ile ilgili bildiklerini kese kâğıdına yazarlar ya da çizerler. Daha sonra öğrenciler yazdıklarını ya da çizdiklerini arkadaşlarıyla paylaşırlar. Paylaşım olduktan sonra, öğrenciler kendilerine dağıtılan küçük kartlara konu ile ilgili öğrendiklerini yazarlar ve kese kâğıdının içine koyarlar. Gruplar halinde kese kâğıtlarının içinde yazılanları tartışırlar. Görev grubu tekniğinde ise öğrenciler konu ile ilgili olarak kendilerine verilen görevi grupça yerine getirirler. 21 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, araştırmacı öncelikle öğrencilerin dikkatlerini çekmek için öğrencilerden, önceden tahtaya astığı görselleri incelemelerini istemiştir. Öğrencilere görsellerle ilgili sorular sormuştur. Daha sonra araştırmacı

öğrencilere “*Şimdi sizlere elimde gördüğünüz kese kâğıtlarını dağıtacağım. Bu kese kâğıtlarına bildiğiniz bir trafik işaretini ya da levhasını çizmenizi istiyorum. Daha sonra çizdiklerinizi yanınızda ve arkanızdaki arkadaşınızla paylaşacaksınız.*” (02.23, 21 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde açıklamada bulunmuştur. Öğrenciler çizimlerini tamamlayıp arkadaşları ile çizdiklerini paylaştıktan sonra araştırmacı öğrencilere, trafik kuralları ile ilgili film izletmiştir. Öğrenciler filmi izledikten sonra araştırmacı, öğrencilerden kendilerine dağıtılan küçük kartlara filmde öğrendiklerini yazmalarını istemiştir. Öğrenciler kartlarını yazdıktan sonra kartlar kese kâğıtlarının içine konulmuştur. Öğrenciler dörderli grup olarak kese kâğıtlarının içinde yazılanları okuyarak birbirleri ile paylaşmışlardır. Paylaşımdan sonra, araştırmacı öğrencilere “*Trafik kuralları ve levhaları olmasaydı neler olurdu?, Neden trafik kurallarına uymalıyız? Grupça tartışın ve tartışma sonucunu bizlere söyleyin.*” (18.02, 21 Kasım 2014, video kaydı) diyerek öğrencilerin kendi aralarında tartışmasını sağlamıştır. Tartışmanın ardından araştırmacı gruplardan trafik kuralları ile ilgili afiş yapmalarını istemiştir. Dolayısıyla gruplar görev grubu olarak kendilerine verilen görevi yapmışlardır. Bu süreçte öğrenciler bilgi kese kâğıdı ve görev grubu teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte, öğrencilerin Şekil 21’de yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir.

Şekil 21. Öğrencilerin Bilgi Kese Kâğıdı ve Görev Grubu Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

21 Kasım 2014 tarihinde Hayat Bilgisi dersinde, “Bilgi Kese Kâğıdı” ve “Görev Grubu” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama ve liderlik* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı dersin başında, öğrencilerin dikkatini çekmek için önceden tahtaya astığı görsellerle ilgili sorular sormuştur. Araştırmacı ile öğrenciler arasındaki diyalog aşağıdaki gibidir:

Araştırmacı :Tahtadaki görselleri nerelerde görüyorsunuz?

Irmak :Sokaklarda.

Kemal :Yollarda. Yollarda tabelalar var. Orada görüyorum.

Araştırmacı :Başka? Göktuğ?

Görkem :Kaza yapmamak için yollarda var.

Ceylan :Trafikte.

Araştırmacı :Ne işe yarıyor bu trafik levhaları?

Mehtap :Kaza yapmamak için.

Yağaz :Can kaybı olmaması için.

Sacit : Arabaların yayalara çarpmasını önlemek için var. (01.01, 21 Kasım, 2014, video kaydı)

Öğrencilerin konuşmalarından anlaşılacağı üzere, öğrenciler tahtada asılan görsellerle ilgili yorum yapmışlardır, görselleri nerede gördükleri ve ne işe yaradıkları ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler kese kâğıtlarına bildikleri trafik işareti ya da trafik levhası çizmişlerdir. Öğrencilerin görsellerden yola çıkarak yorum yapma ve bildikleri trafik levhası ya da işareti çizme davranışlarının öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı algılama becerisine yönelik olduğu söylenebilir.

Fotoğraf 11. Öğrencilerin Kese Kâğıtlarına Çizdikleri Trafik İşaretleri

Araştırmacı, öğrencileri gruplara ayırarak gruplara, “*Trafik kuralları ve levhaları olmasaydı neler olurdu?, Neden trafik kurallarına uymalıyız? Grupça tartışın ve tartışma sonucunu bizlere söyleyin.*” (18.02, 21 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde yönerge vererek grupların konu ile ilgili düşüncelerini almıştır. Gruplar tartışırken kendi aralarındaki konuşmalar şöyledir:

Barış :Bence trafik kuralları ve levhaları olmasa bir sürü kazalar olur can ve mal kaybı olur. Düzen olur.

Ege :Trafik kuralları olmazsa araçlar birbirine girer.

Begüm :Mesela dedem trafik kurallarını uymamış adama arabayı sürtülmüş kavga etmişler. Sen neden katılmıyorsun bize? Senin de konuşman gerek, Hüseyin grup konuşacak.

Hüseyin :Hastaneler daha çok olurdu. Çok fazla yaralı olurdu.

Ege :Trafik önemli bir şey Eskişehir’de bir sürü araba var.

Begüm :Bence şey diyelim arabalar çarpışır diyelim.

Ezgi :Begüm sen mi söyleyeceksin?

Ege :Can ve mal kaybı olurdu. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

Büşra :Bence kazalar çok olurdu. Sence İrem?

İclal :Bence de.

Safiye :Bence deme. Kendi düşünceni söyle.

İclal :Herkes söylesin düşüncesini.

Büşra :Herkes birbirine çarpardı. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, birinci grup)

Öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarında, grup çalışmalarında kendi düşüncelerini söyledikleri görülmektedir. Bu durum öz-yönetim becerilerinden, duygu yönetimi becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin, grup çalışmasına katılmayan arkadaşlarını gruba dahil etmek için uyardıkları görülmektedir. Grup arkadaşlarını uyararak gruba dahil etme davranışı öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik bir davranış olarak değerlendirilebilir. Öğrenciler kendi gruplarında tartıştıktan sonra sınıfla konu ile ilgili düşüncelerini paylaşmışlardır:

Büşra :Karmaşa olurdu.

Kemal :Kazalar olurdu.

Özgür :Trafik kurallarına uymalıyız. Çünkü insanlar ölebilir uymazsak.

Deniz :Biz geçen sene tatile giderken trafik kazası geçirdik. Ama bir şey olmadı. Bize çarpan araba trafik ışıklarına dikkat etmemiști.

Barış :Trafik kurallarına uymalıyız. Çünkü arabalarla insanlarla birbirine karıştırdı. Karmaşık olurdu.

Begüm :Can ve mal kaybı olurdu. (18.04, 21 Kasım 2014, video kaydı)

Öğrenciler, trafik kurallarına uyulmadığı zaman sonuçlarının neler olabileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunmuşlardır. Öğrencilerin trafik kuralları ile ilgili çıkarımlarda bulunması, öğrencilerin trafik kurallarının farkında olduklarının göstergesidir.

Dolayısıyla öğrencilerin trafik kurallarının farkında olmasının, öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, öğrencilerin trafik kuralları gibi toplumsal kurallarının bilincinde olması etik davranma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin grup çalışması süresince, bazı sorunlar yaşadıkları araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir ve araştırmacı bu gözlemini araştırmacı günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

“Bugün Eda, Ebru, Ekim ve Sacit bir grup oldular. Ancak grupta sorunlar çıktı. Ebru baskın bir karakter olduğu için gruba dediğini yaptırmak için ısrarcı davrandı. Dolayısıyla diğer grup arkadaşları bu durumdan rahatsız oldular. Umarım bir dahaki grup çalışmalarında sorun olmaz.” (21 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü)

Araştırmacının, araştırmacı günlüğünde sözünü ettiği durumu, öğrencilerden Ekim “*Ebru yüzünden bugün moralim bozuldu. Ona çok kızdım ve sinirlendim.*” ve Eda “*Çok üzüldüm, sinirlendim Ebru yüzünden*” (21 Kasım 2014, yapılandırılmış öğrenci günlüğü) biçiminde ifade ederek yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yansıtmıştır. Öğrencilerin arkadaşlarının davranışlarının duygularına olan etkisini ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden duyu yönetimi ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Yağaz “*Grup çalışmalarında düşüncemi söyledim. Mutlu oldum.*”, Tayfun “*Grup çalışmalarında arkadaşlarım bu sefer düşüncelerimi dinlediler. Ben de mutlu oldum.*”, Kemal “*Artık düşüncelerimi daha rahat söyledim bu da beni mutlu etti.*” biçiminde görüşlerini ifade ederek grup çalışmalarında düşüncelerini söylemekten mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin grup çalışmalarında düşüncelerini söylediklerinden dolayı mutlu olmaları öz- yönetim becerilerinden *duyu*

yönetimi ile ilgilidir. Öğrencilerin duygularının farkında oldukları ve duygularını ifade ettikleri söylenebilir.

Fotoğraf 12. Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde Grup Çalışması Yapmaları

Trafik kuralları ile ilgili olarak grupların afiş hazırlamaları, etkin öğrenme tekniklerinden *görev grubu tekniğinin* bir yansımasıydı. Afiş hazırlama sürecinde grupların kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

- Begüm :Bence bunu farklı bir renge boyayalım çünkü kağıt zaten kırmızı.
 Ege: :Ama çabuk geçti süremiz.
 Hüseyin :50 km’yi geçmeyin sonunu düşünün.
 Begüm :Bence siz ikiniz şuraya slogan yazmaya başlayın.
 Hüseyin :Ne yazabiliriz?
 Ezgi :Ben söyledim.
 Ege :Ben yaptım görevimi.
 Barış :Ne yazalım Egemen,
 Ege :Ben buldum Uykusuz olma, tahtalı köyü boylama
 Ezgi :Ne?
 Ege :Uykusuz olma, tahtalı köyü boylama
 Begüm :Bir tane yazalım bence. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)
- Irmak :Biz de şöyle yaparız. Kalp yapalım mesela. İyi kalp oldu mu? Şimdi içini boya sen.
 Aydın :Ben mi?
 Simge :Evet.
 Nadide :Çok güzel olacak. Arda sen nasıl istersin?
 Aydın :Ben istemem.
 Nadide :Ama senin de fikir sunman gerek biz grubuz çünkü.

- Simge :Trafik levhaları çiz sen oraya tamam mı? Bizim sınıfımızın en iyi ressamı bizim grupta.
Çok iyi ya.
- Nadide :Çok şanslıyız. En güzel çalışma bizimkisi olacak.
- Aydın :Başka ne çizeyim?
- Simge :Dikkat işareti çizelim?
- Emir :Dikkat nasıldı?
- Simge :Böyle üçgen vardı ortasında da dikkat işareti vardı.
- Nadide :Bizimkisi çok güzel olacak.
- Irmak :Hep kalp çizmeyelim.
- Aydın :Ben de oraya bir şeyler çizebilir miyim? Mesela araba çizsem.
- Irmak :Aaa araba ağaca çarpsın. Altına da yazarız. Trafik kurallarına uymazsak sonunda böyle kaza yaparız diye. Arda hemen araba çiz.
- Nadide :Kırmızı Işıқта geçme ölümü seçme
- Yeliz :Kırmızı ışıkta geçme ölümü seçme ya da cezayı yeme. Yazıyı ben yazabilir miyim?
- Simge :Ben ne yapcam? Yazıyı ben yazayım. Ben sadece bunları yaptım.
- Irmak :İşte sen onları yaptın ben bari küçücük yazıvereyim.
- Simge :Ben söyledim yazabilir miyim?
- Nadide :Kavga edecekseniz hiç yapmayın siz.
- Simge :Sen de yapma Nadide
- Nadide :Kavga etmeyin.
- Irmak :Şöyle yapalım o zaman sen trafik kurallarını uymazsak yaz sen de böyle kaza yaparız yaz. Bölüşelim yani.
- Aydın :Güzel oldu mu?
- Nadide :Oldu. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, ikinci grup)

Grup çalışmaları süresince öğrencilerin birbirleriyle konuşmalarından, öğrencilerin grup içinde işbölümü yaptıkları, grup içinde çıkan çatışmaları çözdükleri belirlenmiştir. Örneğin Nadide'nin, grup içinde birbiri ile tartışan iki arkadaşını uyardığı, çatışmayı çözmeye çalıştığı görülmektedir. Yine Begüm "*Aramızda iş bölümü yaptık. Birimiz boyadık, birimiz çizdik.*" biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüğünde iş bölümü yaptıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin iş bölümü yapmaları, çıkan çatışmaları çözmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma* becerisine yönelik davranışlar olduğu söylenebilir. Yine grupların kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

- Ayla :Bizimkisi çok güzel olacak.
- Ceyla :Evet çünkü resimlerimiz çok güzel oluyor.

- Ediz :Şuraya karşıdan gelene yol ver işareti yapalım
 Mehtap :Ben çizeyim.
 Ayşe :Hadi arkadaşlar güzelce yapalım en güzeli bizimkisi olsun.
 Yağaz :Bence de yapalım. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, dokuzuncu grup)
- Özgür :Arkadaşlar teşekkür ederim.
 Kemal :Bu çalışmayı da bitirdik birlikte.
 Barış :Güzel oldu demi Yağız.
 Tarık :Evet güzel oldu birlikte yaptık. (21 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, üçüncü grup)

Öğrencilerin konuşmalarından, öğrencilerin birbirlerine olumlu görüşlerde bulunarak motive ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin birbirlerini motive etmeleri, öz-yönetim becerilerinden *liderlik becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin motive olmuş bir biçimde grup çalışmalarındaki etkinliklere katılmasının, grup dinamiği açısından önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerden Nadide “*Herkesin görüşünü almaya çalıştık.*”, Sezgin “*Grupta herkes düşüncesini söyledi.*”, Murat “*Hep birlikte sırayla, düşüncemizi söyledik.*” biçiminde görüş bildirerek grup çalışmalarında tüm grup arkadaşlarının görüşlerini almaya çalıştıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Grup çalışmalarında, grup arkadaşlarının düşüncelerini söylemesi, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Emir “*Herkes düşüncesini söyledikten sonra oylama yaptık.*”, Görkem “*Ortak karara varmak için oy kullandık*”, Özgür “*Herkes fikrini söyledi. Sonra oylama yaptık. Kazanını seçtik.*” biçiminde görüş bildirerek grup çalışmalarında ortak karara varmak için oylama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin, demokrasi kültürünü gerçekleştirmeye yönelik bu davranışının öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerisine yönelik olduğu söylenebilir.

Grup çalışmasında öğrenciler kendilerine verilen görevi yerine getirmişlerdir. Bu durumu araştırmacı, günlüğüne “*Gruplar kendilerine verilen trafik kuralları ile ilgili afiş hazırlama görevini yerine getirdiler. Güzel şeyler ortaya çıktı. Afişler bitince onları koridorun duvarına astık.*” biçiminde belirtmiştir.

Fotoğraf 13. Öğrencilerin Trafik Kuralları ile İlgili Yaptıkları Afişler

Öğrencilerden Irmak “*Görevimi en güzel şekilde yapmaya dikkat ettim.*”, Aydın “*Özenli yapmaya dikkat ettim.*”, Simge “*Grubumda bana verilen görevi en iyi şekilde yapma çalıştım.*”, Yeliz “*Dikkatli ve özenli yapmaya çalıştım.*” biçiminde görüş bildirerek kendilerine verilen görevi özenli ve dikkatli yapmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendilerine verilen görevi özenli ve dikkatli yapmaya çalışmaları, öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Yine öğrencilerden Deniz “*Çok eğlendiğimi düşünüyorum.*”, Irmak “*Güzeldi, eğlendim.*”, Ege “*Ben öyle bir beğendim ki çok eğlendim.*”, Ezgi “*Arkadaşlarımla birlikte grup çalışmasında eğlendim.*” biçiminde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin derste eğlendiklerini belirtmesi öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

21 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkinliklerde, öğrenciler *eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı algılama ve liderlik becerilerine* yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

26 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

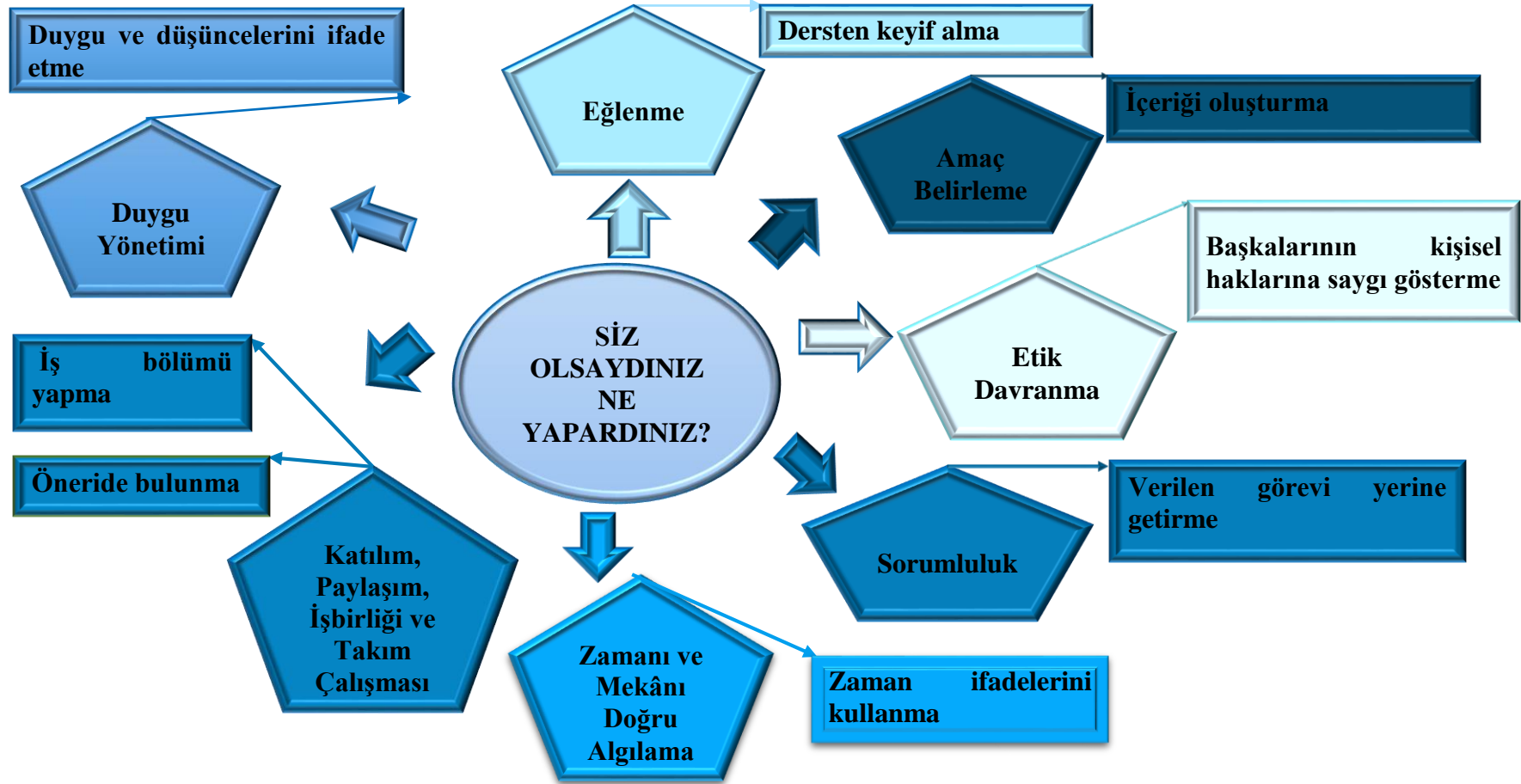
Şekil 22. 26 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

26 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Okula geliş ve gidişlerinde başkalarının kabul edilemez önerileriyle karşılaştığında etkili reddetme davranışı sergiler.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” tekniğini kullanmıştır. Siz olsaydınız ne yapardınız tekniğinde öğrenciler, kendilerine verilen problem durumları ile ilgili olarak problemle karşılaştıklarında nasıl çözdüklerini ya da neler yapabileceklerini ortaya koyarlar.

26 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, araştırmacı öncelikle öğrencilerin dikkatlerini çekmek için başından geçen gerçek bir olayı öğrencilere anlatmıştır. Araştırmacı, konu ile ilgili başından geçen bir olayı öğrencilerle paylaştığını araştırmacı günlüğünde “Bugün öğrencilere okul yolunda kabul edilemez önerilere ilişkin başından geçen bir olayı anlattım. Bu olay başıma üniversiteye giderken gelmişti. Öğrencilerin dikkatini çekmek için güzel bir örnek oldu.” (26 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde belirtmiştir. Daha sonra araştırmacı öğrencilere buna benzer okula geliş gidişlerinde karşılaştıkları bir olay olup olmadığını, varsa sınıfta paylaşımlarını istemiştir. Öğrenciler paylaşımda bulunduktan sonra araştırmacı öğrencilere şu açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Başka söylemek isteyen var mı? Okul yolunda karşılaştığı bir olayı anlatmak isteyen var mı? Yok mu? Peki. Sizlere elimde gördüğünüz kartları dağıtacağım. Çocuklar beni dinler misiniz? Bu kartlarda okula gidiş-gelişlerinde karşılaşılabileceğiniz önerilere ilişkin problem durumları var. Sizden istediğim bu problem durumuyla karşılaştığınızda siz ne yapardınız? Bunu yazmanızı istiyorum. (10.04, 26 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacı, öğrencilere açıklamayı yaptıktan sonra öğrencilere problem kartlarını dağıtmıştır. Ancak araştırmacı, öğrencilerin, bireysel olarak yapmaları gereken görevi, yanındaki arkadaşları ile yaptıklarını gözlemlediği için bireysel çalışmadan vazgeçip öğrencilerin ikili olarak çalışmalarına olanak vermiştir. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne *“İlk sıraya problem kartlarını dağıttığımda, problem kartını alan öğrenci hemen yanındaki arkadaşına sorduğunu duydum. Önce öğrencinin yanına gidip bu görevi bireysel yapacaksınız diyecektim, sonra vazgeçtim. Eğer yanındaki arkadaşıyla çalışmak istediye yanındaki arkadaşı ile çalışabilirdi. Etkin öğrenmenin esnekliğini kullanarak öğrencilere yanındaki arkadaşları ile çalışabileceğini söyledim. Sonuçta etkin öğrenme de yapılandırıcı yaklaşımının şemsiyesi altında. Yani öğrenciler daha özgür olabilirlerdi.”* (26 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yazmıştır. Dolayısıyla öğrenciler siz olsaydınız ne yapardınız etkinliğini ikili olarak yapmışlardır. Araştırmacı, öğrencilere etkinliği yapmaları için on dakika süre vermiştir. Öğrenciler, etkinliği yaptıktan sonra kendilerine dağıtılan etkinlik yaprağı üzerinde çalışmışlardır. Siz olsaydınız ne yapardınız tekniği kullanılarak yapılan etkinlikte, öğrencilerin Şekil 23’te yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir.

Şekil 23. Öğrencilerin Siz Olsaydınız Ne Yaptınız? Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

26 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinde, siz olsaydınız ne yapardınız tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama ve amaç belirleme* becerilerine yönelik davranışlarda buldukları gözlenmiştir.

Araştırmacı dersin başında, öğrencilerin dikkatini çekmek için başına gelen bir olayı anlatmıştır ve öğrencilere okula geliş-gidişlerde karşılaştıkları olaylar olup olmadığını sormuş varsa anlatmalarını istemiştir. Öğrencilerden Emir “*Geçen yıl servis yolda polise yakalandı ve ceza yedi.*”, (02.58) Fatih “*Geçen gün servis beni unuttu.*” dedi (03.14), Kemal “*Geçen ay ben çantamı okulda unutmuştum. Yolda aklıma geldi. Geri döndüm çantamı almak için. Çantamı aldım. Annem çok meraklanmış beni aramaya çıkmıştı.*” biçiminde yanıt vermişlerdir. Öğrencilerin cümlelerinde geçen ay, geçen yıl, geçen gün gibi zaman ifadelerini kullandıkları görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin uygun zaman ifadeleri kullanmaları öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler okula gidiş gelişlerinde başlarından geçen olayı sınıfta paylaştıktan sonra araştırmacı, öğrencilere problem durumları yazan kartlar dağıtmış ve öğrencilerden yanındaki arkadaşı ile birlikte problem durumunda “Siz olsaydınız ne yapardınız?” çalışmasını yapmalarını istemiştir ve bunun için öğrencilere süre vermiştir. Öğrencilerin çalışmayı yaparken kendi aralarındaki konuşmalar şöyledir:

Nihal :Önce problem durumu okuyayım. Okulda gelirken arkadaşınızla birlikte yolda bulduğumuz cüzdanı arkadaşınızla ne yapardınız? Birincisi cüzdanı kayıp eşya bürosuna verir okul yoluna çıkardım.İkincisi cüzdanın sahibini arardım.

Murat :Biraz düşünelim.

Nihal :Ben de düşünüyüm. Ben yazayım mı?

Murat :Ben söyleyeyim sen yaz.

Nihal :Olur. (26 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on altıncı grup)

Aydın :Okundu mu İrmak? İçinden oku.

İrmak :Okudum.

Aydın :Ne yazarım biz olsaydık ne yapardık?

İrmak :Şöyle yazalım arkadaşımız bizi

Aydın :Sen söyle ben yazayım.

Irmak :Tamam. arkadaşımız bizi internet cafeye.....(26 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on ikinci grup)

Öğrencilerin grup içi konuşmalarında incelendiğinde, ikili çalışan öğrencilerin kendi aralarında iş bölümü yaptıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kendi aralarında iş bölümü yapmaları, öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisinin bir yansıması olabilir. İkili çalışmada öğrencilerin, birbirlerine öneride buldukları grup içi konuşmalarından anlaşılmaktadır:

Nadide :Acaba ne yapsak?

Eda :Ne yazsak acaba. Okul dönüşü elimizde hem çantalarımız var hem de beslenmelerimiz var. O zaman hayır diyelim. Sadece hayır mı yazalım

Nadide :Yok daha yazarız. Hayır. Hayrın sonunda kısa bir olumsuz bir cümle olmalı. Biz yardım severiz ama elimizde çok çantalarımız falan var deriz. Öyle yazalım.

Eda :Kim okuyacak? Nil nereye okuyacaksın?

Nadide :Burayı. (26 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, altıncı grup)

Ebru :İkimiz birlikte yazmaya karar verdik.

Ekim :Biz olsaydık ne yapardık?

Ebru :Sen kendince yaz, ben kendimce yazayım.

Ekim :Olmaz birlikte yazmamız lazım. İkili çalışacağız. Öğretmen öyle dedi.

Ebru :Ne yazacağız?

Ekim :Düşüneceğiz, Ekin.

Ebru :Ne yazalım. Şöyle yazalım.

Ekim :Servis şoförünü uyarırdık.

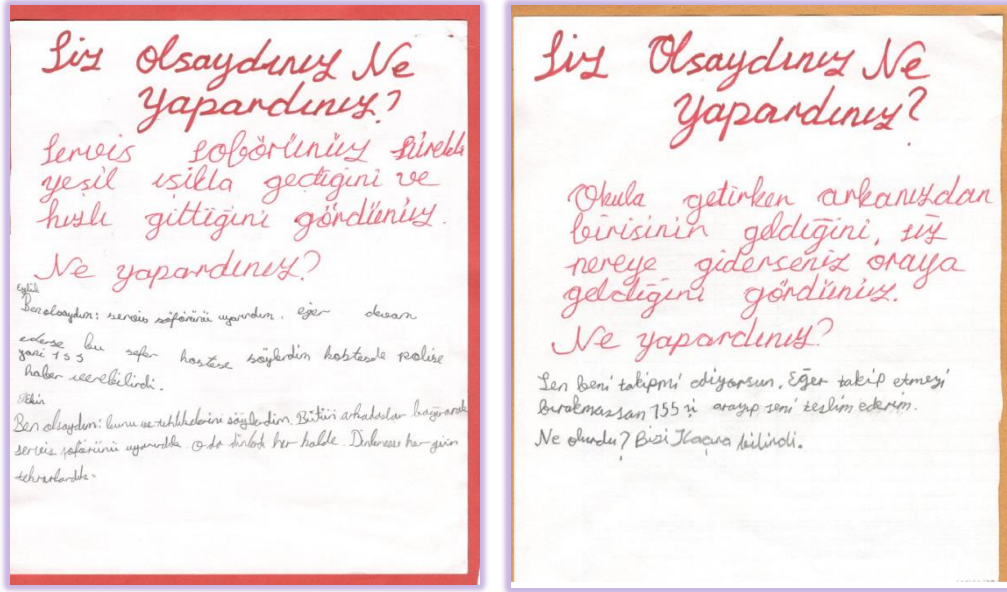
Ebru :Ya da serviste hep birlikte bağırarak şoförü uyarırdık.

Ekim :Arkadaşlarıma söyledim. Hep birlikte şoförü uyarırdık. Yazalım.

Ebru :Tamam. (26 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

Öğrencilerin birbirine öneride buldukları ikili çalışmalarında kendi aralarındaki konuşmalardan anlaşılmaktadır. Ayrıca bu durumu araştırmacı, araştırma günlüğüne şöyle yansıtmıştır: “*Öğrenciler problem durumlarını diğer arkadaşlarıyla paylaşarak onlardan da öneri aldılar. Örneğin Ebru, Nihal ‘Sizin probleminiz ne?’ diye sordu. Nihal okudu ve sordu ‘Ebru buna ne yazalım sence?’ diye sordu. Ebru da ‘Öğretmenime verirdim, yazardım.’ Hüseyin de Aydın’a sormuştur. Öğrencilerin birbirlerine sormaları, öneride bulunmaları kendi aralarındaki iletişiminin*

göstergesinin olduğunu düşünüyorum. Bu da güzel bir şey. Grup çalışmalarının işlevsel olması için bu gerekli bence.” (26 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü). Öğrencilerin birbirlerine öneri sunmaları, öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisiyle ilişkili olabilir.

Fotoğraf 14. Öğrencilerin Siz Olsaydınız Ne Yapardınız? Tekniğinde Kullanılan Etkinlik Kartları

Öğrenciler, problem durumlarını nasıl çözebileceklerine kendileri karar vermişlerdir. Yeliz ile Büşra “Okula giderken arkadaşınız bu yoldan değil de başka bir yoldan gitmeniz için ısrar etti. Siz olsaydınız ne yapardınız?” durumuna “Hayır bildiğimiz yoldan gidelim deriz.” (17.54, 26 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde yanıt verirken, aynı problem durumuna Fatih ile Görkem “Olmaz, babam beni okula götürecektir. Sen de bizimle gel, deriz.” (17.58, 26 Kasım 2014, video kaydı) biçiminde yanıt vermişlerdir. Barış ile Zeliha “Okul çıkışınızda arkadaşınız ‘Dışarıda bir yerde yemek yiyelim.’ dedi. Ne yapardınız?” problem durumuna “Hayır deriz evde yemek yeriz.” (18.01, 26 Kasım 2014, video kaydı), Ediz ile Ceylan aynı problem durumuna “Sen bize gel bizim evde yemek yiyelim, deriz.” biçiminde yanıt vermişlerdir. (18.07, 26 Kasım 2014, video kaydı). Öğrencilerin benzer problem durumlarına farklı yanıtların verildiği görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin, benzer problem durumlarına farklı çözümler getirmesi, problem çözümünde farklı amaçlar belirledikleri ve içeriği farklı

düzenledikleri söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı, öz-yönetim becerilerinden *amaç belirlemeye* yönelik olabilir.

Öğrencilerden Ebru “*Arkadaşımınla başta anlaşamadık ama ona sihir yapınca (lütfen deyince) ortak karara vardık.*”, Eda “*Arkadaşıma daha sakin davrandım. Böylece ortak karara vardık.*”, Yağaz “*Kavga etmeden tartışarak ortak karara vardık.*”, Ekim “*Etkinlikte tartışmamız gerekiyordu birbirimizi üzmeden ortak karara vardık.*”, İpek “*Arkadaşlarıma kibar davrandım.*” biçiminde öğrenci günlüklerine arkadaşlarına nasıl ortak karara vardıklarını yazmışlardır. Öğrencilerin yapılandırılmış günlüklerinden anlaşılacağı üzere, öğrencilerin ikili çalışmalarında duygu ve düşüncelerini arkadaşlarına daha sakin ifade ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bu davranışı öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerden Ediz “*Derste arkadaşlarımla söylediklerimi dinledim.*”, Ayla “*Arkadaşımınla çalışırken arkadaşımı dinledim.*” biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüklerine görüşlerini belirterek arkadaşlarını dinlediklerini vurgulamışlardır. Öğrencilerin arkadaşlarını dinlemesi, arkadaşlarının haklarına saygı gösterdiklerinin göstergesi olabilir. Bu davranış öz-yönetim becerilerinden etik davranma ile ilişkilendirilebilir.

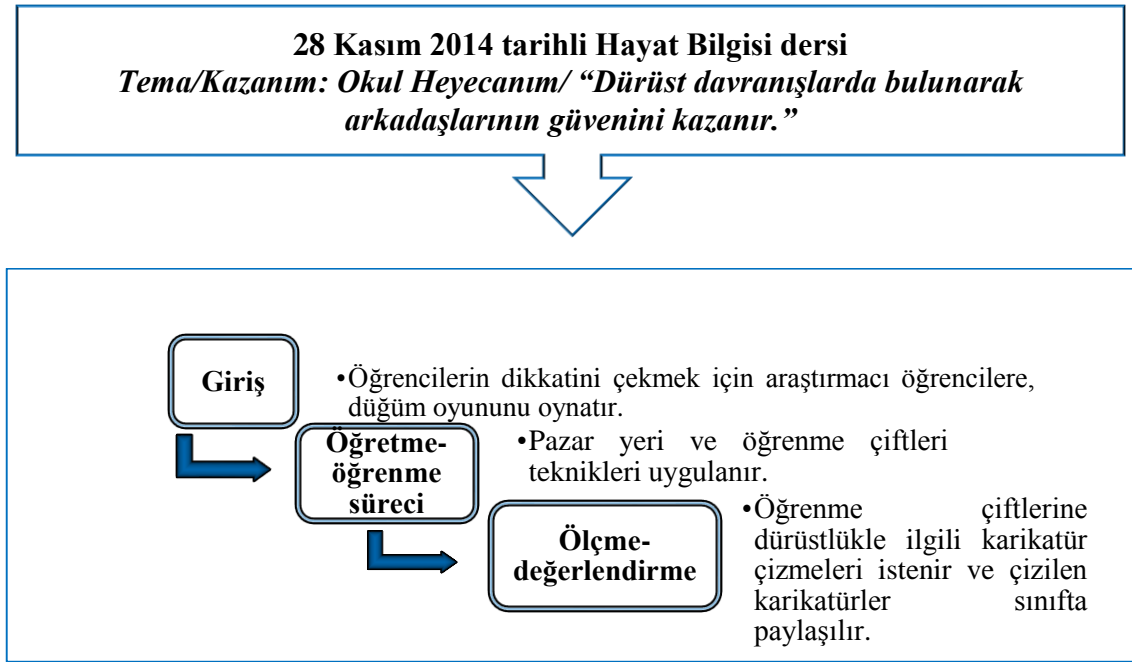
Ders süresince öğrenciler kendilerine verilen görevleri yerine getirmişlerdir. Bu durum araştırmacı günlüğüne şöyle yansımıştır: “*Bugün derste öğrenciler kendilerine verilen görevi yerine getirdiler. Problem durumlarına çözüm önerileri yazdılar. Etkinlik yaprağını doldurdular. Hem bireysel hem de ikili çalıştılar. Önceki haftalarda öğrencilerden bir kaçını etkinliğe katılmak istemiyorlardı. Ama şimdi tüm etkilere katılıyorlar.*” (26 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü). Öğrencilerin kendilerine verilen görevi yapmaları, öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisine* yönelik olabilir. Yine öğrencilerden Deniz “*Sorunlarımızı paylaştık. Çok eğlenceliydi.*”, Yeliz “*Süperdi yani çok eğlenceliydi.*”, Büşra “*Derste çok eğlendim.*”, Barış “*Güzel geçti. Eğlendim.*” biçiminde görüş bildirerek derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin derste eğlenmesi öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

26 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinde, siz olsaydınız ne yapardınız tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım paylaşım, işbirliği ve*

takım çalışması, zamanı ve mekânı algılama ve amaç belirleme becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Pazar Yeri” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

28 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

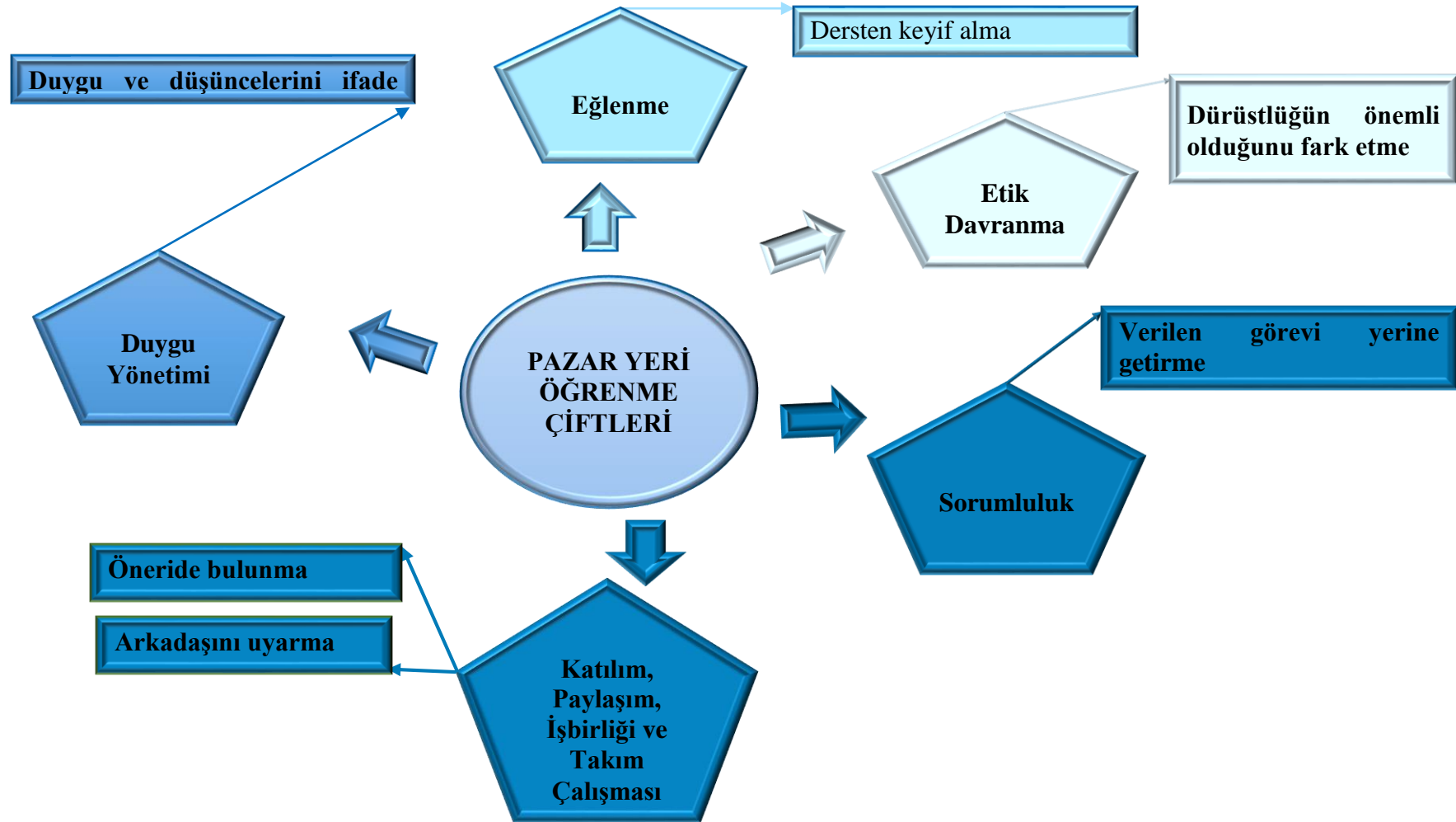
Şekil 24. 28 Kasım 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

28 Kasım 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Dürüst davranışlarda bulunarak arkadaşlarının güvenini kazanır.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Pazar Yeri” ve “Öğrenme Çiftleri” tekniklerini kullanmıştır. Pazar yeri tekniğinde öğrenciler konu ya da bir kavramla ilgili akıllarına gelen bir kelimeyi ya da kavramı küçük kartlara yazarak diğer arkadaşlarının göreceği bir biçimde üstlerine asarlar ya da ilişirirler ve sınıf içinde dolaşırlar. Böylece hem öğrencinin konu ya da kavramla ilgili aklına gelen kelimeyi ya da kavramı diğer öğrenciler de görmüş olur hem de öğrenci diğer arkadaşlarının yazdıkları kelime ya da kavramı görür. Öğrenciler sınıf içinde dolaştıktan sonra, yazılan kelime ya da kavramla ilgili olarak düşüncelerini paylaşırlar. Öğrenme çiftleri ise kendilerine verilen görevi ikili eş olarak yerine getirirler.

28 Kasım 2014 Hayat Bilgisi dersinde “Pazar Yeri” ve “Öğrenme Çiftleri” teknikleri kullanılarak işlenen derste araştırmacı öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere düğüm oyununu oynatmıştır. Düğüm oyunu sınıf ortamı olduğu için altışarlı gruplar halinde oynanmıştır. Düğüm oyununda öğrenciler grup olarak tahtaya çıkmıştır. İçlerinden birisi ebe olmuştur ve dışarıya çıkmıştır. Diğer kalanlar ise ele ele tutuşarak düğüm oluşturmuşlardır. (*Öğrencilerin güvenliği için araştırmacı “El ele tutuşup düğüm yaparken lütfen birbirinizin canını yakmayın, ellerinizi çok fazla sıkmayın. [03.02, 28 Kasım 2014, video kaydı] biçiminde açıklamalarda bulunmuştur.*) Ebenin görevi ise arkadaşlarına “Sağa dön, yan dön.” biçiminde yönergeler vererek düğümü çözmektir. Öğrenciler, oyun oynadıktan sonra araştırmacı öğrencilere şu açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar, çocuklar susar mısınız? Şimdi sizlere yapışkanlı küçük kartları dağıtacağım. Sizden istediğim bu kartlara dürüstlük kavramı ile ilgili akıllarınıza gelen bir kelimeyi yazmanızı istiyorum. Sonra yapışkanlı küçük kartları üzerinize yapıştırıp sınıf içinde dolaşın ve arkadaşlarınızın yazdıklarına da bakın. Anlaşıldı mı? (14.47, 28 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacı, açıklamasını yaptıktan sonra, öğrencilere yapışkan kartları dağıtmıştır. Öğrencilere yazmaları için süre vermiştir. Öğrenciler yazdıktan sonra yapışkan kartları üzerine yapıştırıp sınıf içinde dolaşmışlardır. Daha sonra öğrenciler, dürüstlük kavramına yönelik yazılanlara ilişkin düşüncelerini paylaşmışlardır. Paylaşımlardan sonra araştırmacı öğrencileri ikişerli eş oluşturup öğrencilerden, dürüstlikle ilgili dağıttığı etkinlik yaprağını doldurmalarını istemiştir. Öğrenciler etkinlik yaprağını doldurduktan sonra aynı ikişerli eşler başka deyişle öğrenme çiftleri dürüstlikle ilgili karikatürler çizmişlerdir. Bu süreçte öğrencilerin Şekil 25’te yer alan öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

Şekil 25. Öğrencilerin Pazar Yeri ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

28 Kasım 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinde, pazar yeri ve öğrenme çiftleri teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerine yönelik davranışlarda buldukları belirlenmiştir. Aslında araştırmacı bu derste yalnızca pazar yeri tekniğini kullanarak gerçekleştirmeyi planlamıştır. Ancak araştırmacının 26 Kasım 2014 tarihli derste gözlemlediği ve araştırma günlüğüne yansıttığı “26 Kasım 2014 tarihli derste öğrencileri bireysel etkinlikler yaptırmayı planlamıştım. Ancak derste öğrencilerin grup üyesi olmamasına rağmen birbirlerine öneride bulduklarını gözlemledim. Dolayısıyla bugünkü derste de hem bireysel hem de ikili çalışmalara yer verdim.” (28 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü) görüşü doğrultusunda, araştırmacı derste ikili çalışmalara da yer vermiştir.

Fotoğraf 15. Öğrencilerin Pazar Yeri Tekniğini Uygulaması

Öğrenciler pazar yeri tekniğini uyguladıktan sonra, sınıf içinde dürüstlük kavramı ile ilgili yazılanlar konuşulmuştur. Öğrenciler dürüstlük kavramı ile ilgili düşüncelerini belirtmiştir. Araştırmacı ile öğrenciler arasında geçen diyalog aşağıdaki gibidir:

- Araştırmacı :Arkadaşlarınızın dürüstlikle ilgili yazdıklarını gördünüz. Dürüstlikle ilgili ilginizi çeken kelimeler var mı? Hangi kelimeler dikkatinizi çekti?
- Eda :Emir futbol yazmış.
- Araştırmacı :Emir neden futbol yazdın?
- Emir :Futbolda bazen yardımlaşma oluyor onun için yazdım.
- Araştırmacı :Başka?
- İpek :Ceylan mutluluk yazmış.

- Araştırmacı :Ceylan, neden mutluluk yazdın?
 Ceylan :İnsan böyle yalan söylemediği zaman mutlu olur. Öğretmenim Ebru arkadaşlık yazmış.
 Araştırmacı :Ebru, neden arkadaşlık yazdın?
 Ebru :İyi arkadaşlar dürüst olur birbirine.
 Araştırmacı :Deniz?
 Deniz) :Kemal samimiyet yazmış.
 Kemal :Aklıma ilk o geldi samimiyet.
 Büşra :İpek mutluluk yazmıştı.
 İpek :Çünkü insan dürüst olunca mutlu olur. (24.17, 28 Kasım 2014, video kaydı)

Araştırmacı ile öğrenciler arasında geçen konuşmalardan anlaşılacağı üzere, öğrenciler dürüstlikle ilgili olumlu sözcükler yazmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin dürüst olmanın olumlu bir özellik olduğunun farkında oldukları söylenebilir. Öğrenciler dürüstlikle ilgili düşüncelerini söyledikten sonra, ikişerli çalışarak kendilerine dağıtılan etkinlik yaprağını doldurmuşlardır. İkişerli grup çalışmalarında öğrencilerin kendi aralarında geçen konuşmalar şöyledir:

- Nihal :Dürüst olma yaşamınızda önemli midir? Neden? Açıklayabilir misiniz?
 Murat :Evet önemli. Dürüstlük olmasaydı, kavga olurdu, kargaşa çıkar, insanlar birbirleriyle kuşkuya düşer.
 Nihal :Öğretmenimiz biz bitirdik. Sen buraya dürüstlikle ilgili yap ben de yalanla ilgili yapayım.
 Nihal :Ben çizirim. Bence çöp adamlar çizelim. Aslında ben komik adamlar çizebiliyorum da kolayıma kaçtı.
 Murat :Önce sen yap sonra ben yapayım. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on yedinci grup)
- Eda :Dürüst insanın özellikleri yalan söylemez,
 Sacit :Samimiyetli,
 Eda :Bekle biraz.
 Sacit :Bence bu kadar yeterli. Ne varsa saydık der. Sıra sende. Çok güzel yapıyoruz.
 Eda : Arkadaşının güvenini nasıl kazanırsın? Sen yaz.
 Sacit : Arkadaşlık kurarak ama öyle.
 Eda :Ve yazayım mı?
 Sacit :Tamam
 Eda :Dürüst davranarak.
 Sacit : Diğer soruya geçelim.
 Eda :Bir gruba üye olduğunuzda liderinizin ve grup arkadaşlarınızın güvenini nasıl kazanırdınız?. Biraz da düzgün yazsana Sacit Ne yazıyorsun?
 Sacit :İşimi düzgün yaparım. Yalan söylemem.

Eda :Arkadaşlarıma dürüst davranırım yaz. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on dördüncü grup)

Fatih :Dürüstlük yaşamınızda neden önemlidir?

Aydın :Dürüstlük olmasa kimse bize inanmazdı.

Fatih :Kargaşa olurdu. Herkes birbirine yalan söylerdi.

Aydın :Evet, öyle yazalım. Ben yazayım mı?

Fatih :Tamam. Ben kötü yazıyorum. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, dördüncü grup)

Yeliz :Dürüst olmak yaşamında önemli midir? Açıklayın.

Tarık :Evet.

Yeliz : Dürüst olmazsa insanlar seni sevmez.

Tarık :Sana güvenemez.

Yeliz :Tam onları diyecektim senin aklına geldi. Evet yazalım. Dürüst olmak yaşamda önemlidir çünkü

Tarık : Nokta mı koyayım virgül mü?

Yeliz :Nokta koy. Çünkü dürüst olmazsan yaşamında sevilmezsin, insanlar sana güvenmez.

Tarık :Zil çaldı. Gelince devam ederiz. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on dokuzuncu grup)

Öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmalarına göre, öğrenciler dürüstlüğün yaşamda neden önemli olduğunu vurgulamışlardır. Öğrencilerin dürüstlikle düşüncelerini mutluluk, samimiyet, arkadaşlık gibi olumlu kelimelerle ifade etmeleri ve ikili çalışmalarda dürüstlük olmasa neler olabileceğini yazmaları, öz-yönetim becerilerinden *etik davranma becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin dürüstlüğün yaşamlarında önemli bir kavram olduğunu fark ettikleri düşünülebilir.

Dürüstlük		Dürüstlük	
Dürüst Bir insanın özellikleri nelerdir?	Yandırıncı, yalan söyleme, in tutun, samimiyet dır.	Dürüst Bir insanın özellikleri nelerdir?	Mutlu, saygılı, hoşgörülü, yardımsever kirisidir.
Arkadaşınızın güvenini nasıl kazandı?	Ona dürüst davranarak.	Arkadaşınızın güvenini nasıl kazandı?	Ona yarı dı davranarak, eşit davranarak.
Bir gruba üye olduğunuzda lideriniz ve grup arkadaşlarınızın güvenini nasıl kazandı?	Ona yalıt yaparak, yalan söyleyerek.	Bir gruba üye olduğunuzda liderinizin ve grup arkadaşlarınızın güvenini nasıl kazandı?	Başarılı olarak onlara ne yapabileceğimi söyledim.
Dürüst olmak yaşamda önemli midir? Neden önemlidir? Açıklayabilir misin?	Dürüst olmak yaşamda önemlidir. Çünkü dürüstlük diye ki şey olmazsa onun yerine batıluluk olur.	Dürüst olmak yaşamda önemli midir? Neden önemlidir? Açıklayabilir misin?	Evet önemlidir. Arkadaşlıklar için önemlidir.
Eğer dürüst olmazsak yaşamımızda neler olurdu?	Dürüstlük olmazsa kızıktat olurdu.	Eğer dürüst olmazsak yaşamımızda neler olurdu?	Arkadaşımız olmazdı, üzgün olurdu.

Fotoğraf 16. Öğrencilerin Dürüstlikle İlgili Doldurdıkları Etkinlik Yaprağı

Öğrenciler, ikişerli olarak etkinlik yaprağını doldurduktan sonra, araştırmacı öğrencilerden bu kez de yine ikişerli çalışarak dürüstlikle ilgili karikatür çizmelerini istemiştir. Öğrencilerin karikatür çizmeleri için araştırmacı öğrencilere süre vermiştir. Öğrencilerin karikatür çizerken kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

- Begüm :Çizeyim mi öyle?
- Hüseyin :Nasıl?
- Begüm :Ağzı kocaman olmuş.
- Hüseyin :Komik olmayacak mı? Ağzı düzgün olsun. Sokak çizelim demi? Mesela kedimin yemi bitsin. Bana borç kedi yemi verir misin?
- Begüm :Bu da yalan söyleme senin kedin yok desin.
- Hüseyin :Benim kedi. Sokakta geçiyor olay.
- Begüm :Çok saçma oldu. Kedi yemim bitti senden alabilir miyim? Diyeyim mi? Eee sen ne diyeceksin.
- Hüseyin :Tabii ki alabilirsin diyeceğim.
- Begüm :Ama dürüstlikle ilgili bir şey bu. Bunun neresi dürüstlük?
- Hüseyin :Sen benden istiyorsun, bende sana veriyorum.
- Begüm :Tamam. Hadi. Tabii ki alabilirsin. Öğretmenim bu kedimin yemi bitti senden alabilir miyim? Bu da tabii ki alabilirsin diyor. Yerler bomboş oldu.
- Hüseyin :Şöyle çizelim.
- Begüm :Şuraya da güneşi çizelim.

- Hüseyin :Kedi çizelim.
 Begüm :Şöyle yapalım bugün hava parçalı bulutlu
 Hüseyin :Haa
 Begüm :Bu ne ev mi o?
 Hüseyin :Evet. Şuraya da araba çizelim. Sen çiz.
 Begüm :Ee işte dürüstlük
 Begüm :Paylaşım işte. Bunun konusu paylaşım. Paylaşım diyeceğiz tabii ki.
 Hüseyin :Diğer evi de çizelim.
 Begüm :Gerek yok.
 Hüseyin :Sokaktayız.
 Begüm :Çabuk ol. Aa dur aklıma bir fikir geldi. Hasan (Ö36), o benim aklıma da gelmişti biliyor musun? Beni dinlemediğin için.
 Hüseyin :Birlikte yaptık. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

- Ceylan :Dürüstlikle nasıl bir karikatür çizelim?
 Ediz :Resim yapcaz işte.
 Ceylan :Sadece resim çizmecez. Konuşturmamız lazım.
 Ediz :Nasıl olacak.
 Ceylan :Şöyle iki arkadaş olsun.
 Ediz :Birisi diğerine yalan söylesin.
 Ceylan :Öteki de anlasın.
 Ediz :O zaman iki erkek çizelim.
 Ceylan :Bir kız bir erkek çizelim.
 Ediz :Tamam. Sen çizer misin?
 Ceylan :Kızı ben çizeyim, erkeği sen çiz.
 Ediz :Çöp adam gibi yapalım.
 Ceylan :Olur. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on sekizinci grup)

Konuşmalardan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin karikatürü nasıl yapacaklarına ilişkin birbirlerine önerilerde buldukları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin, çalışmaya katılmayan arkadaşını da uyardıkları kendi aralarında geçen konuşmadan anlaşılmaktadır:

- Deniz :Ne çizelim?
 Barış : Önce düşünelim.
 Deniz : Ne buldun?
 Barış :Bir şey bulamadım.
 Deniz :Dürüstlikle bulacağız. Biraz düşünür müsün?

Barış :Sen de düşün.

Deniz :Başka şeylerle ilgileniyorsun. İlgilenme. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on birinci grup)

Yağaz :Ben yazdım. Şimdi boyayalım.

Tayfun :Tamam.

Yağaz :Bana yardım eder misin? Sen de şurayı boya.

Tayfun :Tamam.

Yağaz :Öğretmen birlikte yapmı diyor. (28 Kasım 2014, grup içi ses kaydı, on dördüncü grup)

Öğrencilerin grup çalışmalarında, gruba ve çalışmaya katılmayan arkadaşlarını uyardıkları, çalışmaya dahil etmeye çalıştıkları görülmektedir. Öğrencilerin bu durumu araştırmacının günlüğüne şöyle yansıtmıştır: “Artık öğrenciler birbirleriyle çalışmaya alıştılar. Öyle ki gruba katılmayan arkadaşlarını uyardıklarını gördüm. Eskisi kadar birbirlerini şikayet de etmiyorlar en azından bana.” (28 Kasım 2014, araştırmacı günlüğü). Öğrencilerin ikili çalışmasında birbirlerine öneride bulunmaları, birbirlerini uyarmaları, öz-yönetim becerilerinden *katılım*, *paylaşım*, *işbirliği* ve *takım çalışması becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin grup bilincine alışmaya başladıkları söylenebilir. Öğrencilerin, yaptıkları karikatürler aşağıda Fotoğraf 17’de gösterilmiştir.

Fotoğraf 17. Öğrencilerin Yapmış Oldukları Dürüstlikle İlgili Karikatürler

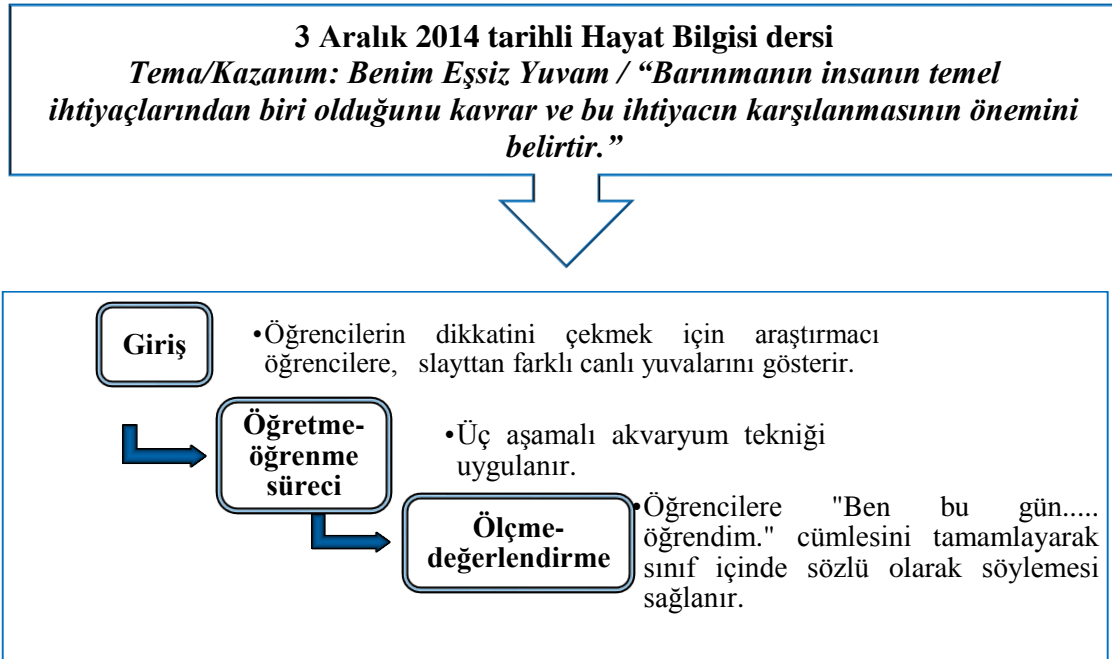
Görüldüğü gibi öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirerek derse katıldıkları söylenebilir. Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile

ilgili olabilir. Ayrıca öğrencilerden Ayşe “Arkadaşımın da dürüstlük konusunda benimle aynı şeyleri düşündükleri için mutlu oldum.”, Irmak “Bilmiyorum ama kendimi mutlu hissettim derste.”, Eda “Bugün ikili çalışmada hiç kızmadım, sinirlenmedim.” biçiminde görüş bildirerek duygularını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde ifade etmişlerdir. Öğrencilerin duygularını ifade etmeleri, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Ekim “Çok eğlenceliydi.”, Zeliha “Çok eğlenceliydi. Özellikle karikatür.”, Emir “Derste çok eğlendim.”, Fatih “Arkadaşımla derste çok eğlendik.” biçiminde dersle ilgili görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazarak derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin derste eğlenmeleri, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkili olabilir.

28 Kasım 2014 tarihli, “pazar yeri” ve “öğrenme çiftleri” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen derste öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden, *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, duygu yönetimi, eğlenme, sorumluluk ve etik davranma becerilerini* işe koştukları belirlenmiştir. Özellikle dersin kazanımı dürüstlük kavramı ile ilgili olduğu için etik davranma becerisi ön planda olmuştur.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Üç Aşamalı Akvaryum” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

3 Aralık 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 26. 3 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

3 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Barınmanın insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu kavrar ve bu ihtiyacın karşılanmasının önemini belirtir.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Üç Aşamalı Akvaryum Kararı” tekniğini kullanmıştır. Üç aşamalı akvaryum tekniğinde, öğrenciler iç ve dış olmak üzere iki çember oluşturur. İç çemberdeki öğrenciler birinci grup, dış çemberdeki öğrencilerin bir kısmı ikinci grup, diğer öğrenciler ise üçüncü grup olurlar. İçteki grup öğretmenin konu ile ilgili sorduğu soruları kendi aralarında tartışır. Bunun için öğrencilere süre verir. Süre bitiminde iç çemberdeki grup dış çembere geçer. Dış çemberdeki ikinci grup iç çembere geçer. Öğretmen iç çemberdeki gruba “Az önceki tartışma ile ilgili görüşlerini söylemek isteyen var mı?” diye sorar. Görüşlerini söylemek isteyen öğrenci görüşlerini paylaşır. Daha sonra öğretmen ikinci gruba konu ile ilgili az önceki sorudan farklı bir soru sorar ve ikinci gruba, soruyu tartışmaları için süre verir. Süre bitince iç çemberdeki ikinci grup dış çembere, dış çemberdeki üçüncü grup iç çembere geçer. İç çemberdeki üçüncü grup için de konu ile ilgili soru dışında diğer süreç benzer biçimde işlemektedir.

Üç aşamalı akvaryum kararı tekniği kullanılarak işlenen 3 Aralık 2014 Hayat Bilgisi dersinde, araştırmacı öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için slayttan çeşitli canlı yuvalarını göstermiş ve öğrencilere “Ne görüyorsunuz?, Burada hangi canlı yaşıyor olabilir?” gibi sorular sormuştur. Öğrencilerin yanıtlarından sonra üç aşamalı akvaryum tekniğini uygulamak için öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

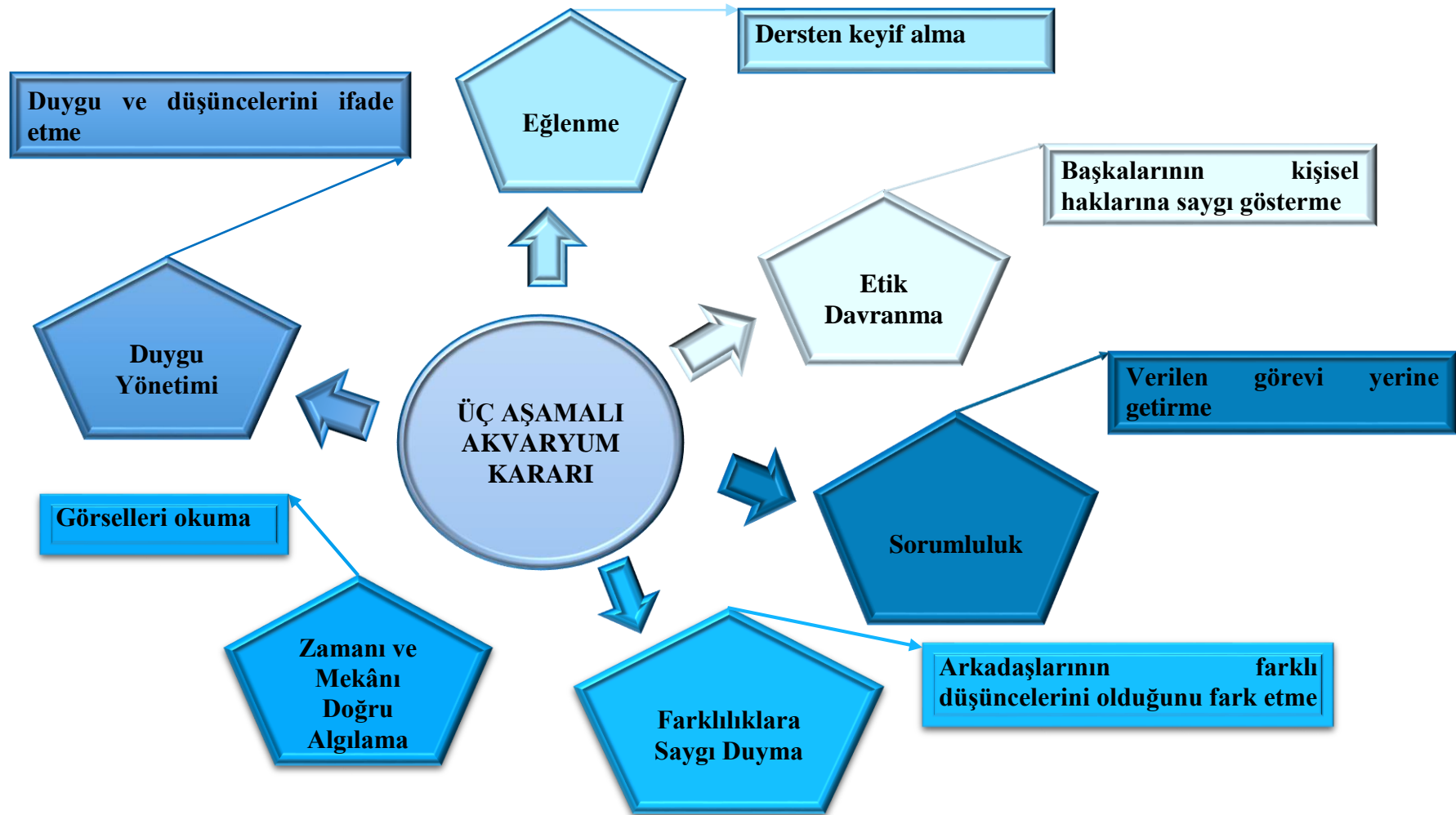
Araştırmacı: Bugün farklı bir etkinlik yapacağız. Şimdi ayağa kalkmanızı rica ediyorum. Ortadaki sıradaki öğrenciler sıralardan çıkıp kenarda bekleyin. Çocuklar lütfen sadece bir dakikanızı alacağım. Sonra zaten siz konuşacaksınız. Şimdi el ele tutuşup ortadaki sıranın etrafında çember oluşturun. Tamam, şimdi ikinci ve üçüncü sıradaki öğrenciler el ele tutuşup iç çemberin etrafında çember oluşturun. Duvar kenarındaki sıradan kalkan öğrenciler ikinci grup, cam kenarından kalkan öğrenciler üçüncü grup. (Araştırmacı öğrencilere yardımcı olur. İç ve dış çember oluşturmak araştırmacıyı birazcık uğraştırır) (12.03, 3 Aralık 2014, video kaydı)... Şimdi çocuklar siz televizyona çıkmışsınız tartışma programına, iç çemberdeki öğrenciler benim sorduğum soruları tartışacak. Dış çemberdeki öğrenciler izleyici olacak. İç çemberdeki öğrenciler soruyu tartıştıktan sonra dış çemberdeki ikinci ve üçüncü gruplar yer değiştirecek. Şimdi başlayalım. (14.25, 3 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı derste diğer derslerden farklı bir etkinlik yaptığını ve dersle ilgili kaygılandığını günlüğüne şöyle yansıtmıştır: “Öğrencilere bugün farklı bir teknik yaptırmayı planladım. Uygulayabileceklerinden emin değildim. Sınıf ortamı da fiziksel olarak uygun değildi. Ama buna çözüm olarak öğrencileri ayağa kaldırarak sıraların etrafında öğrencilerin iç ve dış çember olmalarını sağlayarak tartışma grupları oluşturdum. Azıcık zor oldu ama iç ve dış çember oluşturdum. Öğrencilerin kendi aralarında tartışmasını sağladım. Öğrenciler kendilerince tartıştılar.” (3 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü). Araştırmacı, araştırmacı günlüğüne yansıttığı gibi üç aşamalı akvaryum tekniğini uygulayarak öğrencilerin tartışmasını sağlamıştır.

Fotoğraf 18. Öğrencilerin Üç Aşamalı Akvaryum Tekniğindeki Düzeni

Daha sonra araştırmacı, öğrencilerden bu gün öğrendiklerini “Ben bu gün.....öğrendim.” biçiminde sözlü olarak ifade etmelerini istemiştir. Öğrenciler, bu süreçte Şekil 27’ de görülen öz-yönetim becerilerini işe koşturmuşur:

Şekil 27. Öğrencilerin Üç Aşamalı Akvaryum Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Araştırmacı, öğrencilere bilgisayardan çeşitli canlı yuvalarını gösterip öğrencilerin bu yuvada hangi canlının yaşayabileceğini sormuştur. Araştırmacı ile öğrenciler arasındaki diyalog aşağıdaki gibidir:

Araştırmacı	:Bu ne?
Öğrenciler (Hep bir ağızdan)	:Yumurta olabilir.
Araştırmacı	:Bu ne yumurtası olabilir?
Öğrenciler (Hep bir ağızdan)	:Kuş yumurtası.
Araştırmacı	:Nereden anladınız kuş yumurtası olduğunu?
Yağaz	:Ağaçta olduğu için.
Begüm	:Balık yumurtası da olabilir bunlar. Ama olmaz. Çünkü o zaman suda olmaları gerekirdi.
Araştırmacı	:Bu ne olabilir?
Barış	:Kovan
Araştırmacı	:Kovanda hangi canlılar yaşar?
Öğrenciler (Hep bir ağızdan)	:Arı
Araştırmacı	:Bu ne olabilir?
Murat	:Karıncanın yuvası olabilir.
Ebru	:Köstebek yuvası olamaz mı?
Ediz	:Bence karınca yuvası. (07.32, 3 Aralık 2014, video kaydı)

Fotoğraf 19. Öğrencilere Gösterilen Canlı Yuvaları

Öğrencilerin araştırmacı ile konuşmalarından anlaşılacağı üzere, kendilerine gösterilen görsellerle ilgili yorum yaptıkları görülmüştür. Öğrencilerin görsellere yorum yapmaları, öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, görsellerle ilgili yorumlarını yaptıktan sonra üç aşamalı akvaryum tekniğini kullanarak canlıların yuvaları ve barınma ile ilgili düşüncelerini ifade etmişlerdir. Uygulama süresince öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

İç çember:

Araştırmacı :Canlılar neden barınmaya ihtiyaç duyarlar?

Begüm :Soğuktan korunmak için.

Ediz :Kötülüklerden korunmak için.

Deniz :Hangi kötülüklerden?

Ediz :Diğer hayvanlardan.

Deniz :Hüseyin, lütfen susar mısınız? Eren'i (Ö24) duyamıyorum.

Hüseyin :Tamam, özür dilerim.

Dış Çember:

Özgür : Ediz, sustum. Konuş sen.

Nadide : Arkadaşlar, susalım birbirimizi dinleyelim. (20.34, 3 Aralık 2014, video kaydı)

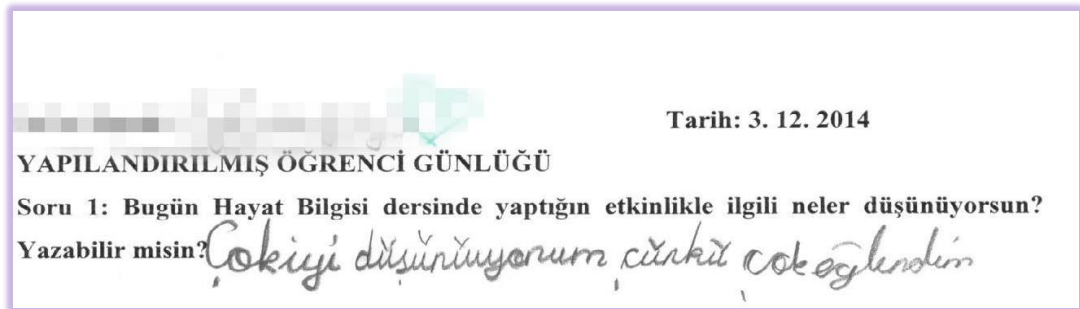
Öğrencilerin tartışma süresince, düşüncesini söyleyen arkadaşını dinlemek için diğer arkadaşlarını uyarması, konuşan arkadaşının konuşma hakkına ya da başka bir ifadeyle kişisel hakkına saygı gösterdiği söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı, öz-yönetim becerilerinden etik davranma ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Emir *“Bugün arkadaşım ile tartıştım ama onlara kızmadım.”*, İrmak *“Arkadaşlarımın düşüncelerine saygı duydum.”*, Nihal *“Arkadaşlarımın farklı düşüncelerinin olduğunu gördüm.”*, Ebru *“Arkadaşlarımın düşünceleri farklı olunca hiç kızmadım.”*, İclal *“Arkadaşlarımın farklı düşüncelerini kabul ettim.”* biçiminde görüş bildirerek tartışma süresince öğrencilerin arkadaşlarının farklı düşüncelerinin olduğunu fark ettiklerini ve farklı düşüncelere saygı duyduklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Bu durum, öz-yönetim becerilerinden *farklılıklara saygı duyma becerisine* yönelik yansıma olabilir. Yine öğrencilerden Ediz *“Arkadaşım ile tartışırken heyecanlandım.”* Zeliha *“Kendi düşüncemi söylediğim için kendimi mutlu hissettim.”*, Ebru *“Bu gün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşım ile düşüncelerimi paylaşınca mutlu oldum.”*, Görkem *“Derste arkadaşım a biraz sinirlendim.”* biçiminde duygularını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmiştir. Ayrıca araştırmacı uygulama sırasında karşılaştığı bir sorunu araştırmacı günlüğüne yansıtmıştır: *“Elele tutuşmak istemeyen öğrencileri uygulamadan çıkardım. ‘Eğer arkadaşının elini tutmak istemiyorsan etkinliğe katılmayabilirsin. Ele ele tutuşmak kötü bir şey değil.’ dedim. Arkadaşının elini tutmak istemeyen öğrenci etkinlikten çıktı. Umarım diğer öğrenci üzülmemiştir.”* (3 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü). Araştırmacının, araştırma günlüğünden bahsettiği durumu öğrenci, yapılandırılmış

öğrenci günlüğünde de bahsetmiştir: Tayfun “*Arkadaşım elimi tutmak istemeyince üzüldüm.*” Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmaları öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, sınıf içinde araştırmacının yönergelerini dinleyerek kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalışmıştır. Öğrenciler, bu derste yapılan etkinlikte farklı bir fiziksel düzenle arkadaşlarıyla konuyu tartışmışlardır. Ders süresince ayakta kalmışlardır. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne “*Derste öğrenciler iç ve dış çember oluşturmak için ayakta kalmak zorunda kaldılar. Bazı öğrenciler, yanıma gelerek ‘Öğretmenim, yorumdum.’ dediler. Bunu çözmek için sıraları yakınlaştırarak, dış çemberdeki öğrencilerin sıralara oturmasını sağladım. Böylece dış çembere geçen öğrencilerden oturmak isteyenler oturabilmiştir. En azından öğrencilerin çok yorulmamasını sağlamaya çalıştım. Yorulsalar bile öğrenciler tartışmaya devam ettiler.*” (3 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtarak öğrencilerin etkinliğe katıldıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin, etkinliğe katılmaları ile kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı, öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Nihal “*Bence çok güzel etkinliklerdi çok iyi anlatılıp çok iyi sunum hazırlanmış. Ben çok eğlendim.*”, Ceylan “*Çok iyi düşünüyorum çünkü çok eğlendim.*”, Simge “*Çok güzel, çok eğlendim.*”, Ebru “*Bu gün hayat bilgisi dersinde yaptığım etkinlikle ilgili çok güzel ve eğlenceli zaman geçirdiğimi düşünüyorum.*”, Büşra “*Derste bilmediğim canlıların yuvalarını öğrendim. Öğrenirken eğlendiğimi düşünüyorum.*” biçiminde dersle ilgili görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerin görüşlerinden yola çıkarak öğrencilerin derste eğlenceli zaman geçirdikleri söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilerin derste eğlenceli zaman geçirmeleri, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 20. Ceylan'ın Öğrenci Günlüğü

3 Aralık 2014 tarihli, üç aşamalı akvaryum tekniği kullanılarak gerçekleştirilen derste öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden, *farklılıklara saygı duyma, duygu yönetimi, eğlenme, zamanı ve mekânı algılama, sorumluluk ve etik davranma becerilerini* işe koştukları belirlenmiştir. Üç aşamalı akvaryum tekniği kullanılarak gerçekleştirilen derste öğrenciler diğer derslerden farklı olarak işe koştukları beceriler arasındaki beceri, *farklılıklara saygı duyma* becerisidir. Öğrencilerin konu ile ilgili hem kendi düşüncelerini belirtmesi hem de arkadaşlarının farklı düşüncelerine saygı duymaları, dersin tartışma ortamı yaratılarak işlenmesinden kaynaklanmış olabileceği gibi, daha önceki derslerde etkin öğrenme tekniklerinin kullanılması ve öğrencilerin sürece uyum sağlamalarından kaynaklanabilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Poster Hazırlama” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

5 Aralık 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 28. 5 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

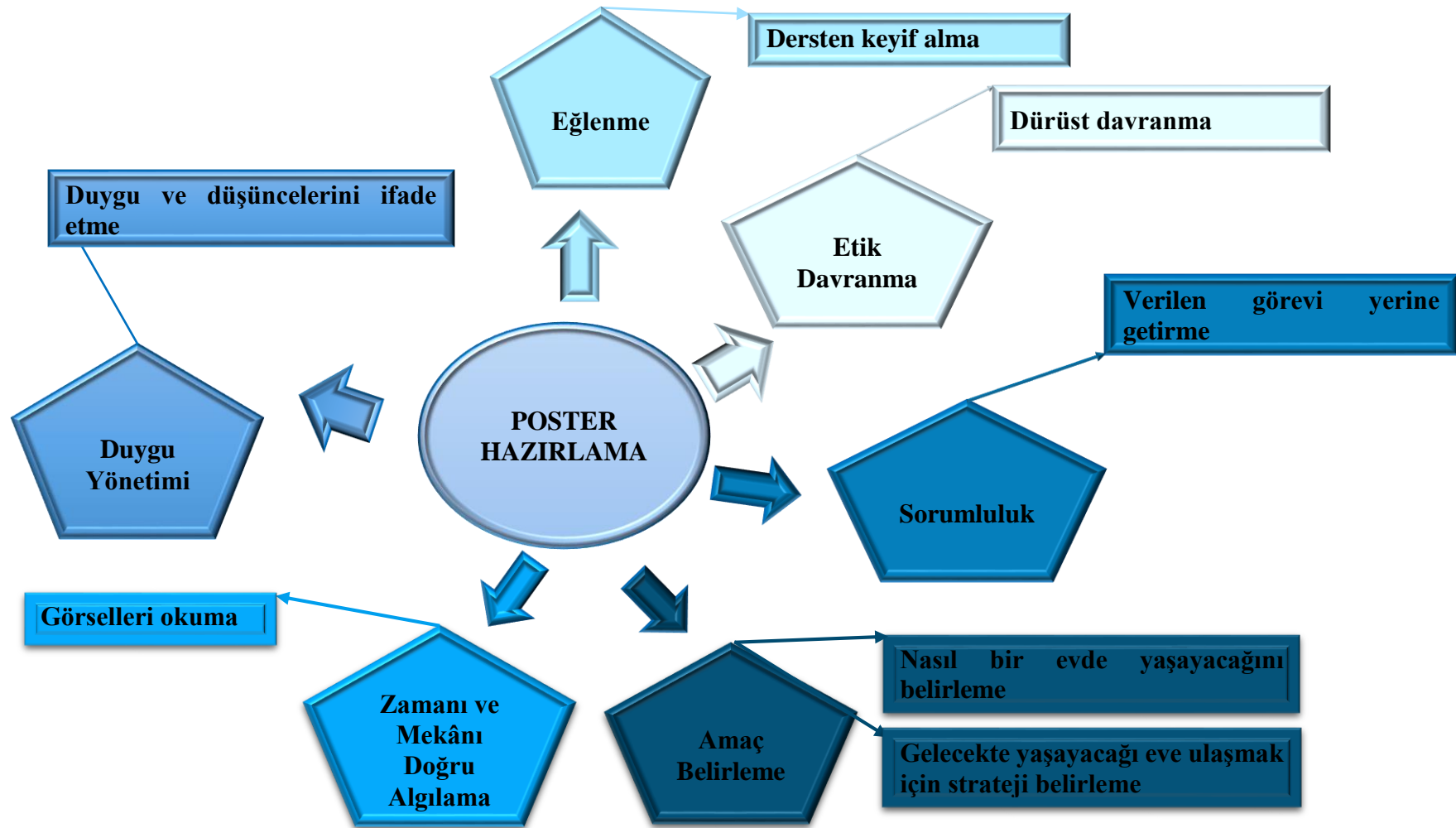
5 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Hayalindeki evi planlar ve sanat yoluyla ifade eder.” kazanımına ilişkin olarak

araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Poster Hazırlama*” tekniğini kullanmıştır. Poster hazırlama tekniğinde, öğrenciler konu ile ilgili poster hazırlarlar.

5 Aralık 2014 Hayat Bilgisi dersinde, araştırmacı öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere slayttan çeşitli ev resimlerini göstermiştir ve öğrencilere “Bu resimlerde neler görüyorsunuz? Bu resimdeki evleri beğendiniz mi? Böyle bir evde yaşamak ister misiniz?” gibi sorular sormuştur. Öğrencilerin yanıtlarından sonra poster hazırlama tekniğini uygulamak için öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar beş dakika beni dinler misiniz? Size ne yapacağınızı anlatayım. Bugün bireysel çalışacaksınız. Siz şimdi tasarımcısınız. Ev tasarlıyorsunuz ve bir yarışma düzenleniyor. Yarışmanın adı “En güzel ev tasarımı kimin?” Yarışmada amaç, yaşamak istediğiniz evi tasarlamak. Yarışmaya katılıp yaşamak istediğiniz evle ilgili posterlerinizi hazırlıyorsunuz. Daha sonra posterleriniz bitince, herkes posterlerini bitirince posterleri duvara asacağız ve en çok kimin ev tasarımı oy alırsa o ev yarışmayı kazanacak. İsimlerinizi posterinizin arkasına yazın. (12.58, 5 Aralık 2014 video kaydı)

Araştırmacı, öğrencilere gerekli malzemeyi verdikten sonra, evlerini tasarlamaları için süre vermiştir. Süre bitiminde, öğrenciler ev tasarımı ile ilgili poster hazırlama işlemini bitirdikten sonra posterler duvara asılmıştır ve oylamaya geçilmiştir. Her öğrenci ev posterini için bir kere oy kullanmış ve araştırmacı oyları saymıştır. En çok oy alan ev tasarımı yarışmayı kazanmıştır. Bu süreçte öğrencilerin işe koştukları öz-yönetim becerileri Şekil 29’da verilmiştir:

Şekil 29. Öğrencilerin Poster Hazırlama Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

5 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Hayalindeki evi planlar ve sanat yoluyla ifade eder.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Poster hazırlama” tekniğini kullanmıştır. Araştırmacı poster hazırlama tekniğini sınıfın fiziksel durumunu göz önüne alarak çeşitleme yapmış ve bu durumu araştırmacı günlüğüne *“Bugünkü derste, kazanıma paralel olarak öğrencilerin görsel olarak bir şeyler yapmalarını istedim. Silberman’in (2005) ‘101 Etkin Öğrenme Teknikleri’ (101 Ways to make training active) adlı kitabında ‘Poster Session’ olarak geçen poster hazırlama tekniğini kullanmaya karar verdim. Bu teknikte öğrenciler poster hazırlıyor ve bu posterler bir sergi alanında sergilenerek öğrencilerin posterle ilgili konuşulması sağlanıyor. Ben de öğrencilere yaşamak istedikleri evle ilgili poster yaptırabileceğimi düşündüm. Ancak sergi alanı olmadığı ve sınıf küçük olduğu için yapılan posterleri tahtaya asabilirdim. Sonra en güzel ev seçilebilirdi. Nitekim de öyle yaptım. Poster Session olarak geçen poster hazırlama tekniğini sınıfıma uygun hale getirdim. Başka deyişle çeşitleme yaptım.”* (5 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Poster hazırlama tekniği kullanılarak gerçekleştirilen 5 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, duygu yönetimi, zamanı ve mekânı doğru algılama, amaç belirleme, sorumluluk ve etik davranma* becerilerini işe koştukları belirlenmiştir. Derste, öğrenciler yaşamak istedikleri evle ilgili poster hazırlamadan önce araştırmacının kendilerine gösterdiği ev fotoğrafları ile ilgili düşüncelerini belirtmişlerdir:

Araştırmacı :Bu ev hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sacit :Be ev bence lüks ve güzel bir ev.

Araştırmacı :Nereden anladın lüks olduğunu?

Sacit :Dışından güzel görünüyor.

Araştırmacı :Peki bu evle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Nadide :Bu ev piknik sepetine benziyor.

Araştırmacı :Peki, böyle bir evde yaşamak ister miydiniz?

Ebru :Ben istemezdim. Tavanı alçak gibi.

Araştırmacı :Peki, bu ev nasıl sizce?

Begüm :Bence tahtadan yapılmış, ama kapısı çok net değil. Yan çevrilmiş kutuya benziyor.

Barış :Ben böyle bir evde yaşamak istemezdim. Çünkü düz değil.

Araştırmacı :Peki bu ev?

Tüm öğrenciler : Wooww! Çok güzel, Aaa...(02.05, 5 Aralık 2014, video kaydı.)

Fotoğraf 21. Öğrencilerin Üzerinde Konuştukları Ev Tasarımları

Öğrencilerin konuşmalarından anlaşılacağı üzere öğrenciler kendilerine gösterilen ev resimleri ile ilgili düşüncelerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendilerine gösterilen görselleri yorumlamaları, görsellerle ilgili düşüncelerini ifade etmeleri, öz-yönetim becerilerinden *zamani ve mekânı doğru algılama becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Öğrenciler yaşamak istedikleri evle ilgili posterleri tamamlayınca, posterler tahtaya ve duvara asılarak en güzel evi seçmek için oylamaya geçilmiştir. Araştırmacı, oylama sürecinde öğrencilerin dürüst davranıp davranmayacağına ilişkin kaygılarını “*Oylama yaparken öğrenciler yanlış davranır diye düşünmüştüm. Arkadaşlarına oy verirler diye. Ama öğrenciler güzel düşündükleri eve oy verdiklerini gözlemledim. Örneğin Ekim ile Ebru iyi arkadaşlardır. Teneffüste hep beraber olurlar ama Ebru'nun Ekim'in hazırladığı evle ilgili postere oy vermediğini gördüm. Üstelik oylama açıldı. Süreyi düşününce posterleri oylamak çok zaman almasın diye oylama herkesin gözü önünde yapıldı. Ben posteri gösterip oy vermek için parmak kaldırmalarını söyledim. Böylece herkes her ev için oy kullanma hakkına sahip oldu.*” (5 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde araştırmacı günlüğüne aktarmıştır. Ayrıca öğrencilerden Begüm “*Evi oylama yaparken güzelliğine baktım. Gıcık olduğuma bile oy verdim.*”, İrmak “*Ev özenilmiş mi diye dikkat ettim. Arkadaşım diye oy vermedim herkese.*”, Ayşe “*Oy kullanırken o evde yaşanmayacağını düşünerek ve güzelliğine bakarak oy verdim.*”, Görkem “*İsme değil güzel eve oy verdim.*” biçiminde görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine belirtmişlerdir. Öğrencilerin yazdıklarından yola çıkarak, öğrencilerin oylama sırasında dürüst davrandıkları düşünülebilir. Öğrencilerin dürüst davranmaları öz-yönetim becerilerinden *etik davranma* ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 22. Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Evlerin Posterleri

Bu uygulamada öğrenciler, nasıl bir evde yaşamak istediklerini poster yoluyla belirtmişlerdir. Öğrencilerden Ceylan *“Ben havuzu olan, tek katlı bir evde yaşamak isterdim.”*, Simge *“Benim evimin bahçesi olmalı. Bahçede elma ağacı, vişne ağacı olsun isterim. Odaları büyük olsun isterim.”*, Aydın *“Evim sağlam olsun isterim. Fırtınada çatısı uçmaz sağlam sobası var.”*, Nihal *“Çok odası olsun isterim. Bir de odaları büyük olmalı.”*, Ebru *“Ben teknolojik bir evim olsun istiyorum. Ben gelince kapı otomatik açılsın. Teknoloji gelişiyor.”* biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde görüşlerini ifade ederek yaşamak istedikleri evlerle ilgili özellikleri belirtmişlerdir. Yine, öğrencilerden İrmak *“Çok çalışmalıyım, başarılı olmalıyım.”*, Yağaz *“Okumam ve para kazanmam gerekiyor.”*, Görkem *“İstedğim evde yaşamak için çok çalışmalıyım.”*, Sezgin *“Hayal ettiğim evde yaşamak için üniversite okumam lazım.”*, Zeliha *“Mesleğim olmalı.”* biçiminde görüş bildirerek yaşamak istedikleri eve sahip olmak için neler yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin nasıl bir evde yaşamak istediklerini ifade etmeleri ve bu eve sahip olabilmek için geleceğe yönelik stratejiler belirlemeleri öz-yönetim becerilerinden *amaç belirleme* ile ilişkilendirilebilir.

5 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirdikleri gözlemlenmiştir. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne, *“Tüm öğrenciler yaşamak istedikleri evle ilgili posterlerini hazırladılar. Öğrenciler, oylama yaptılar.”* (araştırmacı günlüğü, 5 Aralık 2014) biçiminde ifade etmiştir. Öğrencilerin ders süresince sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Derste öğrencilerin duygu ve düşüncelerini de ifade ettikleri söylenebilir. Öğrencilerden Deniz “*Oy kullanırken kaç oy alacağım diye çok heyecanlandım.*”, Özgür “*Oylamada yerimde duramadım heyecandan.*”, Ayşe “*Bugün Hayat Bilgisi dersinde en güzel evin hangisi olduğunu oy kullanarak seçilirken ben birinci olduğum için havalara, göklere uçtum.*”, Eda “*Benim hazırladığım poster seçilmedi. Onun için üzüldüm.*” biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir.

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Bugün Hayat Bilgisi dersinde en güzel evin hangisi olduğunu oy kullanarak seçilirken ben birinci olduğum için havalara, göklere uçtum.

Fotoğraf 23. Ayşe'nin Duygu Ve Düşüncelerini Yazdığı Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yansıtmaları, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden, Irmak “*Ders çok eğlenceliydi.*”, Ezgi “*Derste çok eğlendim.*”, Özgür “*Oylama yapılırken çok eğlendim.*”, Emir “*Ders güzeldi. Eğlendim.*”, Büşra “*Derste hem eğlendim hem de heyecanlandım.*” biçiminde görüşlerini günlüklerine yazarak derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin derste eğlenerek keyif alması öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisine* örnek gösterilebilir.

5 Aralık 2014 tarihli, poster hazırlama tekniği kullanılarak gerçekleştirilen derste öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden, *duygu yönetimi, eğlenme, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, amaç belirleme ve etik davranma* becerilerini işe koştukları belirlenmiştir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Kum Saati” ve “Öğrenme Çiftleri” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

10 Aralık 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

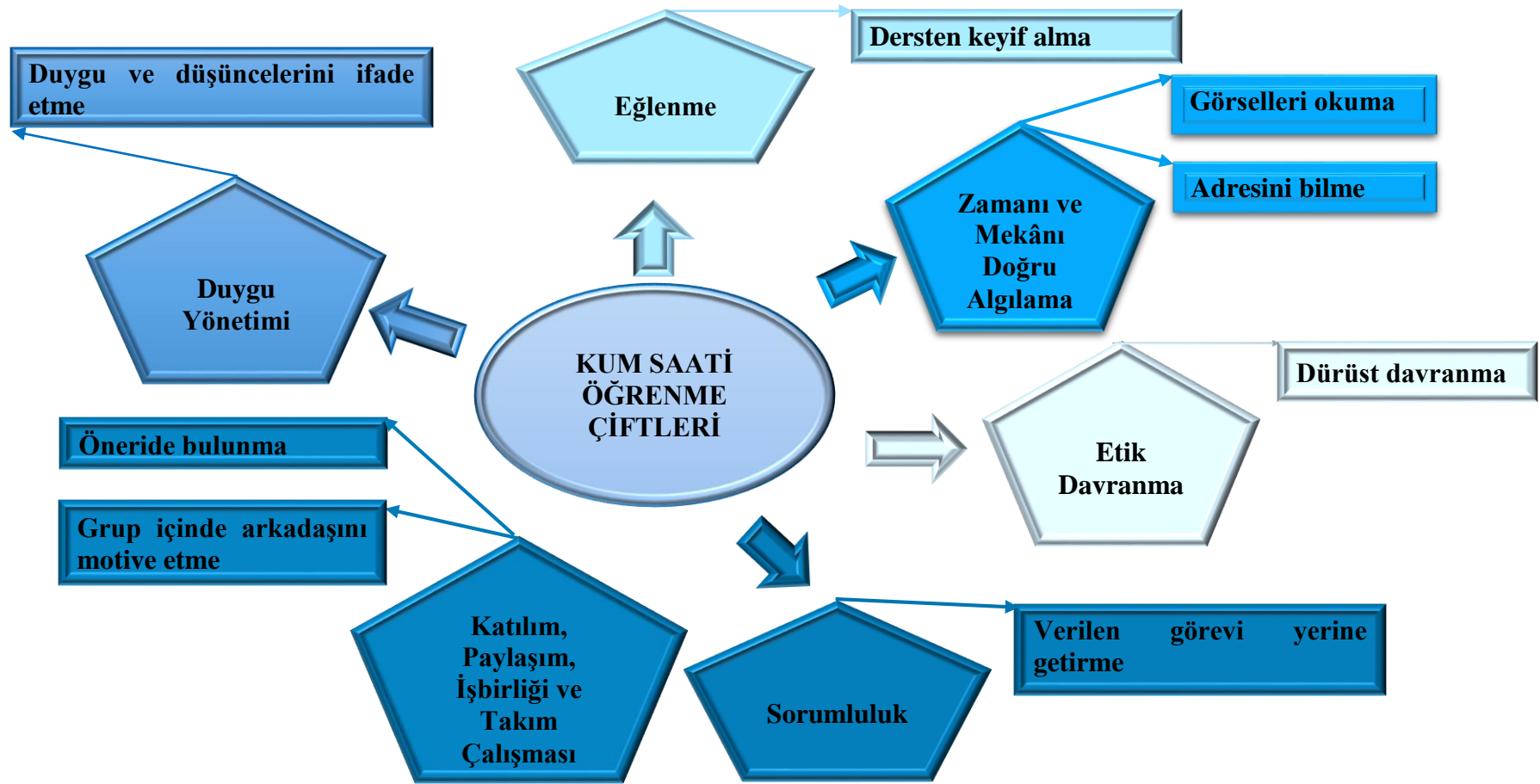

Şekil 30. 10 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

10 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Evini yön ile ilgili temel kavramları kullanarak bildiği yere göre tarif eder.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Kum Saati*” ve “*Öğrenme Çiftleri*” tekniklerini kullanmıştır. Kum saati tekniğinde, öğrencilere kum saatinin şeklini içeren etkinlik yaprakları dağıtılır. Kum saatinin tam ortasında işlenecek konu yazılır. Öğrenciler, kum saatinde konu yazan kısmın üstüne, konu ile ilgili önceden bildiklerini yazar. Derste konu işlendikten sonra kum saatinde konu yazan kısmın altına derste öğrendiklerini yazarlar. Öğrenme çiftleri tekniğinde ise öğrenciler eş olur ve kendilerine verilen görevi yerine getirirler.

10 Aralık 2014 Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimini araştırmacı, araştırmacı günlüğüne “*Bugün derste öğrenciler hem bireysel hem de ikiyeşerli çalıştılar. Ben de öğrencilere yönlerle ilgili önceden hazırladığım slayt yardımıyla konuyu anlattım. Değerlendirme aşamasında ise öğrencilerin ikiyeşerli çalışmalarını sağladım.*” (10

Aralık 2015, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Bu süreçte, öğrenciler Şekil 31’de yer alan öz-yönetim becerilerini işe koşmuşlardır:

Şekil 31. Öğrencilerin, Kum Saati ve Öğrenme Çiftleri Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 31’de görüldüğü gibi, kum saati ve öğrenme çifti teknikleri kullanılarak işlenen 10 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, duygu yönetimi, etik davranma, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

10 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde araştırmacı, öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere hava durumu haberleri ile ilgili sorular sormuş, öğrenciler de aşağıdaki gibi yanıtlar vermiştir:

Araştırmacı :Hava durumunu dinliyorsunuz akşamları? Lütfen parmak kaldırın.

Ege :Evet.

Araştırmacı :Peki ne diyor spiker, hava durumunu sunan spiker?

Ege :Yarın Eskişehir parçalı bulutlu diyor.

Araştırmacı :Yiğit söyle.

Yağaz :Yarın Eskişehir yağmurlu diyor. Görselleri gösteriyor.

Ebru :Kuzeyden gelen soğuklar yurdumuzu etkisi altına alacak, diye söylüyor.

Yeliz :Öğretmenim. Batı bölgeler serin diyor.

Araştırmacı :Bir kavram yakalamaya çalışıyorum. Çocuklar biraz daha düşünün.

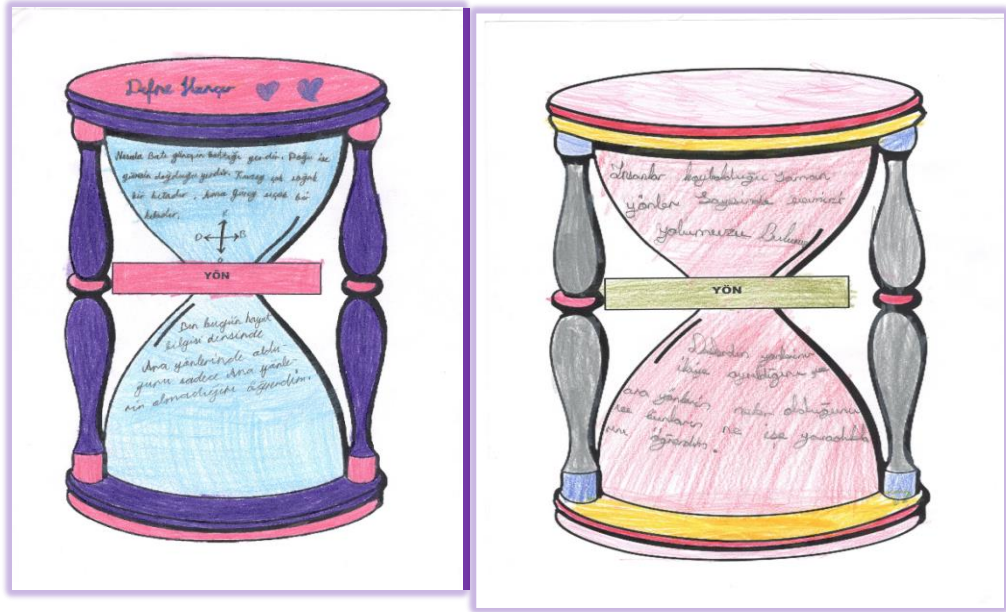
Barış :Kuzey, batı yön öğretmenim yön.

Araştırmacı :Evet yön kavramı. Şimdi sizlere kum saati içeren etkinlik yaprakları dağıtacağım. Kum saatin ortasında “YÖN” yazıyor. Yön yazan kısmın yukarisına yönle ilgili bildiklerinizi yazmanızı istiyorum. Aşağısına değil, yukarisına yazın. Anlaşıldı mı? (02.13, 10 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı, öğrencilere açıklamayı yaptıktan sonra kum saatinin şeklini içeren etkinlik yapraklarını dağıtmıştır. Öğrencilerin kum saatinin üst kısmını doldurmaları için süre vermiştir. Daha sonra, öğrencilere yönlerle ilgili konuyu anlatmıştır. Öğrencilerden kum saatinin alt kısmına öğrendiklerini yazmalarını istemiş ve bunun için öğrencilere süre vermiştir. Öğrenciler kum saati ile ilgili etkinliğini bitirince, araştırmacı öğrencileri yanındaki arkadaşı ile ikişerli eş yaparak öğrenme çiftlerini oluşturmuştur. Öğrenme çiftlerine yönlerle ilgili etkinliklerin yer aldığı çalışma yapraklarını dağıtmıştır.

Öğrenciler, kum saati şeklini içeren etkinlik kâğıtlarını doldurduklarını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yansıtmışlardır. Öğrencilerden Büşra “*Bu gün yönle ilgili bildiklerimi yazdım. Sonra da öğrendiklerimi yazdım.*”, Tarık “*Yönlerle*

ilgili bildiklerimi ve öğrendiklerimi kum saatine yazdım.”, Sacit “Dürüstçe bildiklerimi yazdım.”, Safiye “Derste bildiklerimi doğru bir şekilde yazdım.”, Görkem “ Geçen seneden aklımda kalanları yazdım. Bu gün öğrendiklerimi de yazdım.” biçiminde derste ne yaptıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Öğrencilerin yazdıklarından yola çıkarak, öğrencilerin bildiklerini ve öğrendiklerini yazmada dürüst davrandıkları söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 24. Öğrencilere Dağıtılan ve Öğrencilerin Doldurdıkları Kum Saati Örnekleri

Öğrenciler, oturdukları evin adresini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Araştırmacı bu durumu günlüğüne “Bu gün çocukların yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde, kendi oturdukları evin adresleri ile ilgili bir soru yazdım. Öğrencilerden evin adreslerini yazmalarını istedim. Kendi ev adreslerini bilip bilmediklerini merak ettim. Öğrencilerden yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerini topladığımda öğrencilerin ev adreslerini yazdıklarını gördüm.” biçiminde yansıtmıştır. Yine öğrenciler ikili çalışmalarında, kendilerine verilen etkinlik yaprağındaki soruları, görselleri yorumlayarak doldurmuşlardır. İkili çalışmalarda öğrencilerin kendi aralarında geçen konuşmaları şöyledir:

Ebru :Soruya Atatürk yazacaksın.

Ekim :Nerede o?

Ebru :Burada bak. Evimizin Atatürk Caddesi yazacağız. Market fırının

Ekim :Doğusunda

Ebru :Öyle mi bakayım. Evet, doğusunda yazacağız. (10 Aralık 2014 grup içi ses kaydı, yedinci grup)

Ceylan :Evimiz parkın doğusunda.

Ediz :Hayır batısında

Ceylan :Bence doğusunda. Yönleri çizeyim göstereyim sana.

Ediz :Tamam. (Ceylin çizer.) Doğru doğusunda yazacağız. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, on üçüncü grup)

Ezgi :Market fırının güneyinde?

Görkem :Nasıl güney olur?

Ezgi :Güneyinde. Bak böyle oluyor. . (10 Aralık 2014 grup içi ses kaydı, sekizinci grup)

Öğrencilerin, ikili çalışmalarında kendilerine verilen etkinlik yaprağını yapmak için etkinlik yaprağındaki görselleri kendi aralarında yorumladıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin, kendi evlerinin adreslerini bildikleri ve evlerini tarif ederken yönleri kullandıkları yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde görülmüştür. Öğrencilerden Murat *“Bizim evimizin batısında market, doğusunda tramvay durağı var.”*, Ayşe *“Evimizin kuzeyinde Ümit Tıp Merkezi var. Batısında Ahmet Sezer Orta Okulu var.”*, Barış *“Evimizin kuzeyinde simitçi, güneyinde yeni yapılmış binalar var.”* biçiminde yapılandırılmış günlüklerine evlerinin çevresinde neler olduğunu ve evlerinin adreslerini de yazmışlardır. Araştırmacı, bu durumu araştırmacı günlüğüne *“Çocukların yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine ev adreslerini yazdıklarını gördüm. Ayrıca yönleri kullanarak evlerini de tarif etmişlerdi. Ancak çocukların adreslerini, etik olmayacağını düşündüğüm için açıkça belirtmemeye karar verdim.”* (10 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtarak öğrencilerin adreslerini etik açısından bulgularda yer vermeyeceğini belirtmiştir. Öğrencilerin etkinlik yaprağındaki görselleri yorumlamaları, adreslerini bilip yönlerle ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

3.SINIF	KROKİ YORUMLUYORUM	HAYAT BİLGİSİ
---------	--------------------	---------------

Bir yerin kuş bakışı görünüşünün kabataslak(ölçüsüz) çizilmesine **kroki** denir.

Aşağıdaki soruları krokiye bakarak cevaplayınız.

→ Okulumuz, sağlık ocağının *Batısında* .....
 → Stadyumun güneyinde *çocuk parkı* ..... vardır.
 → Evimiz *25.sokak* ..... Caddesi'ndedir.
 → Market, fırının *kuzeyinde* ..... dir.
 → Evimiz, parkın *kuzeyinde* ..... dir.
 → Sağlık ocağı, marketin *güneyinde* ..... dir.
 → Evimiz, okulun *güneyinde* ..... dir.

Fotoğraf 25. Öğrencilerin İkili Çalışmalarında Doldurdıkları Etkinlik Yaprağı

Öğrenciler ikili çalışmalarında, birbirlerini motive etmişler ve birbirlerine öneride bulunmuşlardır. Öğrencilerin kendi aralarında geçen konuşmaları şöyledir:

Nadide :Kübra, önce haritayı inceleyelim.

Büşra :Karışık görünüyor.

Nadide :Yaparız şimdi merak etme.

Büşra :Ben de konuyu daha iyi anlarım. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dördüncü grup)

Begüm :Sorulara bakalım.

Murat :Neler soruyorlarmış?

Begüm :Yukarıdaki şeye göre soruları cevaplayacağız.

Murat :Şu resimlere göre. Ben çok iyi anlamadım konuyu.

Begüm :Yapalım hem ben sana anlatırım.
Murat :Olur. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dokuzuncu grup)

İclal :Şöyle yapalım. Önce soruları okuyalım.
Irmak :Bence önce şurdaki yerleri inceleyelim.
İclal :Sonra mı soruları okuyalım?
Irmak :Neler var bakalım sonra yaparız soruları.
İclal :Tamam öyle yapalım. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, üçüncü grup)

Öğrencilerin konuşmalarından da anlaşılacağı üzere, öğrenciler etkinliklerini tamamlamak için birbirlerini motive ettikleri ve birbirlerine öneride buldukları görülmektedir. İkili çalışmalarda öğrencilerin birbirleri ile etkileşimde olmaları ve birbirlerine öneride bulunmaları öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği* ve *takım çalışması becerisi ile* ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin ikili çalışmalarında öğrencilerin duygu ve düşüncelerini arkadaşlarına ifade ettikleri aralarından geçen konuşmalardan anlaşılmaktadır:

Semih (Ö2) :Bence bu iki şeyi yanlış yaptık.
Sümeyye (Ö14) :Hangilerini?
Semih (Ö2) :Market ile çocuk parkını
Sümeyye (Ö14) :Nasıl olacak?
Semih (Ö2) :Bence market fırının güneyinde. Çocuk parkı evin doğusunda.
Sümeyye (Ö14) :Tekrar yönleri yazalım. Senin dediğin gibi yazalım. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, on beşinci grup)

Defne (Ö21) :Market fırının kuzeyinde.
Umut (Ö19) :Yok market fırının ı kuzeyinde doğru.
Defne (Ö21) :Evimiz parkın batısında.
Umut (Ö19) :Bence parkın doğusunda
Defne (Ö21) :Batısında. İnatlaşıyorsun inatlaşma
Umut (Ö19) :İnatlaşmıyorum.
Defne (Ö21) :Kızdırıyorsun. Şöyle yapalım. Yönleri yazalım.
Umut (Ö19) :Tamam. (10 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, onuncu grup).

Öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmalarından, kendi içlerinde tartıştıkları ve kendi düşüncelerini ifade ettikleri söylenebilir. Öğrencilerden Sezgin “*Arkadaşım ile etkinliği yaparken düşüncelerimi söyledim. Yanlış yaptığını söyledim. Normalde yanlış*

yapmasını umursamam ama birlikte yaptığım için yanlış olan şeyleri söyledim.” ve Deniz “Arkadaşımla çalışırken artık düşüncelerimi saklamıyorum. Ne olduysa söyledim.” biçiminde görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilerin düşüncelerini açıkça söylemeleri öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler derste eğlendiklerini yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Öğrencilerden Ayşe “Bu gün Hayat Bilgisi dersinde kum saati etkinliği ile ilgili çok güzel zaman geçtiğini düşünüyorum.”, Tarık “Çok eğlenceli ve çok güzeldi. Ne kadar etkinlik yaptık en güzeli buydu.”, Zeliha “Çok güzeldi, eğlenceli geçti.” biçiminde dersle ilgili görüşlerini yazmışlardır. Öğrencilerin derste eğlenmeleri öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* bu beceri ile ilişkilendirilebilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda, öz-yönetim becerilerinden eğlenme becerisi kapsamında, eğlenmenin çalışmak kadar doğal bir gereksinim olduğunu fark etme, çalışmak ve eğlenmek için gereken zamanı ayırma, eğlenmek için uygun kişi, zaman ve yerleri belirleme biçiminde alt boyutları bulunmaktadır. Bu bağlamda sınıf içi uygulamalarda öğrencilerin eğlenmesi, derste eğlenceli zaman geçirmesi öğrencilerin “eğlenme” kavramını fark etmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin derste eğlenceli zaman geçirmeleri eğlenme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tarih: 9. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde kum saati etkinliği ilgili neler düşünüyorsun?

Yazabilir misin? Çok eğlenceli ve çok güzeldi. Ne kadar etkinlik yaptık en güzeli buydu.

Fotoğraf 26. Tarık’ın Dersle İlgili Düşüncelerini Yazdığı Öğrenci Günlüğü

Derste, öğrenciler kendilerine verilen görevi yerine getirmişlerdir. Kum saati etkinliği ile öğrenciler bireysel çalışmışlar; hem konu ile ilgili ön bilgilerini hem de öğrendiklerini kum saatine yazmışlar, ikili çalışmalarda etkinlik yaprağını doldurmuşlardır. Dolayısıyla öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri sorumluluk becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca araştırmacı öğrencilere iki tane de ödev vermiştir:

Araştırmacı: Şimdi çocuklar, ödevlerinizi vereyim. İki tane araştırma ödeviniz var. Birincisi yön bulmada kullanılan araç-gereçleri ve yöntemleri araştırmanızı istiyorum. İkincisi aile büyüğünüzün çocukluğunu araştırmanızı istiyorum. Aile büyüğünüz olarak; anneniz, babanız dedeniz ya da babaanneniz, anneanneniz olabilir. Anlaşıldı mı? (Öğrencilerden Yağaz “Öğretmenim ödevlerimi tahtaya yazar mısınız?” biçiminde araştırmacıya öneride bulununca araştırmacı ödevleri tahtaya yazdı.) Tamam Yağaz. Ödevleri tahtaya yazayım siz de defterlerinize yazın. (34. 02, 10 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı, öğrencilerin ödevlerini yapıp yapmayacağı konusundaki merakını araştırmacı günlüğüne “*Bugün çocuklara iki tane ödev verdim. Birisi yönlerle ilgili diğeri aile büyükleri ile ilgili. Ödevlerini yapabileceklerini düşünüyorum ama yine de yapıp yapmayacaklarını merak ediyorum.*” (10 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Araştırmacı öğrencilere ödevlerini verdikten sonra dersi bitirmiştir.

10 Aralık 2014 tarihli kum saati ve öğrenme çifti tekniklerinin kullanıldığı Hayat Bilgisi dersinde öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı doğru algılama becerisine* özel bir vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra öğrenciler *eğlenme, duygu yönetimi, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Öğrenme Galerisi” ve “İkinin Gücü” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

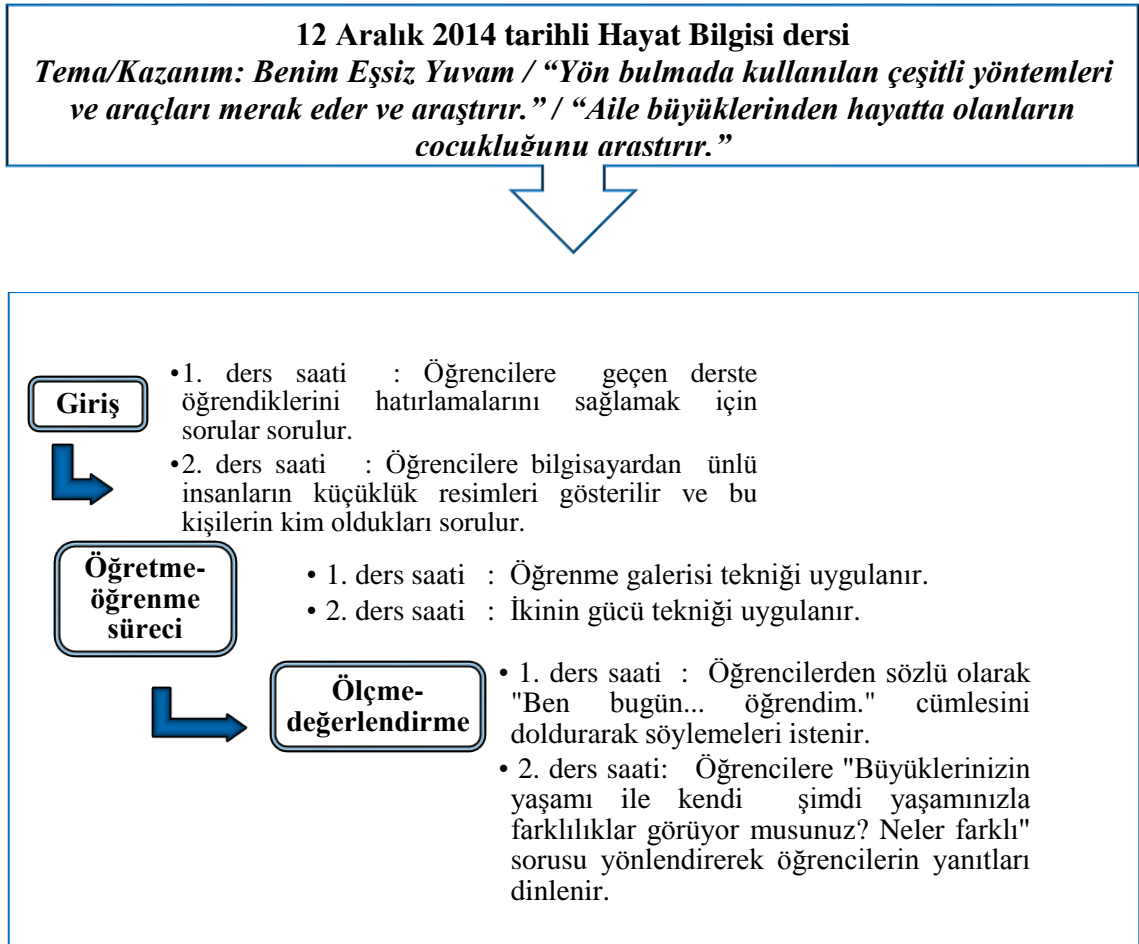
12 Aralık 2014 tarihinde, Hayat Bilgisi dersinde, dersin sürecini ve akışını bozmadan farklı bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Sınıf öğretmenin isteği doğrultusunda araştırmacı iki kazanıma ilişkin etkinlikleri aynı günde gerçekleştirmiştir. Bu duruma ilişkin en son derste araştırmacı ile öğretmenin aralarında geçen konuşma şöyledir:

Öğretmen :Hocam, bir sonraki dersin konusu yön ve bulma araçları diğers ders aile büyüklerinin çocukluğu. Eğer araştırmanızı bozmayacaksa iki konuyu da işleyebilir misiniz?

Araştırmacı :Ders planlarıma bakayım. Eğer yapılan etkinliklerde çok fark yoksa yapabiliriz. Süreyi de hesaplamak lazım.

Öğretmen :Tamam hocam, bir gün öncesinde haberleşiriz. Olursa ben de diğers dersleri ona göre işlerim. (10 Aralık 2014, sınıf içindeki ses kaydı)

Yukarıdaki konuşmadan sonra araştırmacı ders planlarına bakarak araştırmacı günlüğüne şunları yazmıştır: “Az önce öğretmeni arayıp yarın iki konuyu da işleyebileceğimi söyledim. Ders planları ve süreç içerisinde gerçekleştirilen teknikler açısından bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum. Sonuçta uygulamalı bir araştırma süreci. Araştırma sürecini, akışı bozmadan süreç içerisinde çıkan bazı olaylara göre esnetebilirim diye düşünüyorum. Öğrenciler için hazırladığım yapılandırılmış öğrenci günlüklerine sorular ekledim.” (10 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü). İki kazanıma yönelik etkinliklerle yürütülen 12 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

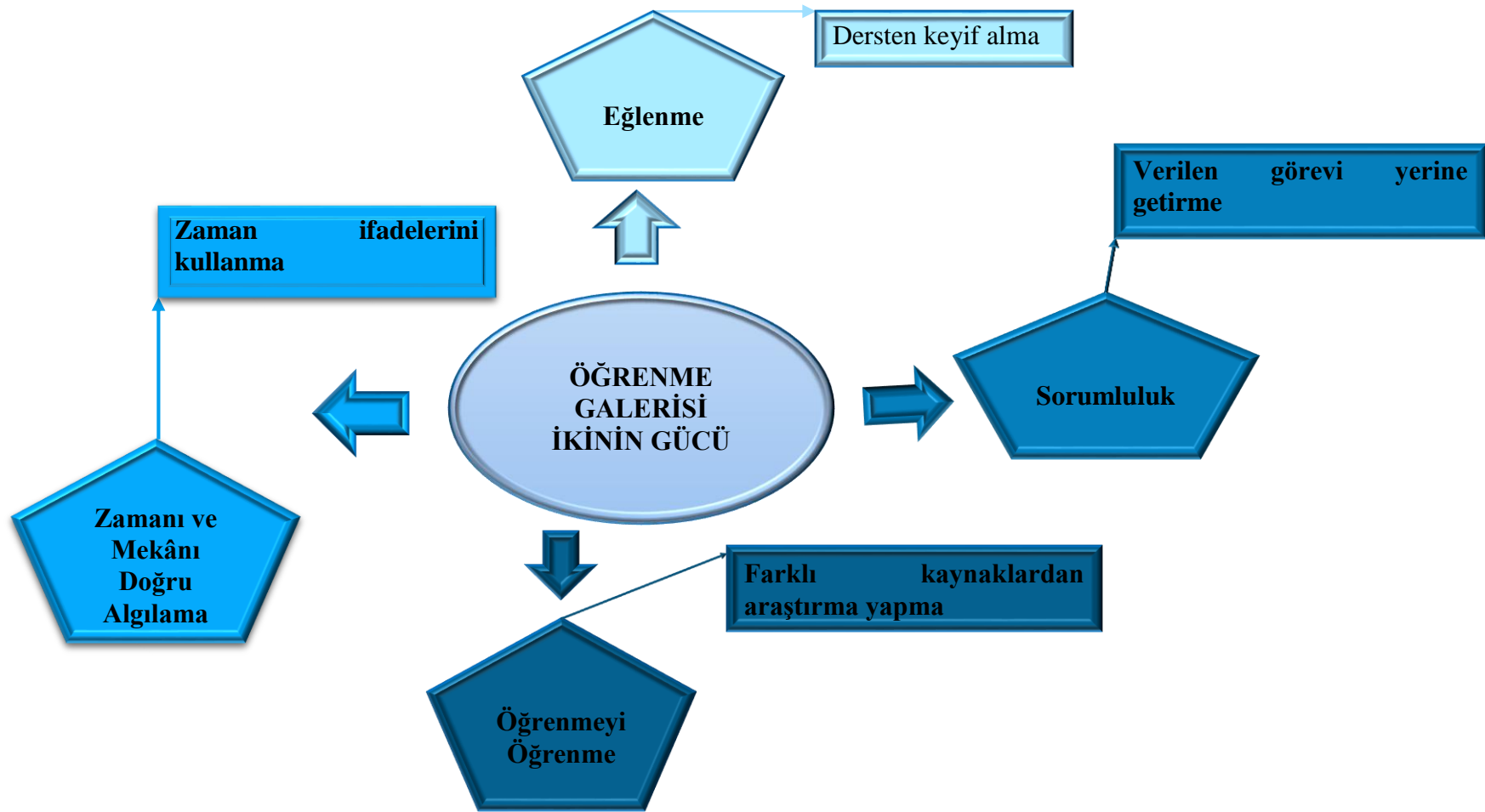
Şekil 32. 12 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

12 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Yön bulmada kullanılan çeşitli yöntemleri ve araçları merak eder ve araştırır.” ve “Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.” kazanımlarına ilişkin

olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Öğrenme Galerisi*” ve “*İkinin Gücü*” tekniklerini kullanmıştır.

Öğrenme galerisi tekniğinde tüm öğrenciler konu ile ilgili öğrendiklerini kâğıtlara bireysel olarak yazarlar ve kâğıtlarını sınıfın uygun bir yerine sınıf tahtasına ya da sınıf duvarlarına diğeri öğrencilerin de görebileceği bir biçimde yapıştırır/asarlar. Daha sonra öğrenciler, sınıf içinde dolaşarak kâğıtta yazılanları okurlar. İkinin gücünde ise öğrenciler ikişerli eş olurlar ve birbirleriyle konu ile ilgili bilgilerini, düşüncelerini paylaşırlar.

12 Aralık 2014 tarihli öğrenme galerisi ve ikinin gücü teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin Şekil 33’te görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları görülmüştür:

Şekil 33. Öğrencilerin, Öğrenme Galerisi ve İkinci Gücü Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 33'te görüldüğü gibi öğrenme galerisi ve ikinin gücü teknikleri kullanılarak işlenen 12 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

12 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, araştırmacı öncelikle öğrencilere önceki derste öğrendiklerini hatırlamaları için “Önceki derste neler öğrendik?” sorusunu yöneltmiştir. Öğrencilerden gelen yanıtlar aşağıdaki gibidir:

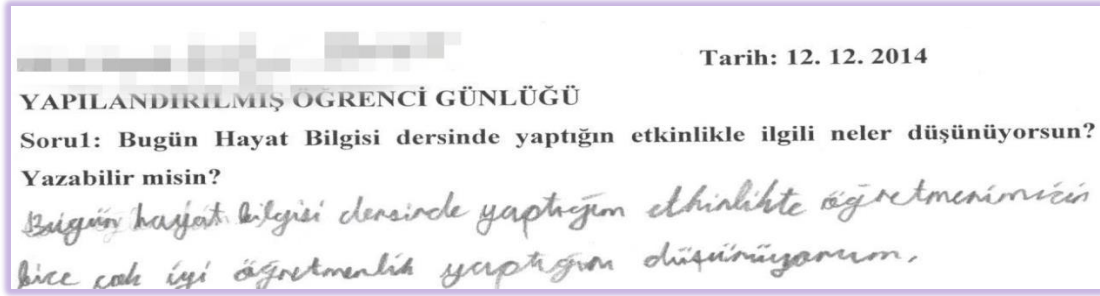
- Ezgi :Ara ve ana yönleri öğrendik.
 Kemal :Kuzey, güney, doğu, batı ana yönler bir de ara yönler varmış.
 Fatih :Yönleri öğrendik.
 Begüm :Yönlerin ne işe yaradığını öğrendik.
 Özgür :Kuzey batı, kuzey doğu, güney batı ve güney doğu ara yönleri öğrendim. (02.21, 12 Aralık 2014, video kaydı)

Öğrencilerin yanıtları alındıktan sonra araştırmacı, öğrencilerin ödevlerini yapıp yapmadıklarını anlamak için “Çocuklar geçen ders verdiğim ödevleri yaptınız mı?” (06.12, 12 Aralık 2014, video kaydı) diye sormuştur. Öğrenciler “Evet” diye bağırılmışlardır. Daha sonra araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar bugün değişik bir şey yapacağız. Konuyu siz arkadaşlarınıza anlatacaksınız. Şimdi sizlere elimdeki kâğıtları dağıtacağım. Bunlara, dağıttığım kâğıtlara yönleri bulmak için kullanılan yöntem ve teknikleri araştırmışsınız ya, bulduklarınızı, araştırdıklarınızı yazacaksınız. Anlaşıldı mı? Yani öğrendiklerinizi yazıp bunları sınıf tahtasına asacağız.” (06.12, 12 Aralık 2014, video kaydı)

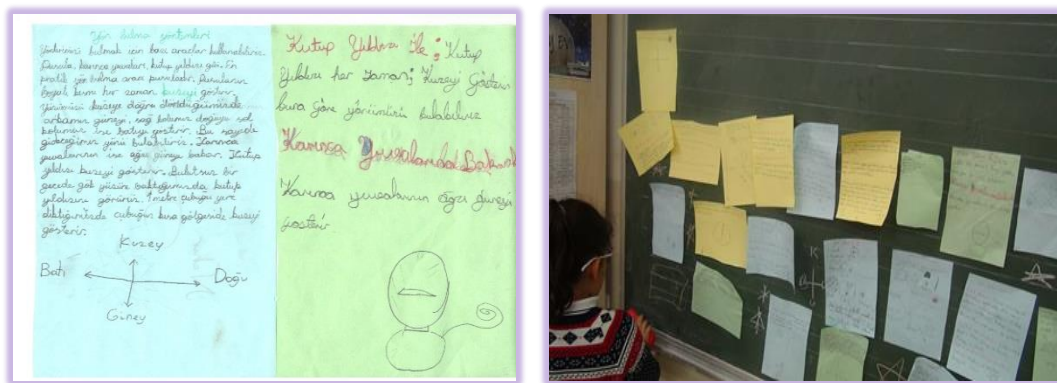
Araştırmacı, öğrencilere açıklamayı yaptıktan sonra öğrencilere kâğıtları dağıtarak yön bulma yöntem ve araçları ile ilgili yaptıkları araştırmaları kâğıtlara yazmaları için on dakika süre verdi. Öğrencilerden Irmak “*Kitaplardan araştırıp bilgi edindim. Babaannem öğretmen olduğu için ondan da bu konuda yardım aldım.*”, Ayşe “*Araştırmamı bilgisayardan ve kitaplardan bakarak yaptım.*”, Sezgin “*İnternet ve ansiklopediden araştırdım.*”, Deniz “*Bugün hayat bilgisi dersine gelemeden önce yön bulma ile ilgili araştırmamı önce internette bakarak deftere yazdım, sonra okudum.*” biçiminde araştırmayı hangi kaynaklardan yaptıklarını yarı yapılandırılmış öğrenci

günlüklerine yazmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin araştırmaya yaparken internet, ansiklopedi, kitaplar ve kişilerden yararlandıkları; farklı kaynaklar kullanarak araştırma yaptıkları söylenebilir. Öğrencilerin farklı kaynaklardan araştırma yapmaları öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme* becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 27. Öğrenci Deniz'in Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğüne Yazdıkları

Öğrenciler, kendilerine dağıtılan kâğıtlara araştırdıklarını yazdıktan sonra tüm öğrenciler kâğıtlarını sınıfta başka uygun bir yer olmadığı için sınıfın tahtasına yapıştırmışlardır. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne “*Öğrencilerin yazdıklarını asmaları ve diğer öğrencilerin görmeleri için sınıfın tahtasının daha uygun olduğunu düşündüm. Sınıf duvarları da olabilirdi. Ama sınıfın duvarlarına asınca öğrencilerin okumaları zor olacaktı. Onun için sınıf tahtasını tercih ettim.*” (12 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Öğrenciler sınıf tahtasına yazdıklarını yapıştırdıktan sonra grup grup gelerek arkadaşlarının yazdıklarını okumuşlardır.

Fotoğraf 28. Öğrencilerin Kâğıtlarına Yazdıkları

Öğrencilerin kâğıtlarına yazdıklarından anlaşılacağı üzere kendilerine verilen araştırma ödevini yaptıkları görülmüştür. Bu durumu araştırmacı, günlüğüne

“Öğrenciler kâğıtlarını tahtaya yapıştırdıktan sonra öğrencilerin yazdıklarına göz attım. Öğrenciler yön bulma ile ilgili yöntem ve araçlarla ilgili araştırma yapmışlardı. Karınca yuvalarından, pusuladan, GPS teknolojik araçlardan bahsettiklerini okudum.” (12 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri, kendilerine verilen araştırma ödevini yapmaları öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler arkadaşlarının yazdıklarını okuduktan sonra araştırmacı öğrencilerden “Ben bugün... öğrendim.” cümlesini sözlü olarak doldurmalarını istemiştir. Öğrencilerin yanıtları aşağıdaki gibidir:

Murat :Ben bugün yönleri bulmada farklı yollarının olduğunu öğrendim.

Deniz :Ben bugün mihrabın giriş kapısının güneyi gösterdiğini öğrendim.

Irmak :Ben bugün yön bulmada kutup yıldızlarını karınca yuvalarını öğrendim.

Nihal :Ben bugün yön bulmada karınca yuvaların ağızlarının güneyi gösterdiğini öğrendim. (33.05, 12 Aralık 2014, video kaydı)

İkinci derste araştırmacı “Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.” kazanımı ile ilgili etkinliğe geçmiştir. Araştırmacı, öncelikle öğrencilerin dikkatini çekmek için bilgisayar yardımı ile slayttan ünlü insanların küçüklük fotoğraflarını göstermiş, öğrencilerden bu kişilerin kimler olabileceklerini tahmin etmelerini istemiştir. Öğrencilerin yanıtları alındıktan sonra araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar, beni dinler misiniz? Aile büyüğünüzün çocukluğu ile yaptığınız araştırmayı yanınızdaki arkadaşınız ile paylaşmanızı istiyorum. Arkadaşlarınıza aile büyüğünüzün çocukluğunu anlatabilirsiniz. Anlaştık mı? Hadi başlayalım. (08.07, 12 Aralık, 2014, video kaydı)

Araştırmacı açıklamayı yaptıktan sonra öğrencilere birbirleriyle aile büyüklerinin çocukluğunu paylaşmaları için on dakika süre vermiştir. İkili çalışan öğrenciler arasındaki konuşmalar aşağıdaki gibidir:

Barış :Dedem altı yaşındayken babasını kaybetmiş. Babasını hayal meyal hatırlıyormuş. Babası ölünce köy zenginlerinden olan dayısı yanına almış dedemleri. Orada çobanlık yapmış.

- Deniz :Çok üzölmüştür. Benim anneannem de okuma yazmayı altı yaşında öğrenmemiş. Daha geç öğrenmiş. Eğitimciler varmış eskiden.
- Barış :Eskiden okula gitmek de zormuş. Öyle her şey yokmuş.
- Deniz :Şimdi her şey var. (12 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dördüncü grup)
- Ebru :Babam Niğde’de doğmuş. On bir yaşına kadar burada kalmış. Sonra yatılı okula gitmiş. Babamların zamanında eskiden televizyon yokmuş. Bilgisayar da yokmuş. Babamın evleri meyve bahçelerini olduğu yerdeymiş. Babam hep orada oynamış.
- Ekim :Benim annemin zamanında da bilgisayar yokmuş. Annem de yakar top, beş taş, don ateş oynarlarmış.
- Ebru :Bilgisayar var şimdi. Dışarıda oynuyorlarmış ne güzel eskiden.
- Ekim :Şimdi ben sadece annem olunca dışarı çıkıyorum. (12 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dokuzuncu grup)
- Nihal :Benim babam Denizli’de doğmuş. İş için Eskişehir’ e gelmiş. Denizli’de evleri bahçesinde bir sürü meyve bahçesi varmış. Salıncak kurarmış arkadaşlarıyla.
- Murat :Benim babam da üç kardeşermiş. Sivrihisar’da doğmuş. Eskişehir şimdiki kadar büyük değilmış. Arada gelirlermiş buraya. (12 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, on altıncı grup).

Öğrenciler birbirlerine aile büyüklerini anlatmışlardır. Aile büyüklerinin çocukluğunu anlatırken öğrencilerin “şimdi, eskiden” gibi kavramları, “eskiden televizyon yokmuş, çocuklar dışarıda oynuyormuş, şimdi bilgisayar var.” gibi cümleler kullandıkları; dolayısıyla öğrencilerin zaman ifadelerini kullandıkları ve şimdi ile geçmişini ayırt ettikleri söylenebilir. Öğrencilerin zaman ifadeleri kullanmaları ve eski zamandaki var olan-olmayan olgu ve nesnelere ile şimdi var olan -olmayan olgu ve nesnelere ayırt etmeleri öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ayşe “*Aile büyüğümün çocukluğunu araştırırken ona soru sordum. Cevaplayınca kâğıdı düzenleyip yazdım.*”, İrmak “*Babamın çocukluğu hakkında babaannemden sorarak bilgi aldım. Notlar aldım.*” ve Zeliha “*Annemle babama küçüklüklerini sordum. Onlar söylediler ben not aldım.*” biçiminde araştırmayı nasıl yaptıklarını yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerin araştırmaya yapmak için aile büyüklerine soru sordukları, söylenenleri not alıp yazdıkları söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışları öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Eda “*Derste eğlendim. Özellikle aile büyüklerini arkadaşşıma anlatınca.*”, Barış “*Ders eğlenceliydi. Eğlendim.*”, Nihal “*Babamla çocukluğunu konuşunca eğlendim. Değişik güzel geldi.*”, Büşra “*Dedemle vakit geçirdik. Eğlendik. Dedem konuştu ben dinledim.*”, Emir “*Babaannemin anlattıklarına çok güldüm. Eğlendim.*” biçiminde dersten ve aile büyükleri ile konuşmaktan eğlendiklerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin hem dersten hem de aile büyükleri ile birlikte vakit geçirmekten keyif almaları, *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmacı, öğrencilere ikinci derste aşağıdaki açıklamayı yaparak ödev vermiştir. Araştırmacının açıklaması şöyledir:

Araştırmacı: Herkes arkadaşlarından öğrendiklerini söyledi değil mi? Beni dinleyebilir misiniz? Ödevinizi vereyim. Ödeviniz 50 yaşınıza geldiğinizde, kendinizi nasıl nerede görüyorsunuz? 50 yaşında olduğunuzda ne yapıyor olacaksınız? Bununla ilgili bir yazı yazmanızı istiyorum. 50 yaşınızda kendinizi nerede görüyorsunuz? Anlaşıldı mı çocuklar? (34.02, 12 Aralık 2014, video kaydı)

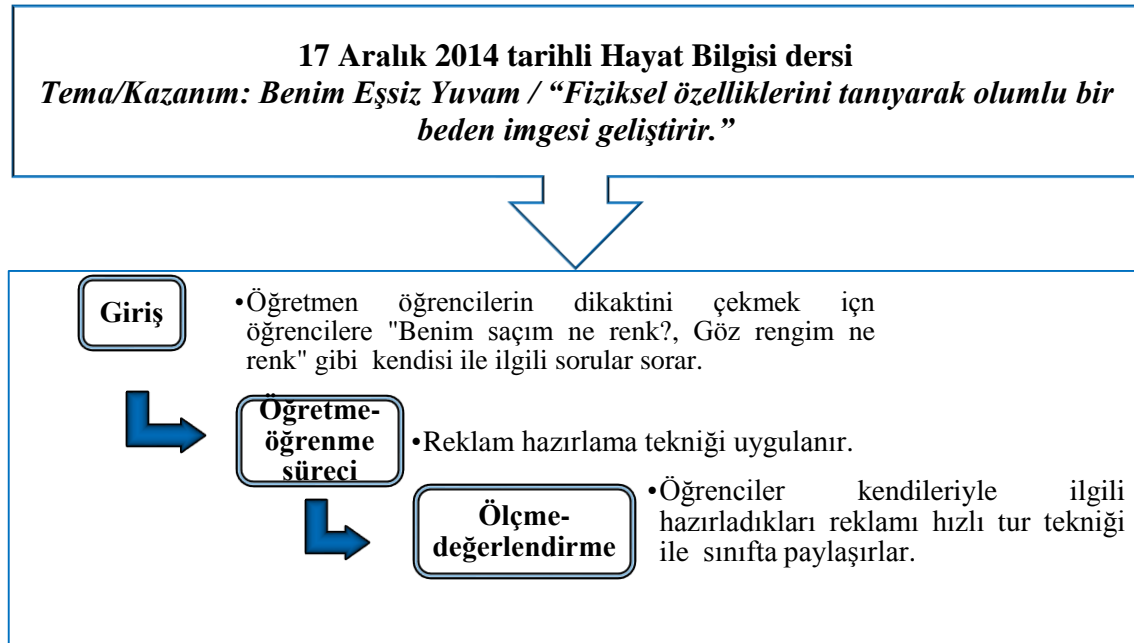
Araştırmacı ödevi verdikten sonra ödevle ilgili merakını araştırmacı günlüğüne “*Geçen ders öğrencilerden 50 yaşınıza geldiğinizde nasıl bir yaşamınızın olacağını anlatan bir yazı yazmalarını istedim. Artık öğrencilerin ödevlerini yapacağını biliyorum. Çünkü öğrencilerin kendilerine verilen ödevi yaptıklarını gözlemledim. Öğrenciler neler yazacaklar, kendilerini 50 yaşında nasıl görüyorlar merak ediyorum. Gelecek derste öğrenciler neler yazmış göreceğim.*” (12 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yansıtmıştır. Araştırmacının artık öğrencilerin ödevini yapip yapmamaları konusunda kaygılarının olmadığı; ancak öğrencilerin ödevlerini nasıl yapacağını merak ettiği anlaşılmaktadır.

12 Aralık 2014 tarihinde öğrenme galerisi ve ikinin gücü teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, sorumluluk, öğrenmeyi öğrenme* ile *zamanı ve mekânı doğru algılama becerilerine* yönelik davranışlarda bulunmuşlardır. Zamanı ve mekânı algılama becerisine yönelik

Şimdiki ve geçmişi ayırt etme gibi farklı davranış gözlemlenmiştir. Ayrıca *eğlenme becerisine* yönelik olarak aile bireyleriyle birlikte *eğlenceli zaman geçirme* gibi farklı bir davranış ortaya çıkmıştır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Reklam Hazırlama” ve “Hızlı Tur” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

17 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 34. 17 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

17 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Reklam Hazırlama*” ve “*Hızlı Tur*” tekniklerini kullanmıştır. Reklam hazırlama tekniğinde öğrenciler konu ile ilgili reklam hazırlarlar. Hızlı tur tekniğinde ise öğrenciler, konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini sırayla ifade ederler. 17 Aralık 2014 tarihli reklam hazırlama ve hızlı tur teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin aşağıda Şekil 35’te görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları görülmüştür:

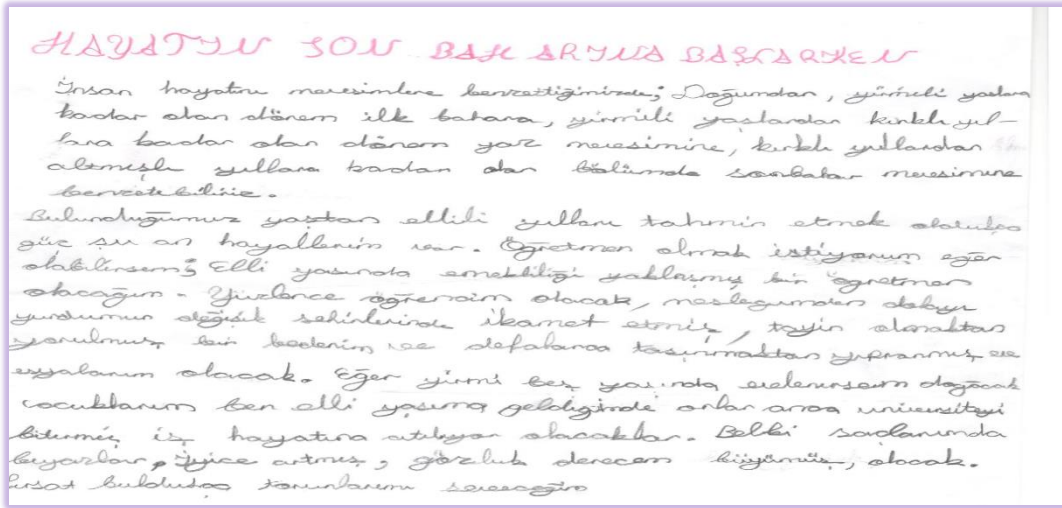

Şekil 35. Öğrencilerin, Reklam Hazırlama ve Hızlı Tur Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 35’te görüldüğü gibi, hızlı tur ve reklam hazırlama teknikleri kullanılarak işlenen 17 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *kendini tanıma ve kişisel gelişimi izleme, eğlenme, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı derse geçmeden önce, öğrencilere ödevlerini yapıp yapmadıklarını sormuştur. Öğrenciler ödevlerini yaptıklarını söylemiştir. Ödevini yapan öğrenciler yazdıkları yazıları okumuşlardır:

- Nihal :İnsan hayatını mevsimlere benzettiğimizde, doğumdan yirmili yaşlara kadar olan dönem ilkbahara, yirmili yaşlardan kırklı yıllara kadar olan dönem yaz mevsimine, kırklı yıllardan altmışlı yıllara kadar olan bölümde sonbahar mevsimine benzetebiliriz. Bulduğumuz yaştan ellili yılları tahmin etmek oldukça güç şu an hayallerim var. Öğretmen olmak istiyorum. Eğer olabilirsem 50 yaşında emekliliği yaklaşmış öğretmen olacağım. Yüzlerce öğrencim olacak. Mesleğimden dolayı yurdumun değişik şehirlerinde ikamet etmiş, tayin olmaktan yorulmuş bir bedenim ve defalarca taşınmaktan yıpranmış ev eşyalarım olacak. Eğer 25 yaşında evlenirsem doğacak çocuklarım ben 50 yaşına geldiğimde onlar üniversiteyi bitirmiş iş hayatına atılıyor olacaklar. Belki saçlarımda beyazlarlar. İyice artmış gözlük derecem büyümüş olacak. Fırsat buldukça torunlarımı seveceğim.
- Deniz :50 yaşındayken iyi bir üniversitede tıp okumuş ünlü bir doktor olacağım. Laboratuvarlarda deney yaparak çocukları hastalıklardan koruyacağım. Mutlu bir yaşam sürdüreceğim.
- Murat :50 yaşındayken, daha çok sağlıklı olmayı isterim. İnsan sağlıklı olduktan sonra hayatta başaramayacağı bir şey yoktur. 50 yaşında muhtemelen biraz yaşlanmış, saçlarım beyazlamış ve biraz dökülmüş olacak. 50 yaşında mutlu olmak istiyorum.” (06.057, 17 Aralık 2014, video kaydı)

Fotoğraf 29. Nihal'in Yaptığı 50 Yaş İle İlgili Ödev

Öğrenciler yaptıkları ödevlerde, hayallerinden, gelecekle ilgili planlarından, gelecekte olmak istedikleri meslekten söz etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin “50 yaşında saçlarım beyazlayacak, bedenim yorgun olacak” ifadelerinden zaman içindeki fiziksel değişimlerinin de farkında oldukları anlaşılabilir. Yine öğrenciler, yazılarında “50 yaşında, okuyacağım, yapacağım” gibi zaman ifadelerini kullanmışlardır. Öğrencilerin gelecekle ilgili amaçlarının olması amaç belirleme; zaman içindeki fiziksel değişiminin farkında olması kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme; zaman ifadelerini kullanması; zamanı ve mekânı doğru algılama öz-yönetim becerileri ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin kendilerine verilen ödevi yapmaları sorumluluk becerisine yönelik bir davranış olduğu söylenebilir.

Öğrenciler yapmış oldukları ödevlerini okuduktan sonra araştırmacı derse geçmek için kendisi ile ilgili aşağıdaki soruları sormuştur:

- Araştırmacı :Çocuklar benim gözüm ne renk?
 Zeliha :Siyah öğretmenim.
 Yağaz :Koyu kahverengi.
 Begüm :Bence de kahverengi
 Araştırmacı :Peki, saçlarım ne renk?
 Barış :Siyah.
 Yağaz :Bence gözü ile aynı renk.
 Kemal :Benimki de siyah saçlarım.

Araştırmacı :Benim göz rengi ve saçlarım koyu kahverengi, uzun boyluyum. (13.05, 17 Aralık 2014, video kaydı)

Öğrenciler araştırmacının sorduğu soruları yanıtladıktan sonra öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Şimdi çocuklar ben kendimi size fiziksel özelliklerimi söyledim. Şimdi sizden kendinizi tanıtan, kendinizle ilgili bir reklam hazırlamanızı istiyorum. Fiziksel özelliklerinizden bahsedebilirsiniz. Kişisel özelliklerinizi de söyleyebilirsiniz. İstedığınız şekilde resim, şiir olabilir, hazırlayabilirsiniz reklamınızı. (17.43, 17 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı açıklamayı yaptıktan sonra öğrencilere renkli kâğıtlar dağıtarak, reklamlarını hazırlamaları için 10 dakika süre vermiştir. Araştırmacı dersle ilgili görüşlerini, araştırmacı günlüğüne “*Öğrenciler bireysel çalışmalarına, hiç düşünmeden hemen başladılar. Ebru yanıma gelip kendisi ile ilgili şarkı yazabilir miyim diye sordu. Öğrenciler artık etkinlikleri daha istekli yapıyorlar. Severe yaptıkları belli oluyor. Şimdi de hemen boya kalemlerini çıkarttılar. Etkinliğe başladılar.*” (17 Aralık 2014, araştırmacı günlüğü) biçiminde yazmıştır. Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yapması öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin süreleri bittikten sonra hızlı tur tekniği ile her öğrenci hazırlamış olduğu reklamı sınıfta paylaşmıştır. Sınıfta yapılan paylaşımlardan bazıları şunlardır:

Simge :Boyum 1.35 cm, gözüm kahverengi, saçım siyah, en sevdiğim spor dalı yüzme ve basketbol.

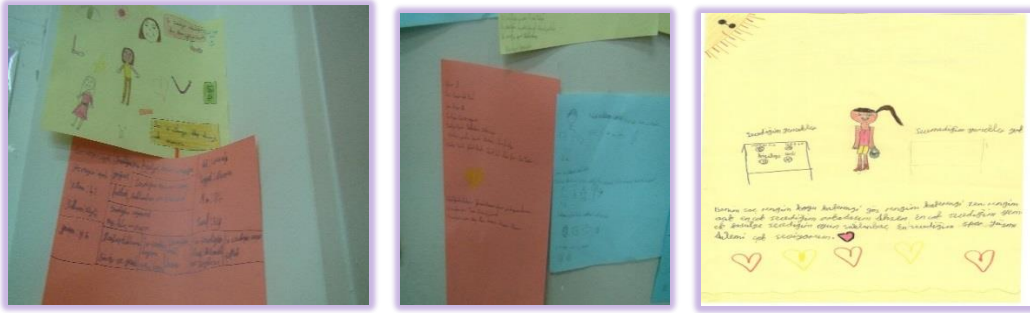
Zeliha :(Yazdığı şiiri okumuştur.) Özelliklerim/ Gözüm siyah saçım kumral/ Herkesin özelliği kendine özel/Yaşasın özellikler/Kilom 25, boyum 1.31/Yaşasın özellikler/İspanağı severim, kitap okurum/Yaşasın özellikler

İclal :Saçım sarı, gözüm ela açık tenliyim. Yüzmeyi severim.

Nadide :10 yaşındayım. Benim gözüm açık kahverengidir, açık kumralım kilom 25,5 hobim şarkı söylemek, dans etmeyi severim.

Barış :Orta boylu, kumral saçlı, beyaz tenli, kahverengi gözlüyüm, yardımlaşmayı severim, çabuk alınmak sevmediğim huyum.

Irmak :Ben orta boyluyum. Açık tenliyim. Açık renk saçlıyım. Yeşil gözlüyüm. Kaş ve kirpiklerim siyah bir kızım. En çok matematik ve İngilizce derslerini severim. (32.07, 17 Aralık 2014, video kaydı)

Fotoğraf 30. Öğrencilerin Kendileri İle İlgili Hazırlamış Oldukları Reklam Örnekleri

Öğrencilerin, sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri, öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilir. Ayrıca öğrencilerin, yaptıkları etkinlikte kendi fiziksel özelliklerinin yanı sıra kişisel özelliklerinden söz ettikleri söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin kendi fiziksel ve kişisel özelliklerinin farkında oldukları anlaşılabilir. Öğrencilerin kendi fiziksel ve kişisel özelliklerinin farkında olması öz-yönetim becerilerinden *kendini tanıma ve kişisel gelişimi izleme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

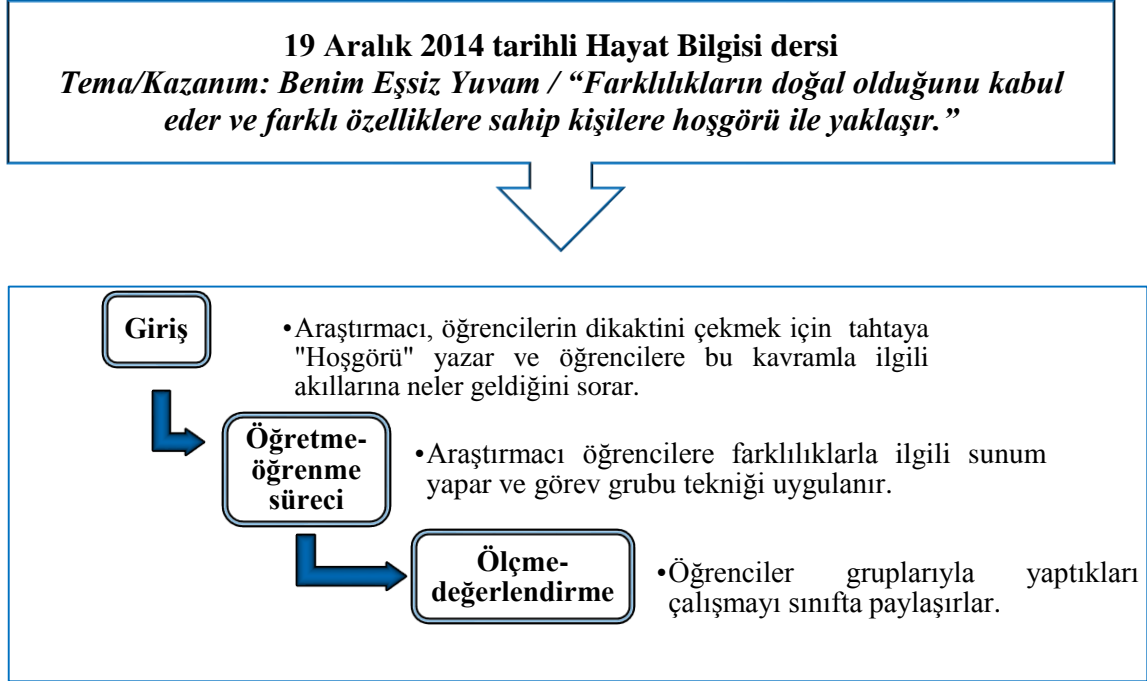
Öğrencilerden Eda “*Derste güzel vakit geçirdim.*”, Yeliz “*Ders eğlenceli geçti.*”, İrmak “*Dersi beğendim. Kendimle ilgili bir şey yapınca mutlu oldum, eğlendim.*”, Büşra “*Güzeldi, keyif aldım.*” biçiminde dersle ilgili görüşlerini yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine belirtmişlerdir. Öğrencilerin dersten keyif aldıkları ve eğlendikleri söylenebilir. Öğrencilerin dersten keyif almaları öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

17 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersi, etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinden reklam hazırlama ve hızlı tur teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin, yapılan etkinlikte öz-yönetim becerilerinden *kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, eğlenme, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, amaç belirleme becerilerini* işe koştukları söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Görev Grubu” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

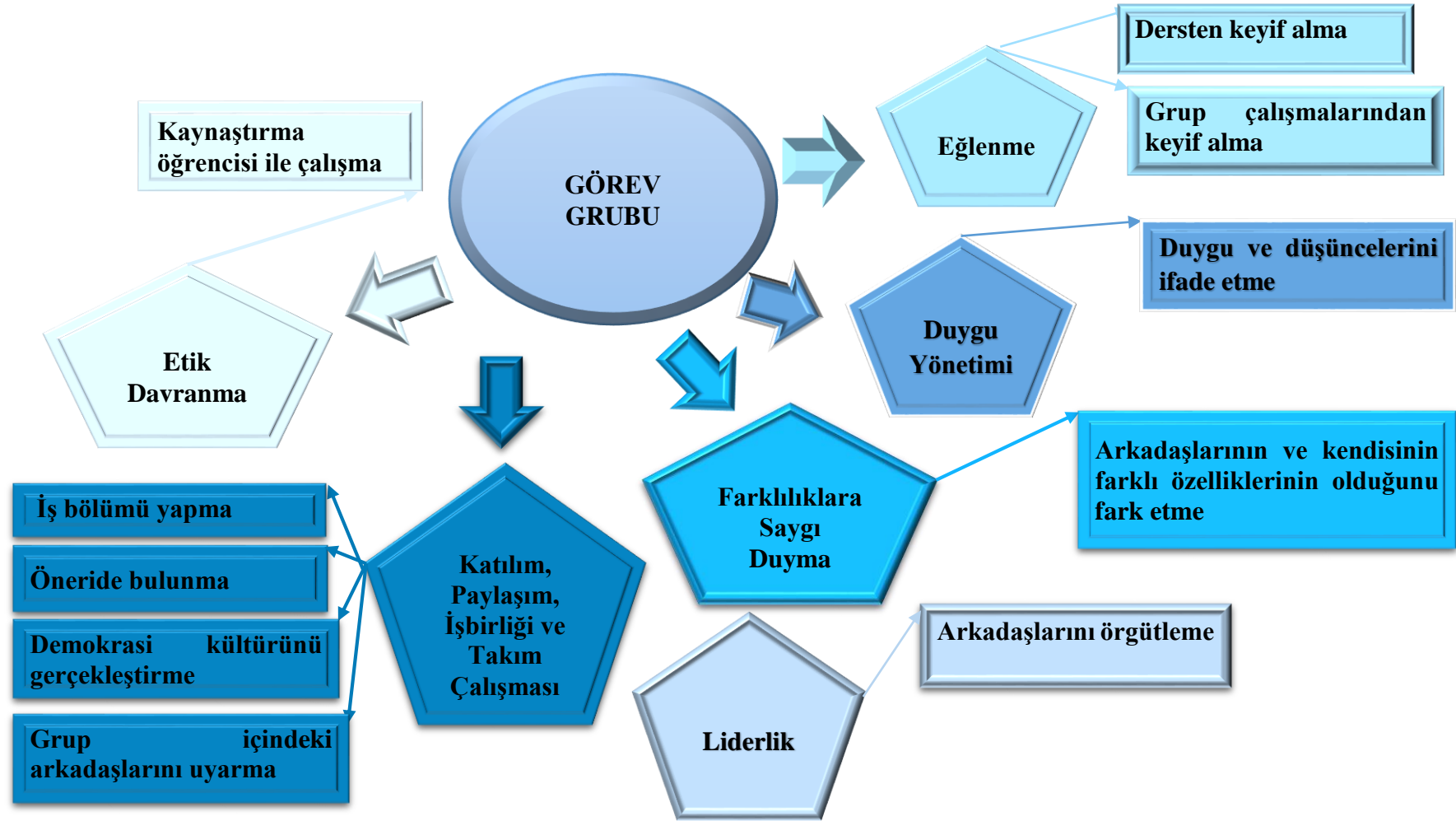
19 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 36. 19 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

19 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörü ile yaklaşır.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Görev grubu” tekniğini kullanmıştır. Görev grubu tekniğinde, öğrenciler gruplara ayrılır ve kendilerine verilen görevi grup olarak yaparlar.

19 Aralık 2014 tarihli görev grubu tekniği kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler aşağıdaki Şekil 37’de görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

Şekil 37. Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 37’de görüldüğü gibi görev grubu tekniği kullanılarak işlenen 19 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *etik davranma, eğlenme, duygu yönetimi, farklılıklara saygı duyma, liderlik, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı, öğrencilerin dikkatini çekmek için tahtaya “Hoşgörü” kavramını yazmıştır. Öğrencilere, hoşgörü deyince akıllarına ne geldiğini sormuştur. Öğrencilerin yanıtları aşağıdaki gibidir:

- Ezgi :Hoşgörü bence insanlara yardım etmek.
 Emir :Kötü söz söylememek.
 Ebru :Hoşgörü öğretmenim insanlara eşit davranmak.
 Araştırmacı :Nasıl yani?
 Ebru :Mesela bir arkadaşımız gözlük takıyorsa ona gözlük takıyor diye farklı davranmamalıyız.
 Nihal :Geç öğrenen arkadaşımızla dalga geçmemektir.
 Araştırmacı :Başka?
 Kemal :Arkadaşımıza iyi davranmaktır. (06.02, 19 Aralık 2014, video kaydı)

Öğrencilerin yanıtlarından anlaşılacağı üzere öğrencilerin hoşgörü kavramını tam açıklayamamasalar da yaşamlarında “Arkadaşımızla dalga geçmeme, gözlük takıyor diye arkadaşımıza farklı davranmama” gibi davranışları hoşgörü ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Daha sonra araştırmacı, öğrencilere farklılıklarla ilgili kısa bir film izletmiştir. Öğrenciler filmi izledikten sonra, araştırmacı öğrencileri gruplara bölerek aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

- Araştırmacı: Çocuklar şimdi sizi gruplara ayırdım ya grup olarak sizden slogan bulmanızı istiyorum. Farklılıklarla ilgili grupça slogan bulmanızı istiyorum. Göreviniz bu. Bulduğunuz sloganı size dağıtacağım kâğıtlara yazabilirsiniz. Anlaşıldı mı?
 (13.25, 19 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı açıklamasını yaptıktan sonra gruplara slogan bulmaları için süre vermiştir. Öğrencilerin çalışırken kendi aralarındaki konuşmaları aşağıdaki gibidir:

- Sezgin :Şimdi ne yapalım?
 Nihal :Slogan bulacağız.

Murat :Farklılıklarla ilgili.

Deniz :Evet.

Sezgin :O zaman herkse bir tane slogan düşünün. Sonra içinden seçeriz.

Deniz :Oylama yaparız.

Sezgin :En çok oy alanı seçeriz. (19 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dokuzuncu grup)

Öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmalardan anlaşılacağı üzere, grupta Sezgin'in öneride bulunarak, arkadaşlarını örgütleyerek liderlik rolünü üstlenmeye çalıştığı söylenebilir. Sezgin'in liderlik rolünü üstlenmeye çalışması araştırmacının araştırma günlüğüne *"Bugün derste sınıfta dolaşırken Sezgin'in olduğu grubun yanında durdum. Sezgin'in konuşmaları dikkatimi çekti. Arkadaşlarına 'Herkes slogan bulsun.'* önerisinde bulunduğunu duydum. Şaşırdım. Çünkü normalde Sezgin grup içinde çok fazla konuşmayan bir çocuktü. Demek ki etkinlikler süresince kendini ifade etmeye başladı." (araştırmacı günlüğü, 19 Aralık 2014) biçiminde görüşünü yansıtmıştır. Sezgin'in, liderlik rolünü üstlenmesi öz-yönetim becerilerinden *liderlik becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Diğer gruplarda yer alan öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları aşağıdaki gibidir:

Safiye :Hadi sloganımızı bulalım.

Büşra :Ne olsun? Ben buldum farklılıklar zenginliktir.

Deniz :Olmadı bence. Birer tane söyleyelim. Oy kullanırız.

İclal :En çok oyu alan sloganı yazarız. (19 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, ikinci grup)

Ebru :Şöyle yapalım. Birimiz yazalım. Kağıdı süsleyelim.

Ekim :Önce slogan bulalım.

Eda :Evet.

Ebru :Tamam. İşlerimizi belirleyelim.

Sacit : Önce sloganı bulalım.

Ekim :Bulup yazarız.

Ebru : Sonra boyarız. (19 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, beşinci grup)

Begüm :Farklılıklarla ilgili slogan

Yeliz :Ne olabilir?

Mehtap :Herkes farklıdır, farklılıklar özeldir.

Yeliz :Betül sen söyle?

Begüm :Hasan burayla ilgilensene. Slogan bulmaya çalışıyoruz.

Hüseyin :Düşünüyorum.

Begüm :Başka şeyle uğraşıyorsun. Bulalım sloganı. (19 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, altıncı grup)

Gruplar, slogan bulmaya çalışırken grup çalışmasında öğrencilerin grup içinde oylama yaparak demokrasi kültürünü gerçekleştirmeye, kendi aralarında iş bölümü yapmaya ve gruba katılmayan arkadaşlarını uyarmaya çalıştıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin grup içindeki bu davranışları, öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, grup olarak kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öğrencilerin buldukları sloganlar aşağıdaki gibidir:

Grup 1: Farklılıklar doğaldır, lütfen dalga geçmeyelim (İkinci ders)

Grup 2: Farklılıklara saygı duy, herkese iyi davran farklılıklar doğaldır.

Grup 3: Farklılıklar hayata renk katar, senin farkın seni sen yapar.

Grup 4: Farklılıklar doğaldır; çünkü herkes farklıdır.

Grup 5: Hepimiz farklıyız, dünya çocuklarıyla yaşarız.

Grup 6: Bazılarının saç siyah, bazılarının saç sarıdır, herkes bundan memnun olmalıdır.

Grup 7: Farklılıklar insanların en güzel zenginlikleridir.

Grup 8: Farklılıklar doğaldır, kimseyle dalga geçme.

Grup9: Farklılıklar doğaldır, bunu herkes bilmelidir.

Fotoğraf 31. Öğrencilerin Farklılıklarla İlgili Buldukları Sloganlar

Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerinde sloganları incelendiğinde, sloganlarında, farklılıkların doğal olduğunu yansıtan cümleler yazdıkları görülmüştür. Öğrencilerin farklılıklarının doğal olduğunun farkında olmaları öz-yönetim becerilerinden *farklılıklara saygı duyma becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

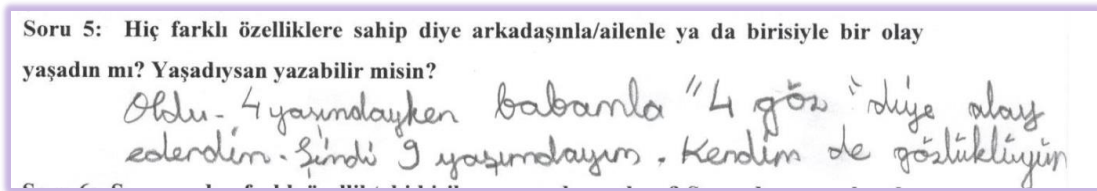
Öğrenciler, grup çalışması ile görüşlerini yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yansıtmışlardır. Öğrencilerden Ayşe “*Birkaç haftadır grup çalışması yapmıyorduk. Arkadaşlarımla birlikte yapınca grup çalışmasını daha çok eğlendim.*”, Zeliha “*Grup çalışmasını beğendim. Çok eğlendim.*”, Ediz “*Arkadaşlarımla slogan bulmayı çok sevdim. Eğlendim.*” biçiminde görüşlerini belirterek arkadaşlarıyla birlikte çalışmaktan eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Yine öğrencilerden Sezgin “*Derste eğlendim.*”, Hüseyin “*Ders eğlenceli geçti.*”, Tayfun “*Derste eğlendim. Slogan bulma kısmı eğlenceliydi.*”, Büşra “*Dersi sevdim, eğlendim.*” biçiminde görüşlerini belirterek derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin hem grup arkadaşlarıyla hem de derste eğlenmeleri öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ebru “*Mihribah adında bir arkadaşım vardı. Engelliydi. Dalga geçerdik. Şimdi dalga geçtiğim için üzüldüm.*”, İrmak “*Engelli arkadaşım olunca onunla dalga geçerse onların üzülebileceğini fark ettim.*”, İclal “*Sınıfta engelli arkadaşımın dalga geçtikleri için üzülürdüm.*”, Ediz “*Grup çalışmasında biraz arkadaşımın kızdım, ama sonra kızgınlığım geçti.*” biçiminde yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazarak duygularını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmacı, araştırmacı günlüğüne derste dikkatini çektiği bir durumu “*Sınıfımda bir tane kaynaştırma öğrencisi var. Üçüncü sınıf olmasına rağmen öğretmen öğrenciye okuma yazma öğretiyor. Sınıf öğretmeni ile konuştuğumda öğrencinin geç öğrendiğini söyledi. Uygulamalarda öğrenciyi ayırmadan özellikle grup çalışmalarında ya da ikişerli çalışmalarda kaynaştırma öğrencisinin de grup çalışmalarına katıldığı, arkadaşlarının öğrenciye yardım ettiklerini gözlemledim.*”

Örneğin grup çalışmasında boyama işini öğrenciye veriyorlardı. Bugün konu farklılıklar olunca öğrenciye ve arkadaşlarına biraz daha dikkat ettim. Arkadaşları kaynaştırma öğrencisi ile çalışıyorlardı.” (araştırmacı günlüğü, 19 Aralık 2014) biçiminde yansıtmıştır. Bu durumu Begüm “Hafize arkadaşım geç öğreniyor, bazen ona yardım ediyorum.” ve Ayşe “Hafize arkadaşımız bizden biraz farklı, ama ona yardımcı olmaya çalışıyorum.” biçiminde görüşlerini günlüklerine yansıtmıştır. Öğrencilerin kaynaştırma öğrencisi ile birlikte çalışarak etkileşimde bulunmaları öz-yönetim becerilerinden etik davranma ile ilişkilendirilebilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında, etik davranma becerisi kapsamında bedensel ya da zihinsel engelli bireylerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etme boyutu vardır. Dolayısıyla öğrencilerin kendilerinden farklı öğrenme güçlüğü bulunan arkadaşı ile çalışmalarını etik davranma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yine öğrencilerden Begüm “ 4 yaşındayken babamla “4 göz” diye alay ederdim. Şimdi 9 yaşındayım. Kendim de gözlüklüyüm.” biçiminde kendisinin gözlük taktığını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüğüne yazmıştır. Öğrencilerin arkadaşının ya da kendisinin farklı özelliklere sahip olduğunu bilmesi öz-yönetim becerilerinden farklılıklara saygı duyma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 32. Öğrenci Begüm’ün Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

19 Aralık 2014 tarihli görev grubu tekniği kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, duygu yönetimi, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, liderlik, farklılıklara saygı duyma ve etik davranma becerilerine* yönelik davranışlarda buldukları gözlemlenmiştir. Özellikle dersin içeriği farklılıklara saygı olduğu için farklılıklara saygı duyma becerisine yönelik davranışların göze çarptığı söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Takım Araştırması” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

24 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 38. 24 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

24 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “İnsanlığa hizmet etmiş kişilerin çocukluklarını ve yaptıklarını araştırır ve sunar.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Takım Araştırması*” tekniğini kullanmıştır. Takım araştırması tekniğinde, öğrenciler gruplara ayrılırlar ve her grubun araştırma konusu vardır. Gruplar araştırmalarını yaparlar, konu ile ilgili sunum hazırlayıp sınıfta paylaşırlar.

24 Aralık 2014 tarihli takım araştırması tekniği kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin Şekil 39’da görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

Şekil 39. Öğrencilerin Takım Araştırması Tekniğinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 39’da görüldüğü gibi, takım araştırması tekniği kullanılarak işlenen 24 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, duyu yönetimi, liderlik, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı, derse geçmeden önce öğrencilere geçen ders verdiği ödevi sınıfta paylaşmaları için söz verdi. Araştırmacı, araştırmacı günlüğüne “*Artık öğrencilere ödevlerini yapıp yapmadıklarını sormuyorum. Öğrenciler ödevlerini yapıyorlar. Öğrenciler, ödevlerini yaparak geldikleri için dersin akışı da bozulmuyor. Dolayısıyla öğrencilere bugün ödevlerini yapıp yapmadıklarını sormadım. İki tane ödevleri vardı. Birisi cümle doldurmayı, diğeri bilim insanlarının yaşamlarını araştırmaktı. Ödevlerini paylaşmalarını istedim.*” (araştırmacı günlüğü, 24 Aralık 2014) biçiminde görüşlerini yazmıştır. Öğrencilerin ödevi “Ben farklıyım...Çünkü ...” cümlesini doldurmaktı. Öğrencilerin doldurdıkları cümleler aşağıdaki gibidir:

- Barış :Ben farklıyım, çünkü Kafkas dansı oynayabilirim.
- Kemal :Ben farklıyım, çünkü boyum uzun.
- Yeliz :Ben farklıyım, Çünkü dans edebiliyorum.
- Ekim :Ben farklıyım, Çünkü arkadaşlarımı seviyorum.
- Sacit :Ben farklıyım, Çünkü yüzmeyi biliyorum.
- Zeliha :Ben farklıyım, Çünkü piyano çalabiliyorum.
- Mehtap :Ben farklıyım, çünkü hayvanları seviyorum. (0.22, 24 Aralık 2014, video kaydı)

Öğrencilerin yazdıkları cümleleri sınıfta paylaşmaları, ödevlerini yaptıklarının göstergesidir. Ayrıca öğrencilerin, kendi farklı özelliklerinin de farkında olduğu söylenebilir. Öğrencilerin verilen ödevi yerine getirmeleri öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi, kendi farklı özelliklerinin farkında olması kendini tanıma ve kişisel gelişimi izleme becerileri* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, ödevlerini sınıfta paylaştıktan sonra araştırmacı öğrencilere, bilgisayardan slayt yardımı ile bilim insanlarının fotoğraflarını gösterip tanıyıp tanımadıklarını sormuştur. Öğrenciler, bazı bilim insanını tanıdıklarını, bazılarını tanımadıklarını ifade etmişlerdir.

Fotoğraf 33. Öğrencilere Gösterilen Bilim İnsanlarının Fotoğrafları

Öğrenciler, fotoğrafları inceledikten sonra araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar sizleri gruplara ayıracağım. Her grup, bilim insanının yaşamını araştırıcaktınız ya. Şimdi grup olarak bir araya gelerek, araştırdığınız bilim insanlarından bir tanesini seçip sunum hazırlayacaksınız. Her grubun bir tane bilim insanının yaşamı ile ilgili sunumu olacaktır. (13.42, 24 Aralık 2014, video kaydı)

Araştırmacı, öğrencilere açıklamayı yaptıktan sonra onları gruplara ayırmış, sunumlarını hazırlamaları için süre vermiştir. Grup çalışmaları esnasında öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

Barış :Bilim adamını araştırdın mı Salih?

Görkem :Evet. Ben Einstein'i araştırdım.

Hüseyin :Ben de onu.

Deniz :Pastör'ü.

Barış :Ben İbni-Sina'yı araştırdım.

Görkem :İsmi değişik.

Deniz :Kimi yapacağız.

Barış :Benimki farklı onu yapalım. Einstein'i herkes araştırmış olabilir.

Deniz :Olur.

Görkem :Fark etmez.

Hüseyin :Seninkini yapalım Umut. (24 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, ikinci grup)

Ege :Ben Pastör'ü araştırdım.

Ekim :Ben de.

Ebru :Einstein'i.

Ezgi :Graham Bell'i araştırdım.

Ege :Hangisini yapacağız?

Ebru :Benimkini

Ezgi :Hepsinden yapsak. Kısa kısa yazarız.

Ekim :Güzel fikir.

Ege :Evet, olur. (24 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, dördüncü grup)

Murat :Bilim adamını seçelim?

Nihal :Hangisi olsun.

Ceylan :Oylama yapalım.

Ediz :Graham Bell için oylama yapalım.

Ceylan :Bu olsun.

Nihal :Newton olsun diyenler. Ben ve Murat.

Ceylan :Newton olsun. (24 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

Grup içinde öğrencilerin konuşmalarından anlaşılacağı üzere, öğrencilerin hangi bilim insanı ile ilgili sunum hazırlayacaklarına ilişkin sorunu, grup üyesinden gelen öneri ile çözmüş oldukları görülmektedir. Ayrıca öğrenciler, grup içinde oylama yaparak da hangi bilim insanını seçeceğine karar vermişlerdir. Bu durumda öğrencilerin, grup içinde demokrasi kültürünü gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öğrencilerin grup içinde öneride bulunmaları, oylama yaparak demokrasi kültürünü gerçekleştirmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde grup içinde iş bölümü yaptıklarını belirtmişlerdi. Öğrencilerden Ayşe “*Grup çalışmasında ben yazı yazdım. Sıra arkadaşım resimleri, yazıları kesip yapıştırdı. Bir arkadaşım bize yardım etti.*”, Yağaz “*Ben çizdim, Tahacan (Ö33) boyadı. Diğerleri de resimleri kesti.*”, Büşra “*Grup çalışmasında bir arkadaş yazdı, bir arkadaş çizdi ve iki kişi boyadı.*” biçiminde grup çalışmasında iş bölümü yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin grup içinde iş bölümü yapmaları öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ebru “*Dergilerden buldum.*”, İclal “*Kitaptan yararlandım.*”, Eda “*Bilgisayardan yararlandım.*”, Ayşe “*Bilgisayardan ve tarih kitabından yararlandım.*” Zeliha “*Ansiklopediden yararlandım.*” biçiminde yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine bilim insanını araştırırken hangi kaynaklardan yararlandıklarını

yazmışlardır. Öğrencilerin araştırma yaparken farklı kaynaklardan yararlanmaları öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

**Soru 3: Bilim insanı araştırma ödevini araştırırken hangi kaynaklardan yararlandın
Nelere dikkat ettin?**

Bilgisayardan ve tarih kitaplarından yararlandım.

Fotoğraf 34. Ayşe'nin Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

Grup çalışmalarında öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

Eda :Resimleri keser misiniz?

Mehtap :Kesiyoruz.

Büşra :Niye sinirlenip bağıırıyorsun?

Eda :Bağıırmıyorum.

Mehtap :Bağııırıyorsun.

Eda :Tamam özür dilerim. Sakinleşiyorum.

Sacit :Çalışmamızı yapalım. (24 Aralık 2014, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

Grup çalışmasında Eda'nın arkadaşlarına bağııması, arkadaşlarını rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlıklarını Eda'ya ifade etmişlerdir. Daha sonra Eda arkadaşlarından özür dilemiştir. Eda bu davranışı yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine "*Grup çalışmasında biraz sinirlendim. Ama hemen sinirli halimden sakinleşmeye çalıştım. Grup çalışmamıza devam ettik.*" biçiminde duygularını fark edip kontrol etmeye çalıştığını ifade etmiştir. Eda'nın duygularını kontrol etmeye çalışması öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, bilim insanı ile ilgili görevlerini yerine getirirken kendilerinin de bilim insanı olabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne "*Öğrenciler çalışırken ve ben grupları dolaşırken öğrencilerden bazıları kendilerinin de buluşlar yapabileceklerini, bilim adamı olmak istediklerini söylediler.*" biçiminde yansıtmıştır. Öğrencilerden Barış "*Bilim adamlarının çocukluklarını, nasıl yetiştiklerini ve insanlığa katkılarını öğrendik. İleride ben de bilim adamı olmak istediğimi fark ettim.*" biçiminde bilim insanı olmak istediğini yarı yapılandırılmış

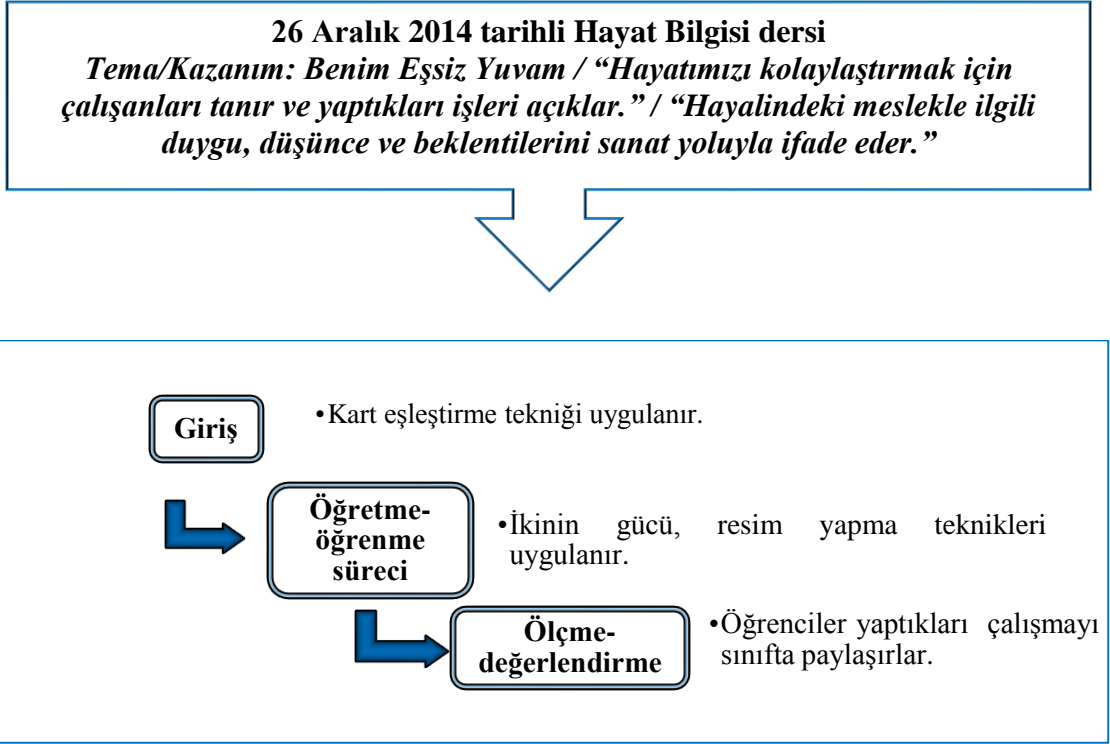
öğrenci günlüğüne yazmıştır. Öğrencilerin bilim insanı olma ile ilgili kendilerinde farkındalık yaratmaları öz-yönetim becerilerinden *kariyer planlama becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ayşe “*Derste arkadaşlarımla birlikte güzel vakit geçirdim. Hem çalıştık hem de eğlenceli geçti.*”, Irmak “*Etkinlikler güzeldi ve eğlenceliydi.*”, Ceylan “*Çok eğlendiğimi düşünüyorum.*”, Sezgin “*Etkinlikler güzel oldu. Grupça yapınca daha eğlenceli oluyor.*” biçiminde yapılandırılmış öğrenci günlüklerine görüşlerini yazarak arkadaşlarıyla birlikte grup çalışması yapmaktan ve dersten keyif aldıklarını, eğlendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dersten ve grup çalışmasından keyif almaları öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

24 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersi etkin öğrenme yöntemlerinden takım araştırması tekniği kullanılarak işlenmiştir. Takım araştırması tekniği kullanılarak işlenen derste, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, duygu yönetimi, liderlik, sorumluluk katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerilerini* işe koşmuşlardır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Kart Eşleştirme”, “İkinin Gücü”, “Resim Yapma” Tekniklerinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

26 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

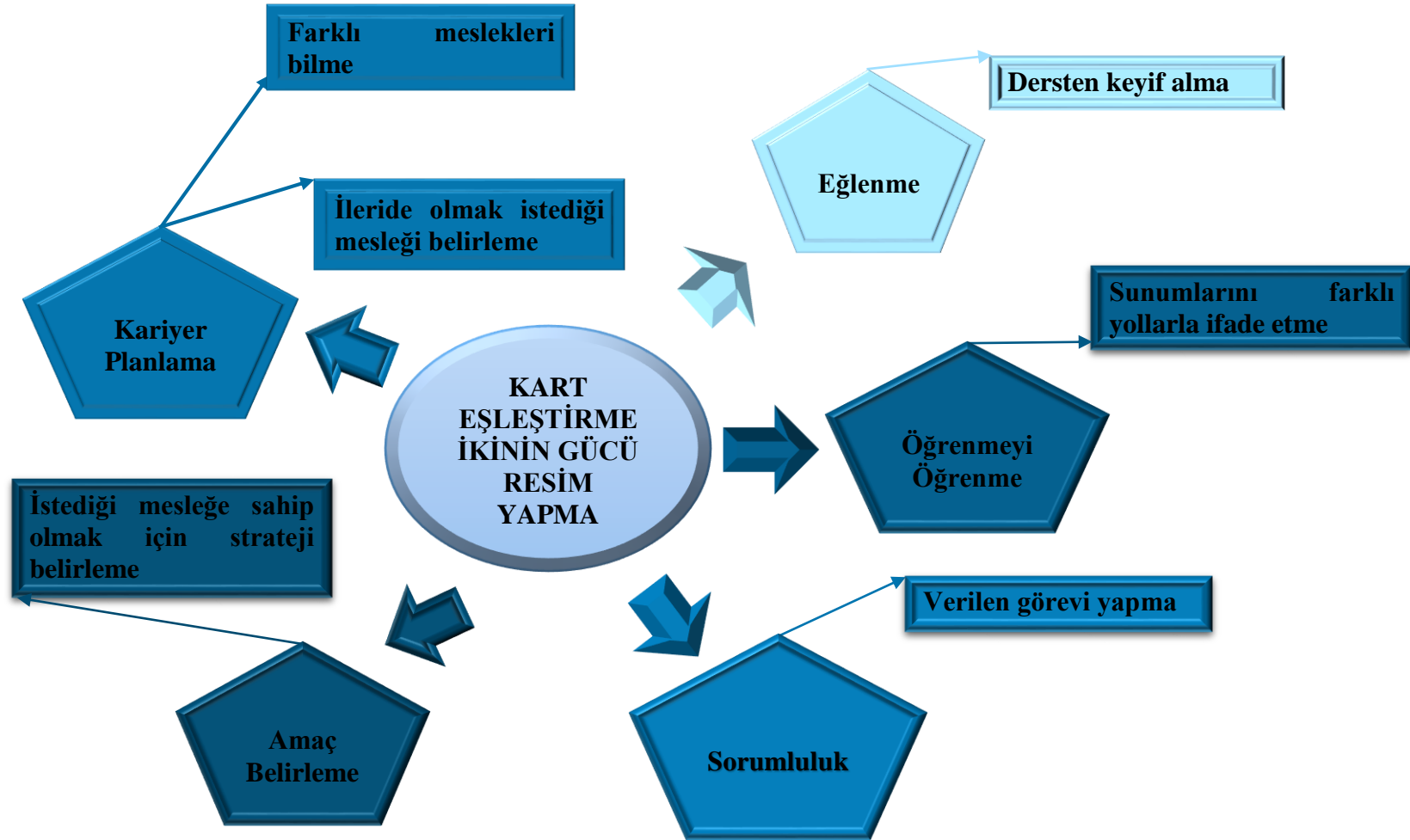

Şekil 40. 26 Aralık 2014 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

26 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanır ve yaptıkları işleri açıklar.” ve “Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder.” kazanımlarına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “*Kart Eşleştirme*”, “*İkinin Gücü*” ve “*Resim Yapma*” tekniklerini kullanmıştır.

Kart eşleştirme tekniğinde, öğrencilere konu ile ilgili bilgiler yazan kartlar dağıtılır. Her kartta yazan bilgi diğer kartta yazan bilginin tamamlayıcısı olacaktır. Örneğin bir kartta 29 Ekim 1923 yazılıysa bu kartın tamamlayıcısı olan diğer kartta yazan bilgi Cumhuriyet’in ilanıdır. Öğrenciler sınıf içinde dolaşarak kartını eşleştirmeye çalışır. İkinin gücü tekniğinde öğrenciler ikişerli eş olurlar ve konu ile ilgili düşüncelerini birbirleri ile paylaşırlar. Resim yapma tekniğinde ise öğrenciler konu ile ilgili resim yapar.

26 Aralık 2014 tarihli kart eşleştirme, ikinin gücü ve resim yapma teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin, Şekil 41’de görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

Şekil 41. Öğrencilerin Kart Eşleştirme, İkının Gücü ve Resim Yapma Tekniklerinde İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Şekil 41’de görüldüğü gibi, kart eşleştirme, ikinin gücü ve resim yapma teknikleri kullanılarak işlenen 26 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, sorumluluk, öğrenmeyi öğrenme ve amaç belirleme* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı, öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Çocuklar, bugün farklı bir şekilde derse başlayacağız. Sizlere elimde gördüğüm kartları dağıtacağım. Bu kartların bir kısmında meslekler, diğer kısmında mesleklerin yaptıkları işler yazılı. Bunları size dağıtacağım. Bu kartları sınıf içinde dolaşarak arkadaşlarınızla eşleştirmenizi istiyorum. (03.10, 26 Aralık 2014, video kaydı).

Araştırmacı, öğrencilere açıklamayı yaptıktan sonra kartları dağıttı. Öğrencilerin sınıf içinde dolaşarak kartlarını eşleştirmeleri için öğrencilere süre verdi. Öğrenciler kartlarda yazan meslekler ve mesleklerin yaptıkları işleri eşleştirmeye çalıştılar. Tüm öğrenciler kartlarını eşleştirdikten sonra araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Kartlarını eşleştirmeyen var mı? Açıkta kalan yok. Herkes mesleğini ve mesleğin yaptığı işi buldu mu? Eşleştirdiğiniz arkadaşınızla, kartlarda yazan meslek ve mesleğin yaptığı işle ilgili düşüncelerinizi, o meslek olmasaydı neler olurdu? Arkadaşınızla birbirinize meslekle ilgili düşüncelerinizi söyleyin. (15.10, 26 Aralık 2014, video kaydı).

Öğrenciler yanındaki arkadaşı ile meslekleri konuşurken Ediz ile Kemal araştırmacının yanına gelerek meslekleri ile ilgili görüşlerini paylaştılar. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne *“Eş olan öğrenciler, sıralarına oturarak arkadaşıyla kartlarda yazan mesleği tartışmaya başladılar. Ben sıraları dolaşırken Ediz ile Kemal yanıma geldiler. ‘Ne oldu?’ diye sordum. Kemal ‘Antropolog mesleğini bilmiyordum. Toplumları inceliyormuş öğretmenim.’ dedi. Ediz ‘Arkeolog mesleği değişik geldi bana. Kazı yapıyorlarmış Eski insanların yaşadıkları yerleri, kullandıkları eşyaları buluyorlarmış’ dedi. Demek ki farklı meslekler öğrencilerin dikkatini çekebiliyormuş.”* (araştırmacı günlüğü, 26 Aralık 2014) biçiminde yansıtmıştır. Öğrencilerden Ceylan *“Makine mühendisi, pilot, sosyolog, psikolog gibi değişik mesleklerin olduğunu fark ettim.”*, Mustafa *“Kuafor, aşçı ve marangozun da meslekler olduğunu fark ettim.”*

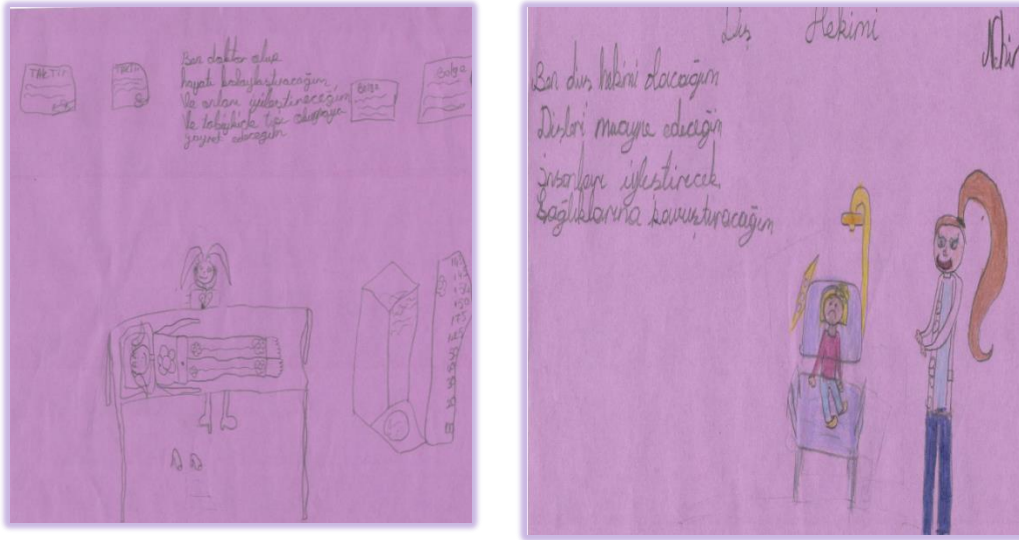
biçiminde yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine farklı mesleklerin olabileceğini fark ettiklerini belirtmişlerdir. Yine öğrencilerden Ezgi “*Ben büyüyünce öğretmen olacağım. Çünkü çocukları seviyorum.*”, Deniz “*Büyüyünce veteriner mesleğini seçeceğim. Çünkü hayvanları seviyorum.*”, Tayfun “*Polis, insanları kötülerden koruyacağım.*”, Zeliha “*Mimar olacağım, evler yapacağım.*” biçiminde yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine gelecekte olmak istedikleri meslekleri yazmışlardır. Öğrencilerin farklı mesleklerin farkında olmaları, ileride olmak istedikleri mesleği belirlemeleri, kariyerleriyle ilgili planlama yapmalarından ve isteklerini belirtmelerinden dolayı öz-yönetim becerilerinden *kariyer planlama becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Soru 6: Büyüyünce hangi mesleği seçeceğinizi, neden bu mesleği seçtiğinizi yazabilir misiniz? *Büyüyünce veteriner mesleğini seçeceğim, çünkü hayvanları seviyorum.*

Fotoğraf 35. Deniz’in Yazmış Olduğu Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

Yine öğrencilerden Tarık “*Avukat olmak için hukuk fakültesini okumalıyım.*”, İrmak “*İstediğim mesleği olmak için çalışıp üniversiteye gitmem gerektiğini biliyorum.*”, Büşra “*Ortaokul, lise ve üniversiteleri okuyup sınıfta kalmamam gerekiyor.*”, Yağaz “*Çok çalışmalıyım ve düzenli olmalıyım.*” biçiminde istedikleri mesleğe sahip olmak için neler yapılması gerektiğini yazmışlardır. Öğrencilerin meslek sahibi olmak için “hukuk fakültesi okumak, düzenli olmak, sınıfta kalmamak” gibi stratejiler belirledikleri söylenebilir. Öğrencilerin istediği mesleğe sahip olmak için strateji belirlemeleri öz-yönetim becerilerinden *amaç belirleme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, eş oldukları arkadaşları ile meslek ile ilgili düşüncelerini paylaştıktan sonra araştırmacı, öğrencilerden olmak istedikleri mesleği resim yolu ile sınıfa sunmalarını istemiştir. Bunun için öğrencilere süre vermiştir. Öğrenciler olmak istedikleri mesleğin resmini yapmışlardır. Öğrencilerin yaptıkları resimlerden örnekler Fotoğraf 36’da gösterilmiştir:

Fotoğraf 36. Öğrencilerin Olmak İstedikleri Meslekle İlgili Yaptıkları Resim

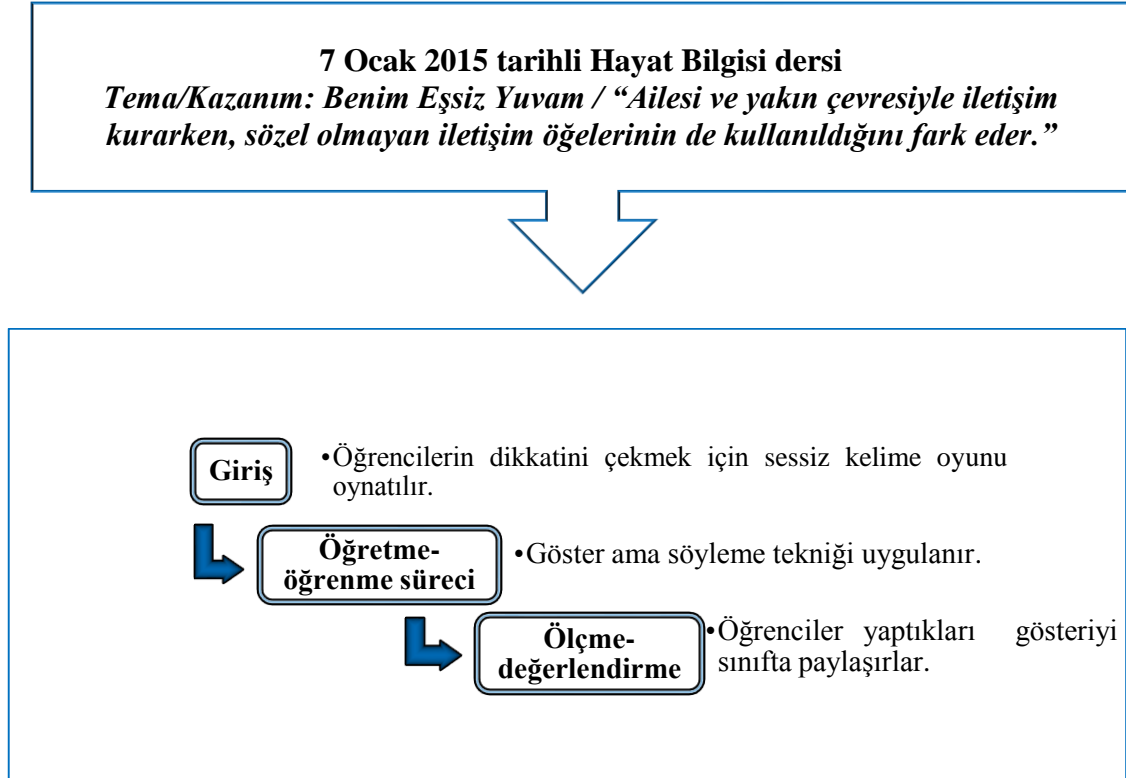
Araştırmacı öğrencilerden olmak istedikleri meslekle ilgili resim yapmalarını istemiştir. Öğrenciler kendilerine verilen görevi yerine getirmişlerdir. Bazı öğrenciler hem olmak istedikleri mesleğin resmini yapmışlar, hem de aynı kağıda mesleği ile ilgili şiir yazmışlardır. Öğrencilerin kendilerine verilen görevi hazırlarken resim yapmaları, şiir yazmaları başka bir deyişle sunumlarını farklı yollarla hazırlamaları öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirmelerinin, öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerden Deniz “Bugün Hayat Bilgisi dersinde, yaptığım etkinlikte çok eğlendiğimi düşünüyorum.”, Ayşe “Bugün meslekleri ve görevlerini öğrenirken çok eğlendiğimi düşünüyorum.”, Eda “Derste eğlendim hem de meslekleri öğrendim.”, Ege “Eğlendim. Derste güzel vakit geçirdim.” biçiminde derste eğlendiklerini, keyif aldıklarını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerin derste eğlenmeleri, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

26 Aralık 2014 tarihli Hayat Bilgisi dersi etkin öğrenme yöntemlerinden kart eşleştirme, ikinin gücü ve resim yapma teknikleri kullanılarak işlenmiştir. Kart eşleştirme, ikinin gücü ve resim yapma kullanılarak işlenen derste, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, öğrenmeyi öğrenme, sorumluluk ve amaç belirleme* becerilerini işe koşmuşlardır.

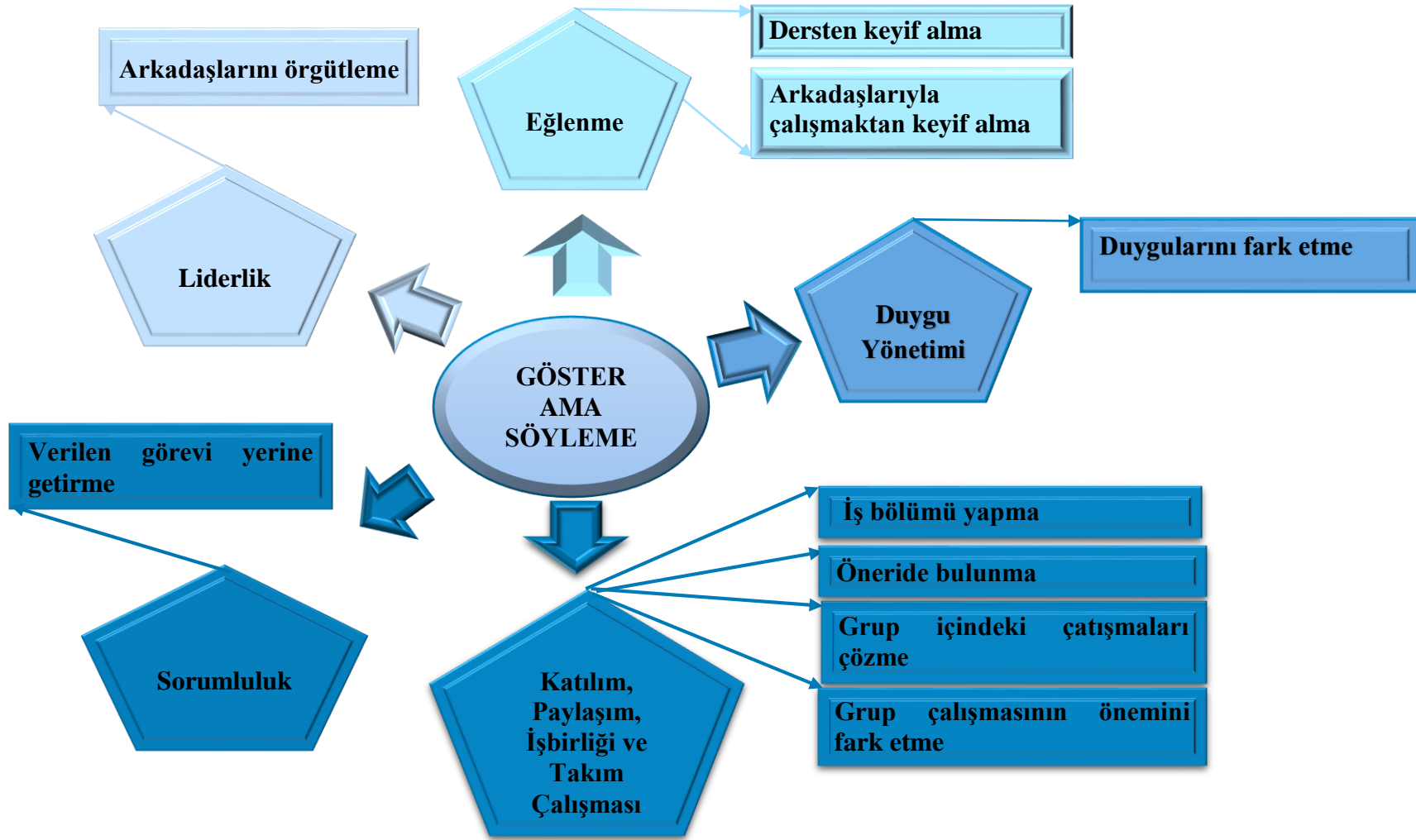
Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Göster Ama Söyleme” Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

7 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 42. 7 Ocak 2015 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

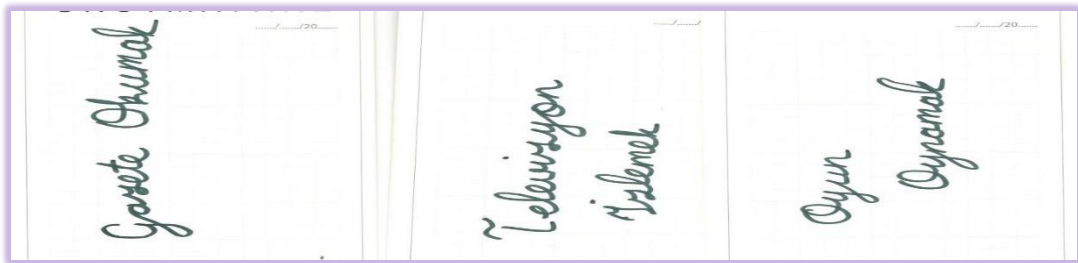
7 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Ailesi ve yakın çevresiyle iletişim kurarken, sözel olmayan iletişim öğelerinin de kullanıldığını fark eder.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Göster Ama Söyleme” tekniğini kullanmıştır. Göster ama söyleme tekniğinde, öğrenciler konu ile ilgili canlandırmayı sessiz bir biçimde yaparlar. Buradaki amaç öğrencilere söz söylemeden öğrencilere konuyu göstermektir. 7 Ocak 2015 tarihli göster ama söyleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin Şekil 43’te görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

Şekil 43. Öğrencilerin Göster Ama Söyleme Tekniğinde İşe Koştukları Becerileri

Şekil 43'te görüldüğü gibi, göster ama söyleme tekniği kullanılarak işlenen 7 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı, öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere sessiz kelime oyununu oynatmıştır. Bunun için duvar kenarında, orta ve cam kenarındaki sıralarda oturan öğrencileri üç gruba ayırmıştır. Her gruptan bir öğrenci, bir dakika süre içinde grup arkadaşlarına araştırmacının önceden hazırladığı kartlarda kelime gruplarını, sözsüz anlatmaya çalışmıştır. Aşağıda öğrencilere verilen kartlarda yazan kelimeler gösterilmiştir.

Fotoğraf 37. Öğrencilerin Anlattıkları Kelime Grupları

Öğrenciler oyunu oynadıktan sonra araştırmacı öğrencilere “Hiç konuşmadan kelimeleri nasıl anlattınız?” diye soru sormuştur. Öğrencilerden gelen yanıtlar doğrultusunda araştırmacı, öğrencilere jest, mimiklerle, beden dili ile ilgili açıklama yapmıştır. Daha sonra öğrencilere bugün derste neler yapacaklarını anlatmıştır:

Araştırmacı: Bugün grup çalışması yapacağız. Şimdi sizden yani gruplardan ailemizle, arkadaşlarımızla ya da çevremizdeki insanlarla beden dilimizi kullanarak sözsüz bir biçimde nasıl iletişim kurduğumuzu, nasıl anlaşabildiğimize ilişkin örnekler bulmanızı istiyorum. Anlaşıldı mı? Çevremizde sözsüz iletişimi nasıl kuruyoruz? Buna örnekler bulmanızı istiyorum. Çocuklar beni dinler misiniz? Biraz sessiz. Sonra bulduğunuz örneği sessiz bir biçimde bize canlandırmanızı istiyorum der. (18.02, 7 Ocak 2015, video kaydı)

Araştırmacı açıklamasını yaptıktan sonra, öğrencileri gruplara ayırmıştır. Öğrencilerin hazırlanmaları için süre vermiştir. Gruplar kendilerine verilen görevi yaparken grup içinde öğrencilerin konuşmaları aşağıdaki gibidir:

- Zeliha :Canlandırma yapacağız ya, önce ne yapacağımıza mı karar verelim.
- Görkem :Örnek düşünelim. Herkes düşünsün.
- Mehtap :Benim var bir tane anlatayım mı? Annem telefonla konuşuyordu. Biz kardeşimle oynuyorduk. Çok gürültü yapıyorduk. Annem eli le bize sus işareti yaptı. Sessiz olmamızı istedi.
- Ayşe :Bu örnek olabilir. Kabul eder mi herkes.
- Görkem :Zaman kaybetmeyelim. Bunu canlandıralım. (7 Ocak 2015, grup içi ses kaydı, yedinci grup)

- Aydın :Irmak'ın söylediği yemek yerken garsonu çağırmayı yapalım.) :
- Fatih :Kim hangi rolü yapacak?
- Irmak :Ben garson olcam.
- Fatih :Niye sen oluyorsun? Ben olayım.
- Irmak :Müşteri ol sen.
- Tarık :Tartışmayın.
- Aydın :Kura çekelim. Rollerini kağıda yazalım kime ne gelirse.
- Tarık :Olur. (7 Ocak 2015, grup içi ses kaydı, birinci grup)

- Nihal :Canlandırmayı önce yazsak.
- Hüseyin :Ben yazayım.
- Ceylan :Sen yaz, biz söyleyelim yaz. Sonra rollerini seçerim.
- Ediz :Ben yazayım kim ne olacak.
- Nihal :Sen neye karar veriyorsun?
- Ezgi :Ben yazayım kabul etmezseniz, başka bir yol buluruz. (7 Ocak 2015, grup içi ses kaydı, sekizinci grup)

Öğrencilerin grup içi konuşmalarından anlaşılacağı üzere öğrencilerin grupta öneride bulunarak çıkan çatışmaları çözmeye çalıştıkları, iş bölümü yaptıkları görülmektedir. Tarık “ *Ben söyledim, Arda resim yaptı, Irmak yazdı. Aramızda iş bölümü yaptık.*”, Simge “ *İş bölümü yaptık. Herkesin grupta bir görevi vardı.*” biçiminde grup içinde iş bölümü yaptıklarını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Yine öğrencilerden Ayla “*Grup çalışmasının işlerimizi daha iyi yapmamız için gerekli olduğunu fark ettim.*” ve Zeliha “*Grup çalışması yaptığımızda daha güzel şeyler ortaya çıkıyor.*” biçiminde grup çalışması ile ilgili görüşlerini

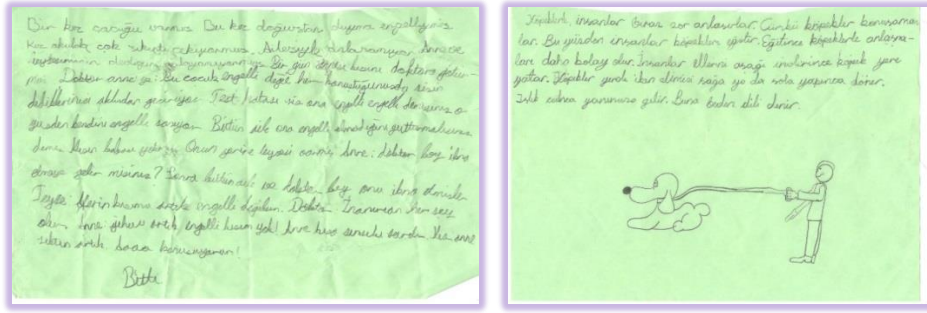
belirterek grup çalışmasının önemli olduğunu fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin grup çalışmasında iş bölümü yapmaları, önerilerde bulunarak çıkan çatışmaları çözmeleri, grup çalışmalarının önemini fark etmeleri öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* ile ilişkilendirilebilir.

- Nadide :Örnek bulalım önce. Yaşamımızda vardır. Herkes düşünsün.
 Barış :Ben buldum.
 Nadide :Herkes bulsun söylesin sonra seçeriz.
 Kemal :Ben söyleyeyim mi?
 Nadide :Söyle.
 Kemal :Dışarda arkadaşımınla top oynarken annem bana eliyle eve gel işareti yaptı.
 Nadide :Umut söyle.
 Barış :Köpekleri eğitirken de beden dili kullanıyoruz.
 Özgür :Ben bunu düşünmemiştim. (7 Ocak 2015, grup içi ses kaydı, birinci grup)

Grup içinde öğrencilerin konuşmalarından anlaşılacağı üzere Nadide'nin liderlik rolünü üstlenmeye çalışarak arkadaşlarını örgütlemeye çalıştığı söylenebilir. Nadide'nin arkadaşlarını örgütlemeye çalışması öz-yönetim becerilerinden *liderlik becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenciler, derste diğer tekniklerden daha farklı bir teknik uygulamışlardır. Bu durumu araştırmacı, araştırmacı günlüğüne "*Bugün derste kullanacağım tekniğin içerisinde canlandırma var. Öğrenciler grup çalışmalarına alıştılar artık. Grupça canlandırmayı da yapabileceklerini düşündüm. Düşündüğüm gibi de oldu. Gruplar rol bulmada zorlanmadan canlandırmayı yaptılar. Hatta hiç yadırgamadılar. Sadece biraz heyecanlandılar.*" (7 Ocak 2015, araştırmacı günlüğü) biçiminde görüşlerini yansıtmıştır. Araştırmacının belirttiği gibi öğrenciler sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmişlerdir. Öğrencilerin sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 38. Öğrencilerin Sözsüz İletişimle İlgili Buldukları Örnekler

Fotoğraf 39. Öğrencilerin Sözsüz İletişimle İlgili Canlandırmaları

Öğrencilerden İrmak “*Canlandırma yaparken heyecanlandım, yüzüm kızardı.*”, Ediz “*Heyecanlıydım tahtaya çıkınca.*” biçiminde duygularını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerin duygularını fark etmeleri öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi ile ilişkilendirilebilir. Yine öğrencilerden Ceylan “*Çok eğlendiğimi düşünüyorum.*”, Sacit “*Çok eğlenceliydi.*” Deniz “*Bugün yaptığım hayat bilgisi dersinde çok eğlendiğimi düşünüyorum.*” biçiminde derste eğlendiklerini yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde belirtmişlerdir. Öğrencilerin derste eğlenmeleri öz-yönetim becerilerinden *eğlenme becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun?
Yazabilir misin? *Çok heyecanlı ve eğlenceli' oldumun düşünüyorum.*

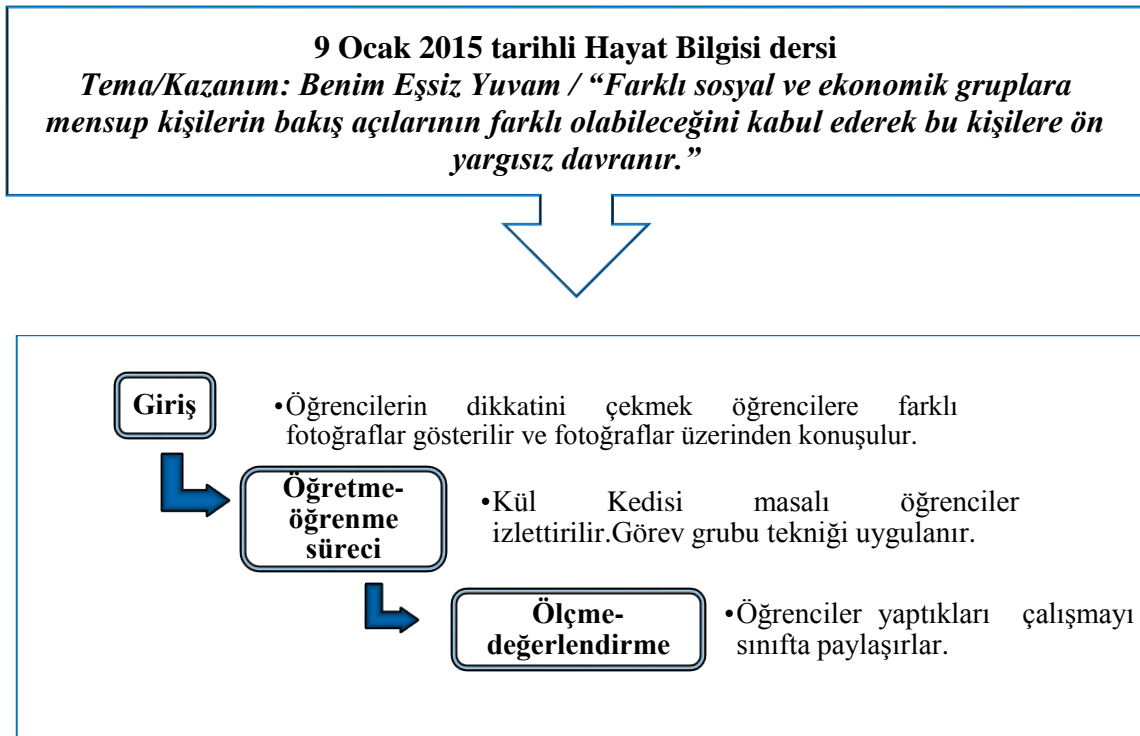
Fotoğraf 40. Ediz'in Yazdığı Yapılandırılmış Öğrenci Günlüğü

7 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, etkin öğrenme tekniklerinde göster ama söyleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu teknikte, öğrenciler, sözsüz iletişimle ilgili örnek bularak bu örneği derste sözsüz bir biçimde canlandırmışlardır. Öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini işe koşmuşlardır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarından “Görev Grubu”

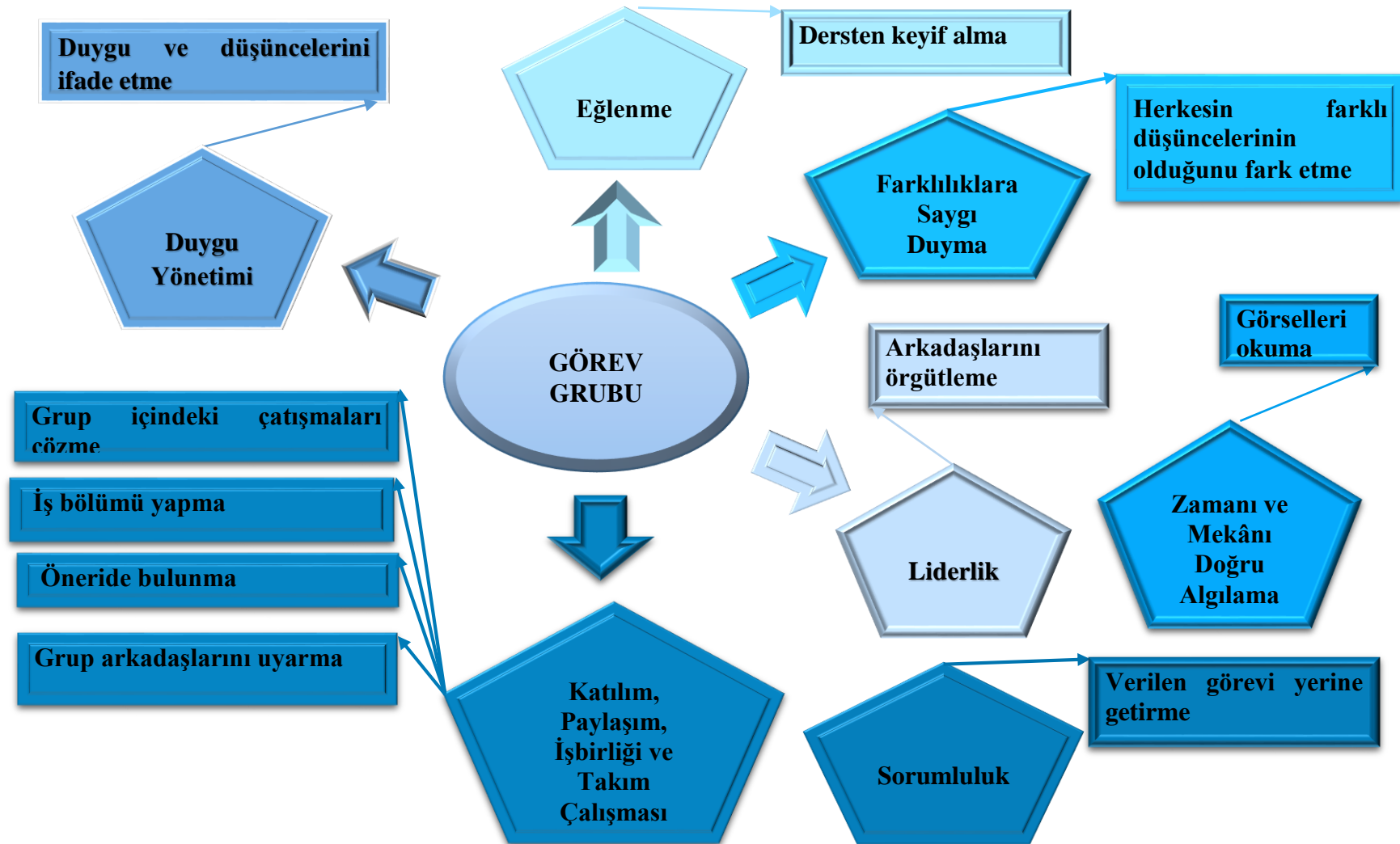
Tekniğinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini İşe Koşması

9 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersin işleniş biçimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 44. 9 Ocak 2015 Tarihli Hayat Bilgisi Dersinin Akış Şeması

9 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan “Farklı sosyal ve ekonomik gruplara mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır.” kazanımına ilişkin olarak araştırmacı etkin öğrenme tekniklerinden “Görev Grubu ” tekniğini kullanmıştır. Görev grubu tekniğinde, öğrenciler gruplara ayrılarak konu ile ilgili kendilerine verilen görevi yerine getirirler. 9 Ocak 2015 tarihli görev grubu tekniği kullanılarak gerçekleştirilen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin Şekil 45’te görülen öz-yönetim becerilerini işe koştukları belirlenmiştir:

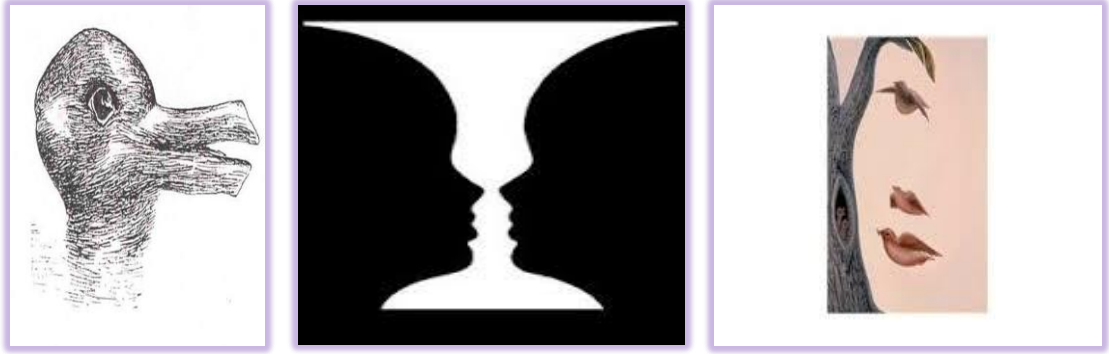

Şekil 45. Öğrencilerin Görev Grubu Tekniğinde İşe Koştukları Becerileri

Şekil 45’te görüldüğü gibi, görev grubu tekniği kullanılarak işlenen 9 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden *liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama ve farklılıklara saygı duyma* becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Araştırmacı öğrencilerin dikkatini çekmek için öğrencilere farklı resimler göstermiş ve aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Size farklı resimler göstereceğim. Resimde gördüklerinizi not almanızı istiyorum. (03.20, 9 Ocak 2015, video kaydı)

Fotoğraf 41. Öğrencilere Gösterilen Örnek Resimler

Araştırmacı, açıklamasını yaptıktan sonra yukarıda yer alan resimleri göstermiş ve öğrencilerin not almalarını sağlamıştır. Öğrenciler, tüm fotoğrafları gördükten sonra araştırmacı, öğrencilere “ *Birinci resimde, ikinci resimde... neler gördüklerinizi söyler misiniz?*” (05.54, 9 Ocak 2015, video kaydı) diye sormuştur. Öğrencilerin yanıtları aşağıdaki gibidir:

Deniz :İki ağız var biri küçük diğeri büyük.

Özgür :Ağaç görüyorum.

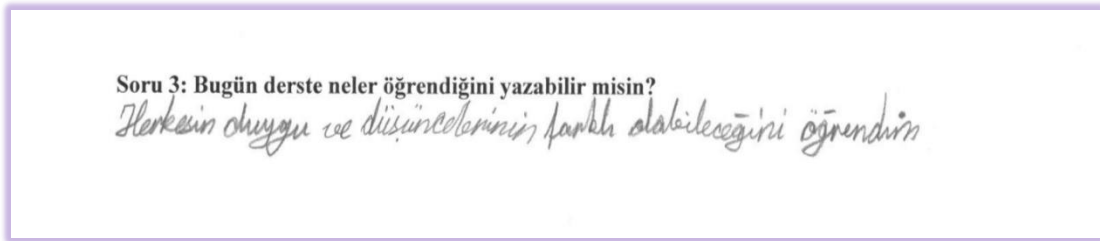
Ekim :Burun, ağız, göz gördüm.

Tanık :Ben iki tane şövalye kasketi yüzlerini kapattıkları şeyi görüyorum.

Eda : Vazo

Aydın :Gölge oyunu (06.03, 9 Ocak 2015, video kaydı)

Öğrencilere aynı resimler gösterilmesine karşın öğrenciler resimlere farklı yorumlar yapmışlardır. Bu durumu Barış ve Aydın söz alarak “*Bu resimlerden çıkan herkesin aynı resme karşı herkesin düşüncelerinin farklı olması olduğu söylenebilir.*” ve “*Yani aynı olaya herkesin düşünceleri farklı olabilir.*” (14.11, 9 Ocak 2015, video kaydı) biçiminde açıklamışlardır. Araştırmacı ise araştırmacı günlüğüne “*Derste öğrencilere farklı resimler göstermeyi düşündüm. Bakış açısına göre değişen resimler. Bakalım nasıl yorumlayacaklardı? Merak etmişim. Resimleri öğrencilere gösterdim. Tüm öğrenciler resimlerle ilgili aynı yorumu yapmadılar. Farklı olan yorumlar çıktı.*” (araştırmacı günlüğü, 9 Ocak 2015) biçiminde yazarak öğrencilerin aynı resimleri farklı yorumladıklarını belirtmiştir. Yine öğrencilerden Büşra “*Herkesin bir olayda farklı düşünebileceğini öğrendim.*”, Murat “*Herkesin farklı düşünebileceğini fark ettim bugün.*”, Hüseyin “*Arkadaşlarımla ve benim aynı resimde farklı düşündüğümüzü fark ettim.*” biçiminde yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine aynı olaya ilişkin herkesin farklı düşünebileceğini yazmışlardır. Öğrencilerin hem sınıf içinde söylediklerinde hem de yarı yapılandırılmış günlüklerine yazdıklarından herkesin farklı düşünebileceğini fark ettikleri söylenebilir. Öğrencilerin herkesin farklı düşüncelerinin olduğunu fark etmeleri öz-yönetim becerilerinden farklılıklara saygı duyma becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin resimleri yorumlamaları öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Fotoğraf 42. Aydın'ın Yazdığı Öğrenci Günlüğü

Öğrenciler resimleri yorumladıktan sonra araştırmacı öğrencilere “Külkedisi” masalını izletmiştir. Öğrenciler masalı izledikten sonra araştırmacı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Araştırmacı: Masalı daha önceden biliyordunuz değil mi? Ben hatırlatmak için kısaca özetini izlettim. Şimdi sizleri gruplara ayıracağım. Her gruba elimdeki kağıtları dağıtacağım. Bu kağıtlarda sorular var. Soruları yanıtlayacaksınız. Örneğin bir kağıtta ‘Masaldaki üvey anne ve

kız kardeşler Külkedisi'ne iyi davransaydı neler olurdu?' Sizden istediğim her grup elindeki kartta yazılan soruyu yanıtlayacaktır. Anlaşıldı mı? (25.02, 9 Ocak 2015, video kaydı)

Araştırmacı öğrencilere açıklamasını yaptıktan sonra öğrencileri gruplara ayırarak her gruba kağıtları dağıtmıştır ve gruplara kağıttaki soruyu yanıtlamaları için süre vermiştir.

Grup çalışması sırasında öğrencilerin grup içinde kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

Aydın :Bir şey söyleyeyim mi? Külkedisi olmazdı.

İclal :Aynen.

Deniz :Doğru. İş yaptığı için külkedisi ismi oluyor.

Aydın :Yazıyorum.

Yeliz :Bir şey söyleyeyim herkes kendi cümlesini yazsın mı?

Aydın :Ortaya çük kötü bir yazı çıkacak. Hepimizin yazma stili değişik olduğu için. Tek kişi yazsın. Olur mu?

İclal :Olur.

Deniz :Ben yazmak istemiyorum zaten.

Yeliz :Olur. Külkedisi hiç üzülmezdi. (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, üçüncü grup)

Ceylan :Resim yapıyorum. Oldu mu?

Ezgi :Bence saçını düz yap.

Ceylan :Düz mü?

Ezgi :Bence bunu silerim mi?

Ceylan :Bence saçını biraz daha uzat.

Ezgi :Bence de saçlarını uzat. (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, altıncı grup)

Öğrencilerin grup içinde konuşmalarından anlaşılacağı üzere öğrencilerin grup çalışmasında birbirlerine önerilerde buldukları belirlenmiştir. Yine dördüncü ve beşinci grup üyelerinin kendi aralarındaki konuşmaları aşağıdaki gibidir:

Zeliha :Sezgin katılıyor musun?

Sezgin :Evet.

Zeliha :Konusabilirsin. Düşüncelerini söyleyebilirsin.

Eda :Söyle.

Zeliha :Söyle kafanda cümle kur.

İrmak :Yazalım artık. (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, beşinci grup)

- Murat :Ama sen yazdın bari ben çizeyim onu da.
 Ekim :Sen söyledin. Ben çizeyim.
 Hüseyin :Sen de kendi istediğini yazdın.
 Begüm :Tartışmayın arkadaşlar. Önce masal nasıl değişirdi? Onu yazalım. Sonra resmi çizeriz.
 (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, dördüncü grup)

Yukarıdaki alıntılardan öğrencilerin grup içinde katılmayan grup arkadaşını uyardıkları, grup içinde çıkan çatışmayı çözmeye çalıştıkları söylenebilir. Yine öğrencilerden Ekim “*Grup çalışmamda soruyu birlikte yanıtlamaya çalıştık, yazıyı birimiz yazdı. Birimiz soruyu okudu. Diğer arkadaşım da cevabı okuduk.*”, Eda “*Beraber her şeyi paylaşarak yaptık.*”, Mehtap “*İyi eğlenceli bir iş bölümü yaptık.*” biçiminde grup çalışmasında iş bölümü yaptıklarını yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yazmışlardır. Öğrencilerin grup çalışmasında, arkadaşlarına öneride bulunmaları, kendi aralarında iş bölümü yapmaları, gruba katılmayan arkadaşını uarmaları ve grup içinde çıkan çatışmaları çözmeye çalışmaları öz-yönetim becerilerinden katılım paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Grup çalışması sırasında öğrencilerin grup içinde kendi aralarındaki konuşmaları şöyledir:

- Barış :Masal günümüzde gerçekleşseydi nasıl olurdu? Diye başlık atalım sonra düşüncelerimizi yazalım sonra da masalın sonu nasıl değişirdi onu da buraya yazalım. Ama önce masalın sonu nasıl değişirdi onu düşünelim.
 Sacit :Bence çocukları olurdu.
 Barış :Herkes fikrini söylesin.
 Simge :Üvey anne Külkedisi’ne kötülük etmezdi.
 Nihal :Çok karışık oldu.
 Barış :Baştan düşünelim. (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, ikinci grup)
- Safiye :Önce bize gelen soruyu okuyalım.
 Ege :Okudu ya herkes.
 Büşra :Yüksek sesle okuyalım.
 Görkem :Ben okuyorum. Üvey anne ve kardeşleri Külkedisi ‘ne iyi davransaydı neler olurdu? Masalın sonu nasıl değişirdi?
 Büşra : Soruyu okuduk. Düşünelim. Herkes bir cümle söylesin. Onları birleştirelim.
 Görkem : Saçma olursa?

Büşra : Güzelce yazarız. Cümlelerden seçeriz uygun olanı. Böyle böyle olur diye. Sonra resim yaparız. Boyarız. Tamam mı?

Ege : Anlaştık. (grup içi ses kaydı, 9 Ocak 2015, yedinci grup)

Bariş'in ve Büşra'nın grup çalışmasında liderlik rolünü üstlenerek grup arkadaşlarını, kendilerine verilen görevi yapmak için iş sırasını söyleyerek arkadaşlarını örgütlemeye çalıştığı söylenebilir. Öğrencilerin grup çalışmasında grup arkadaşlarını örgütlemesi öz-yönetim becerilerinden liderlik becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Ekim *“Grup çalışmasında arkadaşım ile tartıştım. Kızdım ona. Sinirlendim. Ama duygularımı belli etmedim. Zaten devam ettik çalışmaya.”*, Görkem *“Büşra'ya (Ö34) biraz sinirlendim ne yapacağımızı hep o söyledi. Grup çalışmamızı zamanında yaptık.”*, Hüseyin *“Grup çalışmasında biraz sinirlendim. Ama daha sakın davranabiliyorum sinirlensem bile.”* biçiminde görüşlerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine belirterek grup çalışması sırasında duygularını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin duygularını ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Tayfun *“Çok güzeldi. Çok eğlenceliydi.”*, Ceylan *“Çok eğlendiğimi düşünüyorum.”*, Irmak *“Ders çok eğlenceliydi.”*, Tarık *“Grup çalışması yaptığımız için ben çok eğlendim.”* biçiminde derste eğlendiklerini yapılandırılmış öğrenci günlüklerine yansıtılmışlardır. Öğrencilerin derste eğlenmeleri öz-yönetim becerilerinden eğlenme becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmacı, günlüğüne *“Öğrenciler araştırma sürecinin son dersinde grup çalışması yaptılar. 10 hafta boyunca sınıf içinde kendilerine verilen görevi yerine getirdiler. Kendilerine verilen ödevleri de örneğin araştırma ödevlerini yapıp gelmişilerdir. Bugünkü derste de sıkılmadan ve itiraz etmeden grup çalışmasını yaptılar.”* (araştırmacı günlüğü, 9 Ocak 2015) biçiminde öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirdiklerini yazmıştır. Öğrencilerin kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri öğrencilerin sorumluluk becerisi ile ilişkilendirilebilir.

9 Ocak 2015 tarihli Hayat Bilgisi dersinde, etkin öğrenme tekniklerinden görev grubu tekniği kullanılmıştır. Görev grubu tekniği kullanılarak işlenen derste, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama ve farklılıklara saygı duyma becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

10 hafta boyunca etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi derslerinde öğrenciler, öz-yönetim becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır. Öğrencilerin hangi yöntem ve teknikte hangi öz-yönetim becerilerini işe koştukları Çizelge 24’te gösterilmiştir:

Çizelge 24.

Etkin Öğrenme Yöntem ve Tekniklerinde Öğrencilerin İşe Koştukları Öz-Yönetim Becerileri

Beceriler	Etik Davranma	Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişim İzleme	Duygu Yönetimi	Sorumluluk	Liderlik	Farklılıklara Saygı Duyma	Eğlenme	Öğrenmeyi Öğrenme	Amaç Belirleme	Kariyer Planlama	Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama	Katılım, Paylaşım İşbirliği Takım Çalışması
Öğrenci merkezli örnek olaylar, hızlı tur/ 7kasım 2014	x		x	x	x		x				x	x
Burada herkes öğretmen, öğrenme çiftleri/11kasım 2014	x		x	x			x	x	x			x
Bilineni ve bilinmek isteneni belirlemek/14 kasım 2014	x		x	x			x				x	x
Dedikodu ve resim yapma19 kasım 2014			x	x			x	x				x
Bilgi kese kâğıdı ve görev grubu 21 kasım 2014	x			x			x				x	x
Siz olsaydınız ne yapardınız?/26 Kasım 2014	x		x	x			x		x		x	x
Pazar yeri ve öğrenme çiftleri/28 Kasım 2014	x		x	x			x					x
Üç aşamalı akvaryum kararı/3Aralık 2014	x		x	x		x	x				x	x
Poster hazırlama/5 Aralık 2014	x		x	x			x	x	x		x	
Kum saati ve öğrenme çifti/10 Aralık 2014	x		x	x			x				x	x
Öğrenme galerisi ve ikinin gücü/ 12 Aralık 2014	x			x			x	x				
Reklam hazırlama ve hızlı tur/ 17 Aralık 2014		x		x			x		x			

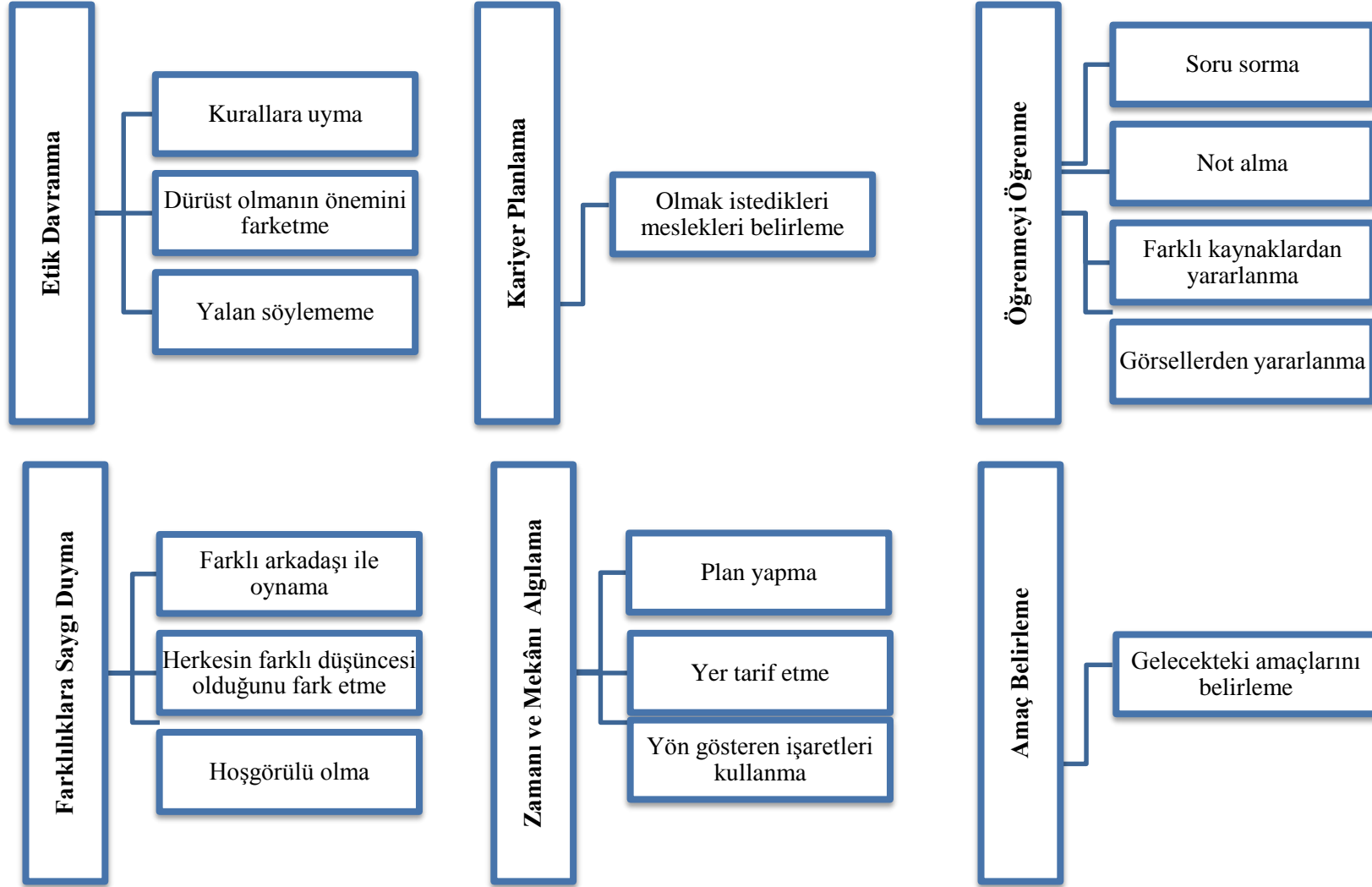
Görev grubu/19 Aralık 2014	x	x	x	x	x	x					x
Takım araştırması/24 Aralık 2014		x	x	x		x			x	x	x
İkinin gücü, kart eşleştirme, resim yapma/26 Aralık 2014			x			x	x	x	x	x	
Göster ama söyleme/7 Ocak 2014		x	x	x		x					x
Görev grubu 9 Ocak 2014		x	x	x	x	x					x

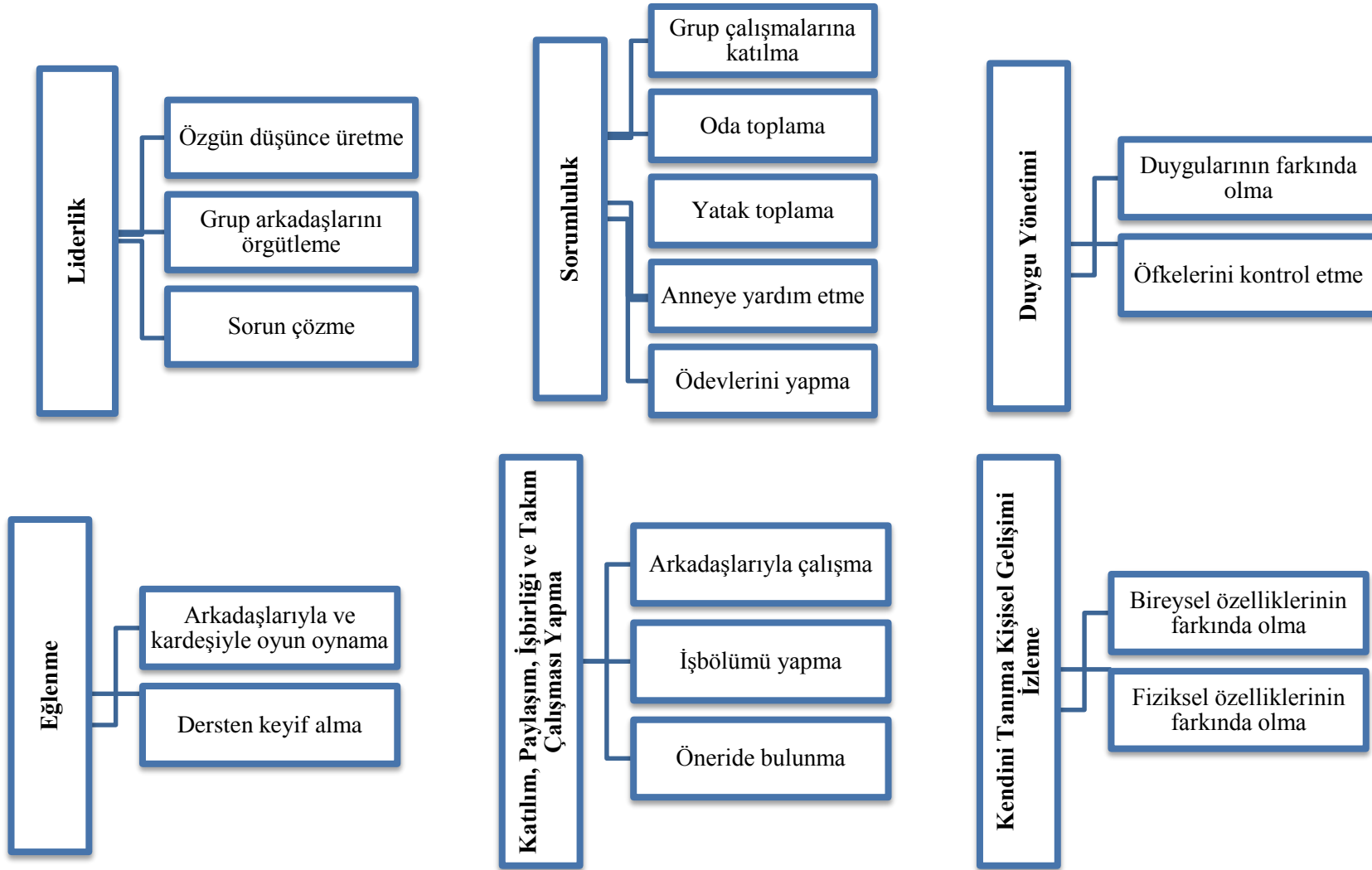
Çizelge 24’te görüldüğü gibi öğrencilerin etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi derslerinde, öz-yönetim becerilerinden sorumluluk, eğlenme, duygu yönetimi, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, etik davranma ve zamanı ve mekânı algılama becerilerine yönelik davranışlarda buldukları söylenebilir. Öz-yönetim becerilerinden, liderlik, kariyer planlama, amaç belirleme, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, farklılıklara saygı duyma, öğrenmeyi öğrenme becerilerini diğer becerilere göre daha az işe koştukları söylenebilir. Bunun nedeni öğrencilerin üçüncü sınıfta olmaları başka deyişle somut işlemler döneminde olmaları ile açıklanabilir.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış öğrenci günlüklerinde her derste eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf içinde kendilerine verilen görevleri yerine getirmişler, yapılan etkinliklere katılmışlardır. Kendilerine verilen ödevleri de yapmışlardır. Sınıfta yapılan iki ya da daha fazla sayıda öğrencilerin oluşturduğu gruplarda öğrenciler grup çalışmalarına katılmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin sınıf içinde etkin olmaları, arkadaşlarıyla çalışmaları ve verilen görevi yerine getirmeye çalışmalarının öz-yönetim becerilerini işe koştuklarına olanak tanıdığı söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamaları Kapsamında Öğrencilerde, Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin kendi görüşlerini ortaya çıkarmak için öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilere, sınıf içi uygulamalardan sonra öz-yönetim becerilerini okulda ve günlük yaşamda nasıl işe koştuklarına ilişkin sorular sorulmuştur. Öğrencilerin, kendilerinde öz-yönetim becerilerinin gelişimine yönelik görüşleri Şekil 46’da gösterilmiştir.

Şekil 46. Öğrencilerin Kendilerinde Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişimine Yönelik Görüşleri

Şekil 46’da görüldüğü gibi, öğrenciler öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin görüşlerini yaşamlarında kullanmalarına yönelik somut örnekler vererek ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerde, öğrencilerden Ebru “*Önceden etik davranmayı fazla umursamıyordum, bilmiyordum bile. Hayat Bilgisi dersinde biraz daha öğrendim ve önemini de öğrendim. Bir kişiye karşı yani ona mesela bazen annemiz falan sorar onu yaptın mı bunu yaptın mı diye biz belki doğruyu söylemeyebiliriz. Ama şimdi doğruyu söylüyorum, yalanı değil.*”, Deniz “*Eskiden o kadar çok dürüst davranıyordum. Şimdi daha çok davranıyorum. Bir kere babam benden bir şeyler istemişti eskiden ben onları yapmıyordum, bu sefer yaptım.*”, Büşra “*Dürüst olmayla mesela bazenleri kalemler falan çalınıyor bizim sınıfta. İşte o zaman beni falan suçluyorlar. Ben yalan söylemiyorum, ama onlar sen deyip duruyorlar. O yüzden ben de dürüst olmayı öğrendim. Dürüst olduğumda her şey yoluna giriyormuş. Siz geldiğinizde bana ve arkadaşlarıma öğrettiğinizde fark ettim.*”, Zeliha “*Sınıfta artık parmak kaldırıp konuşuyorum. Aç olduğumda kantine gidip sıraya giriyorum.*” ve Sezgin “*Dersten sonra her şey değişti. Dürüst oldum, hiç yalan söylemedim. Öncesinde biraz söylüyordum.*” biçiminde görüşlerini belirterek yaşamlarında artık yalan söylemediklerini, dürüst olmanın önemini fark ettiklerini, kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yalan söylemeyip dürüst davrandıkları, kurallara uydukları öz-yönetim becerilerinden *etik davranma becerisini* işe koştukları söylenebilir.

Yüz yüze görüşülen öğrencilerden Ediz “*Büyüyünce mucit olup icatlarımı tanıtacağım.*”, Irmak “*İyi bir meslek sahibi olmak istiyorum. Bu derste bana yardımcı oldu. Ders sayesinde daha da iyi olabilirim. Bir adım daha yaklaştım geleceğime. İyi bir gelecek istiyorum.*”, Murat “*Ben büyüdüğümde bilgisayar mühendisi olacağım.*” ve Tayfun “*Polis olmayı istiyorum*” biçiminde görüşlerini belirterek gelecekte olmak istedikleri meslekleri ifade etmişlerdir. Öğrencilerin gelecekte olmak istedikleri meslekleri ifade etmelerinin öz-yönetim becerilerinden *kariyer planlama becerisine* yönelik bir davranış olduğu söylenebilir.

Görüşme yapılan öğrencilerden Ebru “*Bilgisayarlardan, ansiklopedilerden, sözlüklerden. Bazen annemle babamdan veya ablamdan yardım aldım. Araştırdım sonra sordum, baktım bazen annemler bilemiyor bazen daha büyüklerimize sorduğum anneanneme sorduğum oldu.*”, Deniz “*İnternette bakıyorum, sonra onları*

yazdıklarımı deftere, onları aklımda kalana kadar okuyorum. Sonra da sınıfa gelince anlatıyorum. İnternette bir görsel görüyorum. O görsele bakarak bir şeyler yazıyorum. Annemden yardım alıyorum. Babamdan alıyorum.”, Büşra “İnternette araştırıyorum. Not alıyorum... Bir tane tablo hazırlıyorum o resimden yararlanarak ödevlerimi yapıyorum.”, Begüm “Bazen kitaplar bazen internette araştırıyorum. Kitap okuyorum ve öğretmeni dinliyorum. Kitap okurken altını çiziyorum. Öğretmeni dinlerken unutacağım şeyleri not alıyorum.” ve Tarık “Edison ödevinde çok düşündüm hangi bilim adamı olsun diye. Sonra bilim adamlarına baktım. En çok ilgimi çeken ampulü icat eden Edison çaktı. Edison hayatına baştan sona baktım. Önemli yerlerini yazdım. Bilgisayardan araştırdım. Kütüphaneye de geldim.” biçiminde görüşlerini belirterek ödevlerini yaparken kitap, internet gibi farklı kaynaklardan ve görsellerden yararlandıklarını, okuyup not aldıklarını, büyüklerine sorduklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler farklı kaynaklardan yararlanmış, görselleri kullanmış, büyüklerine soru sormuş ve not almışlar öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisini işe koşmuşlardır.

Görüşme yapılan öğrencilerden Ayla “Mutlu olmak istiyorum gelecekte amacım bu.”, Fatih “Ben itfaiyeci olmak istiyorum, o yüzden onun için bilgisayardan itfaiyeciler ne yapar diye araştırıyorum sonra onların ne yaptıklarını araştırıyorum. Ben de büyüyünce itfaiyeci olacağıma inanıyorum.” Yeliz “Tıp okumak istiyorum. Doktor olmak istiyorum. Sağlıklı yaşamak istiyorum.” ve Sezgin “Fen fakültesini kazanarak psikolog olmak istiyorum.” biçiminde görüşlerini belirterek gelecekte mutlu, meslek sahibi olmak ve sağlıklı yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin gelecekle ilgili meslek sahibi, mutlu olma gibi amaçlarının olduğu söylenebilir. Öğrencilerin gelecekle ilgili amaçlarını ifade etmesi öz-yönetim becerilerinden amaç belirleme ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde, Ebru “Farklı düşünüyorlar anlaşmazlıklar çıkıyor ama şunu düşünüyorum yani herkes farklı düşünebilir, herkesin isteği farklıdır. Bazen kendimce haksız bulabiliyorum bazen de haklı bulabiliyorum. Bazen kendi isteğim çok olsun da istiyorum ama en iyisi en mantıklı olanı olabiliyor bence.”, Mehtap “Sevdiğim arkadaşlarıma iyi davranıyorum düşüncelerin aynı olmasına gerekmiyor.”, Nihal “Bizim bir tane arkadaşım vardı o sakattı. O merdivenden gideceği zaman herkes dalga geçiyordu beni de zorluyorlardı. Ama artık

ben onlar zorladığında ben kabul etmiyorum. Eskiden benimle aynı düşünmeyenlere çok kızıyordum. Ama şimdi kızmıyorum. Çünkü onların da farklı düşünceleri olabileceğini öğrendim.”, Büşra “*Mesela bizim Gül diye arkadaşımız var. O böyle babası kapıcı falan diye dalga geçiyor ben de arkadaşlarımı uyarıyordum sonra beni dışlıyorlardı suç yine benim üstüme oluyordu. Şimdi Gül ile oynuyoruz bütün arkadaşlarım oynuyor. İla bir kişi ile iki kişi aynı düşünceye sahip olamaz o yüzden hoşgörülü saygılı davranıyorum.*” Fatih “*Benim dediğim olmayınca, başkalarını bazenleri dövüyordum artık dövmüyorum. Benle aynı fikirde olmayanları dövüyordum, kızıyordum artık kızmıyorum. Biraz daha sakinleştim.*” Tarık “*Mesela örnek olarak verecek olursak Fatih. Fatih o derslerden sonra o kadar eskisi kadar kötü davranmaya öyle kötü davranmaya devam etmedi. Hoşgörülü duruyorum.*” ve Ayla “*Bazı davranışlarım da değişiklik oldu. Eskiden benimle aynı düşünmeyenlerle hayır öyle değil böyle değil diye tartışma çıkartıyordum. Artık öyle sorunlar yok. ‘Tamam, sen öyle düşünüyorsan öyle olsun ama bence biraz araştırıp düşünmen lazım’ diyorum.*” biçiminde görüşlerini belirterek herkesin farklı duygu ve düşüncelerinin olduğunu, kendilerinden farklı arkadaşları ile oyun oynadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin herkesin duygu ve düşüncelerinin farklı olduğunu fark etmeleri, kendisi ile aynı düşünmeyen arkadaşlarına hoşgörülü davranmaları, farklı arkadaşları ile oynamaları öz-yönetim becerilerinden farklılıklara saygı duyma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yine öğrencilerden Murat “*Büyük marketlere gittiğimde annelere ne alacaklarını soruyorum. Okları takip ederek anneleri götürüyorum.*”, Ebru “*Eskiden planım yoktu derslerden planlı olmanın ne kadar önemli olduğunu anladım. Şimdi evde planım var kendimin.*”, Barış “*Artık zamanımı planlıyorum. Neyi ne zaman yapacağıma karar veriyorum.*”, Yağaz “*Sokakta oynarken amca bana bir yer sordu. Ben de tarif ettim. Eskiden bilmiyorum derdim.*” biçiminde görüşlerini belirterek plan yaptıklarını, yer tarif edebildiklerini, yön gösteren işaretleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin plan yapmaları, yer tarif edebilmeleri, yön gösteren işaretleri kullanmaları öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı doğru algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerden Ebru “*Ben bir fikir sunuyorum sonra yanımdaki arkadaşıma soruyorum önümdeki, çaprazımdakine sonra hangisini seçeceğimize yapacağımıza karar veriyoruz. Önerimi kabul ettirmek için onun hangi avantajlar sağladığını ve onun*

daha iyi olacağını anlatmaya çalışıyorum.”, Deniz *“Herkes iş bölümü yapsın diyorum. Sen yaz diyorum sen boya birlikte okuyalım diye arkadaşşıma önerilerde bulunuyorum.”*, Yeliz *“Grup çalışmalarında, sorunlar çıkıyordu bazen sorunları çözmek için mesela tartışan arkadaşlarım olursa onları uyarıyorum tartışmayın diye. Grup çalışmalarında herkes kendi fikirlerini söylüyor. Fikri alınıyor. En uygun fikir seçiliyor ve yazılıyor sonra resim çiziliyor.”* Aydın *“Örneğin grup çalışmasında siz okuyun dedim, sen yaz dedim, sen de resim çizelim dedim. Kabul etmezlerse başkasına sorup onların önerilerini alırım.”* ve Tarık *“Grup çalışmalarında, o konudan çok farklı o kadar kimsenin aklına gelmeyeceği şekilde bulmaya çalışıyorum.”* biçiminde grup çalışmalarında arkadaşlarını örgütlemeye, sorunları çözmeye ve özgün fikirler bulmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin grup çalışmalarında arkadaşlarını örgütlemeleri, sorunları çözmeleri ve özgün düşünceler bulmaya çalışmaları öz-yönetim becerilerinden liderlik becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yine kendileri ile yapılan görüşmelerde de öğrencilerden Tayfun *“Değiştirdiğini düşünüyorum. Yani mesela sinir oluyordum hep onlara artık kontrol edebiliyorum. Fatih’e çok kızardım. Bir şey yapar da ben de ona vuruldum şimdi artık hiç vurmuyorum.”*, Simge *“Bir şey söyleyeceğim zaman utanırdım ama şimdi daha açık bir şekilde söylüyorum.”*, Aydın *“Mesela biri bana zarar verince duygularımı kontrol etmeyi öğrendim. İçimden ona kadar sayıyorum. Yani içimden ona kadar pek saymıyordum, şimdi ona kadar sayıyorum.”*, Eda *“Mesela kardeşimle kavga ediyoruz ben kendimi biraz daha kontrol etmeye çalışıyorum. Eskiden biraz kontrol edemiyordum ama şimdi kontrol edebiliyorum. Saldırmamaya çalışıyorum. Beni birazcık arkadaşım beni rahatsız ediyordu sinirleniyordum artık arkadaşşıma ‘rahatsız etme’ diyorum.”*, Zeliha *“Mesela ben artık kardeşimle kavga ediyoruz hala biz o kadar çok değil kardeşim bana vuruyor, vuruyor vuruyor ben ona güzelce şey yapıyorum güzelce ben eskiden bağırıyordum şimdi güzelce anlatıyorum.”*, Begüm *“Mesela çok sinirlendiğimde belli etmeden ona kızdığımı belli etmeden onu uyarıyorum. Mesela çok mutlu olduğumda sınavdan 100 aldığımında arkadaşım üzülmesin diye ona böyle hava atar gibi yapmıyorum.”*, Fatih *“Artık kızgın değilim, biraz daha mutlu oldum. Önceden biraz daha kötüydüm şimdi biraz daha iyiyim, mutluyum. Öğretmen beni daha mutlu görüyor.”*, Yağaz *“Böyle bir şey yapınca insan mutlu olur, duygu ve düşüncesi olduğu zaman böyle duygusu mutlu olabilir, üzüntü olabilir. Arkadaşlarım hatta sınıfa yeni*

geldim, arkadaşlarım hiç yaptırmayınca üzüldüm, arkadaşlarımın bana bir şeyler bırakmasında mutlu oldum. Mesela onlar bana okuma verdi. Sonra şey verdi Yiğit al sen şu yazıyı yaz dediler Ben dedim ki yazarım yaparım. O zaman mutlu oldum.” ve Büşra *“Oyuncaklarımı kuzenlerim geldiğinde kırıyordu ben onlara çok sinirleniyordum. Şimdi ise kırıyorlar ama onlara hiç bir şey yokmuş gibi davranıyorum.”* biçiminde duygularla ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin kızgınlık, öfke, saldırganlık, mutluluk, üzüntü gibi duygularının farkında oldukları söylenebilir. Sinirlenince ya da kızgın olunca öfkelerini kontrol edebildiklerini belirtmişlerdir. Begüm *“...sınavdan 100 aldığımda arkadaşım üzülmeyin diye ona böyle hava atar gibi yapmıyorum.”* biçiminde görüşünü bildirerek arkadaşlarının da duygularının farkında olduğunu söylemiştir. Öğrencilerin kendi ve arkadaşlarının duygularının farkında olması, öfkelerini kontrol edebilmeleri ile öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisini davranışlarında sergiledikleri söylenebilir.

Öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerde öğrencilerden Büşra *“Eskiden çok okulda arkadaşım yoktu. Şimdi ise çok arkadaşım var. Eğlenebiliyorum arkadaşlarımla eskiden eğlenemiyordum kendi başıma. Bunu siz sağladınız. Geldiniz eğlenmeyi öğrettiniz”*, Nihal *“Artık kardeşimle birlikte çok bağrışarak oynuyoruz. Onun istediği oyunu sonra benim istediği oyunu oynuyoruz. Konulardan sonra artık kardeşimle birlikte oynuyoruz.”*, Ayla *“Derste hep böyle çalışıyor sanıyordum böyle eğlenceli şeyler de varmış. Derste de eğlenebiliyormuş.”*, Deniz *“Mesela eskiden çok eğlenemiyordum şimdi çok eğleniyorum. Mesela oyun oynuyorum, boyama çalışmalarını yapıyorum.”*, Begüm *“Önceden eğlenme ile ilgili sadece oyun oynamak sanıyordum. Ama Şimdi araştırmalarla da eğlenceli olabiliyor.”*, Tarık *“Arkadaşlarımızla aramız daha iyi oldu. Çok değişti. Mesela ben o tür oyun oynamazdım. Ama o dersten sonra öyle çok oyunlar oynamaya başladım arkadaşlarımla.”* ve Simge *“Eskiden böyle eğlenirken pek eğlenmiyordum eğlenceli oyunlardan ama şimdi eğleniyorum. Hayat Bilgisi dersi hayatımızı değiştiriyor.”* biçiminde eğlenme ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul dışında eğlenceli zaman geçirmek için kardeşiyle oyun oynadıkları ve derslerde de eğlenebildiklerini ifade etmeleri, öz-yönetim becerilerinden eğlenme becerisine yönelik davranış olduğu söylenebilir.

Yine öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerden öğrenciler okulda ve okul dışı zamanlarında da örneğin evde kendilerine verilen görevi yerine getirdiklerini

belirtmişlerdir. Büşra “Annemle sofrayı hazırlamak, yatağımı toplamak, ders çalışmak düşünüyor. Ben hepsini yapıyorum. Çantamı toplamak falan hepsini yapıyorum bana düşen görevleri. Mesela bazenleri yapıyordum. Eskiden küçükken ikinci sınıftayken yatağımı çok düzeltmiyordum. Siz geldiğinizden beri yatağımı artık kendi başıma tamamen düzeltmeye başladım.”, Ayla “Sizin verdiğiniz ödevleri yapıyorum. Araştırma ödevlerini internetten araştırıp deftere yazıyorum ya da bir kağıda yazıyorum. Öncesinde yapıyordum ama etkinliklerden sonra daha sık yapmaya başladım.”, Yeliz “Mesela biz arkadaşlarımızla grup çalışmalarımız yarım kaldığında sıra sıra tamamlıyoruz. Hep birlikte yapıyoruz. Okulda ödevlerimi yapıp geliyorum. Okula ders programına göre hazırlıyorum çantamı. Evde ders çalışıyorum. Anneme yardım ediyorum mutfakta. Kaşıkları yerleştiriyorum. Sofrayı hazırlıyorum.”, Tarık “Grup çalışmalarında arkadaşlarıma bana verdiği görevleri en iyi şekilde yapmaya çalışıyorum.” ve Sezgin “Annem hep odamı topladığı için ben de topluyordum. Şimdi odamı topladığı için ben de topluyorum.” biçiminde günlük yaşamlarında okulda ve evde sorumluluklarını yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin okulda ders kapsamında grup çalışmalarına katıldıkları, ödevlerini yaptıkları, kendilerine verilen görevi yerine getirdikleri aynı zamanda okul dışı zamanlarında odasını toplama, annesine yardım etme, yatağını toplama gibi sorumlulukları da yerine getirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin ders süresince edindikleri sorumluluk becerisini günlük yaşamlarına da yansıttıkları ifade edilebilir. Dolayısıyla öğrencilerde öz-yönetim becerilerinden olan sorumluluk becerisinin geliştiği söylenebilir.

Öğrencilerden Barış “Grup çalışmalarını farklı kişilerle yapıyorum ve o zaman da mutlu oluyorum. Onun için grup çalışmalarını seviyorum. Mesela şuraya küçük resim yaparım, şunu da yazabilir diye fikirler verdim.”, Ayla “Grup çalışmalarında genellikle tartışıyorduk. Şu anda tartışmıyoruz. O benim araştırdığımı keselim yapıştıralım diyor ben fotoğrafları koyalım fotoğrafların yanına neler yaptığımızı yazalım diyor bazıları sadece resim çizip anlatalım diyor öyle bir tartışma çıkıyor. Sonra en uygun olanını yapıyoruz. Uygun olanını seçmezsek herkesin istediğini yapıyoruz böyle bölümler yaparak. Mesela fotoğrafları koyalım şöyle yazarım sonra metni de koyalım arasındaki farkları söylüyorum. Birlikte karar vermeye çalışıyoruz.” biçiminde görüş bildirirken, Nihal “Eskiden grup çalışmalarını hiç sevmiyordum ama şimdi seviyorum Çünkü eğlenceli olduğunu öğrendim. Ve arkadaşlarımızla yaptığımızı

öğrendiğim için” Simge “İş bölümü yapıyoruz herkese soruyoruz hangi iş bölümü istiyorsa diğerlerine de hak veriyoruz. Sıra sıra yapıyoruz. Mesela ben yazmak istiyorum bir arkadaşım da yazmak istiyoruz. O zaman bir dördümüz yazıyoruz her bir cümleyi. Grup çalışmaları olunca arkadaşlarımla bağım da güçlendi.” Nadide “Sevdim grup çalışmalarını. Çünkü grup arkadaşlarımla iyi anlaştık birlikte ortak kararlar vermeye çalıştık. Birlikte çalıştık iş birliği yaparak o yüzden eğlendim.” biçiminde görüş bildirerek grup çalışmalarını sevdiğini, grup çalışmalarında iş bölümü yaptıklarını, arkadaşlarıyla çalıştıklarını, önerilerde bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin grup çalışmalarında birlikte çalışmaları, iş bölümü yapmaları, önerilerde bulunmaları öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Görüşme yapılan öğrencilerden Zeliha *“Kendi özelliklerimi biliyorum. Yeni arkadaşım olunca tanıştığında kendimden bahsediyorum.”*, Irmak *“Yeşil gözlüyorum. Voleybol oynamayı seviyorum. Voleybol kursuna gidiyorum. Voleybol oynamaktan hoşlanırım. Saklambaç oynamayı severim. Açık tenliyim. Saçlarım sarı kahverengi arası. Mesela oyun oynamayı severim. Kitap okumayı severim.”* Sezgin *“Kendi iyi özelliklerimi biliyorum. Onları geliştirmek için çalışıyorum. Örneğin kitap okumayı seviyorum. Daha düzenli bir okuyucu olmaya çalışıyorum.”* biçiminde görüş bildirirken Büşra *“Büyümeye başladığımı düşünüyorum. Derlerden sonra daha hoşgörülü olmaya başladım.”*, Nadide *“Fark ediyorum. Eskiden çok böyle cimriydim, kibirliydim, ama sonra hayat bilgisi dersi başladı böyle daha çok şey öğrendim. Cimriliğim geçti. Artık iyi oldum. Bunu fark ettim çünkü eskiden paramı hiçbir şeye harcamıyordum ama şimdi arkadaşlarım için bile harcıyorum.”* biçiminde görüşlerini bildirerek, kendi özelliklerini bildiklerini, kendi sevdiği etkinlikleri belirttikleri, iyi özelliklerini geliştirdiklerini, kendi değerlerinin olduğunu, kendi özelliklerinin değiştiklerinin farkında oldukları görülmektedir. Büşra’nın hoşgörülü olduğunu fark etmesi, Nadide’nin cimri olma özelliğinin değiştiğini ifade etmesi, Irmak’ın kendi özelliklerinden bahsetmesi öz-yönetim becerilerinden kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin görüşlerinden anlaşılacağı üzere Hayat Bilgisi dersinde yapılan uygulamaların, öğrencilerde öz-yönetim becerileri ile ilgili olarak farkındalık sağladığı

söylenbilir. Öğrencilerin okul dışında da öz-yönetim becerilerini işe koştukları, öz-yönetim becerilerine yönelik davranışlarda buldukları söylenbilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenmenin Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerine Etkisine Yönelik Bulgular

Araştırmanın deneysel sürecinde, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin öz-yönetim becerilerine etkisini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen öz-yönetim becerileri ölçeği kullanılmıştır. Öz-yönetim becerileri ölçeği, uygulamanın başında ve sonunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilere uygulanmış ve öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlarındaki farklılaşmaya bakılmıştır. Etkin öğrenme yaklaşımının, öğrencilerin öz-yönetim becerilerine etkisinin belirlenmesi amacıyla deney ve kontrol grubun ön test ve son test ölçümlerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların ön ölçüm sonuçları ile son ölçüm sonuçları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için *t* testi yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ölçekten aldıkları öntest puanlarına ilişkin bulgular Çizelge 25’te gösterilmiştir.

Çizelge 25.

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanları

Öğrenci grupları	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
Deney	36	63.36	5.29			
Kontrol	36	62.75	5.96	0.46	70	0.64

Çizelge 25’te görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öntest puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Her iki gruptaki öğrencilerin sontest puanları aşağıdaki Çizelge 26’da gösterilmiştir:

Çizelge 26.

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sontest Puanları

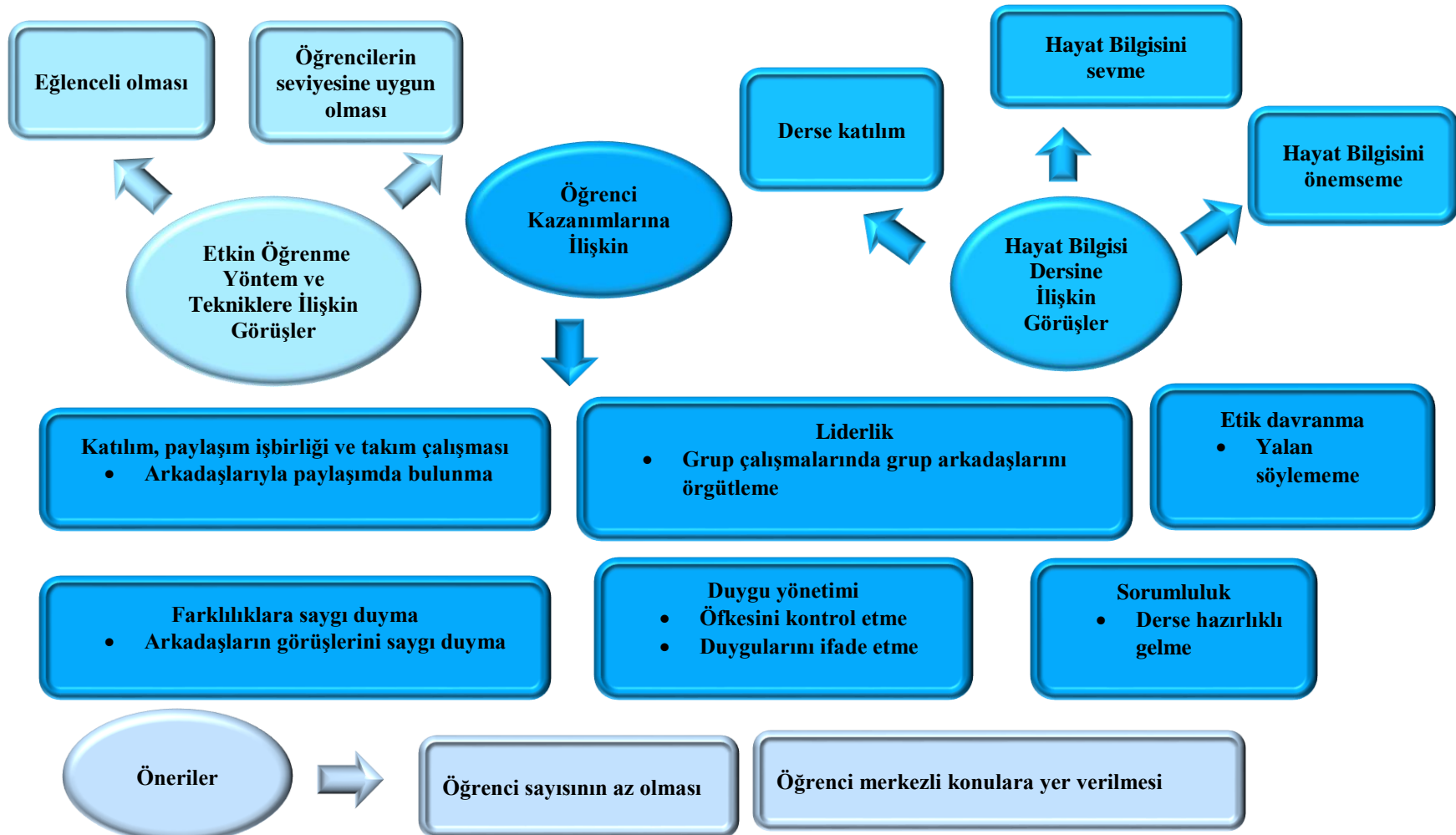
Öğrenci grupları	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
Deney	36	69.69	2.02			
Kontrol	36	60.66	4.49	10.98	70	0.00

Çizelge 26’da görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Dolayısıyla etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerde öz-yönetim becerilerini geliştirilmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Kapsamında Gerçekleştirilen Sınıf İçi Uygulamalara, Sürece İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri

Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme bağlamında gerçekleştirilen sınıf içi uygulamalara ve sürece ilişkin öğrencilerin ve sınıf öğretmenin öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin görüşleri, “Yöntem ve teknikler”, “Hayat Bilgisi dersi”, “Öğrenci kazanımları” ve “Öneriler” başlıklar altında verilmiştir. Araştırma süresince sınıf öğretmeni, araştırmacı ile birlikte sınıf içinde bulunmuş olduğundan dolayı araştırmacıyı ve sınıfta etkinlikleri gözleme olanağı bulmuştur. Dolayısıyla sınıf öğretmenin görüşleri de araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Bu süreçte araştırmacının amacı doğrultusunda, öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmelerden veriler elde edilmiştir. Verilerden çözümlenerek elde edilen bulgular, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Öğrencilerin ve sınıf öğretmenin sınıf içi uygulamalara ve sürece ilişkin görüşleri Şekil 47’de gösterilmiştir.

Şekil 47. Öğrencilerin ve Sınıf Öğretmenin Sınıf İçi Uygulamalara ve Sürece İlişkin Görüşleri

Şekil 47’de görüldüğü gibi, öğrencilerin ve sınıf öğretmeninin etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinin gerçekleştirildiği sınıf içi uygulamalar ve sürece ilişkin görüşleri; etkin öğrenme yöntem ve teknikler, Hayat Bilgisi dersi, öğrenci kazanımları ve öneriler temaları altında toplanmıştır. Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşler; eğlenceli olması ve öğrencilerin seviyesine uygun olması, Hayat Bilgisi dersine yönelik görüşler; derse katılım ve Hayat Bilgisi dersini önemseme; öğrenci kazanımlarına ilişkin görüşler; katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, duygu yönetimi, sorumluluk, etik davranma, öğrenmeyi öğrenme ve liderlik; öneriler, öğrenci sayısının az olması ve öğrencilerin evde sokakta karşılaşılabilecek sorunlara yer verilmesi biçiminde alt temalara ayrılmıştır.

Sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmede, sınıf öğretmeni sınıfta uygulanan etkin öğrenme yöntem ve teknikleriyle ilgili *“Etkinlikler genellikle çocukların seviyesine uygundu. Tabii ki kılavuz kitabındaki yönergeleri de kapsadığı için çocuklar pek zorlanmadılar. Gayet verimli etkinliklerdi. Çocuklar yaparken de keyif aldılar. Bu konu adına size de teşekkür ediyorum. Gayet güzel çalışmalar oldu.”* biçiminde görüşünü bildirerek etkinlerin öğrencilerin seviyesine uygun olduğunu ve öğrencilerin zorlanmadıklarını ifade etmiştir. Yine öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerden Simge *“Bence çok güzel etkinliklerdi. Çok eğlenceliydi.”*, Ayla *“Çok güzeldi. Eğlenceliydi. Eğlenceli olduğu kadar eğiticiydi.”*, Irmak *“Etkinlikleri sevdim. Eğlenceliydi bana da bilgi verdi. Bilgilendim etkinlikler sayesinde. Eğlenceli hale getirdi dersi.”* biçiminde görüşlerini ifade ederek derste yapılan etkinliklerin eğlenceli ve eğitici olduğunu belirtmişlerdir. Derste yapılan etkin öğrenme yöntem ve teknikler kapsamındaki etkinlikler konusunda, öğrencilerin eğlenerek bilgi edinmeleri bakımından; sınıf öğretmeninin ise yapılan etkinliklerin öğrenci seviyesine uygun olması bakımından memnun oldukları söylenebilir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerden Barış *“Hayat bilgisine önceden nasıl diyeyim yani eskiden zor zannediyordum şimdi kolay. Siz geldiniz etkinlik yaptık. Önce ki çok sıkıcıydı öğretmen okuyordu biz onu dinliyorduk. Siz geldiniz daha değişti. Etkinlikler yaptık resimler çizdik. Oyun oynadık Hayat bilgisinde. Hayat bilgisini sevmeye başladım. En sevdiğim ders artık hayat bilgisi.”*, Yeliz *“Ben hayat bilgisini hiç sevmiyordum. Bu etkinliklerden sonra çok seviyorum. Çünkü hayat bilgisini dersinde eğlenceli şeyler yapmaya başladık. Konular işledik. Etkinlikler yapınca*

sevmeye başladım.”, Deniz *“Eskiden kötüydü. Hayat Bilgisini sevmiyordum. Etkinliklerden sonra sevmeye başladım.”* ve Sezgin *“Mesela hiç hayat bilgisi dersini hiç önemsemezdim. Şimdi daha çok önemsiyorum. Daha çok bilgi topluyorum.”* biçiminde görüşlerini ifade ederek etkinlikler sonrasında, Hayat Bilgisi dersini sevmeye başladıklarını ve önemsediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkinliklerden dolayı dersi sevmeye ve önemsemeye başladıkları söylenebilir. Öğrenciler, derste yapılan etkin öğrenme yöntem ve teknikleriyle öğrencilerin daha önce deneyim yaşamamalarından ve araştırma sürecinde etkin öğrenme yöntem ve teknikleriyle karşılaşma olanağı bulduklarından dolayı Hayat Bilgisi dersini sevmiş ve önemsemiş olabilir. Bu konuda sınıf öğretmeni ise *“Belirttiğim gibi her öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi farklı olduğu için derse katılımı çok sınırlıydı bazı öğrenciler için ama bu çalışmalardan sonra derse hiç katılmayan öğrencilerin derse katılabildiğini düşüncelerini paylaştığını gördüm.”* biçiminde görüşünü belirterek etkinlikler yolu ile öğrencilerin derse katılımlarının fazla olduğunu belirtmiştir.

Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkinlikler süresince öğrenci kazanımlarına ilişkin sınıf öğretmeni *“Yani sizin olmadığınız zamanlardaki ders işlenişlerinde öğrencilerin kendi aralarında paylaşımlar gözlemledim. Grup çalışmaları gerektirmeyen çalışmalarda bile en azından yanındaki arkadaşıyla konuşup tartışıp öyle düşüncelerin aktardıklarını gördüm. Gayet olumlu bir gelişme.”* ve *“En azından hepsi düşüncelerini daha açıkça ifade edebildiler. Yani öğrencilerimiz karşılaştıkları sorunlar ya da birbirleri ile yaşadıkları ikili ilişkiler sonucunda zaman zaman öfke patlamaları yapabiliyorlardı. Tabii ki bu çalışmalar onların duygu kontrolü, öfke kontrolü geliştirmiş oldu. Bu anlamda da olumlu gözlemler yaşadım, karşılaştım.”* biçiminde görüşünü belirterek öğrencilerin kendi arkadaşları arasında paylaşımda bulduklarını, düşüncelerini açıkça söyleyebildiklerini ve duygularını kontrol edebildiklerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenin görüşlerinden yola çıkarak araştırma süresince derste yapılan etkinlikler yolu ile öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması ve duygu yönetimi becerilerinin geliştiğinin sınıf öğretmeni tarafından gözlemlendiği söylenebilir.

Yine sınıf öğretmeni *“Sorumluluk duygularının geliştiğini düşünüyorum. Verdiğiniz araştırma çalışmalarında öğrencilerin hazırlıklı geldiklerini gördüm. Bu da onların isteyerek düzeylerine uygun konumda internetten, kitaplardan araştırma*

yapabildiklerini gösteriyor. Olumlu bir süreci çocuklarımın adına.” biçiminde görüşünü belirterek öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparak sınıfa hazırlıklı geldiklerini, birbirlerinin düşüncelerine saygı duyduklarını ve farklı kaynaklardan araştırma yapabildiklerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenin bakış açısı ile öğrencilerin araştırma ödevlerini farklı kaynaklardan araştırma yapması, öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme, sınıfa ödevini yaparak hazırlıklı gelmesi sorumluluk becerilerinin geliştiğinin göstergesi olduğu söylenebilir.

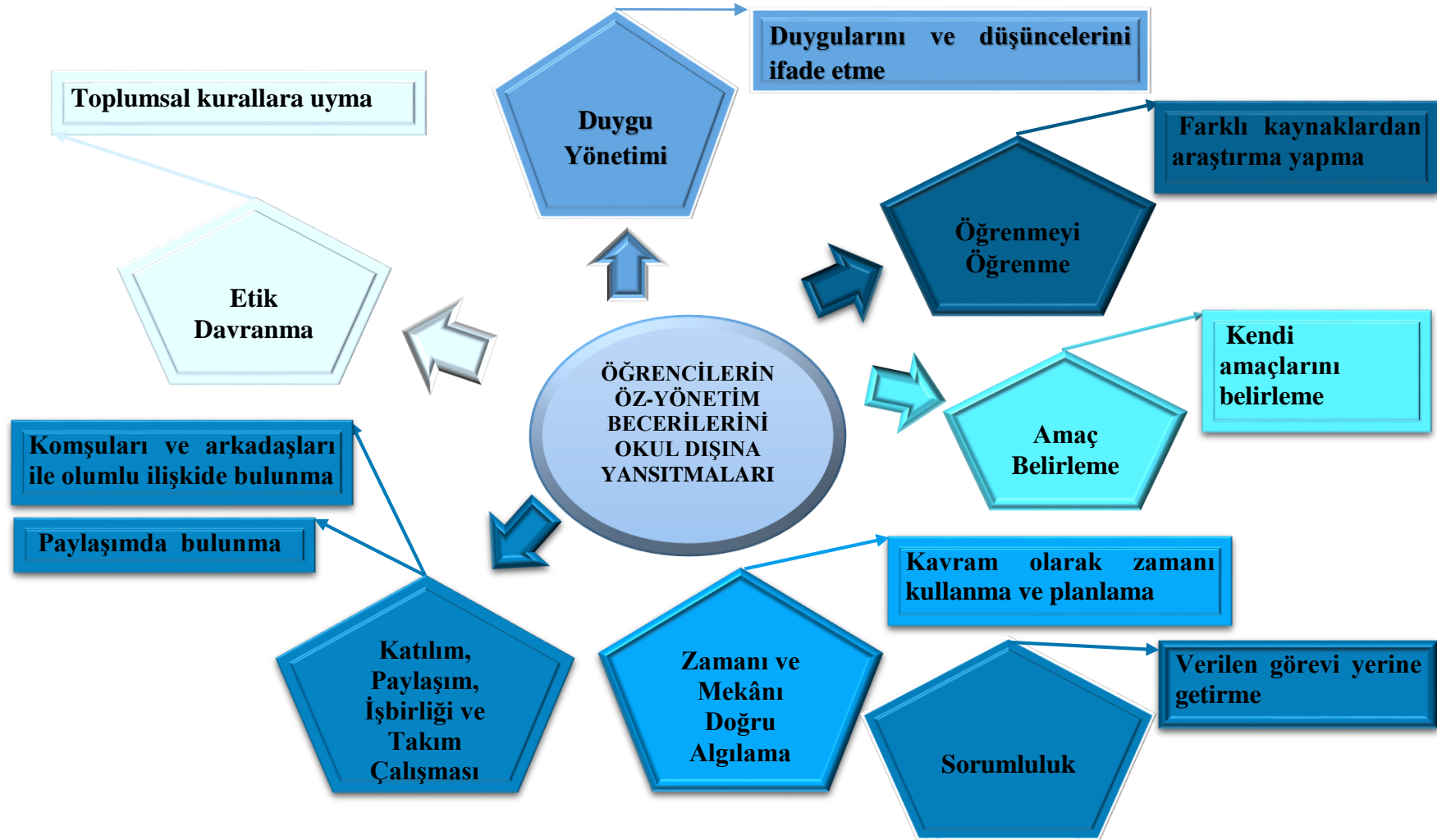
Öğrencilerde gelişen öz-yönetim becerilerini ilişkin sınıf öğretmeni *“Bu çalışmalardan sonra özellikle ders dışı zamanlarda da çok güzel paylaşımlarını gördüm. Birbirlerine karşı ilişkilerinde yalan söyleme davranışlarında karşılaşmadım. Zaten dürüsttüler. Ama etkinliklerden sonra bunun farkına vardılar yani yalan söylememenin önemli olduğunu hissettiler. Ödevini yapmayan öğrenci olduğunda gelip yanıma dürüstçe ödevimi yapmadım diyor. Birbirlerinin görüşlerine saygı duyabildiler. Oyunlarda bazı öğrencilerin arkadaşlarını örgütlediklerini gözledim. Ya da yaptığınız grup çalışmalarında bazı öğrencilerin diğer öğrencilere görevler verdiğini gördüm.”* biçiminde görüşünü belirtmiştir. Sınıf öğretmenin ifade ettiği gibi öğrencilerin yalan söylememenin önemli olduğunu hissetmeleri, bazı öğrencilerin oyunlarda ya da grup çalışmalarında, arkadaşlarını örgütlemeleri ve öğrencilerin birbirlerinin görüşlerine saygı duymaları öğrencilerde öz-yönetim becerilerinden liderlik, etik davranma ve farklılıklara saygı duyma becerilerinin geliştiği söylenebilir.

Etkin öğrenme yöntem ve teknikleriyle işlenen Hayat Bilgisi dersinin daha işlevsel olması için sınıf öğretmeni *“Sınıf sayısı kalabalık. Sınıf sayısı az olsa daha çok etkinlik yapma fırsatı bulabilirlerdi çocuklar. Hayat Bilgisi dersinde işlenen konular tamamen çocukların evde, okul ortamında ya da işte sokakta karşılaştığı sorunların belki daha ağırlıklı işlenebilse örnekler çocukların kendi hayatlarında verirse alınsa daha etkili olabilir.”* biçiminde görüşlerini belirterek sınıfta öğrenci sayısının az olması ve Hayat Bilgisi dersinin konularının çocukların yaşamlarından örnekler içermesi gerektiğini önermiştir.

Etkin Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Kullanılarak Gerçekleştirilen Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Okul Dışına Yansıtmasına İlişkin

Veli Görüşleri

Araştırma süresince Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme merkezli yapılan etkinliklerde öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştüğünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca sınıf içinde yapılan etkinlikler yolu ile öğrencilerin öz-yönetim becerilerini günlük yaşamlarında işe koşup koşmadıklarını belirlemek için veli görüşlerinden yararlanılmıştır. Velilerin görüşleri bir tane açık uçlu sorudan oluşan anket formu ile yazılı olarak toplanmıştır. Öğrencilerin, okul dışında da öz-yönetim becerilerine işe koşmalarına ilişkin veli görüşleri Şekil 48’de gösterilmiştir

Şekil 48. Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Okul Dışına Yansıtma Durumları

Şekil 48’de görüldüğü gibi veli görüşlerine göre öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi, etik davranma, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama, sorumluluk, amaç belirleme ve öğrenmeyi öğrenme becerilerine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Velilerden V1 “*Hayat Bilgisi dersinde öğrendiklerini yaşama geçirme konusunda epey yol kat ettiğimizi düşünüyorum. Özellikle görgü kuralları konusunda olumlu değişiklikler gösteren kızımız yeri geldiğinde bizi bile uyarır oldu.*” ve V16 “*Oğlum kurallara daha çok dikkat ediyor. Trafik kurallarının bazıları ile ilgili öneriler yapmaktadır. Hız kurallarına uyulması, trafik lambalarına uyulması gibi*” biçiminde görüşlerini belirterek öğrencilerin görgü ve trafik kurallarına uyma konusunda kendilerini bile uyardıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görgü, trafik kuralları başka deyişle toplumsal kurallara yönelik duyarlı oldukları söylenebilir. Öğrencilerin bu davranışı, öz-yönetim becerilerinden etik davranma ile ilişkilendirilebilir. Yine velilerden V3 “*Kardeşine, anne babasına yaşadığı ve çevresinden gelişen olayları duygularını da katarak anlatabiliyor.*” ve V18 “*Evde konuşulan tüm konulara dahil olmak istiyor ve fikirler üretiyor. Duygularını saklamıyor artık bizden ne hissetti ise söylüyor.*” biçiminde görüşlerini ifade etmişlerdir. V3 ve V18 çocuklarının olaylar karşısında duygu ve düşüncelerini ifade edebildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi* ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme* becerisini okul dışına yansıtma durumunu velilerden V8 “*Verilen araştırmaya ödevleri sayesinde kızım bana babasına sorular soruyor. Dedesini arayıp ödevi ile ilgili sorular soruyor. Araştırma ödevleri kızımı daha çok araştırmacı olmaya teşvik etti.*” ve V35 “*Merak ettiği konuları araştırıyor. Bizden dergi almamızı istiyor araştırma ödevleri için. Çocuğum gazetede dikkatini çeken haberleri okuyor.*” biçiminde görüşlerini paylaşarak öğrencilerinin araştırma yapmak için büyüklerine sorular sorduklarını, dergi gibi farklı kaynaklardan araştırma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Velilerin görüşlerinden yola çıkarak çocukların araştırma yapmak için büyüklerine soru sormaları, farklı kaynaklardan araştırma yapmaları öz-yönetim becerilerinden *öğrenmeyi öğrenme* becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Velilerden V5 “*Kendi seçimlerini ön plana alacak şekilde hayatına yön vermeye çalıştı.*”, V32 “*Oğlum kendisi ile ilgili amaçlarını bize söylüyor. Mesela geçen bize nasıl bir evde oturmak istediğinden bahsetti.*” biçiminde görüşlerini belirterek çocuklarının amaçlarını kendilerine ifade ettiklerini, kendi seçimleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendi amaçlarından bahsetmeleri, kendi seçimlerini ön plana alması öz-yönetim becerilerinden *amaç belirleme becerisi* ile ilişkilendirilebilir. Yine velilerden V3 “*Zaman kavramlarının çocuğumda geliştiği düşünüyorum.*” ve Ö25 “*Ödevlerini zamanında yapıyor, zamanında yatıyor artık. Sabah kalkınca şöyle yapacağım, okuldan gelince şunu yapacağım diye zamanını planlıyor.*” biçiminde görüşlerini belirterek öğrencilerinin zamanı planladıklarını ve öğrencilerinde zaman kavramının geliştiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerde zaman kavramının gelişmesi ve öğrencilerin zamanı planlaması öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânı algılama becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Velilerden V7 “*Olumlu gelişmeler gözlemliyorum. Daha önceden ödevlerinde sürekli yardım isterken son zamanlarda yardım isteklerinin azalıp ve daha istekli bir şekilde kendisinin yaptığını gözlemliyorum.*”, V5 “*Evde kendi yemeğini ve sütünü hazırlamak gibi isteklerde bulundu.*”, V18 “*Bu sıralar kendi kızımda evde bana daha çok yardımcı olmaya çalıştığını, kendisine verilen görevleri daha iyi yaptığını gözlemlediğimi söyleyebilirim.*” biçiminde görüşlerini ifade ederek öğrencilerinin ödevler konusunda daha dikkatli olduklarını ve ödevlerini zamanında yaptıklarını, evde kendi gereksinimlerini karşıladıklarını ve kendilerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ödevlerinde zamanında yapmaları, kendi yemeğini ve sütünü hazırlamak istemeleri, evde annesine yardım etmeleri öz-yönetim becerilerinden *sorumluluk becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Görüşme Soruları

1. Bildiğiniz üzere yaklaşık 9 haftadır Hayat Bilgisi dersi bir takım etkinliklerle yürütülmektedir. Derste yapılan etkinlikler süresince çocuklarınızın okul yaşamında- aile yaşamında ve sosyal yaşamında davranışlarında değişiklikler olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız bu değişiklikler nelerdir? Örnek vererek açıklayabilir misiniz?

..... Önceki faaliyetler... gözlemliyordum. Daha önce sadece okullarla sürekli... yardım istediğini... ve daha istekli bir şekilde kendisini yaptığını... Bu da... sonucum dersi... ilginç hale getirip, mikatlarını... toplama bilgilerini... kaynakları... diye... söyle... diyor... derslerine... karşı... daha istekli... ve... ilgili... Emeğinize... işi... teşekkür ederim.

Fotoğraf 43. Veli 7'nin Açık Uçlu sorudan Oluşan Anket Formuna Yazılı Olarak Verdiği Yanıt

Öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisini* okul dışına yansıtma durumunu velilerden V10 “Evet düşünüyorum. Komşularımızla karşılaştığında selam veriyor. Yani olumlu değişimler olduğunu düşünüyorum.”, V8 “Yapılan grup çalışmaları, kızımın arkadaşlarıyla daha iyi ve daha sağlam arkadaşlıklar kurmasına yardımcı oluyor ve bu durum onun özgüvenine olumlu katkılar sağlıyor.”, V17 “Yapılan etkinlikte araştırma çocuğum üzerinde pozitif etki yarattığına inanıyorum, grup çalışmaları sayesinde evdeki yaşamında da bir şeyleri beraber yapma-olumlu kazanımları paylaşma (başarıyı paylaşma) duygusu daha da arttı.” ve V13 “Önceden hiçbir eşyasını kimseyle paylaşmazdı şimdi arkadaşları ile oyuncaklarını, eşyalarını paylaşıyor.” biçiminde görüşlerini paylaşarak öğrencilerin komşuları ve arkadaşlarıyla olumlu ilişkilerde bulduklarını, evdekilerle paylaşımda bulduklarını ve arkadaşları ile eşyaların paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin eşyalarını arkadaşları ile paylaşmaları, evdekilerle paylaşımda bulunmaları ve komşuları ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurmaları öz-yönetim becerilerinden *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisi* ile ilişkilendirilebilir.

Velilerin görüşlerinden yola çıkarak öğrencilerin öz-yönetim becerilerini yalnızca sınıf içinde değil, okul yaşamı dışında da ev yaşamında da işe koştukları

vurgulanabilir. Dolayısıyla sınıfta yapılan etkin öğrenme uygulamalarının öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişimine katkı sağladığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ortaya çıkan bulgular ve yorumlar doğrultusunda ulaşılan sonuçlara, sonuçların alinyazındaki araştırmaya bulgularıyla ilişkilendirilerek tartışılmasına ve uygulayıcılar ile ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Araştırmada elde edilen sonuçlar, etkin öğrenme yaklaşımı kullanılarak öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde, öz -yönetim becerilerini nasıl işe koştuklarını ortaya koymaya ve etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerin öz-yönetim becerilerinin gelişiminde etkisinin olup olmadığını belirlemeye yönelik kuramsal bilgiler ortaya koymaktadır.

Araştırma karma yöntemle gerçekleştirildiği için hem nitel hem de nicel bulgulardan yola çıkarak araştırma sonuçları, bulguların sunulmuş biçimine göre verilmiştir.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamalarında Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Nasıl İşe Koştuklarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamalarının öğrencilerin öz-yönetim becerilerini nasıl işe koştukları, etkin öğrenme kapsamında her derste, sınıfta kullanılan yöntem ve teknikler çerçevesinde yer verilerek ele alınmıştır.

Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme tekniklerinden:

- “Öğrenci merkezli olaylar” ve “Hızlı tur” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *etik davranma, duygu yönetimi, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı algılama, sorumluluk, liderlik ve eğlenme* becerilerini,
- “Burada herkes öğretmen ” ve “Öğrenme çiftleri” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, amaç belirleme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, öğrenmeyi öğrenme* becerilerini

- “Bilineni ve bilinmek istenenini belirlemek” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *duygu yönetimi, eğlenme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânu doğru algılama* becerilerini
- “Dedikodu” ve “Resim yapma” tekniklerinin kullanıldığı etkinliklerde öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden, *ğrenmeyi öğrenme, eğlenme, duygu yönetimi, sorumluluk ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini,
- “Bilgi kese kâğıdı” ve “Görev grubu” tekniklerinin kullanıldığı etkinliklerde öğrencilerin, *duygu yönetimi, eğlenme, liderlik, etik davranma, sorumluluk, zamanı ve mekânu doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini
- “Siz olsaydınız ne yapardınız?” tekniğinin kullanıldığı etkinlikte öğrencilerin, *duygu yönetimi, eğlenme, amaç belirleme, etik davranma, sorumluluk, zamanı ve mekânu algılama, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini,
- “Pazar yeri” ve “ğrenme çiftleri” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden, *katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, duygu yönetimi, eğlenme, sorumluluk ve etik davranma* becerilerini,
- “ aşamalı akvaryum” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden, *farklılıklara saygı duyma, duygu yönetimi, eğlenme, zamanı ve mekânu algılama, sorumluluk ve etik davranma* becerilerini,
- “Poster hazırlama” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden, *duygu yönetimi, eğlenme, zamanı ve mekânu doğru algılama, sorumluluk, amaç belirleme ve etik davranma* becerilerini,
- “Kum saati” ve “ğrenme çifti” tekniklerinin kullanıldığı etkinlikte öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *zamanı ve mekânu doğru algılama, eğlenme, duygu yönetimi, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım işbirliği ve takım çalışması* becerilerini

- “Öğrenme galerisi” ve “İkinin gücü” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, sorumluluk, öğrenmeyi öğrenme ile zamanı ve mekânı doğru algılama* becerilerini
- “Reklam hazırlama” ve “Hızlı tur” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, amaç belirleme, eğlenme, zamanı ve mekânı algılama, sorumluluk* becerilerini,
- “Görev grubu” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, duygu yönetimi, sorumluluk, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, liderlik, farklılıklara saygı duyma ve etik davranma* becerilerini,
- “Takım araştırması” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte, öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, duygu yönetimi, liderlik, sorumluluk katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini,
- “Kart eşleştirme”, “İkinin gücü” ve “Resim yapma” teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *eğlenme, kariyer planlama, öğrenmeyi öğrenme, sorumluluk ve amaç belirleme* becerilerini,
- “Göster ama söyleme” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması* becerilerini
- “Görev grubu” tekniği kullanılarak gerçekleştirilen etkinlikte öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden *liderlik, sorumluluk, duygu yönetimi, eğlenme, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, zamanı ve mekânı doğru algılama ve farklılıklara saygı duyma* becerilerini işe koştukları anlaşılmıştır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Uygulamaları Süresince Öğrencilerde, Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine Yönelik Öğrenci Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme uygulamaları süresince öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinin gelişimine ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmak için öğrencilerle yapılan görüşmelerde şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Öğrencilerin yaşamlarında artık yalan söylemedikleri, dürüst olmanın önemini fark ettikleri, kurallara uydukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin yalan söylemeyip dürüst davranmaları ve kurallara uymaları öz-yönetim becerilerinden *etik davranma* becerisine yönelik davranışlarda bulduklarını göstermiştir.
- Öğrenciler, gelecekte yapmak istedikleri meslekleri ifade etmişlerdir. Öğrencilerin gelecekle ilgili olarak yapmak istedikleri meslekleri belirtmeleri, öz-yönetim becerilerinden *kariyer planlama* becerisine yönelik bir davranışta bulduklarını göstermiştir.
- Öğrencilerin ödevlerini yaparken; farklı kaynaklardan yararlandıkları, görselleri kullandıkları büyüklerine soru sordukları ve not aldıkları anlaşılmaktadır. Buna göre öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisini işe koştukları belirlenmiştir.
- Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin gelecekte mutlu ve meslek sahibi olmak istediklerini belirtmeleri, öz-yönetim becerilerinden amaç belirleme becerisini işe koştuklarını göstermiştir.
- Öğrencilerin, yapılan görüşmelerde öz-yönetim becerilerinden farklılıklara saygı duyma becerisine yönelik herkesin duygu ve düşüncelerinin farklı olduğunu fark ettikleri, kendisi ile aynı düşünmeyen arkadaşlarına hoşgörülü davrandıkları ve farklı arkadaşları ile oynadıkları anlaşılmıştır.
- Yapılan görüşmelerde öğrenciler, plan yaptıklarını, yer tarif edebildiklerini, yön gösteren işaretleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Buradan öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı doğru algılama becerisini işe koştukları sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrencilerin grup çalışmalarında arkadaşlarını örgütledikleri, grup içinde çıkan sorunları çözdükleri ve özgün düşünceler bulmaya çalıştıkları anlaşılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden liderlik becerisine yönelik davranışlarda buldukları sonucu ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler grup çalışmalarında arkadaşlarıyla birlikte çalıştıklarını, iş bölümü yaptıklarını, grup içinde önerilerde bulduklarını vurgulamışlardır. Buradan öğrencilerin grup çalışmalarında öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden

katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik davranışlarda buldukları anlaşılmıştır

- Öğrencilerin kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme becerisine yönelik kendi özelliklerinden söz etmeleri, kendi değerlerinin olduğunu, kendi özelliklerinin değiştiğinin farkında olduklarını göstermiştir.
- Öğrencilerin eğlenceli zaman geçirmek için oyun arkadaşlarıyla ya da kardeşiyle oyun oynadıkları, derslerde de eğlenebildikleri ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden eğlenme becerisine yönelik davranışlarda buldukları belirlenmiştir.
- Öğrencilerin okulda ders süresince grup çalışmalarına katıldıkları, ödevlerini yaptıkları, kendilerine verilen görevi yerine getirdikleri; aynı zamanda okul dışı zamanlarında odasını toplama, annesine yardım etme, yatağını toplama gibi sorumlulukları da yerine getirdikleri anlaşılmaktadır. Buradan öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisine yönelik davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrenciler, öğrencilerin sınıf içinde yapılan etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kapsamındaki etkinlikleri eğlenceli ve eğitici bulmuşlardır.
- Öğrenciler, Hayat Bilgisi dersini uygulamalar öncesinde sevmediklerini ve önemsemediklerini; ancak uygulama sonrası Hayat Bilgisi dersini önemseyip sevdiklerini belirtmişler.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenme Kapsamında Gerçekleştirilen Sınıf İçi Uygulamalara, Sürece İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Yönelik Sonuçlar
Hayat Bilgisi dersinde etkin öğrenme merkezinde gerçekleştirilen sınıf içi uygulamalara, sürece ilişkin öğretmenin görüşlerini ortaya çıkarmak için sınıf öğretmeniyle yapılan görüşmelerde şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Sınıf öğretmeni sınıfta yapılan uygulamaların öğrenci düzeyine uygun olduğunu ve tüm öğrencilerin derse katılımından memnun olduğunu belirtmiştir.
- Sınıf öğretmeni, sınıf içinde etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılan uygulamalardan sonra öğrencilerin kendi arkadaşları arasında paylaşımda bulduklarını, düşüncelerini açıkça söylediklerini ve duygularını

kontrol ettiklerini belirtmiştir. Bu kapsamda sınıf öğretmenin görüşlerinden öğrencilerde, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi ve katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerilerinin geliştiği sonucu ortaya çıkmıştır.

- Sınıf öğretmeni, öğrencilerin farklı kaynakları kullanarak araştırma ödevlerini yaparak sınıfa hazırlıklı geldiklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda sınıf öğretmenin görüşlerinden, öğrencilerde öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme ve sorumluluk becerilerinin geliştiği anlaşılmıştır
- Sınıf öğretmeni, öğrencilerin oyunlarda ya da grup çalışmalarında, arkadaşlarını örgütlediklerini, birbirlerinin görüşlerini saygı duyduklarını ve yalan söylememenin önemli olduğunu fark ettiklerini ifade etmiştir. Öğretmenin görüşlerinden, öğrencilerin öz-yönetim becerilerinden liderlik, etik davranma ve farklılıklara saygı duyma becerilerinin geliştiği sonucu ortaya çıkmıştır.
- Sınıf öğretmeni, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi derslerinin, daha işlevsel olması için sınıf sayısının az olmasını ve işlenen konuların öğrencilerin yaşamındaki örneklerden seçilmesini önermiştir.

Etkin Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Kullanılarak Gerçekleştirilen Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilerde Öz-Yönetim Becerilerinin Gelişmesine İlişkin Veli Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkinlikler yolu ile öğrencilerin öz-yönetim becerilerini günlük yaşamlarında işe koşup koşmadıklarını belirlemek için veli görüşlerinden yararlanılmıştır. Velilerin görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Veli görüşlerinden elde edilen sonuçlar şöyledir:

- Velilerin görüşlerinden, çocuklarının öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisine yönelik trafik ve görgü kurallarına uydukları anlaşılmıştır
- Veliler, çocuklarının olaylar karşısında duygu ve düşüncelerini ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Bu kapsamda velilerin görüşlerinden, çocukların öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisine yönelik davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Velilerin görüşlerinden çocuklarının öz-yönetim becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisine yönelik araştırma yapmak için büyüklerine soru sordukları, farklı kaynaklardan araştırma yaptıkları anlaşılmıştır.
- Veliler çocuklarında zaman kavramının geliştiğini ve zamanı planladıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda, çocuklarda öz-yönetim becerilerinden zamanı ve mekânı doğru algılama becerisinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Velilerin çocukların kendi sorumluluklarını yerine getirdiklerini gözlemlerinden, çocuklarda öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisinin geliştiği anlaşılmıştır.
- Veliler, çocukların kendi amaçlarını ifade ettiklerini, kendi seçimlerini ön plana aldıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda çocuklarda öz-yönetim becerilerinden amaç belirleme becerisinin geliştiği anlaşılmıştır.
- Veliler çocukların, öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisine yönelik olarak eşyalarını arkadaşları ile paylaştıklarını, kendileriyle paylaşımında bulduklarını, komşuları ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurduklarını belirtmişlerdir. Velilerin görüşlerinden, çocuklarda katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisinin geliştiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Hayat Bilgisi Dersinde Etkin Öğrenmenin Öğrencilerin Öz-Yönetim Becerilerini Geliştirilmesine Etkisine Yönelik Sonuçlar

Hayat Bilgisi dersinde, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri, öğrencilerde öz-yönetim becerilerini geliştirmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öz-yönetim becerileri ölçeğinden uygulama öncesi aldıkları ön test puanları ile uygulama sonrası aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bağlamda, Hayat Bilgi dersinde etkin öğrenme yöntem ve tekniklerinin öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin gelişmesinde etkili olmuştur.

Yapılan araştırmada genel olarak elde edilen sonuçlar incelendiğinde, etkin öğrenme teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin, sınıf içinde yapılan tüm etkinliklere katıldıkları, kendilerine verilen görevleri yerine getirdikleri ve etkinliklere katılırken öz-yönetim becerilerini oluşturan *etik davranma*,

kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, sorumluluk, liderlik, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kariyer planlama, sorumluluk, zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma, farklılıklara saygı duyma becerilerini işe koştukları görülmüştür. Aynı zamanda, etkin öğrenme yaklaşımının, öğrencilerde öz-yönetim becerilerini geliştirmede etkili olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin geliştiği ve bu becerileri günlük yaşamda işe koştukları ortaya çıkmıştır.

Tartışma

Araştırma sonucunda, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini bu süreçte nasıl işe koştukları onların deneyimleri, öğretmen ve veli gözlemleri ile ortaya konulmuştur.

Araştırmada öğrenciler, öz-yönetim becerilerinden etik davranma becerisine yönelik olarak kuralların farkında olma, arkadaşlarının haklarına saygılı olma, öğrenme güçlüğü olan arkadaşı ile etkileşimde bulunma, dürüst olma biçiminde davranışlarda bulunmuşlardır. Bu durumu sınıf öğretmeni ve veliler de görüşleri ile desteklemişlerdir. Kohlberg ve Piaget' e göre altı ile on yaş arasındaki çocuklar, kuralları kabul ederler ve kuralları gereksinimlerine göre değiştirebileceklerini kavrarlar. Bu dönemde çocuğun ahlaki gelişimi oluşmaya başlamaktadır (Senemoğlu, 2009). Bu araştırmanın öğrenci katılımcıları dokuz yaşında olup Kohlberg ve Piaget'in belirttiği ahlaki gelişiminin oluşmaya başladığı yaş aralığındadırlar. Dolayısıyla öğrenciler, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi derslerinde etik davranma becerisini işe koştukları söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin, öz-yönetim becerilerinden duygu yönetimi becerisine yönelik olarak duygularının farkında olma, duygu ve düşüncelerini ifade etme, arkadaşlarının davranışlarının kendi duygularını etkilediğini fark etme biçiminde yönelik davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni, veliler ve öğrenciler de kendi duygularını ifade edebildiklerini, öfkelerini kontrol edebildiklerini belirtmişlerdir. Alan yazında, duygu yönetimi, "*Kişiler ve kişiler arası gelişmeyi sağlayabilmek için duyguları ve duygusal ilişkileri yönetme yeteneğidir.*" (Keskin, Akgün ve Yılmaz, 2013, s.59). Bireylerin engellenmişlik ve çaresizlik duygusuyla, stresle başa çıkabilme, öfkeyi kontrol edebilme, duygularını tanıma, kendisi ve

çevresiyle ilgili olumlu duygular hissetme, daha az yalnızlık ve sosyal kaygı taşıma duyguyu yönetimi sonucunda oluşmaktadır. Duygu yönetimine sahip bireyler, yaşamlarından daha fazla doyum alıp yaşamlarını zenginleştirecek alışkanlıklar edinebilmektedir (Goleman, 2011). Dolayısıyla duygu yönetimi becerisi bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılabilir. Yapılan araştırmada da etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler duygu yönetimi becerisini işe koşmuşlardır. Dolayısıyla öğrencilere duygu yönetimi becerisi edinmesini sağlayacak yaklaşımlardan birisinin etkin öğrenme yaklaşımı olduğu söylenebilir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında öz-yönetim becerilerinden biri sorumluluk becerisidir. Sorumluluk, çocukların, velilerinden, okulundan, arkadaşlarından ve toplumdan öğrendiği bir değerdir (Tucker, 1991). Sorumluluk erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir (Yavuzer, 1998). Çocukların sorumluluk becerisini edinmesini sağlayacak yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlardan birisi de etkin öğrenme yaklaşımıdır. Taçman (2007) yaptığı araştırmasında etkin öğrenmenin öğrencilerde sorumluluk becerisi edinmesindeki önemini vurgulamıştır. Araştırmada da Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler sorumluluk becerisini işe koşmuşlardır.

Topcubaşı (2015) yaptığı araştırmasında Hayat Bilgisi dersinde farklılıklara saygı eğitim programını uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, farklılıklara saygı eğitim programının öğrencilerin farklılıklara saygı tutum düzeyini geliştirmede olumlu bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan bu araştırmada da öğrenciler, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde farklılıklara saygı duyma becerisini işe koşmuşlardır. Bu bağlamda etkin öğrenmenin Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin farklılıklara saygı duyma becerisini işe koşmada etkili olduğu söylenebilir.

Öz-yönetim becerilerinden biri olan öğrenmeyi öğrenme becerisi alan yazında, bireyin kendi öğrenme özelliklerini tanıması, öğrenmede yararlanılan stratejileri bilmesi, seçmesi ve kullanabilmesi olarak tanımlanmıştır (Özer, 1993). Öğrenmeyi öğrenme becerisine sahip birey, yaşamında karşılaşacağı sorunlarla ve yeni durumlarla kolayca mücadele edebilir ve başarılı olur (Taşpınar ve Gümüş, 2004). Dolayısıyla öğrencilerin doğru bilgi kaynaklarına ulaşmaları, edindikleri bilgileri kullanmaları ve yaptıkları öğrenme etkinliklerinden hoşlanmaları öğrenme açısından önemlidir.

Öğrenme sürecinde öğrencilerin etkin olmaları gereklidir (Özer, 1993). Yapılan araştırmada öğrenciler, etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde, öğrenme sürecinde bireysel çalışmalar, araştırma ödevlerini yapmışlar, grup çalışmalarına katılmışlardır. Bu süreçte öğrenciler kendi öğrenme sorumluluklarını alarak birincil kaynaklara ulaşmışlar, sunumlarını kendi öğrenme özelliklerini dikkate alarak hazırlamışlardır. Bu sunumlarda görsellerden yararlanmışlar, şiir yazmışlar, resim yapmışlardır. Bu bağlamda etkin öğrenmenin öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerisi edinmelerine katkı sağladığı söylenebilir.

Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler, grup çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Grup çalışmalarında öğrenciler, işbirliği yaparak ve birbirlerini destekleyerek kendilerine verilen görevi tamamlamışlar, grup içinde çıkan çatışmaları çözmüşler, grup içinde karar verme sürecinde oylama yapmışlardır. Öğrencilerin grup çalışmalarında bu davranışları, öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisini işe koştuklarının göstergesidir. İşbirliğine dayanan grup çalışmalarında öğrenciler, birbirleriyle tartışarak öğrendikleri için öğrenmeleri zenginleşir, öğrenmek için daha isteklidirler, arkadaşlarıyla olan ilişkileri ve sosyal becerileri gelişir (Fredrick, 2008, Grabinger ve Dunlap,1995). Bu kapsamda araştırma sürecinde, Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler grup çalışmalarına katılarak öz-yönetim becerilerinden katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması becerisini işe koşmuşlardır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan zamanı ve mekânı algılama becerisinin alt başlıkları, grafik yorumlama, zaman ifadelerini kullanma, verilen alanlara ait kroki, şekil çizme, basit planlar yapma, takvim, saat bilgisi edinme, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı ayırt etme, zaman planı yapma ve ana yön ifadelerini doğru kullanma biçimindedir. Bu kapsamda etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler, kendilerine sunulan görselleri yorumlamışlar, zaman ifadelerini ve ana yönlerini doğru kullanmışlardır. Dolayısıyla öğrenciler, sınıf içinde yapılan etkinliklerde katılırken zamanı ve mekânı doğru algılama becerisine yönelik davranışlarda bulunmuşlardır.

Liderlik, diğer insanları, ortak emeller için çabalamayı istemek üzere hareketlendirmektir (Kouzes ve Posner, 1997, s.50; Akt: Tüysüz, 2007). Liderlik becerisi, erken yaşlarda öğrencilere öğretilen bir beceridir (Parker ve Begnaud,

2004; Chan, 2000; Karnes ve Bean, 1993 ve Gardner, 19990; Akt: Tüysüz, 2007). Hayat Bilgisi Öğretim Programında da liderlik becerisi öz-yönetim becerileri arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmada etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenen Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin gerçekleştirdikleri liderlik becerisine yönelik davranışlar, grup çalışmalarında arkadaşlarını örgütleme, grup içindeki arkadaşlarının görüşünü alma biçiminde ortaya çıkmıştır. Üçüncü sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri düşünüldüğünde, etkin öğrenme yöntem ve teknikleriyle öğrencilerin liderlik becerisini temel düzeyde gerçekleştirdiği söylenebilir.

Kendini tanıma ve kişisel gelişim, bireyin kendisiyle duyu ve düşüncelerinin farkında olması, kendisiyle ilişkili duygusal ve süreçlerle ilgili bir anlayışa sahip olması demektir (Elliot ve Coker, 2008; Silvia, 2002; Cüceloğlu, 1998). Başka bir deyişle kendini tanıma kişisel gelişim, bireyin kendi düşünce, duyu, davranış eğilimlerinin farkında olmasıdır. Kendini tanıma ve kişisel gelişim, Hayat Bilgisi Öğretim Programında, öz-yönetim becerisi olarak yer almaktadır. Araştırma sürecinde Hayat Bilgisi dersinde; öğrencilerde, kendini tanıma ve kişisel gelişim becerisi, kendi bireysel ve fiziksel özelliklerinin ve fiziksel gelişimin farkında olması biçiminde ortaya çıkmış, öğrencilerde öz-farkındalık boyutunda ortaya çıkmamıştır. Bunun nedeni üçüncü sınıf öğrencilerin gelişim özellikleri olabilir.

Kariyer, bireyin yaşamı boyunca işiyle ilgili edindiği deneyimler; kariyer planlama ise bireyin yetenek ve ilgilerinin değerlendirilmesini, kariyer olanaklarını araştırmayı, kariyer amaçlarının oluşturulmasını ve uygun gelişim etkinliklerini planlama biçiminde tanımlanmaktadır (Çalık ve Ereş, 2006). Başka bir deyişle kariyer planlama bireyin mesleğindeki gelişimini, başarılı olmasını ifade eder. Dolayısıyla kariyer planlaması, bireylerin yaşamlarında, mesleği seçme döneminde örneğin lise döneminde önemli olduğu söylenebilir. Ancak küçük yaşlardan itibaren çocuklarda, hangi mesleklerin olabileceğinin farkında ve çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hangi meslekleri seçebilecekleri konusunda bir öngörüye sahip olmaları kariyer planlama becerisi ile olanaklı olabilir. Bu bağlamda, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan öz-yönetim becerilerinden birisi kariyer planlamadır. Etkin öğrenme yöntem ve teknikleri yürütülen Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler kariyer planlama becerisine yönelik olarak mesleklerin farkında olma ve ileride olmak

istedikleri meslekleri belirtme biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu bulgudan etkin öğrenmenin, öğrencilerde mesleklerin farkındalığını sağladığı söylenebilir.

Amaç belirleme öğrenme sürecinde niteliği ve performansı arttırmak için alınan kararları ifade eder. Hayat Bilgisi Öğretim Programında da öz-yönetim becerilerinden amaç belirleme becerisi yer almaktadır. Araştırma kapsamında etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde, öğrenciler amaç belirleme becerisi bağlamında gelecekte olmak istedikleri mesleği ve nasıl bir evde yaşamak istediklerini belirtmişler ve gelecekle ilgili planlarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin hem gelecekteki yaşamları ilgili hem de öğrenim yaşantıları ile ilgili amaçlarının olduğu söylenebilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan diğer beceri eğlenme becerisidir. Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerle yürütülen Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler derste öğrenirken eğlenebildiklerini, arkadaşlarıyla ve diğer aile bireyleri ile eğlenebildiklerini belirtmişlerdir. Hayat Bilgisi Öğretim Programının vizyonu “Öğrenmekten keyif alan mutlu bireyler yetiştirmektir.” Etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerde eğlenme becerisinin gelişiminde katkı sağladığı söylenebilir.

Alanyazında etkin öğrenme ile yapılan araştırmalar sonucunda etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen derslerde öğrencilerin akademik başarıları arttığı hem de derslere yönelik olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Camci, 2012; Türksoy, 2012; Çelikkan, 2010; Aydede, 2009). Ayrıca yapılan araştırmalarda, etkin öğrenme uygulamaları ile öğrencilerin problem çözme, işbirliği içinde çalışma, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve iletişim becerilerini geliştirdiği sonuçları ortaya çıkmıştır (Aydede ve Kesercioğlu, 2010; Robinson, 2006; Kalem ve Fer, 2003; Sivan, Leung, Woon, Kember, 2000). Dolayısıyla alanyazındaki yapılmış araştırma sonuçlarından etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerde beceri gelişimine katkısı olduğu söylenebilir.

Bu araştırma kapsamında da, etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerde öz-yönetim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen Hayat Bilgisi dersinde, öğretme-öğrenme sürecinde, öğrencilerin kendi öğrenme sorumluluğunu almaları, etkinliklerle meşgul olmaları ve arkadaşlarıyla birlikte çalışmalarını öğrencilerde öz-yönetim becerilerini geliştirme olanağı verdiği söylenebilir.

Etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıflarda, sınıfın fiziksel düzeni öğrencilerin rahatça hareket edebilecekleri, arkadaşlarıyla kolayca iletişim kurabilecekleri biçimde düzenlenmelidir. Ancak yapılan araştırmada etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıfta, sınıf mevcudunun kalabalık olması ve sınıfın fiziksel olarak küçük olması nedeniyle, sınıf düzeninde değişiklik yapılmamış geleneksel düzende etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Sınıf düzeninin geleneksel düzen olmasına rağmen Hayat Bilgisi dersi, etkin öğrenme yöntem ve teknikler kullanılarak yürütülmüştür. Sınıfın geleneksel düzen olması etkin yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına engel olmamıştır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında öz-yönetim becerileri kapsamında 12 tane alt beceri yer almaktadır. Bu bağlamda, yapılan araştırmada, öğrencilerin öz-yönetim becerilerini ölçmek için öz-yönetim becerileri ölçeği geliştirilmiştir. Ancak araştırmada kullanılan “Öz-yönetim Becerileri Ölçeği” Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan 12 tane öz-yönetim becerileri; sekiz beceriyi kapsayacak biçimde altı faktörden oluşmuştur. Bunun nedenleri arasında ölçeğin uygulandığı öğrencilerin gelişim özellikleri ve programda öz-yönetim becerilerinin iç içe geçmesi olabilir.

Yapılan araştırmada, etkin öğrenme yaklaşımına göre düzenlenen Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin, yapılan etkinliklerde öz-yönetim becerilerini işe koştukları anlaşılmıştır. Ancak öğrenciler, tüm etkinliklerde tüm öz-yönetim becerilerini işe koşmamışlardır. Örneğin tüm etkinliklerde sorumluluk becerisini işe koşarken bazı etkinliklerde kariyer planlama, amaç belirleme, liderlik becerilerini işe koşmuşlardır. Bunun nedeni öğrencilerin gelişimsel özellikleri ve kariyer planlama, amaç belirleme, liderlik becerilerin öğrencilerin üst seviyesinde olması ile ilgili olabilir. Ayrıca programda, öz-yönetim becerilerinin çok fazla olması ve iç içe geçmiş olması, öğrencilerde öz-yönetim becerilerini işe koşmasında etkili olabilir.

Sınıf öğretmeni ve öğrenci velileri öğrencilerin ders dışında da öz-yönetim becerilerinden sorumluluk becerisi, etik davranma, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması, duygu yönetimi, etik davranma, zamanı ve mekânı doğru algılama, öğrenmeyi öğrenme becerilerini günlük yaşamlarında kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu becerilerin, öğrencilerin yaşantıları için somut bir biçimde uygulanabilir olduğu söylenebilir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler “Uygulamaya Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- İlkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi öğretim programında, etkin öğrenme yöntem ve tekniklerini içeren açıklamalara ve örnek etkinliklere yer verilebilir.
- İlkokulda sınıflar, geleneksel düzen dışında öğrencilerin birbirleriyle daha rahat etkileşimde bulunabilecekleri, sınıf içinde daha rahat dolaşabilecekleri, etkin öğrenme yaklaşımın ön gördüğü sınıf düzenlerine göre (u düzen, v düzen, vb.) düzenlenebilir.
- Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin nasıl geliştirileceği konusunda sınıf öğretmenleri ve veliler bilgilendirilebilir.
- Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesine yönelik ailelerle birlikte çalışılabilir.
- İlkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında öz-yönetim becerilerinin çok fazla olduğu ve becerilerin iç içe geçtiğinden (Örneğin duygularını tanıma becerisi hem duygu yönetimi öz-yönetim becerisinde hem de kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme öz-yönetim becerisinin altında yer almaktadır.) programda öz-yönetim becerileri sadeleştirilebilir.
- İlkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında öz-yönetim becerileri (Örneğin kariyer planlama becerisinde, formal eğitimle ve genel yaşam deneyimleriyle kazanılan becerileri tanıma, betimleme, etik olmayan davranışlarda mücadele etme, vb.) üçüncü sınıf öğrencilerinin özelliklerine uygun ve daha somut biçimde yeniden tasarlanabilir.
- İlkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında, öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin geliştirilip geliştirilmediğini belirlenmesi konusunda, sınıf öğretmenlerine yönelik örnek ölçme-değerlendirme araçlarına yer verilebilir.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Öz-yönetim becerileri düzeylerinin incelenmesi bağlamında tarama modelinde çalışmalar desenlenebilir.
- Öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesine yönelik tüm beceriler yerine öz-yönetim becerilerinin her birine yönelik farklı desenlerde araştırmalar yapılabilir.
- Öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesi kapsamında birinci ve ikinci sınıf düzeylerinde de araştırmalar yapılabilir.
- Farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip okullarda öz-yönetim becerilerini karşılaştırmak amacıyla araştırmalar yapılabilir.
- Öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesi kapsamında ailelerin de katılacağı farklı türlerde araştırmalar yapılabilir.
- Araştırma kapsamında yer verilmeyen etkin öğrenme ve yöntem teknikleriyle öğrencilerde öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesine yönelik farklı türlerde araştırmalar yapılabilir.

EKLER

**EK A. ESKİŞEHİR MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN ÖLÇEK
GELİŞTİRMEYE VE UYGULAMA SÜRECİNE YÖNELİK ALINAN İZİN
BELGESİ**

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/604.01/4379341
Konu: Araştırma Projesi

02/10/2014

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Genel Sekreterlik)

İlgi : a) 01/10/2014 tarih ve 4353936 sayılı olur.

b) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 19/09/2014 tarih ve 10816 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı ile istemiş olduğunuz "Araştırma Projesi" incelenmiş ve uygun görülmüş olup, ilgi (a) Olur ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
1-İlgi (a) Olur (1 sayfa)
2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Adres :
Anadolu Üniversitesi
Rektörlüğü
Yunus Emre Kampüsü
PK.26470 ESKİŞEHİR

Aslı ile Aynıdır
5070 Sayılı Yasa ile
elektronik olarak
imzalanmıştır.
...../...../20.....

02 Ekim 2014

Remzi ERÇELİK
Memur

Büyükdere Mh.Atatürk Blv.No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Lokman TOKAT
Tel: (0 222) 239 72 00 / 213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

EK B- ÖĞRETMEN İZİN FORMU

Sayın Meslektaşım;

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında doktora öğrencisiyim. Hazırlamakta olduğum “Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları” adlı araştırmayı sınıfınızda yürütmeyi planlıyorum. Araştırma kapsamında şu işlemler yapılacaktır:

- Bu süreçte öncelikle araştırmacı tarafından ve sınıf öğretmenin de sınıfta bulunması şartı ile derslerin yürütülmesi
- Öncelikle ölçek geliştirme çalışması yapılacaktır. Etkinliklerin yapıldığı sınıf ve ilkokul hariç Milli Eğitim Müdürlüğü’nün izin verdiği ilkokullarda 3. sınıf öğrencilerine öz-yönetim becerileri ölçeğinin uygulanması
- Sınıf için uygulamanın yapıldığı, Milli Eğitim Müdürlüğü’nün izin verdiği ilkokuldaki 3. sınıfta ilk hafta öğrencilere ölçeğin uygulanması (öz-yönetim becerileri ölçeği)
- Sınıf içi uygulamalarda ders kazanımlarına bağlı olarak etkinliklerin yapılması
- Etkinlikler sırasında araştırmacı hem gözlemci olarak not alma işlemini hem de etkinlikleri aynı anda yürütemeyeceği için video kameranın kullanılması
- Etkinlikler başlamadan önce ve sonrasında öğrencilerle görüşme yapılması ve görüşmelerin ses kaydına alınması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin öğrenme günlüklerine dersle ilgili öğrendiklerini, düşüncelerinin yazması
- Etkinlikler sonunda araştırmacının neler yaptığını, etkinlikle ilgili düşüncelerini araştırmacı günlüğüne yazması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin oluşturdukları ürünler (dokümanlar, afişler, kendi yazdıkları öyküler, şiirler, vb...)
- En son hafta öğrencilere ölçeğin(öz-yönetim becerileri ölçeği) tekrar uygulanması

Yukarıda bahsedilen işlemlerin uygulanma süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca araştırma süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Bu araştırmanın sizin sınıfınızda yapılmasını onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Öğretmen

Ad- Soyad

İmza

Araştırmacı

Zeynep Kılıç

02222293123-1646/zeynepk@ogu.edu.tr

EK C- VELİ İZİN FORMU

Sayın Öğrenci Velisi,

Bu araştırma Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Doktora Programı'nda yürütmekte olduğum doktora tez çalışmamı kapsayan bilimsel araştırma projesidir. Araştırmada etkin öğrenme yöntemlerinden yararlanılarak öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma 2014 – 2015 öğretim yılı güz döneminde 3. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan “Okul Heyecanım” ve “Benim Eşsiz Yuvam” adlı temalardaki kazanımlar ve kazanımlara göre hazırlanmış etkin öğrenme uygulamalı ders planları gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

- Bu süreçte öncelikle araştırmacı tarafından ve sınıf öğretmenin de sınıfta bulunması şartı ile derslerin yürütülmesi
- Öncelikle ölçek geliştirme çalışması yapılacaktır. Etkinliklerin yapıldığı sınıf ve ilkokul hariç Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği ilkokullarda 3. sınıf öğrencilerine öz-yönetim becerileri ölçeğinin uygulanması
- Sınıf için uygulamanın yapıldığı, Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği ilkokuldaki 3. sınıfta ilk hafta öğrencilere ölçeğin uygulanması (öz-yönetim becerileri ölçeği)
- Sınıf içi uygulamalarda ders kazanımlarına bağlı olarak etkinliklerin yapılması
- Etkinlikler sırasında araştırmacı hem gözlemci olarak not alma işlemini hem de etkinlikleri aynı anda yürütemeyeceği için video kameranın kullanılması
- Etkinlikler başlamadan önce ve sonrasında öğrencilerle görüşme yapılması ve görüşmelerin ses kaydına alınması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin öğrenme günlüklerine (defterlerine) dersle ilgili öğrendiklerini, düşüncelerinin yazması
- Etkinlikler sonunda araştırmacının neler yaptığını, etkinlikle ilgili düşüncelerini araştırmacı günlüğüne (araştırmacı defterine) yazması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin oluşturdukları ürünler (dokümanlar, afişler, kendi yazdıkları öyküler, şiirler, vb...)
- En son hafta öğrencilere ölçeğin(öz-yönetim becerileri ölçeği) tekrar uygulanması

Yukarıda bahsedilen işlemlerin uygulanma süresince, sizin velisi olduğunuz öğrencinin kişilik haklarınıza ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca araştırma süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak velisi olduğunuz öğrencinizi araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim.

Velisi olduğunuz öğrencinin araştırmaya gönüllü olarak katılmasını istiyorsanız lütfen aşağıdaki izin belgesini doldurunuz. İlginize teşekkür ederim.

İzin belgesi

Yukarıda açıklanan araştırma kapsamında gerçekleştirilecek uygulamaların tümüne velisi olduğum öğrencinin gönüllü olarak, katılımcı olarak bulunmasını onayladığımı beyan ederim.

Ayrıca öğrencinin katılacağı derslerin video kamera ile kayıt altına alınmasında ve öğrenci ile görüşmesinde sakınca yoktur.

Öğrenci Velisi

Ad- Soyad

İmza

Araştırmacı

Zeynep Kılıç

02222293123-1646/zeynepk@ogu.edu.tr

EK D- ÖĞRENCİ İZİN FORMU

Sevgili Öğrenci,

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında doktora öğrencisiyim. Hazırlamakta olduğum “Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları” adlı araştırmayı sınıfınızda yürütmeyi planlıyorum.

Araştırma kapsamında şu işlemler yapılacaktır:

- Bu süreçte öncelikle araştırmacı tarafından ve sınıf öğretmenin de sınıfta bulunması şartı ile derslerin yürütülmesi
- Öncelikle ölçek geliştirme çalışması yapılacaktır. Etkinliklerin yapıldığı sınıf ve ilkokul hariç Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği ilkokullarda 3. sınıf öğrencilerine öz-yönetim becerileri ölçeğinin uygulanması
- Sınıf için uygulamanın yapıldığı, Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği ilkokuldaki 3. sınıfta ilk hafta öğrencilere ölçeğin uygulanması (öz-yönetim becerileri ölçeği)
- Sınıf içi uygulamalarda ders kazanımlarına bağlı olarak etkinliklerin yapılması
- Etkinlikler sırasında araştırmacı hem gözlemci olarak not alma işlemini hem de etkinlikleri aynı anda yürütemeyeceği için video kameranın kullanılması
- Etkinlikler başlamadan önce ve sonrasında öğrencilerle görüşme yapılması ve görüşmelerin ses kaydına alınması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin öğrenme günlüklerine (defterlerine) dersle ilgili öğrendiklerini, düşüncelerinin yazması
- Etkinlikler sonunda araştırmacının neler yaptığını, etkinlikle ilgili düşüncelerini araştırmacı günlüğüne (araştırmacı defterine) yazması
- Etkinlikler sonunda öğrencilerin oluşturdukları ürünler (dokümanlar, afişler, kendi yazdıkları öyküler, şiirler, vb...) öğrencilerin neler öğrendiğini inceleyebilmek için araştırma kapsamında kullanılması ve en son hafta öğrencilere ölçeğin(öz-yönetim becerileri ölçeği) tekrar uygulanması

Yukarıda bahsedilen işlemlerin uygulanma süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca araştırma süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim.

Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmak istiyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Öğrenci

Ad- Soyad

İmza

Araştırmacı

Zeynep Kılıç

02222293123-1646/zeynepk@ogu.edu.tr

EK E- ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ MADDELERİNİN AYIRT EDİCİLİK GÜÇLERİNİN BELİRLEMEK AMACIYLA YAPILAN BAĞIMSIZ GRUPLAR T-TESTİ SONUÇLARI

Çizelge 16.

Öz-yönetim Beceriler Ölçeği Maddelerinin Ayırt Edicilik Güçlerinin Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Madde	Grup	X	SS	t	p	Madde	Grup	X	SS	t	p
Madde 1	Üst%27	3.00	.00	12.27	.00*	Madde 13	Üst%27	3.00	.00	28.39	.00*
	Alt%27	2.27	.48				Alt%27	1.88	.32		
Madde 2	Üst%27	3.00	.00	7.680	.00*	Madde 14	Üst%27	3.00	.00	18.73	.00*
	Alt%27	2,45	.58				Alt%27	1.45	.60		
Madde 3	Üst%27	3.00	.00	7.939	.00*	Madde 15	Üst%27	3.00	.00	16.37	.00*
	Alt%27	2.39	.62				Alt%27	1.86	.48		
Madde 4	Üst%27	3.00	.00	23.24	.00*	Madde 17	Üst%27	3.00	.00	21.34	.00*
	Alt%27	1.70	.45				Alt%27	1.50	.50		
Madde 5	Üst%27	3.00	.00	10.29	.00*	Madde 18	Üst%27	3.00	.00	24.80	.00*
	Alt%27	2.26	.58				Alt%27	1.48	.50		
Madde 6	Üst%27	3.00	.00	9.004	.00*	Madde 19	Üst%27	3.00	.00	24.41	.00*
	Alt%27	2.35	.59				Alt%27	1.79	.40		
Madde 7	Üst%27	3.00	.00	10.29	.00*	Madde 20	Üst%27	3.00	.00	27.24	.00*
	Alt%27	2.26	.58				Alt%27	1.38	.40		
Madde 8	Üst%27	3.00	.00	8.985		Madde 21	Üst%27	3.00	.00	25.69	

Madde 9	Alt _{%27}	2.29	.64	10.44	.00*	Madde 22	Alt%27	1.44	.50	8.926	.00*
	Üst _{%27}	3.00	.00				Üst%27	3.00	.00		
Madde 11	Alt _{%27}	2.27	.56	23.46	.00*	Madde 23	Alt%27	2.27	.66	8.926	.00*
	Üst _{%27}	3.00	.00				Üst%27	3.00	.00		
Madde 12	Alt _{%27}	1.73	.44	28.39	.00*	Madde 24	Alt%27	2.27	.65	27.35	.00*
	Üst _{%27}	3.00	.00				Üst%27	3.00	.00		
	Alt _{%27}	1.88	.32				Alt%27	1.86	.34		

n= 68+68=136, SD= 134, *p<.01

Madde	Grup	X	SS	t	p	Madde	Grup	X	SS	t	p
Madde 25	Üst _{%27}	3.00	.00	23.62	.00*	Madde 37	Üst%27	3.00	.00	10.29	.00*
	Alt _{%27}	1.75	.43				Alt%27	2.20	.63		
Madde 27	Üst _{%27}	3.00	.00	12.68	.00*	Madde 38	Üst%27	3.00	.00	10.77	.00*
	Alt _{%27}	1.95	.67				Alt%27	2.26	.56		
Madde 28	Üst _{%27}	3.00	.00	10.84	.00*	Madde 39	Üst%27	3.00	.00	19.04	.00*
	Alt _{%27}	2.16	.63				Alt%27	1.85	.49		
Madde 29	Üst _{%27}	3.00	.00	23.15	.00*	Madde 40	Üst%27	3.00	.00	16.95	.00*
	Alt _{%27}	1.67	.47				Alt%27	1.94	.51		
Madde 30	Üst _{%27}	3.00	.00	23.18	.00*	Madde 41	Üst%27	3.00	.00	28.39	.00*
	Alt _{%27}	1.69	.46				Alt%27	1.88	.32		

Madde 31	Üst%27	3.00	.00	-	-	Madde 42	Üst%27	3.00	.00	17.69	.00*
	Alt%27	3.00	.00				Alt%27	1.98	.47		
Madde 32	Üst%27	3.00	.00	23.17	.00*	Madde 43	Üst%27	3.00	.00	15.46	.00*
	Alt%27	1.64	.48				Alt%27	2.02	.51		
Madde 33	Üst%27	3.00	.00	25.82	.00*	Madde 44	Üst%27	3.00	.00	12.54	.00*
	Alt%27	1.83	.37				Alt%27	2.13	.57		
Madde 34	Üst%27	3.00	.00	25.26	.00*	Madde 45	Üst%27	3.00	.00	26.51	.00*
	Alt%27	1.82	.38				Alt%27	1.85	.35		
Madde 35	Üst%27	3.00	.00	10.37	.00*	Madde 46	Üst%27	3.00	.00	24.79	.00*
	Alt%27	2.22	.61				Alt%27	1.80	.39		
Madde 36	Üst%27	3.00	.00	22.84	.00*	Madde 47	Üst%27	3.00	.00	24.79	.00*
	Alt%27	1.98	.36				Alt%27	1.80	.39		

n= 68+68=136, SD= 134, *p<.01

Madde	Grup	X	SS	t	p	Madde	Grup	X	SS	t	p
Madde 48	Üst%27	3.00	.00	23.46	.00*	Madde 59	Üst%27	3.00	.00	24.09	.00*
	Alt%27	1.73	.44				Alt%27	1.77	.41		
Madde 49	Üst%27	3.00	.00	26.51	.00*	Madde 60	Üst%27	3.00	.00	18.26	.00*
	Alt%27	1.85	.35				Alt%27	1.88	.50		
Madde 50	Üst%27	3.00	.00	28.39	.00*	Madde 61	Üst%27	3.00	.00	15.90	.00*

	Alt%27	1.88	.32				Alt%27	2.00	.51		
Madde 51	Üst%27	3.00	.00	23.18	.00*	Madde 62	Üst%27	3.00	.00	26.51	.00*
	Alt%27	1.69	.46				Alt%27	1.85	.35		
Madde 52	Üst%27	3.00	.00	25.26	.00*	Madde 63	Üst%27	3.00	.00	14.66	.00*
	Alt%27	1.82	.38				Alt%27	1.94	.59		
Madde 53	Üst%27	3.00	.00	26.51	.00*	Madde 64	Üst%27	3.00	.00	11.50	.00*
	Alt%27	1.85	.35				Alt%27	2.19	.57		
Madde 54	Üst%27	3.00	.00	25.82	.00*						
	Alt%27	1.83	.37								
Madde 55	Üst%27	3.00	.00	24.79	.00*						
	Alt%27	1.80	.99								
Madde 56	Üst%27	3.00	.00	23.17	.00*						
	Alt%27	1.64	.48								
Madde 57	Üst%27	3.00	.00	23.18	.00*						
	Alt%27	1.69	.46								
Madde 58	Üst%27	3.00	.00	23.75	.00*						
	Alt%27	1.55	.50								
n= 68+68=136, SD= 1134, *p<.01											

EK F- ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

Ad-Soyad:				
ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ				
		Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
Etik Davranma				
(2)-1	Okulda yaptığım işlerde (kantinde sıraya geçmek, parmak kaldırıp sınıfta söz almak, vb.) kurallara uymaya dikkat ederim.			
(5)-2	Arkadaşlarıma karşı dürüst olurum.			
(6)-3	Diğer insanlara karşı dürüst olurum.			
(7)-4	Grup çalışmalarında görevimi yapamadığım zaman dürüstçe söylerim.			
(8)-5	Arkadaşlarımin haklarına saygı gösteririm.			
Öğrenmeyi Öğrenme ve Amaç Belirleme				
(18)-6	Bilgi edinmek amacıyla kütüphaneye giderim.			
(21)-7	Kitaptan okuma yaparken önemli gördüğüm yerleri (altını çizerek, işaretleyerek, not alarak) belirlerim.			
(24)-8	Yapmam gereken işleri sıraya koyarım.			
(25)-9	Amaçlarıma ulaşmak için planlar yaparım.			
Kariyer Planlama ve Sorumluluk				
(37)-10	Farklı mesleklerin olduğunu bilirim.			
(38)-11	Mesleklerin özelliklerinin birbirinden farklı olduğunu bilirim.			
(41)-12	Evde benden istenilen görevleri (dağıttığım eşyaları toplama, sofrayı hazırlanırken yardım etme vb.) yaparım.			
(42)-13	Okulda benden istenilen görevleri (ödev yapma, sınıfta nöbetçi olma, vb.) yaparım.			
Zamanı ve mekânı doğru algılama				
(46)-14	Küçük yaşlarda neler yapamadıkları (küçük yaşlarda kendi başına giyinememe, yemek yiyememe, vb.) bilirim			
(48)-15	Evimin, okulumun krokisini çizebilirim.			
(49)-16	Zaman kavramlarını (geçmiş, şimdiki ve gelecek) uygun bir biçimde kullanırım.			
Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma				
(52)-17	Okul içi ve dışı etkinliklere (sinemaya, tiyatroya gitme, kulüp çalışmalarına katılma, vb.) katılırım.			
(53)-18	Grup çalışmalarına katılırım.			
(54)-19	Grup çalışmalarında, diğer grup arkadaşlarımla işbirliği içinde çalışırım.			
Farklılıklara Saygı Duyma				
(60)-20	Arkadaşlarımin farklı özelliklere sahip olduğunu bilirim.			

(61)- 21	Arkadaşlarımın farklı özelliklere sahip olmalarını doğal karşılarım.			
(62)- 22	Farklı özelliklere sahip arkadaşlarımla iyi geçinebilirim.			
(63)- 23	Herkesin yaşam biçiminin farklı olduğunu bilirim.			
(64)- 24	Arkadaşlarım arasındaki farklılıklara saygı duyarım.			

EK G- YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru 1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinliği beğendin mi? Nedenini yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında çalışırken nelere dikkat ettiniz?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında sana verilen görevi yerine getirmek için neler yaptın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın grup çalışmasında arkadaşlarınla ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

EK H- ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

1. Merhaba, Benimle görüşmeyi kabul ettiğini sözlü olarak söyleyebilir misin?
  - Biraz kendinden bahseder misin?
2. Ders süresince yaptığımız etkinliklerden birkaçını söyleyebilir misin?
3. Ders süresince yapılan etkinliklerle/uygulamalarla ilgili görüşlerin nelerdir?
  - Hangi etkinlikleri/uygulamaları beğendin? Neden? Açıklayabilir misin?
  - Etkinlikleri yaparken zorlandığın kısımlar oldu mu?
  - Zorlandığın etkinlikler oldu ise hangi etkinliklerde zorlandın? Neden?
4. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra etik davranma ile ilgili düşüncelerinin nasıl değiştiğini düşünüyorsun?
5. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra eğlenme ile ilgili düşüncelerinin nasıl değiştiğini düşünüyorsun?
6. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra sana verilen ödevleri nasıl araştırıyorsun?
  - Öğrenmek için neler yapıyorsun?
7. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra yaşamında belirlediğin amaçlar var mı? Varsa yaşamın için hangi amaçları belirledin?
8. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra kendini nasıl tanımlayabilirsin?
  - Kişisel gelişimin için yaşamında neler yapıyorsun?
9. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra arkadaşlarına, aile bireyelerine, öğretmenine duygularını nasıl ifade ediyorsun?
  - İfade ederken duygularını kontrol edebiliyor musun? Açıklayabilir misin?
10. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra okulda-evde-grup çalışmalarında sana verilen görevleri tamamlıyor musun? Neler yapabiliyorsun?
11. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra grup çalışmalarına olan düşüncelerinin nasıl değiştiğini düşünüyorsun? Açıklayabilir misin?
  - Grup çalışmalarında arkadaşlarına nasıl önerilerde bulundun? Verdiğin önerileri kabul ettirmek için neler yaptın?
12. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra farklı düşüncedeki ya da farklı özellikte arkadaşlarına bakış açılarının nasıl değiştiğini düşünüyorsun?
  - Seninle aynı düşüncelere sahip olmayan insanlarla ilgili düşüncelerin nasıl oluyor?
13. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra Hayat Bilgisi dersine olan düşüncelerinin nasıl değiştiğini düşünüyorsun? Açıklayabilir misin?

14. Etkinlikler kullanarak işlediğimiz derslerden sonra okuldaki yaşamında- ailedeki yaşamındaki davranışlarında değişiklikler oldu mu? Olduysa nasıl olduğunu açıklayabilir misin?
15. Başka eklemek istediğin bir şey var mı?

EK I- ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

1. Ders süresince, yapılan etkinliklerle ilgili genel düşünceleriniz nelerdir?
  - Etkinlikler öğrenciler için uygun muydu? Öğrencilerin zorlandığını düşündüğünüz etkinlikler var mıydı?
2. Ders süresince yapılan etkinlikler öğrencilerinize nasıl yarar sağlamıştır?
  - Yapılan etkinlikler sonucunda öğrencileriniz hangi becerileri kazandığını düşünüyorsunuz? Açıklayabilir misiniz?
3. Ders süresince yapılan etkinliklerde öğrencilerinizde davranış değişikliği olduğunu düşünüyor musunuz?
  - Düşünüyorsanız nasıl bir davranış değişikliği olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayabilir misiniz?
4. Sizce etkinliklerin uygulama süresince aksayan yönler var mıydı? Varsa neler olduğunu söyleyebilir misiniz?
  - Etkinliklerin daha işlevsel olması için neler önerebilirsiniz?
5. Ders süresince yapılan etkinlikler ilgili başka eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK K- UYGULAMA SÜRECİNDE KULLANILAN DERS PLANLARI, ETKİNLİK
KAĞITLARI VE YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜKLERİ

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 07.11.2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Kurallar var Çünkü

Kazanım: A.3.14. Okulda kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili çözüm yolları üretir ve en uygun çözüm yolunu uygular.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Problem çözme becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz-yönetim Becerileri: Etik davranma, katılım, iş birliği ve takım çalışması, farklılıklara saygı duyma, sorumluluk

Yöntem-Teknik: Hızlı tur, öğrenci merkezli örnek olaylar

Araç-gereçler: Çalışma ve ders kitabı, karton, renkli kağıtlar

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen tahtaya kural yazar ve öğrencilere kural deyince aklınıza neler geliyor diye sorar. Öğrencilere söz hakkı vererek öğrencilerin düşüncelerini söylemelerini ister.

Güdüleme: Öğrenciler söz aldıktan sonra öğretmen öğrencilere “Yaşamınızda hangi kurallar var?” diye sorar. Öğrencilere hızlı tur yaptırarak her öğrencinin söz almasını sağlar.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Bugün kuralları, okuldaki kuralları işleyeceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere kitaplarındaki olayı okumalarını ister. Öğrenciler okuduktan sonra öğretmen öğrencilerle örnek olay üzerinde konuşur. Daha sonra öğretmen öğrencileri 6’şarlık gruplara ayırır.

Geliştirme

Öğretmen, öğrencileri gruplara ayırdıktan sonra her gruba aşağıdaki okul kurallarından birini verir. (Okul Kuralları:

- 1.Derslerimize zamanında girip çıkmalıyız. Geç kaldığımızda özür dileyerek ve izin alarak yerimize oturmalıyız.
- 2.Okula ait araç gereçleri temiz kullanmalı, onlara zarar vermemeliyiz.
- 3.Sınıfta ve koridorlarda oyun oynamamalıyız.
- 4.Yerlere çöp atmamalıyız. Çöpleri, çöp kutusuna atmamız.
5. Sınıfa, parmak kaldırıp söz alarak konuşmalıyız.
6. Beslenmeleri gezerek değil de sıramızda, altına bez sererek yemeliyiz.
- 7.Bulunan kayıp eşyaları sahibine vermeliyiz.)

Öğretmen gruplara, okul kurallarını verdikten sonra öğrencilere “Size verdiğim okul kurallarına uyulmadığı takdirde ortaya çıkabilecek sorunlara ilişkin bir örnek olay yazalım. Örnek olay yazarken (Öğretmen öğrencilerin anlaması için örnek olayın kitabınızdaki örnek olayı gibi olduğu söyleyebilir.) Öğretmen gruplara örnek olay yazmaları için süre verir. Örnek olaylar yazılınca her grubun örnek olayı sınıfta okunur. Örnek olay üzerinde tartışılır.

(Gruplar çalışırken öğretmen sınıf içinde dolaşarak gruplara rehberlik eder.)

Değerlendirme: Öğretmen her gruba “ Şimdi sizden okul kurallarına uyulmadığında ortaya çıkabilecek sorunlara ilişkin çözüm önerileri yazmanızı istiyorum” der ve gruplara süre verilir. Gruplar bitirince grupların yazdıkları çözüm önerileri sınıfta paylaşılır.

Ödev: Öğretmen, öğrencilerden okul kuralları ile ilgili bir slogan bulmalarını ve bu sloganı dosya kağıdına yazmalarını ister.

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ 7 Kasım 2014

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinliği beğendin mi? Nedenini yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinlikte zorlandığım kısımlar oldu mu? Zorlandığım kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında çalışırken nelere dikkat ettiniz?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında sana verilen görevi yerine getirmek için neler yaptın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım grup çalışmasında arkadaşlarımla ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazarmısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 11 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Bir Zamanlar Atatürk

Kazanım: A.3.22. Atatürk'ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yaparak edindiği bilgileri yazılı, sözlü veya görsel yollarla ifade eder.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Burada herkes öğretmen, öğrenme çiftleri,

Araç-gereçler: Küçük kartlar, torba, Atatürk'ün öğrenim yaşamıyla ilgili materyaller, görseller, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere Atatürk'le ilgili bir anı bilip bilmediklerini sorar. Bilen öğrencilerden Atatürk'le ilgili bir anı anlatmasını ister.

Güdüleme: Öğrenciler Atatürk'le ilgili anıları anlattıktan sonra öğretmen kitaptaki anıyı öğrencilere okur ve “ Bu anı Atatürk'ün hangi kişisel özelliğini vurguluyor?” diyerek öğrencilere sorar.” der.

Gözden geçirme: Gelen yanıtlardan sonra öğretmen öğrencilere “Bugün Atatürk'ün okul yaşamını öğreneceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere kartları dağıtır.

Geliştirme

Öğretmen öğrencilere “Dağıttığım kartlara Atatürk'ün öğrenim yaşamıyla ilgili sorular yazmanızı istiyorum.” der ve öğrencilere süre verir. Öğrenciler sorularını yazdıktan sonra öğretmen kartları toplayarak torbaya koyar. Öğrencilerin torbadan kartları çekmelerin sağlar. Soru kartını çeken öğrenci soruyu yanıtlar. Eğer yanıtlayamazsa pas der. Tüm öğrenciler soruları yanıtlayınca kadar süreç devam eder. En sonunda yanıtlanamayan

sorular sınıfça tartışılır. Daha sonra ğretmen öğrencilerden Atatürk'le ilgili materyalleri çıkarmalarını söyler. Öğretmen ğrencileri ikişerli eş oluşturur. Öğretmen ğrencilere "Eşler, Atatürk'ün öğrenim yaşamıyla ilgili bizlere bir sunum hazırlayacak ve bize anlatacak." der ve öğrencilere süre verir. Süre içinde eşleri dolaşarak onlara rehberlik eder.

Değerlendirme: Eşler sunumlarını bitirince sunumlar sınıfta sunulur.

dev: Öğretmen öğrencilerden, ğrenci çalışma kitabından sayfa 38'teki birinci etkinliği yapmalarını ister.

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ 11 Kasım 2014

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinliği beğendin mi? Nedenini yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde ikili çalışmada nelere dikkat ettin?

Soru 4: Atatürk'ün yaşamını araştırırken nasıl bir yol izledin?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde ikili çalışmada sana verilen görevi yerine getirmek için neler yaptın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın ikili çalışmada arkadaşınla ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 14 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Ben Bilinçli Bir Tüketiciyim

Kazanım: A.3.23. Tüketici olarak sahip olduğu hakları bilir ve bilinçli tüketici davranışları sergiler.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Kaynakları etkili kullanma (Bilinçli tüketici olma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Bilineni ve bilinmek isteneni belirlemek

Araç-gereçler: Karikatürler, kartlar, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen sınıfa öğrenciler gelmeden bilinçli tüketici ile ilgili karikatürleri sınıfın farklı yerlerine asar. Öğrenciler sınıfa geldikten sonra öğretmen öğrencilerden karikatürleri incelemelerini ister.

Güdüleme: Öğrenciler karikatürleri inceledikten sonra öğretmen “Hangi karikatür ilginizi çekti? Neden?, Bu karikatürler ne ile ilgili olabilir?” gibi sorular sorar ve öğrencilere söz hakkı verir.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere bugün “Bilinçli tüketici olmak” ile ilgili konuyu işleyeceğini söyler.

Derse geçiş: Öğretmen, küçük kartları öğrencilere dağıtır.

Geliştirme

Öğretmen, öğrencilere etkinlik kağıtlarını dağıtır. Dağıtma işleminden sonra “Bu etkinlik kağıdına kartlara işleyeceğimiz konu ile ilgili neler bildiğinizi ve neler bilmek istediklerinizi yazmanızı rica ediyorum.” der. Bunun için öğrencilere süre verir. Öğrenciler yazma işlemini tamamladıktan sonra tüm öğrenciler sırayla etkinlik kağıdını

okur. Öğretmen daha sonra bilinçli tüketici olma ile ilgili öğrencilerin nelere dikkat etmesi gerektiğine dair açıklamalarda bulunur.

Değerlendirme: Öğretmen, öğrencilere “Etkinlik kağıdımıza bugün öğrendiklerinizi yazmanızı istiyorum.” der. Öğrencilere bunun için süre verilir. Öğrenciler yazdıklarını sınıf ile paylaşır.

Ödev: Öğretmen, öğrencilere bilinçli tüketici olma ile ilgili şiir yazma ödevi verir.

Ad ve Soyad:

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ 14 Kasım 2014

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinliği beğendin mi? Nedenini yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bireysel olarak çalışmada neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bireysel çalışmada sana verilen görevi yerine getirmek için nelere dikkat ettin?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bireysel çalışmada sorulara dürüst olarak davrandığımı düşünüyor musun? Düşünüyorsan nedenini yazar mısın? Düşünmüyor isen nedenini yazar mısın?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

**BİLİNÇLİ
TÜKETİCİ OLMA**

1. Bilinçli tüketici olma ile ilgili neler biliyorum?

.....
.....
.....

2. Bilinçli tüketici olma ile ilgili neler öğrenmek istiyorum?

.....

3. Bilinçli tüketici olma ile ilgili bugün neler öğrendim?

.....

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 19 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Oku, Yaz, Çiz, Öğren

Kazanım: A.3.24. Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Öğrenmeyi öğrenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Dedikodu, resim yapma

Araç-gereçler: Boş kağıtlar, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere kurguladığı bir öyküyü sınıfa anlatarak derse giriş yapar.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Anlattığım öyküde arkadaşına ne önerebilir?” diye sorar ve tüm öğrencilerin tahmin yürütmelerini sağlar.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Bugün dersimizde nasıl çalıştığımızla ilgili yöntemleri öğreneceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilerin ikiyeşerli eş olmasını sağlar.

Geliştirme

Öğretmen ikiyeşerli gruplardan eşlerine nasıl ders çalıştıklarını anlatmalarını ister. Bunun için eşlere süre verilir. Tüm eşler bitirince öğretmen farklı eşler oluşturur ve bu eşlere “Yeni eşler birbirlerine nasıl ders çalıştıklarını anlatacak. Daha sonra eşler yine birbirlerine eski eşlerin nasıl ders çalıştıklarını söyleyecek.” der. Daha sonra yine öğretmen öğrencilere “Ders çalışma ile ilgili paylaşımlarınız bitince sizin katılıp katılmadığınız noktaları da arkadaşlarınızla paylaşabilirsiniz.” der. Daha sonra öğretmen ders çalışma yöntemleri ile ilgili öğrencilere bilgi verir. Öğretmen öğrencilerden bugün öğrendiklerini de dikkate alarak nasıl ders çalıştıkları ile ilgili resim yapmalarını ister.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencilerden öğrenci çalışma kitabında yer alan öz-değerlendirme formunu doldurmalarını ister.

Aşağıdaki “Öz Değerlendirme Formunu” doldurunuz.

Ad-Soyad:

Tarih: 19 Kasım 2014

Öz-Değerlendirme Formu	Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun
1.Dinleyerek daha iyi öğrenebilirim.			
2.Özet çıkararak, not tutarak daha iyi öğreniyorum.			
3.Okuduklarımla ilgili soruları cevaplamam anlamamı kolaylaştırıyor.			
4.Gözlemlediğim olayları daha iyi kavriyorum.			
5.Canlandırmalar ve şekiller öğrenmemi kolaylaştırıyor.			
6.Grup çalışmaları sırasında daha iyi öğreniyorum.			
7.Yalnız çalışırken daha kolay öğreniyorum.			
8.Okuduklarımı arkadaşlarıma anlattığımda daha iyi öğreniyorum.			
9.Müzik dinleyerek çalışırken daha iyi öğreniyorum.			
10.Ders çalışırken yöntemi kendim belirleyebiliyorum.			
11.Çalışma ortamımı düzenleyebiliyorum.			
12.Farklı derslerde farklı öğrenme tekniklerini uygulayabilirim.			

Ödev: Öğrencilerden yapılandırılmış öğrenci günlüklerini doldurmalarını istenir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 19. 11. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinliği beğendin mi? Nedenini yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığım etkinlikte zorlandığım kısımlar oldu mu? Zorlandığım kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bireysel olarak çalışmada neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bireysel çalışmada sana verilen görevi yerine getirmek için nelere dikkat ettin?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde öğrendiklerini de dikkate alarak nasıl daha iyi öğrendiğini yazabilir misin?

Soru 6: Sana verilen ödevi yaparken nasıl yaptığını yazabilir misin?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 21 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Trafik bilincine sahip misiniz?

Kazanım: A.3.26. Okula geliş ve gidişlerinde kendisinin ve başkalarının güvenliği için trafik işaret ve levhalarına, trafik kurallarına uyar.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Güvenlik ve korunmayı sağlama becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Bilgi kese kağıdı, ikinin gücü, afiş yapma

Araç-gereçler: Kese kağıtları, trafik kuralları ve levhaları ile ilgili film, küçük kartlar, trafik işaretlerini içeren kağıtlar, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş: Öğretmen öğrenciler sınıfa gelmeden önce çeşitli trafik işaretlerini sınıfın farklı duvarlarına asar. Öğrenciler geldiğinde öğrencilerde duvardaki görselleri incelemelerini ister.

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilerden yanıtları aldıktan sonra öğrencilere “Sizce bu görseller ne işe yarar?, Nerelerde görüyoruz bu görselleri?” gibi sorular sorar.

Güdüleme: Tüm öğrencilerin söz almasını sağlayarak öğrencilerin düşüncelerini söylemelerini ister.

Gözden geçirme: Öğretmenin öğrencilere “Bugün trafik levha ve işaretlerini ve trafik kurallarını öğreneceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere kese kağıtlarını dağıtır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere “Kese kağıtlarımıza, bildiğiniz bir trafik işaretini çizmenizi ve trafik işaretinin eğer biliyorsanız en anlama geldiğini yazalım.” der. Öğretmen öğrencilere süre verilir. Öğrenciler yazma işlemi bitirdikten sonra öğretmen öğrencilerden üçerli gruplara ayırarak öğrencilerin birbirleriyle yazdıklarını paylaşmasını ister. Daha sonra öğretmen öğrencilere trafik levhaları ve kuralları ile ilgili film izletir. Film izlendikten sonra öğretmen öğrencilere küçük kartlar dağıtarak öğrencilerden bu

kartlara filmde öğrendiklerini yazmalarını ister. Öğrenciler yazdıktan sonra küçük kartlar toplanarak kese kağıdının içine atılır. Her öğrenci kese kağıdından bir kart çekerek kartın üzerinde yazılanları sınıfa okur. Okuma işlemi bittikten sonra öğretmen öğrencileri ikiye eşleştirir ve öğrencilere “Trafik kuralları ve levhaları olmasaydı neler olurdu?, neden trafik kurallarına uymalıyız?” gibi sorular sorarak öğrencilerin kendi aralarında tartışmasını sağlar.

Değerlendirme: Öğretmen, gruplara “Grubunuzla birlikte trafik kuralları ve işaretleri ile ilgili afiş hazırlamanızı istiyorum.” diyerek öğrencilere gerekli malzemeleri verir. Her grup afişlerini bitirdikten sonra sınıfta sergilenir.

Ödev: Öğrencilerden yapılandırılmış öğrenci günlüklerini doldurmalarını ister.

Ad ve Soyad:

Tarih: 21. 11. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde çalışmada sana verilen görevi yerine getirmek için nelere dikkat ettin?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında nasıl bir iş bölümü yaptınız?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde grup çalışmasında ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 26 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Bu öneriyi kabul edemem.

Kazanım: Okula geliş-gidişlerinde başkalarının kabul edilemez önerileriyle karşılaştığında etkili reddetme davranışı sergiler.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Güvenlik korunmayı sağlama (Hayır diyebilme) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Ayrıca Etik davranmaya yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Siz olsaydınız ne yapardınız?, Etkinlik yaprağı

Araç-gereçler: Üzerinde problem durumları yazan kartlar, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş: Öğretmen öğrencilere okula gelirken yolda yaşadığı bir olayı sınıfa anlatır. (Anlatılan olay kurgulanmış da olabilir.)

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “Siz okula geliş-gidişlerinizde neler görüyorsunuz?, Siz benim yaşadığım olaya benzer olaylar yaşadınız mı? Yaşadıysanız bizimle paylaşır mısınız?” sorar.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere söz hakkı vererek öğrencilerin başından geçen bir olayı anlatmalarını ister.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Okul yolunda geliş ve gidişlerinde başkalarını kabul edilemez önerilerini işleyeceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmenin öğrencileri, gruplara ayırır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencileri gruplara ayırdıktan sonra her gruba kitaptaki durumları içeren kartları verir ve öğrencilere “Elinizde bulduğunuz kartları okumanızı ve o durumlarda siz olsaydınız ne yapacağınızı, neler olabileceğini grup içinde tartışmanızı istiyorum.” der. Öğrencilere süre verir. Öğrenciler kendi aralarında tartışarak durum için çözüm önerileri geliştirir. Tüm öğrenciler tartıştıktan sonra grupların çözüm önerileri sınıfa sunulur.

Değerlendirme: Öğretmen, öğrencilere hazırladığı etkinlik kağıdını öğrencilere dağıtıp etkinlik yaprağını doldurmalarını ister.

Ödev: Öğrencilerden yapılandırılmış öğrenci günlüklerini yazıp getirmelerini ister.

Ad ve Soyad:

Tarih: 26. 11. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

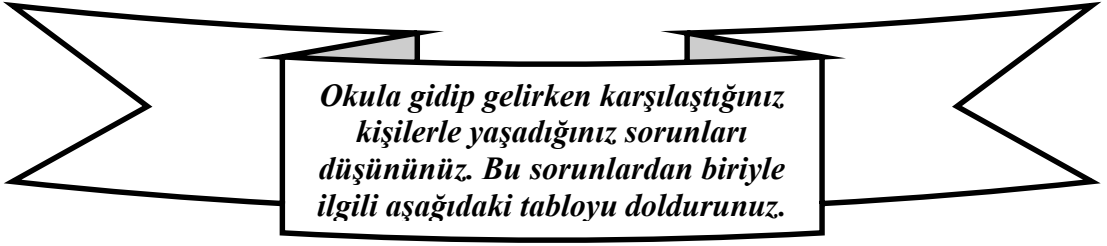
Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde çalışmada dürüst davrandığını düşünüyor musun? Nedenini yazar mısın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla nasıl tartıştınız? Yazar mısın?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla çalışmada ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Sorun ne?
Kim, kimler, neden oldu?
Çözüm yolların neler?
Sizce en uygun çözüm yolu nedir?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 28 Kasım 2014

Tema: Okul Heyecanım

Konu: Bana güvenebilirsiniz

Kazanım: A.3.31. Dürüst davranışlarda bulunarak arkadaşlarının güvenini kazanır.

A.3.32. Bir grup üyesi olarak dürüstlüğü, yeterliliği ile grup arkadaşlarının ve liderinin güvenini kazanır.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Öz-yönetim (Etik davranma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz-yönetim (Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Pazar yeri, düğüm oyunu, ikinin gücü

Araç-gereçler: Küçük kartlar, renkli kartonlar, çalışma ve ders kitabı

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere bugün “Değişik bir oyun oynayacağız. Oyunumuzun adı düğüm oyunu.” der.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilerini, gruplara ayırır. Öğretmen öğrencilere oyunu anlatır. (Her gruptan bir kişi lider olur ve dışarıya çıkar. Diğer grup üyeleri el ele tutarak düğüm olurlar. Liderin görevi grubun oluşturduğu düğümü çözmektir. Hangi grup daha çabuk düğümü çözerse bir puan kazanır. En yüksek puanı alan grup oyunu kazanır. Her turda liderler değişebilir.

Gözden geçirme: Oyun oynanır ve öğretmen öğrencilere “Neden liderinizi hangi özelliklerine göre seçtiniz?” diye sorar ve öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Derse geçiş: Öğretmen tahtaya dürüstlük kavramını yazar. Öğrencilere küçük kartları dağıtır.

Geliştirme: Öğretmen, öğrencilere “Dağıttığım kartlara, dürüstlük kavramı ile aklınıza gelenleri yazmanızı istiyorum.” Öğrencilere yazmaları için süre verir. Tüm öğrenciler yazdıktan sonra öğretmen öğrencilere “Şimdi kartlarınızı üzerinize takıp sınıf içinde

dolaşmanızı istiyorum. Dolaşırken arkadaşlarınızın üzerinde yazılanları da okumanızı istiyorum.” der. Öğrenciler sınıf içinde dolaşarak arkadaşların üzerlerindeki kartlarda yazılanları da okur. Ayrıca öğretmen öğrencilere kartları okurken beğendikleri varsa birbiri ile değişmelerini söyler. Tüm öğrenciler dolaşıp arkadaşlarının üzerindeki kartları okuduktan sonra öğretmen öğrencilere “Hangi kartları değiştirdiniz, neden?” gibi sorular sorar. Daha sonra öğretmen öğrencileri ikiye eşleştirir. Eş olan öğrencilere “Aşağıdaki sorularla ilgili düşüncelerinizi yanınızdaki arkadaşınızla paylaşmanızı istiyorum.” der. Öğrencilerin tartışacağı konular aşağıdaki gibidir:

- Dürüst bir insanın özellikleri nelerdir?
- Arkadaşınızın güvenini nasıl kazanırdınız?
- Bir gruba üye olduğunuzda liderinizin ve grup arkadaşlarınızın güvenini nasıl kazanırdınız?
- Dürüst olmak yaşamımızda neden önemlidir?

Her soruyu tartışmaları için öğrencilere süre verir. Tüm öğrenciler düşüncelerini birbirine söyledikten sonra sınıfta öğrencilerinin düşünceleri paylaşılır.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencilere “Dürüstlük kavramı ve insanların güvenini kazanmakla karikatür çizmenizi istiyorum.” der ve öğrencilere renkli kartonlar verir. Öğrenciler karikatür çizme işlemini bitirdikten sonra, öğrencilerin karikatürleri sınıf panosunda sergilenir.

Ödev: Öğretmen öğrencilere öğretmen çalışma kitabından sayfa 52 yapmalarını ister.

Ad ve Soyad:

Tarih: 28. 11. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde çalışmada dürüst davrandığını düşünüyor musun? Nedenini yazar mısın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla düşüncelerinizi paylaşınca neler hissettin? Yazar mısın?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla çalışmada ortak karara nasıl vardınız? Anlatabilir misin?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dürüst Bir insanın özellikleri nelerdir?

Arkadaşınızın güvenini nasıl kazanırdınız?

Bir gruba üye olduğunuzda liderinizin ve grup arkadaşlarınızın güvenini nasıl kazanırdınız?

Dürüst olmak yaşamında önemli midir? Neden önemlidir? Açıklayabilir misin?

Eğer dürüst olmazsak yaşamımızda neler olurdu?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 3 Aralık 2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Evimiz, Yuvamız

Kazanım: B.3.1. Barınmanın insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu kavrar ve bu ihtiyacın karşılanmasının önemini belirtir.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Güvenlik ve Korunmayı Sağlama, Eleştirel Düşünme

Yöntem-Teknik: Üç aşamalı akvaryum kararı,

Araç-gereçler: Çeşitli canlıların ve yuvalarının yer aldığı sunum

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen, öğrencilerin dikkatlerini çekmek için bilgisayar yardımı ile öğrencilere çeşitli canlı yuvalarını gösterir.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “Bu görsellerde neler görüyorsunuz?, Bu yuvalarda hangi canlılar yaşıyor olabilir? Bu canlıların yuvaları farklı farklı, neden?” gibi sorular sorar. Öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Barınma, canlılar ve yuvalarını konuşacağız.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencileri iç ve dış olmak üzere iki çember yapar. İçteki çemberdeki öğrenciler birinci. grup olur. Dıştaki çemberdeki öğrencilerin bir kısmı ikinci grup, diğer bir kısmı da üçüncü grup olur.

Geliştirme: Öğretmen içteki gruba tartışmaları için “Canlıların neden barınmaya ihtiyaç duyarlar?” sorusunu sorar ve öğrencilerin tartışmasını başlatır. Öğrencilere tartışmaları için onar dakika süre verir. Tartışma bitince birinci gruptaki öğrencilerle ikinci gruptaki öğrenciler yer değiştirir. Öğretmen içteki öğrencilere “Az önceki tartışma ile ilgili görüşlerini söylemek isteyen var mı?” diye sorar. Görüşlerini söylemek isteyen öğrenciler söyler. Görüşler bittikten sonra ikinci gruba, öğretmen asıl tartışma sorunu sorar “Canlılar barınaklarını nasıl sağlar?” grup bu soru ile ilgili tartışmaya başlar. İkinci

gruba da öğretmen 10 dakika süre verir. Öğrencilerin tartışmaları bitince bu sefer içindeki öğrencilerle üçüncü grup yer değiştirir. Öğretmen üçüncü gruba da “Az önceki tartışma ile ilgili görüşlerini söylemek isteyen var mı?” diye sorar. Görüşlerini söylemek isteyen öğrenciler söyler. Görüşler bittikten sonra öğretmen üçüncü gruba “Barınacak bir yeri olmayan canlıları ne tür güçlükler yaşarlar?” sorusunu sorar. Süreç diğerlerinde olduğu gibi devam eder. En sonunda öğretmen tüm öğrencilere “Tartışmalarla ilgili görüşünü belirtmek isteyen var mı?” sorar. Öğrencileri dinler.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencilere “Ben bugün.....öğrendim.” cümlesini sözlü olarak tamamlamalarını ister. Bunun için öğrencilere süre verir.

Ödev: Öğrencilere, çalışma kitabındaki 62-63 ödev olarak verilir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 3. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde neler yaptın?

Soru 4: Bugün Hayat Bilgisi dersinde tartışmada arkadaşlarının düşüncelerini nasıl karşıladın? Arkadaşlarının düşünceleri, senin düşüncenden farklı olunca neler hissettin?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla düşüncelerinizi paylaşınca neler hissettin? Yazar mısın?

Soru 6: Bugün Hayat Bilgisi dersinde arkadaşınla düşüncelerinde ve kendi düşüncelerinden yola çıkarak bugün yapılan etkinlik sana neler kazandırdı?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 5.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Benim güzel evim.

Kazanım: B.3.3. Hayalindeki evi planlar ve sanat yoluyla ifade eder.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Yaratıcı Düşünme, Öz-yönetim becerileri (amaç belirleme, etik davranma)

Yöntem-Teknik: Poster hazırlama

Araç-gereçler: Çeşitli ev fotoğrafları

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen, öğrencilerin dikkatlerini çekmek için bilgisayar ortamında hazırladığı ev tasarımlarını bilgisayarı açarak öğrencilere gösterir. Öğretmen öğrencilerden resimlerini incelemelerini ister.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “Bu resimlerde neler görüyorsunuz?, Bu resimdeki evleri beğendiniz mi?, Böyle bir evde yaşamak ister misiniz?” gibi sorular sorar. Öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Bu gün nasıl bir evde yaşamak istediğinizi konuşacağız.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere “Sizden nasıl bir evde yaşamak istediğinizi anlatan poster hazırlamanızı istiyorum.” Ders için gerekli malzemeleri öğrencilere dağıtır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere “Siz bir tasarımcısınız ve bir yarışma düzenleniyor. Yarışmanın adı ‘En güzel ev tasarımı kimin’. Yarışmada amaç, yaşamak istediğinizi evi tasarlamak. Yarışmaya katıldınız. Posterlerinizi hazırladınız. Daha sonra Posterleriniz bitince, herkes posterlerini bitirince posterleri duvara asacağız ve en çok kimin posteri oy alırsa o ev yarışmayı kazanacak.” der ve öğrencilere süre verir.

Değerlendirme: Öğrenciler ev tasarımları bitirince posterler duvara asılır ve oylama yapılır. En çok oy alan ev birinci olur.

Ödev: Öğretmen, öğrencilere, tasarladıkları evi eğer isterlerse evlerinde aileleri ile birlikte üç boyutlu yapabileceklerini söylerler.

Ad ve Soyad:

Tarih: 5. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

**Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun?
Yazabilir misin?**

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde poster hazırlarken neler düşündün?

Soru 4: Tasarladığın evde gerçek yaşamında ileride yaşayabileceğini düşünüyor musun? Neden?

**Soru 5: Tasarladığın evde gerçek yaşamında yaşamak için neler yapman gerekiyor?
Yazar mısın?**

Soru 6: Oy kullanırken dürüst davrandığını düşünüyor musun? Evi seçerken neye göre oy verdin? Yazar mısın?

Soru 7: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 10.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Yönler

Kazanım: B.3.5. Evini yön ile ilgili temel kavramları kullanarak bildiği yere göre tarif eder.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Zamanı ve mekânı Doğru Algılama) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Kum Saati, öğrenme çifti

Araç-gereçler: Kum saatini içeren kağıtlar, çalışma kağıdı

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “Hava durumunu izliyor musunuz? Hava durumunu izlerken spiker neler söylüyor? Hiç dikkat ettiniz mi? ” der ve öğrencilere söz hakkı vererek öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Peki, evinizin adresini bilmiyorsunuz? Evinizi nasıl tarif edersiniz?” diye sorarak öğrencileri meraklandırır ve öğrencilerin yanıtlarını dinler.

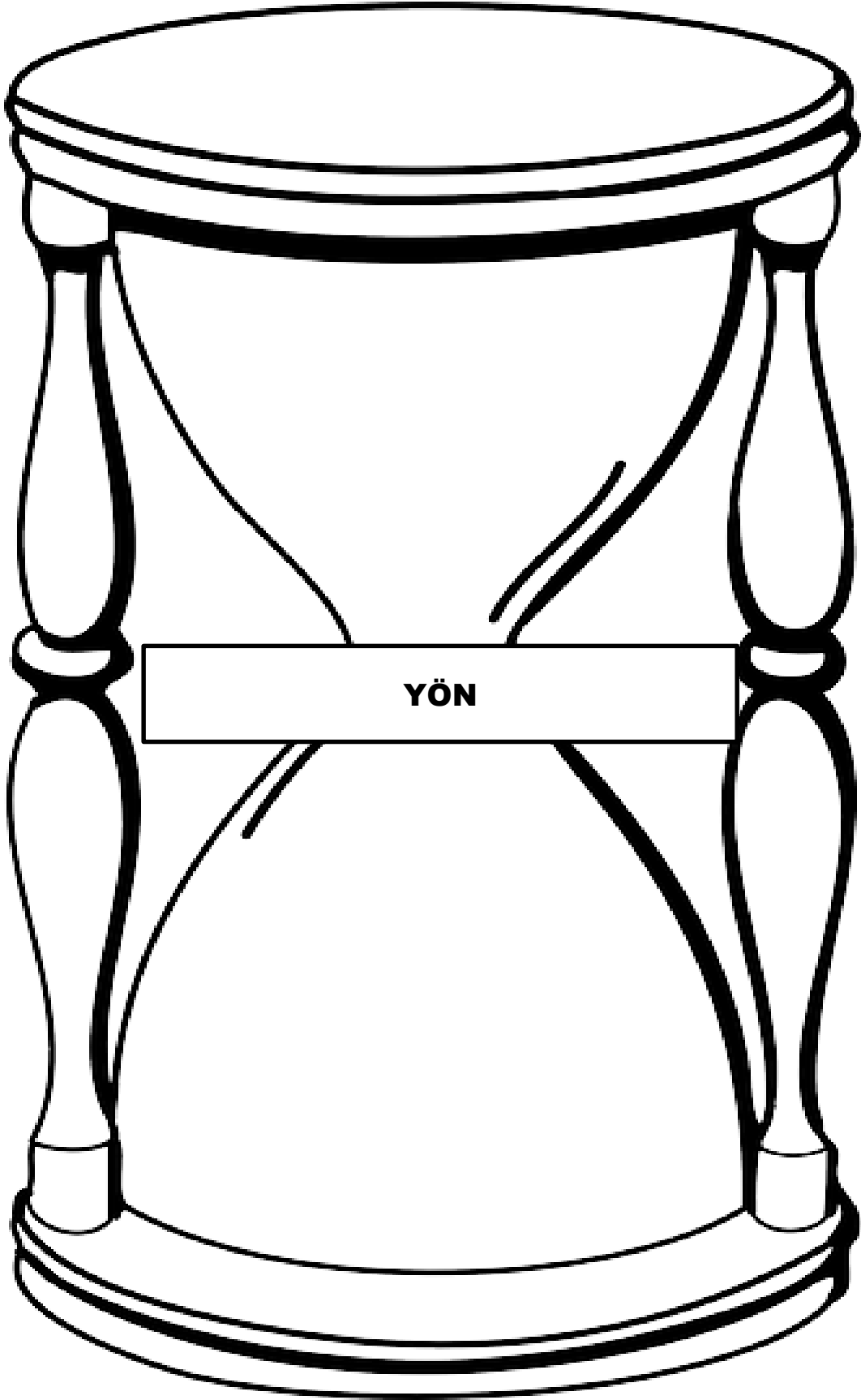
Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere, “Bu gün yönleri öğreneceğiz.” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere kum saati içeren kağıtları dağıtır. Kum saatinin üzerinde “Yön” kavramı yazılıdır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere “Şimdi kum saatinin altına “Yön” kavramı ile ilgili bildiklerinizi yazmanızı istiyorum.” der ve öğrencilere bunun için zaman verir. Daha sonra öğrenciler yazma işlemini bitirdikten sonra öğrenciler yazdıklarını okur. Öğretmen yönle ilgili görsellerden yararlanarak (power-point) yön konusu ile ilgili açıklamalarda bulunur. Açıklama işlemi bittikten sonra öğretmen öğrencilere bu sefer yön kavramı ile ilgili öğrendiklerini kum saatinin üstüne yazmalarını ister. Yazma işlemi için öğrencilere zaman verilir. Yazma işlemi bitince öğrenciler yazdıklarını okur.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencileri ikişerli gruplara ayırır ve gruplara çalışma kağıdını verir. Çalışma kağıdında bir kroki ve kroki ile ilgili sorular vardır. Öğrencilere süre verilerek öğrencilerin yanıtlamaları istenir. Daha sonra sınıf içinde sorular okunarak grupların soruları yanıtlamaları istenir.

Ödev: Öğrencilerden evlerinin krokilerini çizmelerini ve kuzey, güney, doğu, batı yönlerinde neler olduğunu yazmaları ödev olarak verilir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 10. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

**Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde kum saati etkinliği ilgili neler düşünüyorsun?
Yazabilir misin?**

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın kum saati etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün Hayat Bilgisi dersinde bugün öğrendiklerine göre evini arkadaşına tarif edip yazabilir misin?

Soru 4: Bugün öğrendiğin (yön konusunu) konuyu yaşamında nasıl kullanabileceğini düşünüyorsun? Örnek vererek yazar mısın?

Soru 5: Bugün Hayat Bilgisi dersinde eklemek istediğin başka bir şey varsa yazar mısın?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 12.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Yönler

Kazanım: B.3.6. Yön bulmada kullanılan çeşitli yöntemleri ve araçları merak eder ve araştırır.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Bilgi Teknolojilerini Kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz yönetim (Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme

Yöntem-Teknik: Öğrenme Galerisi, hızlı tur

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “Önceki derste neler öğrendik? ” der ve öğrencilere söz hakkı vererek öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Bugün değişik bir şey yapacağız. Konuyu arkadaşlarınıza siz anlatacaksınız” diyerek öğrencileri meraklandırır.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere, “Başlayalım mı?” der.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere renkli kağıtları dağıtır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere “Şimdi dağıttığım kağıtlara yön bulmada kullanılan yöntem ve araçlarla ilgili yaptığınız araştırmayı da dikkate alarak yazmanızı istiyorum.” der ve öğrencilere bunun için zaman verir. Daha sonra öğrenciler yazma işlemini bitirdikten sonra öğrencilerin yazdıkları kağıtlar tahtaya asılır ve öğrencilerin okumaları sağlanır. Öğrencilere arkadaşlarının yazdıklarının okumalarını ister.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencilere hızlı tur yaptırarak her öğrencinin arkadaşlarından öğrendiklerini birer cümle ile söylemelerini ister.

Ödev: Öğrencilere “Siz olsaydınız nasıl bir yön bulma aracı yapardınız?” der. Kendilerinin icat ettiği bir yön bulma aracının çizmelerini ödev olarak verilir.

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 12.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Aile büyükleri

Kazanım: B.3.7. Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz yönetim (Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: İkinci gücü, hızlı tur

Araç-gereçler: Fotoğraflar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere kendi küçüklük fotoğraflarını gösterir.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Fotoğrafta neler görüyorsunuz? Sizce bu kimdir?” gibi sorular sorarak öğrencilere söz hakkı vererek yanıtlarını dinler. Daha sonra öğretmen bilgisayardan ünlü kişilerin fotoğraflarını öğrencilere gösterir. Öğrencilere kim olduklarını sorar.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Yaptığınız araştırmaları yanınızdaki arkadaşınızla paylaşacaksınız.” der.

Derse geçiş: Öğretmen “Hadi başlayalım.” der

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere “Araştırdığınız aile büyüğünüzle ilgili bilgileri yanınızdaki arkadaşınızla paylaşın.” der. Öğrencilerin aile büyüğü ile ilgili araştırmalarını birbirleri ile paylaşmaları için olanak tanır. Daha sonra öğretmen öğrencilere “Herkes kendi aile büyüğü ya da farklı bir aile büyüğü ile ilgili bir özelliği arkadaşları ile paylaşsın.” der ve öğrencilerin paylaşımlarını dinler.

Değerlendirme: Öğretmen öğrencilere hızlı tur yaptırarak her öğrencinin arkadaşlarından öğrendiklerini birer cümle ile söylemelerini ister.

Ödev: Öğrencilere “Siz elli yaşınıza geldiğinizde neler değişecektir? Kendinizi nasıl bir hayat bekliyor? Neler yapmış olursunuz? Gibi soruların yer aldığı değerlendirme yaprakları öğrencilere dağıtılır ve öğrencilerin doldurmaları istenir.

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 17.12.2014-

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Fiziksel Özellikleri ve Farklılıklar

Kazanım: Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir.

Süre: Bir ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Farklılıklara saygı duyma) ve Öz yönetim (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz yönetim (Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Reklam mekânı m hazırlama,

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar, kartonlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “Benim göz rengim ne renk?, Benim saçım ne renk?” gibi sorular sorar ve öğrencilerin yanıtlarını dinler. Öğretmen kendi kişisel ve fiziksel özelliklerinden bahseder.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “ Siz en çok hangi oyuncuyu seviyorsunuz?, Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?” gibi sorular sorar ve öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Bu gün sizi tanımaya çalışacağım. Sizinle ilgili bir etkinlik yapacağız.” der.

Derse geçiş: Öğretmen “Hadi başlayalım.” Der.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere gerekli malzemeyi dağıtır ve öğrencilere “Dağıttığım kağıtlara kendinizi tanıtan bir reklam hazırlamanızı istiyorum. İster kendinizle ilgili şiir, yazı yazabilirsiniz, resim yapabilirsiniz ya da hepsini kullanabilirsiniz.” der. Öğrencilere bunun için süre verir.

Değerlendirme: Tüm öğrenciler reklamlarını bitirdikten sonra öğretmen öğrencilere hızlı tur yaptırarak her öğrencinin sunumunu dinler.

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih : 19.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Fiziksel Özellikleri ve Farklılıklar

Kazanım: B.3.8. Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörü ile yaklaşır.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Farklılıklara saygı duyma) ve Öz yönetim (Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Öz yönetim (Zamanı ve mekânı Doğru Algılama) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Görev grubu

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar, kartonlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen tahtaya hoşgörü yazar ve öğrencilere hoşgörü ile akıllarına neler geldiğini sorar. Öğrencilere beyin fırtınası yaptırarak hoşgörü ile farklı kelimelerin ortaya çıkmasını sağlar.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “ Hoşgörüye sahip bir insan ne yapar?” diye soru sorar ve öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Bu gün sizinle bir yarışma yapacağız.” der.

Derse geçiş: Öğretmen “Hadi başlayalım.” der.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere farklılıklarla ilgili power point sunusunu açar ve öğrencilere bir takım açıklamalarda bulunur. Daha sonra öğretmen öğrencileri gruplara ayırır ve her gruba renkli kağıtlar verir. Öğretmen gruplardan, farklılıklarımızla ilgili bir slogan bulmalarını ister. Öğretmen “Öğrencilere en güzel sloganı seçeceğiz.” der.

Değerlendirme: Tüm gruplar sloganlarını bitirdikten sonra en güzel slogan seçimi için oylama yapılır.

Ödev: Öğrencilerden “Ben farklıyım..... çünkü.....” cümlesini doldurmalarını ister.

Ad ve Soyad:

Tarih: 17. 12. 2014 -19 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yapılan etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Kendi fiziksel ve kişisel özelliklerini yazabilir misin?

Soru 4: Kendi fiziksel ve bireysel özelliklerini bilmek yaşamında ne işe yarar? Neden kendi özelliklerimizi bilmeliyiz?

Soru 5: Hiç farklı özelliklere sahip diye arkadaşınla/ailenle ya da birisiyle bir olay yaşadın mı? Yaşadıysan yazabilir misin?

Soru 6: Sence neden farklı özellikteki kişilere saygı duymalıyız? Saygı duymazsak neler olur?

Soru 7: Sence neden farklı özellikteki kişilere saygı duymalıyız? Saygı duymazsak neler olur?

Soru 8: Sen farklı özellikteki kişilere saygı duyuyor musun? Bir örnek yazabilir misin?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 24.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Bilim insanları

Kazanım: B.3.10. İnsanlığa hizmet etmiş kişilerin çocukluklarını ve yaptıklarını araştırır ve sunar.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Katılım, paylaşım, iş birliği

Yöntem-Teknik: Takım araştırması

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar, kartonlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere bilgisayardan bilim insanlarının fotoğraflarını gösterir ve tanıyıp tanımadıklarını sorar.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Bu bilim insanları olmasaydı neler olurdu?” gibi sorular sorar ve öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “Kimler araştırma ödevini yaptı?” diye öğrencilere sorar. Öğrencilerin yanıtlarını dinler.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencileri gruplara ayırır.

Geliştirme: Öğretmen gruplara gerekli malzemeyi dağıtır ve gruplara “Kendi aranızda karar vererek araştırdığınız bir bilim insanının yaşamını bize anlatacaksınız.” der. Gruplara bunun için süre verir.

Değerlendirme: Tüm gruplar bitirdikten sonra grupların sunumları izlenir.

Ödev: Öğrencilerden ödev olarak “Siz bir bilim insanı olsaydınız neler icat ederdiniz?” bununla ilgili resim yapmaları istenir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 24. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bilim insanı araştırma ödevini araştırırken hangi kaynaklardan yararlandın Nelere dikkat ettin?

Soru 4: Grup çalışmasında hangi bilim insanını seçeceğine nasıl karar verdiniz?

Soru 5: Grup çalışmasında nasıl bir iş bölümü yaptınız?

Soru 6: Grup çalışmasında hangi görevleri yerine getirdin?

Soru 7: Grup çalışması ilgili düşüncelerin nelerdir? Yazabilir misin?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 26.12.2014

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Bilim insanları

Kazanım: B.3.11. Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanır ve yaptıkları işleri açıklar.

B.3.12.Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Kariyer planlama) becerisini, araştırma becerisini ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Kart eşleştirme, hızlı tur, resim çizme, ikinin gücü

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar, kartonlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere bugün farklı bir şekilde derse başlayacağız der.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Sizlere elimde gördüğüm kartları dağıtacağım. Bu kartlarda meslekler ve mesleklerin yaptıkları işler var. Bu kartları sınıf içinde dolaşarak arkadaşlarınızdan bularak arkadaşınızla eş olmanızı istiyorum.” der.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere ne yapılacağını açıklanıp açıklanmadığını sorar.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilere kartları dağıtır.

Geliştirme: Öğretmen öğrencilere kartlarını bulmaları sınıf içinde dolaşmaları ve kartları bulmaları için süre verir. Tüm öğrenciler eşlerini bulduktan sonra sıralarını oturlar. Eşler hangi mesleklerini bulduklarını açıklar. Öğretmen öğrencilere “Sizce bu meslek yaşamımızı nasıl kolaylaştırır?, Bu meslek olmasaydı yaşamımızda neler olurdu?, Bu mesleğe sahip olmak için neler yapılması gerekiyor?” gibi sorular sorulur ve öğrencilerin yanıtları dinlenir. Daha sonra tüm öğrenciler söz aldıktan sonra öğrencilere

renkli kağıtlar dağıtılır ve “Büyüyünce ne olmak istediğinizi bize resim, şarkı ya da şiir anlatır mısınız?” diyerek renkli kağıtları öğrencilere dağıtır. Öğrencilere süre verilir.

Değerlendirme: Tüm öğrenciler bitirdikten sonra öğrencilerin sunumları dinlenir.

Ödev: Tüm öğrenciler çalışma kitabından sayfa 54 ödev olarak verilir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 26. 12. 2014

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün derste hangi meslekleri öğrendin?

Soru4: En çok hangi mesleği sevdin? Nedenini açıklar mısın?

Soru 5: Arkadaşınla meslekler konusunu tartışırken ortak bir düşünceye karar verdin?

Soru 6: Büyüyünce hangi mesleği seçeceğini, neden bu mesleği seçtiğini yazabilir misin?

Soru 7: Büyünce istediğin mesleğe sahip olmak için neler yapmak gerektiğini yazarak açıklayabilir misin?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 07.01.2015

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Sözel olmayan iletişim becerileri

Kazanım: B.3.13. Ailesi ve yakın çevresiyle iletişim kurarken, sözel olmayan iletişim öğelerinin de kullanıldığını fark eder.

Süre: 1 ders saati

Beceriler: İletişim becerisini geliştirmeye yöneliktir. Öz-yönetim (Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışmasını, eğlenme) becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Göster ama söyleme tekniği

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere bugün oyun oynayarak derse başlayacağız der.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Şimdi sizleri üç gruba ayıracağım. Her gruptan bir kişi gelerek elimde gördüğünüz kartlardan bir tanesini seçerek grubunuza sessiz bir şekilde anlatmanızı istiyorum” der.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencileri gruplara ayırır.

Derse geçiş: Öğretmen, sessiz sinema oyununu başlatır. Oyun oynanır.

Geliştirme: Oyun oynandıktan sonra, öğretmen öğrencilere “Hiç konuşmadan düşüncelerinizi nasıl anlattınız?” diye öğrencilere sorar. Gelen yanıtlar doğrultusunda öğretmen öğrencilere bedenimizle, jest ve mimiklerimizle de karşımızdaki kişilere duygu ve düşüncelerimizi anlatabileceğini söyler. Öğretmen öğrencileri dörderli gruplara ayırır ve gruplara, her grubun aileleriyle ve yakın çevreleriyle beden dilini kullanarak sözsüz nasıl iletişim kurduklarına örnekler bulmalarını aralarında bunu canlandırmak üzere hazırlanmalarını söyler.

Değerlendirme: Tüm öğrenciler bitirdikten sonra öğrencilerin sessiz canlandırmaları izlenir. Her grup yaptıktan sonra öğretmen öğrencilere grubun yaptığı canlandırmalardan ne anladığını sorar. Sonra gruba ne anlatmak istediklerini sorar.

Ödev: Tüm öğrenciler çalışma kitabından sayfa 55 ödev olarak verilir.

Ad ve Soyad:

Tarih: 07.01.2015

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün derste neler öğrendiğini yazabilir misin?

Soru 5: Grup çalışmasında nasıl bir iş bölümü yaptınız?

Soru 6: Grup çalışmasında hangi görevleri yerine getirdin?

Soru 7: Grup çalışması ilgili düşüncelerin nelerdir? Yazabilir misin?

Soru 8: Yaptığın canlandırmalarla ilgili olarak neler hissettin? Yazabilir misin?

Dersin Adı: Hayat Bilgisi

Sınıf: 3. Sınıf

Tarih: 09.01.2015

Tema: Benim Eşsiz Yuvam

Konu: Farklı düşünceler

Kazanım: B.3.16. Farklı sosyal ve ekonomik mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere ön yargısız davranır.

Süre: 2 ders saati

Beceriler: Öz yönetim (Farklılıklara saygı duyma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Yöntem-Teknik: Görev grubu, hızlı tur

Araç-gereçler: Renkli kağıtlar

Giriş:

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “Size slayt izleteceğim. Slaytta ne gördüklerinizle ilgili olarak not almanızı istiyorum.” diyerek bilgisayarını açar.

Güdüleme: Öğretmen, öğrencilere “Slaytta değişik şeyler göreceksiniz.” der.

Gözden geçirme: Öğretmen, öğrencilerin slayttı izlemeleri ve not almaları için süre verir.

Derse geçiş: Öğretmen, tüm öğrencilerin not almalarından emin olur.

Geliştirme: Öğrenciler not alma işlemini bitirdikten sonra öğretmen öğrencilere tekrar slayttı izletir ve gördükleri ile ilgili düşüncelerinin paylaşımları için öğrencilere söz hakkı verir. Tüm öğrenciler söz hakkı aldıktan sonra Öğretmen öğrencilere şu açıklamayı yapar: “ Şimdi sizlere Külkedisi masalını dinleteceğim. (Öğrenciler daha önceden masalı bilmiyor olabilir diye masalın özeti öğrencilere dinlettirilir.) Masalı dinledikten sonra sizleri gruplara ayıracağım ve her gruba masalın küçük bölümünde değişiklikler yazılı olan kartları sizlere dağıtacağım. Bu kartlardaki durumlara göre masalın nasıl bitebileceğini grupça tartışarak masalın sonunu yazmanızı istiyorum.” Öğretmen açıklamasını yaptıktan sonra, öğrencilere sormak istedikleri bir şey olup olmadığını sorar varsa soruları yanıtlar. Öğretmen öğrencileri gruplara ayırır ve kartları gruplara dağıtır. Öğretmen gruplara çalışmalarını için süre verir.

Değerlendirme: Tüm gruplar, çalışmalarını bitirdikten sonra her grup masalın sonunu okur ve genel masalla ilgili genel bir değerlendirme yapılır.

Ödev: Öğretmen, öğrencilere “ İnsanların farklı düşünceleri olmasaydı yaşamımızda neler olurdu? Farklı düşünceler neden önemlidir?” ile ilgili düşüncelerinizi anlatan bir örnek yazmanızı ödev olarak istiyorum.” Der.

Masaldaki değişiklikleri yansıtan kartlar:

1. Kart: Masaldaki üvey anne ve kız kardeşler Külkedisi 'ne iyi davransaydı neler olurdu? Masalın sonu nasıl değişirdi?
2. Kart: Masaldaki Külkedisi kız değil de erkek olsaydı yani Külkedisi erkek ve kralın çocuğu kız olsaydı neler olurdu? Masalın sonu nasıl değişirdi?
3. Kart: Masal günümüzde gerçekleşseydi nasıl olurdu? Masalın sonu nasıl değişirdi?
4. Kart: Masalın sonunda Külkedisi ile prensin yaşamları evlendikten sonra yaşamları nasıl olurdu?
5. Kart: Masalda Külkedisi ile peri karşılaşmasaydı neler olurdu? Masalın sonu nasıl değişirdi?

Ad ve Soyad:

Tarih:

YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ

Soru1: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikle ilgili neler düşünüyorsun? Yazabilir misin?

Soru 2: Bugün Hayat Bilgisi dersinde yaptığın etkinlikte zorlandığın kısımlar oldu mu? Zorlandığın kısımları yazabilir misin?

Soru 3: Bugün derste neler öğrendiğini yazabilir misin?

Soru 5: Grup çalışmasında nasıl bir iş bölümü yaptınız?

Soru 6: Grup çalışmasında, grup arkadaşlarınızla tartışırken nelere dikkat ettiniz? Açıklayabilir misiniz?

Soru 7: Grup çalışması ilgili düşüncelerin nelerdir? Yazabilir misin?

Soru 8: Farklı insanların farklı düşünceleri neden olmalı? Açıklayabilir misin?

EK K- ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN GÖZLEM FORMU

Tarih:	Evet	Hayır	Açıklama
Öğrenciler etkinliklere katıldılar.			
Öğrenciler verilen görevi yerine getirdiler.			
Öğrenciler verilen görevi zamanında bitirdiler.			
Öğrenciler grup arkadaşları ile sorunsuz çalıştılar.			
Öğrenciler kendi öğrenmesini belirlediler.			
Öğrenciler etkinlik sonun somut bir ürün ortaya koydular.			
Öğrenciler yapılan etkinlikte keyif aldıklarını ifade ettiler.			
Öğrenciler öğrenmek için arkadaşlarından yardım istediler.			
Öğrenciler kendi öğrenme ile ilgili ifadelerde bulundular.			

KAYNAKÇA

- Abergel, A. E. (2008). *Effects of classwide self-management intervention on second grade students' social skills in physical education*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). University of Nevada, Las Vegas.
- Açıkgöz, Ü. K. (2003). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Agran, M., King-Sears, M. E., Wehmeyer, M. L. ve Copeland, S. R. (2003). *Teachers' guide to inclusive practices: student-directed learning*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde spss uygulamaları. Sık kullanılan istatistiksel analizler ve açıklamalı spss çözümleri*. İstanbul: İdeal Kültür & Yayıncılık.
- Akpunar, B. (2011). Biliş ve üstbiliş (metabiliş) kavramlarının zihin felsefesi açısından analizi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 353-365.
- Alakuş, M. (1991). *Bilgi toplumu*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Aydede, N. M. (2009). *Aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve eleştirel düşünme becerileri ile öz yeterlilik inançlarına ve erişimlerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aydede, N. M. ve Kesercioğlu, T. (2010). Aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 14-22.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerini dinleme becerisi üzerindeki etkileri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Anketler. S. Baştürk (Ed.). *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* 247-278. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Becnel, C. A. M. (2011). *The role of the instructional leader in implementation of active learning strategies in middle schools*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Southeastern Louisiana University, USA.

- Berger, D. S. (2003). *The effects of learning self-management on student desire and ability to self-management, self-efficacy, academic performance, and retention.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Albany State University, New York.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bonwell, C. C. and J. Eison (1991). Active learning creating excitement in the classroom. https://www.ydae.purdue.edu/lct/HBCU/documents/Active_Learning_Creating_Excitement_in_the_Classroom.pdf adresinden 13.02.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Brandon, A. F ve All, C. (2010). Constructivism theory analysis and application to curricula. *Nursing Education Perspective*, 31, 89-92.
- Bryman, A. ve Cramer, D. (1999). Quantitative data analysis with spss release 8 for Windows. A guide for social scientists. London, Routledge.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming.* New York. NY: Taylor and Francis Group.
- Butler, D.L ve Winne, P. H. (1995). Feedback and self-regulated learning: A theoretical synthesis. *Review of Educational Research*, 65(3), 245-281.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, istatistik, araştırma deseni ve SPSS uygulamaları ve yorum.* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Camci, F. (2012). *Aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin akademik becerilerine ve öğrenme sürecine etkisi.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniveristesi, Adıyaman.
- Cauthen, A. H. (2012). *The development of a sport-based life skills scale for youth to young adults, 11-23 years of age.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). The Chicago School of Professional Psychology, USA.
- Cebeci, S.(2002). *Bilimsel araştırma ve yazma teknikleri.* İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Copeland, R. S. (2000). *Using self-management to improve study skills performance of high school students with mental retardation in general education classrooms.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Graduate School of Vanderbilt University, USA.

- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. United States of America: Sage Publications.
- Creswell, W. J. (2009). *Research design qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. United States of America: Sage Publications.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakar U. ve Arbak, Y. (2004). Modern yaklaşımlar ışığında değişen duydu-zeka ilişkisi ve duygusal zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 23-48.
- Çalık, T. ve Ereş, F. (2006). *Kariyer yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çalık, T., Sezgin, F. (2005). Küreselleşme bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1). 55-66.
- Çelik, H. (2010). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere sosyal becerilerin öğretiminde kendi kendini yönetme tekniği ile sunulan öğretim programının etkililiğinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çelickan, Ş. (2010). *Sosyal bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çilenti, K. (1988). *Özel öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Çoban, H. (1997). *Bilgi toplumuna planlı geçiş: Gelecekte kaçılmaz: Bilgi toplumuna planlı geçiş için stratejik planlama ve yönetim bilgi sistemi uygulaması*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu ve G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çötök, A. N. (2006). *Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde eğitim olgusu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Danish, S. J., Forneris, T., Hodge, K. ve Heke I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World Leisure*, 3, 38-40.
- Demir, R. M. (2008). *İstasyonlarda öğrenme modelinin hayat bilgisi dersindeki üst düzey beceri erişimine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Deveci, H. (2008). Hayat bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss.1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Dickerson, E. A. ve C. F. Creedon. (1981). Self selection of standards by children: The relative effectiveness of pupil-selected and teacher-selected standards of performance. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 14, 425-433.
- Doleman, G. (2007). An EI-Based Theory of Performance. *The emotional intelligent workplace*. C. Cherniss, ve D., Goleman (Eds.) içinde (ss. 27-44). San Francisco: Jossey-Bass.
- Dündar, H. (2007). *Kavram analizi stratejisinin öğrencilerin kavram öğrenme başarısı ve hayat bilgisi dersine ilişkin tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Düztepeliler, Z. (2006). *İngilizce öğretmenlerinin derse başlamada etkin öğrenme stratejilerini uygulama durumları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ellez, M. (2004). *Etkin öğrenme, strateji kullanımı, matematik başarısı, güdü ve cinsiyet ilişkileri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Elliot, I. ve Coker, S. (2008). Independent self-construal, self reflection and self-rumination: A Path model for predicting happiness. *Australian Journal of Psychology*, 60(3), 127-134.
- Ellis, L. D (2012). *A new generation : a new model of education in the 21st century*. (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Southern California, USA.
- Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekipte proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online*, 1(1), 2-11 [Elektronik Dergi].
http://www.ilkogretim-online.org.tr adresinden 10 Nisan 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Erdoğan, S. T. (2010). *İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde hava olayları, iklim ve deprem ile ilgili konuların öğretiminde aktif öğrenme yöntemlerinin etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Erkan, H. (1993). *Bilgi toplumu ve ekonomik gelişme*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. England: SAGE.
- Field,, L.; Martin, J.; Miller, R.; Ward, M. ve Wehmeyer, M. (1998). Self determination persons with disabilities: A position statement of the division on career development and transition. *Career Development for Exceptional Individuals*, 21, 113-128.
- Fredrick, A. T. (2008). Facilitating better teamwork : analyzing the challenges and strategies of classroom-based collaboration. *Business Communication Quarterly*, 71(4), 439-455.
- Gabbard, C., McBride, R. (1990). Critical thinking in the psychmotor domain. *International Journal for Health, Physical Education and Recreation*, 26 (2), 24-27.
- Gazda, G. M., Childers, W. C. ve Brooks, D. K. (1987). *Foundations of counseling and human services*. New York: McGraw- Hill.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Özgün çalışma: 2011).
- Goleman, D. (2011). *Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir?* İstanbul: Varlık Yayınları.
- Grabinger, R. S. ve Dunalp, C. J. (1995). *Rich environments for active learning*. <http://www.researchinlearningtechnology.net/index.php/rlt/article/viewFile/9606/11214> adresinden 10 Ağustos 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Grier, V. ve Kreiner, D. (2009). Incorporating active learning with PowerPoint-based lectures using content-based questions. *Teaching of Psychology*, 36, 134-139.
- Gültekin, M. (2015).Çocuğun yaşamından dünyaya açılan pencere: Hayat Bilgisi Öğretim Programı. M. Gültekin (Ed.). *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (ss. 15-42). Ankara: Nobel.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde "sorumluluk" değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Güneyli, A. (2007). *Etkin öğrenme yaklaşımının anadili eğitiminde okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi.*(Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hardell, T. L. (2011). *Motivating nursing faculty to use active learning strategies: A qualitative multiple case study.* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Phoenix, USA.
- Harmin, M. (1994). *Inspiring active learning a complete handbook for today's teachers.* (2nd edition.). USA: Association for supervision and curriculum development, ASCD.
- Hendricks, P. (1998). *Developing youth curriculum using the targeting life skills model: Incorporating developmentally appropriate learning opportunities to assess impact of life skills development* (Tech. Rep. No. 4H-137A). Ames: Iowa State University Extension
- Hillman, N. (2012). *Learning 21st century skills: implementation of programs and practices.* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Southern California.
- Hodge, K., Danish, S. ve Martin, J. (2012). Developing a conceptual framework for life skills interventions. *The Counseling Psychologist*, 20 (10), 1-28.
- Işık, E. D. (2007). *Hayat bilgisi öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin akademik başarı, yaratıcı düşünme, kalıcılık hayat bilgisine karşı tutum düzeylerine etkisi.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Ankara.
- Johson, P. (2011). Actively pursuing knowledge in the college classroom. *Journal of College Teaching & Learning*, 8(6), 17-30.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (2000). *Lisrel [Computer software]*. Lincolnwood. IL: Scientific Software. Inc.
- Junge, K. S., Manglallan, S. ve Raskauskas, J. (2003). Building life skills through afterschool participation in experiential and cooperative learning. *Child Study Journal*, 33 (3), 165-174.
- Kabakçı, Ö. F. ve Korkut, F. (2008). 6-8 sınıftaki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33 (148), 77-86.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya Hayat bilgisi ve Sosyal bilgiler öğretimi.* Ankara: Pegem A Akademi

- Kahriman, M. (2014). *İlkokul 3. Sınıf Hayat bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer algıları üzerine etkisi.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri.* (6. Baskı). Ankara: Asil Yayın.
- Kalem, S. ve Fer, S. (2003). Aktif öğrenme modeliyle oluşturulan öğrenme ortamının öğrenme, öğretme ve iletişim sürecine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences Theory & Practise)*, 3(2), 433-461
- Kane, L. (2004). Educators, learners and active learning methodologies. *International Journal of Lifelong Education*, 23(3), 275-280.
- Karabağ, G. (2006). Hayat bilgisi öğretim programı. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss.52-68). Ankara: Pegem Akademi.
- Karamustafaoğlu, O. (2009). Active learning in physics teaching. Energy education science and technology: *Social and Educational Studies*, 1(1), 27-50.
- Kaya, S. (2009). *Hayat Bilgisi öğretim programındaki duyuşsal yoğunluklu kazanımların değerlendirilmesi.* (Yayınlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Keskin, H., Akgün, A. E. ve Yılmaz, S. (2013). *Örgütlerde duygusal zeka ve duygusal yetenekler: Çalışma ortamında duyguların akıllıca yönetimi.* İstanbul: Der Yayınları.
- Kim, K.N. (2009). *Exploring undergraduate students' active learning for enhancing their critical thinking and learning in a large class.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). The Pennsylvania State University, USA.
- King- Sears, M. E. ve Bonfils, A. K. (1999). Self-management instruction for middle school students with LD and ED. *Intervention in School and Clinic*, 35 (2, 96-107.)
- King, Z. (2004). Career self-management: Its natura, causes and consequences. *Journal of vocational Behavior*, 65, 112-133.
- Klein, A. (1991). All about discovery learning in primary grades. *Journal of the National Association for the Education of Young Children*. 46 (5), 23-27.

- Kline, R. B. (2005). *Principles and practise of structurel equation modeling*. New York: Guilford Publications.
- Koç, C. (2007). *Aktif öğrenmenin okuduğunu anlama, eleştirel düşünme ve sınıf içi etkileşim üzerindeki etkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Koçdar, S. (2015). Çevrimiçi ortamlarda öğrenenlerin öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan stratejiler ve araçlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 39-55.
- Latham, P. G. ve Frayne, A. C. (1989). Self-management training for increasing job attendance a follow up and a replication. *Journal of Applied Psychology*, 74 (3), 411-416.
- Lorenzen , M. (2003). Active learning and library instruction. *Illinois Libraries*, 83(2), 19-24.
- Lubbers, C. A. ve Gorcyca, D. A. (1997). Using active learning in public relations instructions: Demographic predictors of faculty use. *Public Relations Review*, 23(1), 67-80.
- Mangrulkar, L.; Whitman, C. V. ve Posner, M. (2001). *Life skills approach to child and adolescent healty human development*. USA: Swedish International Development Cooperation Agency.
- Mayer, J. D., Salovey, P. ve Caruso D. R. (2004). Emotional intelligence: theory, findings and implications. *Psychological Inguiry*, 15(3), 197-215.
- McConnell, D. A. (2005). How students think: Implications for learning in introductory geoscience courses. *Journal of Geoscience Education*, 53(4), 462-470.
- Mckee, K. F. (1996). Differences in self-management behaviors among problem drinking and nonproblem drinking college students. *Journal of Alcohol and Drug Education*, 42(1), 35-42.
- MEB (2009). *İlköğretim kurumları hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 5.02.2013 tarihinde elde edilmiştir.
- Medland, B. M. (1990). *Self-management strategies, theory, curriculum and teaching prodecure*. London: Praeger Press.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için rehber*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. (Özgün çalışma 2009).
- Meyers, C. ve Jones, T. B. (1999). *Promoting active learning strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mezo, G. P. (2005). *The self-control and self-management scale (SCMS): A general measure of self-control and self-management skills*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). University of Hawaii, USA.
- Mezo, P. G. ve Heiby, M. E. (2004). A comparison of four measures of self control skills. *Assessment*, 11 (3), 238-250.
- Michael J. (2009). Faculty perceptions about barriers to active learning. *College Teaching*, 55 (2), 42-47.
- Miller, M. T. (2013). Active Learning: The perceptions and barriers of prelicensure, baccalaureate nursing students: a basic qualitative research study. (Yayınlanmamış doktora tezi). Capella University, USA.
- Ministry of Education and Sports Of Uganda Report (2012). *Life skills curriculum for primary school teachers in Uganda*. http://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/Life%20Skills%20Curriculum%20for%20Primary%20teachers%20A5%20_for%20seps.pdf adresinden 15.03.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Neistadt, M. ve Margues K. (1984). An independent living skills training program. *The American Journal of Occupational Therapy*, 38 (10), 671-676.
- Nist, L. S ve Holschuh, J.(2000). *Active learning strategies college success*. USA: Ally & Bacon.
- Onur, G. (2008). *İlköğretim 2. ve 3. Sınıf öğrencilerine sınıf ve okul kurallarının hayat bilgisi dersi programı çerçevesinde drama tekniğiyle öğretiminin kalıcılığa etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (OECD). (2009). 21 st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries. *Education Working Papers*, 41.
- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.

- Özdemir, M. S. (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 85-110.
- Özer, B. (1993). Öğrenmeyi öğretme.
<http://www.emu.edu.tr/bekirozer/ogretimgerecleri/ogrenmeyiogretme.pdf>
 adresinden 10 Ağustos 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Özkan, Y. Ş. (2007). *Zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik hazırlanan kendini yönetme stratejileri öğretim paketinin etkililiği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özün, K. S. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde kavram karikatürü yaklaşımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Pallant, J. (2001). *The SPSS survival manual: A step-by-step guide to data analysis using SPSS for Windows*. St Leonards, NSW: Allen & Unwin.
- Partnership for 21st Century Skills (2010). *21st Century Readiness for Every Student: A Policymaker's Guide*. . www.p21.org. adresinden 20.09.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Powell, M. F. (1985). A program of life skills training through interdisciplinary group processes. *Journal of Group Psychodrama, & Sociometry*, (38), 23-34.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 223-231.
- Raviv, A. (2009). Academic Skills: The key to meaning to learning in higher education- an action research. *International Journal of Learning*, 16(8), 377-391.
- Rehm, L. P. (1977). A self control model of depression. *Behavior Therapy*, 8, 787-804.
- Robinson, D. F. (2006). *Active learning in a large enrollement introductory biology class: problem solving, formative feedback and teaching as learning*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Brigham Young Üniversitesi, Provo.
- Runswick-Cole, K. (2011). *Interwing. Qualitative methods in psychology a research guide* (pp.88-89). UK: McGraw Hill Open University Press.

- Saban, A. (2005). *Öğrenme öğretme süreci: yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sallabaş, M. E. (2011). *Aktif Öğrenme yönteminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Selvi, Ö. (2012). Bilgi toplumu, bilgi yönetimi ve halkla ilişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergi*, 3, 191-214.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. (Geliştirilmiş 14. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Shapiro, S. E. ve Cole, C. L. (1994). *Behavior change in the classroom*. London, the Guildford Press.
- Sharma, S. (1996). *Applied multivariate techniques*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Shields, C. N. (2010). *Elementary students' knowledge and interests related to active learning in summer camp ta a zoo*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Purdue University, Indiana.
- Silberman, M. (1996). *Active learning 101 strategies to teach any subject*. USA: Allyn and Bacon.
- Silva, E. (2009). Measuring skills for 21st century learning. *Phi Delta Kappan*, 90(9), 630-634.
- Silvia, P.J. (2002). Self-awareness and emotion intensity. *Cognition and Emotion*, 16(2), 195-216.
- Simons, P. R. J. (1997). Definitions and theories of active learning, active learning for student and teacher. Stern, D. ve Huber, G. L. (Eds.), *Active learning for students and teachers reports from eight countries* içinde (ss. 19-39). Frankfurt & New York: Peter Lang.
- Sivan, A., Leung, R. W., Woon, C. C. ve Kember, D. (2000). An implementation of active learning and its affect on quality of student learning. *Inovations in education and Training International*, 37(4), 381-389.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss.15-39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Stern, D. (1997). Obstacles to active learning in classrooms. Stern, D. ve Huber, G. L. (Eds.), *Active learning for students and teachers reports from eight countries* içinde (ss. 11-17). Frankfurt & New York: Peter Lang.
- Süzen, S. (2007). *Aktif öğrenme teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünlerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şahinel, M. (2003). *Etkin öğrenme*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Şahiner, D. G. S. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde aktif öğrenme tekniklerinin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şeker, H., Deniz, S. ve Görgeç, İ. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ölçeği. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 105-118.
- Şimşek, S. (2005). *Örnek olaya dayalı öğretimin ilköğretim hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*. Boston: Person/Allyn & Bacon.
- Taçman, M. (2007). *Aktif öğrenme modeliyle oluşturulan sınıf ortamının öğrenciler üzerine etkisi*. 7. Uluslararası Eğitim Teknoloji Konferansı Yakın Doğu Üniversitesi. <http://www.world-education-center.org/index.php/cjes/article/viewFile/23/20> adresinden 12.09.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Talaz, G. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersinde aktif öğrenme etkinliklerini uygulama durumları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tashakkori, A. ve Tedlie, C. (1998). *Mixed methodology combining qualitative and quantitative approaches*. London: SAGE Publications.

- Taşpınar, M. ve Gümüş, Ç. (2004). *Öğrenmeyi öğrenme kapsamında internet kafelerin eğitsel bir araç olarak kullanımı*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Tekeli, H. (1994). *Bilgi çağı: Bilgi çağının sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri*. İstanbul: Simav Yayınları.
- Topcubaşı, T. (2015). *Farklılıklara saygı eğitim programının öğrencilerin farklılıklara saygı düzeyine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.) Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Tucker, B. (1991). Building responsibility. How do I teach my children to be more responsible?. *Cooperative Extension, College of Agriculture & Life Sciences*. <http://extension.arizona.edu/sites/extension.arizona.edu/files/pubs/az1037.pdf> adresinden 12Ağustos 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programının öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi,
- Tutkun, F. Ö. (2010). 21. yüzyılda eğitim programının felsefi boyutları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (3), 993-1016.
- Türksoy, E. (2012). *Aktif öğrenme teknikleri ile zenginleştirilmiş öğretimin öğrencinin akademik başarıları ve tutumları üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Üniversitesi, Burdur.
- Tüysüz, B. (2007). *Öğrenci liderliği programı'nın altıncı sınıf öğrencilerinin liderlik rolleri ve davranışlarına etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi.). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Uğur, T. (2006). *2005 ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2009). *Understanding Life Skills*. <http://www.unicef.org/lifeskills/index> http://www.unicef.org/lifeskills/index_whichskills.html adresinden 20.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- United Nations International Children (UNICEF). *Life skills definition*. <http://www.unicef.org/lifeskills/> adresinden 6 Aralık 2014 tarihinde ulaşılmıştır.

- Ünal, S. (1999). Aktif öğrenme, öğrenmeyi öğrenmek ve probleme dayalı öğrenme. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 373-378.
- Voogt, J. ve Roblin, P. N. (2010). *21st century skills*.
<http://encore.oise.utoronto.ca/download/attachments/5374189/Voogt+Robin+21CS+2010.pdf> adresinden 20.09.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Wagner, T. (2008). Rigor redefined. *Educational Leadership*, 68(2), 20-24.
- Ward, D. ve E. Tiessen. (1997). Adding educational value to the web: Active learning with alive pages. *Educational Technology*, 37(5), 22-28.
- Wehmeyer, M. L. ve Schalock, R. L. (2001). Self-determination and quality of life: Implications for special education services and supports. *Focus on Exceptional Children* 33(8), 1-16.
- Wehmeyer, L. M., Sands, J. D.; Doll, B. ve Palmer, S. (1997). The development of self determination and implications for educational interventions with students with disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 44(4), 305-328.
- Wilke, R. R. (2003). The effects of active learning on student characteristics in Human Physiology Course For Nonmajors. *Advance in Physiology Education*, 27 (4), 200-216.
- World Health Organization (WHO) (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools: Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes*.
http://www.who.int/mental_health/media/en/30.pdf adresinden 5.02.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Yamaç, K. (2009). *Bilgi toplumu ve üniversiteler*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Yaka, İ. A. (2011). *Bağlanma, erken döneme yönelik şemalar, öz-yönetim ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yaşar, Ş. (2005). Sosyal bilgiler programı ve öğretimi. *Yeni ilköğretim programlarının değerlendirme sempozyumu* içinde (ss. 329-342). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, Ş. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin.